HAYATI CİDDİYE ALAN DERGİ

36

YAŞAM KÜLTÜRÜ DERGİSİ | HAZİRAN 2017

la civert

DOSYA

Kudüs

Semaya en yakın şehir

Belkıs İbrahimhakkıoğlu:
"Kudüs, insanlığın kalbidir."

Hamas, Milli Görüş gömleğini çıkarıyor mu?

Evliya Çelebi'nin Kudüs'ü

Yorgun çocukluk: Tatilya ve Abdülkadir Geylânî
Gökhan Ergür

Şark'ın kandili: Nureddin Zengi

HAZİRAN 2017-36 FİYATI 7 TL | KKTC FİYATI 9 TL
LACIVERTDERGI.COM

ISSN 2148-399X
9 772148 399001 36

Lacivert-36.indd 1 31/05/17 03:42

Teşhir Mutfaklarda
70%
İNDİRİM...
Cookingroom
Safakkuchen
Safakkuchenturkiye
Safakkuechen
Safak
Küchen
www.safakkuchen.com

BU SAYIDA

HAZİRAN 2017

14

Filistin bölgesinin en kutsal yeri Kudüs'tür

RÖPORTAJ :: Beytullah Çakır :: Ömer Faruk Harman

06 83

KUDÜS

Meryem İlayda Atlas Hamas, Milli Görüş gömleğini çıkarıyor mu? **Raşit Ulaş** Kudüs hakkında bilinmesi gerekenler **Röportaj** Ömer Faruk Harman **Cengiz Tomar** Kudüs fatihlerinin ahlaki mirası **Ayşegül Yıldırım Kara** Kudüs'te bir kapı **Nuh Arslantaş-Nurgül Çebi** Ezelden ebede kutsal şehir: Kudüs **Mustafa Akar** Türk şiirinin geniş ufkuna giriş: Kudüs **Nagihan Haliloğlu** Evliya Çelebi'nin Kudüs'ü **Sulhi Ceylan** Dervişler şehri Kudüs **Şerife Eroğlu Memiş** Osmanlı Kudüs'ünde Hürrem Sultan'ın izi **İsmail Taşpınar** Hıristiyanların olmazsa olmaz şehri: Kudüs **Röportaj** Belkıs İbrahimhakkıoğlu **Lacivert Yazı İşleri** Kudüs Platformu **Reha Ermumcu** Nefes almayı bekleyen şehir: Kudüs **Fatma Toksoy** Şahsi hazinesi tamtakır olan bir lider: Selahaddin Eyyubî **Söyleşi** Ali Emre **Süleyman Arif Özkut** Osmanlı Kudüs'ü niçin fethetti? **Zeynep Tuğçe Karadağ** Kudüs şarkıları

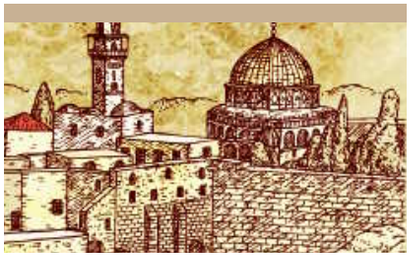

20

Kudüs fatihlerinin ahlaki mirası

Cengiz Tomar

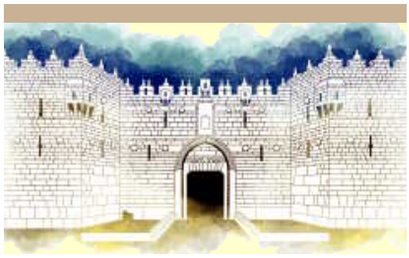

24

Kudüs'te bir kapı

Ayşegül Yıldırım Kara

38

Evliya Çelebi'nin Kudüs'ü

Nagihan Haliloğlu

54

Röportaj: Kudüs insanlığın kalbidir

H. Sena Kartal :: Belkıs İbrahimhakkıoğlu

EDİTÖR Meryem İlayda Atlas

Merhaba

Mescitte nöbet tutuyorlardı. Filistinsizleştirmeye, Müslümansızlaştırmaya karşı.

meryem.atlas@lacivertdergi.com

18 yaşında üniversite öğrencisi... Her gün gelip geçiyordu oradan. Geçerken, Aksa'da kedilere selam veren Kudüs'ün Ebu Hureyre'sine de selam veriyordu. Durdurmak için kurşunladılar Heşlemun'u... İsrail askerleri, bıçaklayacak diye, ayağına değil, göğsüne sıktılar kurşunları... Türkiye'de bir kısım medya "kara çarşaflı genç kadın" diye verdi haberi. Vurulma anı tıklanma rekorları kırdı. Öyle ki, vurulma videosunun önüne bir de içecek reklamı kondu.

Dört kadın, orta yaşlı dediler. Mescid-i Aksa'ya namaza gelmişlerdi, düzen bozmaktan gözaltına alındılar. Akıbetlerini takip eden olmadı.

Adı Henadi. Yaşı bilinmiyor. Üzerinde koyu renk bir mintan vardı. Murabıt deniyordu onlara. Mescitte nöbet tutuyorlardı. Filistinsizleştirmeye, Müslümansızlaştırmaya karşı. İsrail askerleri mescide girmesini defalarca engellendi, boğazından sıkarak sürükledi, gözaltına aldı...

Afula kenti, bir otobüs terminali... Telefonla konuşan bir kadın vuruldu. Telefonla konuşmasaydı İsrail askerlerini bıçaklayacaktı, kesin...

16 yaşındaki Fatıma... Şehit bedeninin ambulansa taşınmasına izin verilmedi. Tam 20 kurşun vardı. Orada öylece yattı, soğudu, Kudüs'te Şam kapısında, bir öğleden sonra...

Şehit Silham Ratip Nemir. Bir sokakta vuruldu. Naaşı şehit oğlunun yanına defnedilmek için tam 28 gün bekledi.

51 yaşındaydı... Mescide sabah namazına gitmek için çıktı evden. Aksa'ya çıkan sokakların birinde İsrailli askerleri bıçaklayacaktı. Üzerinden bıçak çıkmadı, çantada kuşlara vermek için ekmek, bir elinde Kuran-ı Kerim vardı. Sabah altı sularıydı. Mart ayıydı. Soğuktu. Uzaktaydı.

İsrail askerleri Mescid-i Aksa'nın avlusuna girdi. Mihrap ve minbere asker postalı izi değdi. 27 kişi yaralandı, bazıları iyileşti, bazıları hep arazlı kaldı.

İslam dünyasını ayağa kaldıracak denmişti. Ama İslam dünyası ayağa kalkmadı, oturduğu yerde biraz daha çöktü, sonra biraz daha...

Lacivert'i kendi yaşam kültürünüze dahil etmeniz temennisi ile...

102 DEKORLAR KALDI GERİDE
Hüsrev Hatemi

104 MONTESQUIEU'NUN KAYIP MEKTUPLARI
Hakkı Öcal

108 DÜŞÜNEN SPORCU
Serkan Akkoyun

122 KİTAP ELEŞTİRİ
Suavi Kemal Yazgıç

130 MODERN DON KİŞOT
Contemporary İbrahim Efendi

136 DOKTOR LACİVERT
Gamze Tuna

la ci vert
HAYATI CİDDİYE ALAN DERGİ

Sahibi
Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Tüzel Kişi Temsilcisi ve Genel Müdür Vekili
TUNCEL SUNAR

Genel Yayın Yönetmeni
MERYEM İLAYDA ATLAS

Yazı İşleri Müdürü
MUSTAFA AKAR

Görsel Tasarım
SEMA TÜRK

Editör
H. SENA KARTAL
BEYTULLAH ÇAKIR
RAŞİT ULAŞ

Muhabir
MELEK SENA SUBAŞI

Katkıda Bulunan
GAMZE TUNA

Danışma Kurulu
BETÜL ÖZEL ÇİÇEK, ELİF E. KARAGÖZ, FATMANUR ALTUN, H. HÜMEYRA ŞAHİN, NAGİHAN HALİLOĞLU, SEMA SİLKİN, ZEYNEP BAYRAMOĞLU

Fotoğraflar
CANAN YETİŞTİ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü ve İnternet Yayın Sorumlusu
ŞEFİK ÇALIK

Üretim Takip Yönetmeni
UFUK CAN

Reklam Satış Genel Müdür Yardımcısı
DİLEK GÜNEŞER

Reklam Rezervasyon
T (0212) 354 33 61/63
F (0212) 354 33 75

TURKUVAZ GRUBU HİZMETLERİ
Marka ve Pazarlama Grup Başkanı
SİNAN KÖKSAL

ABONE
YAHYA İLKER ŞATANA

Çağrı Merkezi 444 88 81
abone@turkuvazabone.com, www.turkuvazabone.com
www.facebook.com/TurkuvazMedyaAboneHizmetleri
twitter.com/#!/TurkuvazAbone
Turkuvaz Dergi T (0212) 354 30 00
Yazışma Adresi Turkuvaz Dergi Grubu
Barbaros Bulvarı, Cam Han, 153, 34349 Beşiktaş, İstanbul
Yayının Türü Yerel Süreli
Yayıncı Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Yönetim Yeri Barbaros Bulvarı, Cam Han, 153 80700 Beşiktaş, İstanbul
Dağıtım Turkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
Matbaa Genel Müdürü
MEHMET KAMİLOĞLU
Basımcı Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.
Basıldığı Yer Akpınar Mah. Hasan Basri Cad. 4 Sancaktepe, İstanbul
T (0216) 585 90 00 | www.turkuvazmatbaacilik.com

Dergi İşletme Müdürü
HAKAN DEMİRCİ

İmtiyaz ve yayın hakkı Turkuvaz Haberleşme ve Yayıncılık A.Ş.'ye aittir. Yazı ve fotoğrafların tüm hakları LACİVERT dergisine, yayımlanan ilanların sorumluluğu ilan sahiplerine aittir. Bu dergi meslek ilkelerine uymayı taahhüt eder.

info@lacivertdergi.com **@lacivert_dergi**
instagram.com/lacivert_dergi

Lacivert 36.indd 5 31/05/17 03:44

DOSYA | **MAKALE**

HAMAS
MİLLİ GÖRÜŞ GÖMLEĞİNİ ÇIKARIYOR MU?

MERYEM İLAYDA ATLAS

> Hamas-AK Parti yakınlaşması olarak adlandırabileceğimiz süreç; bazı eski büyükelçilerin o dönemde yorumladığı gibi; "Türkiye'nin radikal bir çizgiye kayması" olarak değil, Hamas'ın daha ılımlı siyasi bir çizgiye oturması olarak sonuç verdi. Halid Meşal'in Doha'da lüks bir otelde yeni siyaset belgesini yayınlaması da yeni bir sürece girdiğimizin açık bir göstergesi aslında.

HAMAS, BATI'NIN NAZARINDA HEP TERÖR ÖRGÜTÜ OLARAK KABUL EDİLDİ

DOSYA

Mısır darbesi, İran yayılmacılığı, DAİŞ'in ortaya çıkışı, Suriye Savaşı, Irak'ın parçalanması... Ortadoğu siyasetinde kartlar sürekli tekrar karılıyor, aktörler ve ittifaklar sürekli değişiyor... Kudüs denildiğinde aklımıza gelen Filistin meselesi, Filistin denildiğinde aklımıza gelen Gazze blokajı ve işgal edilmiş topraklar da bu değişim ve dönüşümün bir parçası olarak dünya siyasetindeki yerini almaya hazırlanıyor. Bugün, çok değil 20 sene evvel El-Fetih ve Hamas arasında asla kapanmayacak gibi gözüken makas hızla daralıyor.

30 yıllık İslami direniş hareketi Hamas, 2006 seçimlerinde Filistin parlamentosundaki sandalyelerin yarısından fazlasını kazandığında siyasallaşma sürecini başlatmıştı. Daha öncesinde kendisini "dini bir hareket" olarak tanımlayan Hamas, o tarihten beri siyasal zeminde etkin bir rol oynamaya başladı. İlk kuruluş belgesini, 1988 yılında Gazze'de bir mülteci kampında yayınlayan Hamas, dinî bir hareket olarak sadece Filistinlileri değil, İslam'ı temsil ettiğinin altını çiziyordu. Aradan geçen süreçte Hamas, Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ)'nün temsil kabiliyetinin önüne geçen ve milli karakter kazanmış bir Filistin hareketine dönüştü. FKÖ'nün yaptığı açıklamaların bir kısmını zamanla benimseyen Hamas, Mayıs 2017'de "sürgün lideri" Halid Meşal'in Doha'da lüks bir otelde yaptığı açıklama ile yeni bir siyaset belgesi yayınladı. Bu siyaset belgesini 1988'deki açıklamaya dayandırmadığı veya ona dayanarak bir düzeltme yapmadığı için bir evvelki belge hükmen yok sayılmış oldu.

Hamas, yayınladığı bu belge ile Filistin siyasetinde kalıcı bir yer edinmek, Gazze'deki maddi manevi sıkışmışlıktan kurtulmak ve kendisine uluslararası meşruiyet sağlamak istiyor. Hamas'ın ilk kuruluş belgesindeki amacı İsrail'i yok etmek olarak gösterilmiş ve Müslüman Kardeşler'in (İhvan-ı Müslimin) bir kolu oldukları belirtilmişti. Yahudi karşıtlığının da zikredildiği bu kısımlar yeni siyaset belgesinde yer almadı.

Hamas'ın Müslüman Kardeşler bağlantısı ve silahlı direniş mücadelesi FKÖ tarafından hep eleştirildi. Yine aynı şekilde İsrail tarafından Mahmud Abbas liderliğindeki El- Fetih ve FKÖ, Hamas karşısında "iyi düşman" rolüne kondular. Hâlbuki Hamas'ın söylediği pek çok şeyi FKÖ de söylüyordu fakat mücadele yolu olarak silahlı direnişi açıkça belirtmiyordu. Bir de FKÖ ise kendisini seküler bir yapı olarak kendisini ifade ederken Hamas, İslami bir hareket olarak adlandırıyordu. Nitekim her ikisi de söylemleri ne olursa olsun işgalci İsrail karşısında bir yere varamazken, Hamas Batı'nın nazarında hep terör örgütü olarak kabul edildi.

Hamas'ın bu son atağı dışlanmaya karşı bir hamle olarak okunabilir. 2014 Ramazan'ında Hamas'ı desteklediklerı gerekçesiyle Gazze halkına yağdırılan bombalar sonucunda BM rakamlarına göre; yarısı çocuk 1450 kişi hayatını kaybetmişti. (Gazze tarafı ise kayıpların 3000 kadar olduğunu söylüyor) Buna karşılık Hamas, sadece modası geçmiş füzelerle altı İsrailli sivili öldürdü. Fakat yine de İsrailliler binlerce insanını kaybeden ve bütün ramazan ayı boyunca başına misket bombası yağan Gazze halkından çok daha fazla tedirgin olup korktu ve Hamas, sivilleri öldüren bir terör örgütü olarak kayıtlara geçti. Maalesef bugün bu katliam, akademi ve gazetecilik dünyasında İsrail-Gazze savaşı olarak adlandırılıyor.

İhvan ve Hamas: Ayrışma mı, ayrılık mı?

Hamas ilk kuruluş belgesinde İhvan'a bağlılığını açıkça bildirilmişti. İhvan ise Sisi'nin gerçekleştirdiği başarılı darbeden en çok zarar gören yapı oldu. Bugün dünyanın dört bir yanına dağılan İhvan üyelerinin ortak görüşü, Mısır kalesinin tamamen kaybedildiği yönünde. Bundan sonraki dönemde bölgede Batı'nın uydusu olarak hareket edeceği aşikâr olan Mısır'ın bölgedeki çatışmalarda arabulucu olarak Türkiye ile beraber hareket etmesi de pek mümkün gözükmüyor. Hamas'ın siyaset belgesinde Müslüman kardeşlerle ilişkisinin kalmadığını belirtmesi, hemen hemen bütün dünyada Hamas'ın Mısır lideri Sisi'yle çalışma arzusu ve Mısır'ın darbeci yönetimine yeşil ışık yakması olarak algılandı. Zira Mısır sınırı, Gazze'nin dünyaya açılan tek kapısı. Bu analizi hemen kabullenmektense biraz üzerinde düşünmekte fayda var.

> HAMAS, YAYINLADIĞI YENİ BİR BELGE İLE FİLİSTİN SİYASETİNDE KALICI BİR YER EDİNMEK, GAZZE'DEKİ MADDİ MANEVİ SIKIŞMIŞLIKTAN KURTULMAK VE KENDİSİNE ULUSLARARASI MEŞRUİYET SAĞLAMAK İSTİYOR. HAMAS'IN İLK KURULUŞ BELGESİNDEKİ AMACI İSRAİL'İ YOK ETMEK OLARAK GÖSTERİLMİŞ VE İHVAN'IN BİR KOLU OLDUKLARI BELİRTİLMİŞTİ. YAHUDİ KARŞITLIĞININ DA ZİKREDİLDİĞİ BU KISIMLAR YENİ SİYASET BELGESİNDE YER ALMADI.

Hamas'ın ilk kuruluş belgesinin yayınlandığı 1988'den beri eleştirildiği noktalardan biri İhvan'ın doğal uzantısı olmaktı. Hamas da zamanla odak noktasını İslami bir hareket olmaya değil, Filistin meselesine çevirdi. 2013 yılında gerçekleşen Mısır darbesinden hemen önce bugünkü siyaset belgesinin bir taslağının hazırlandığı ve o taslakta da İhvan'ın yer almadığı biliniyor. Lakin darbe ile gelen süreçte yaşananlar belgenin açıklanmasını geciktirmiş olabilir. Öte yandan hem Mısır'da zayıflatılan hem de Amerika'da terör örgütü olarak ilan edilme tehdidiyle karşı karşıya kalan İhvan, Hamas için bir dayanak olmaktan uzaklaştı.

İsrail ve İran: İki ateş

Hamas, İran'la İsrail karşıtlığında buluşuyordu. Fakat bu ittifak Hamas'ın İsrail ile her zeminde ve her koşulda çatışmasını öngörüyor. Yani İran'dan alınan desteğin uluslararası alanda Hamas'ın önünü açmasının imkânı yok. Kaldı ki, İran yakın zamanda Irak, Suriye ve Yemen'de çatışmayı körükleyen, mezhepçi ve yayılmacı politikası ile Araplardan oldukça tepki aldı. Suudi Arabistan ve Katar, İran'a karşı amansız düşmanları olan İsrail'le ittifak yapmasalar bile bir noktada uzlaşmaya varabilirler. Hamas'ın siyaset belgesinin Katar'ın başkenti Doha'da açıklanmış

Lacivert 36.indd 7 31/05/17 03:44

olması da zahirden bir okuma yapmayı elverişli kılıyor.

Türkiye bölgeye siyaset ihraç ediyor

1988'den beri gelişen konjonktür ve alınan yol aslında hareketin hedefinin İsrail'in 1967 sonrası işgal, yayılma ve yerleşim yeri kurma politikasına karşı bir şekilde belirginleşmişti. Nitekim 2006'da Batı, Hamas'ın seçim zaferini tanımadı. Meşal ise ilk ziyaretini Ankara'ya yaptı ve bu sebeple Ankara da Batı kamuoyundan oldukça tepki aldı. Ankara aynı zamanda son 10 yıldır her fırsatta Hamas'ın siyasi bir muhatap olarak tanınmasının altını çizdi.

Hamas-AK Parti yakınlaşması olarak adlandırabileceğimiz bu süreç; "Türkiye'nin radikal bir çizgiye kayması" olarak değil Hamas'ın daha ılımlı siyasi bir çizgiye oturması olarak sonuç verdi. Son açıklanan siyaset belgesinde İsrail'in tanınması diye bir ibare yok. Lakin İsrail'in yok edilmesi gibi bir hedef de yok. Yani talepler, 1948 sınırlarından 1967 yeşil hatta çekilerek İsrail açısından müzakere edilebilir bir zemine oturtulmuş. Yahudilere olan yaklaşımın değiştiği ve mücadelenin işgalci Siyonizm'e karşı verileceğini belirten Hamas, bu noktada Türkiye'deki hâkim söyleme yakın bir zemine de gelmiş oluyor.

Türkiye-Hamas yakınlaşması hem Batılı muhataplar hem de içimizdeki Batılılar tarafından hiçbir zaman Hamas'ın Türkiye'ye yaklaşması olarak görülemedi. "Türkiye'nin Hamas çizgisine kayması" gibi dikkatsiz, güçlü ve köklü bir devletin ikna gücünü hafife alan ve rasyonel gücünü küçümseyen boş bir analiz düzleminde algılandı. Hamas'ın uluslararası alanda aktör olma niyetinin arkasında Türkiye'nin yapıcı ikna gücünün de etkisi büyük. Zira siyaset zemininde kalmayan, kendisini dünyaya anlatamayan ve nefret/düşmanlık temaları ile beslenen sözler, Hamas'ın asla yerine ulaşmayan füzelerine karşılık ölen binlerce Gazzelinin uluslararası alanda İsrail'in haklı savaşının kurbanları olarak görülmesinin önüne geçemiyor. Dahası Hamas'ı Batı'nın terör örgütü listesinden de çıkarmıyor. Bunun için de FKÖ kartı çok önemli. Gazze'yi kontrol eden Hamas, Batı Şeria'yı kontrol eden FKÖ ile masaya oturabilir ve şemsiye kuruluş olarak bu örgütü tanıyabilir. Bu tutum Filistin halkında da Hamas desteğini artıracak ve Gazze konusundaki uluslararası baskıyı perçinleyecektir. Zira Mahmud Abbas'ın uluslararası alanda itibar görse de Filisitin halkını temsil etme açısından sorunlu bir liderlik sergilediği biliniyor. FKÖ ve Hamas arasındaki muhtemel bir yakınlaşma, barış görüşmelerinin de 2009'da kaldığı yerden devam etmesini sağlayabilir.

Hamas'taki bu değişikliği, Gazzellilerin Hamas'la ilgili hayal kırıklığının zorunlu sonucu olarak yorumlayanlar da var, ki bu doğru. Gazzeliler de herkes gibi çocuklarını okula göndermek, elektriği kesilmeyen hastanelerde tedavi olmak istiyor. Lakin bu durumun suçlusunu İsrail'le anlaşmayan Hamas olarak görmüyorlar. Gazzelilerin kesik elektriğinin suçunu Hamas'a yükleyenler Batılı liderler ve dünyaya daha ziyade onların penceresinden bakanlar. Nitekim Mescid-i Aksa'nın kapılarında vurulan Filistinlilerin suçlusu kim diyeceğiz? 1996'dan beri Hamas'ın önde gelen liderleri, ya İsrailli suikastçılar eliyle öldürüldüler yahut Gazze'de bombalandılar. Meşal'in İsrail'e rağmen sürgünde bile olsa hayatta kalması tam tersine halkına umut veriyor.

Hareketin geleceği ne olacak?

İsrail hükümetinin Hamas'ın yumuşama adımına ilk tepkisi oldukça sert oldu. Zira İsrail, Filistin'deki yayılmacılığını ve gayrımeşru güç kullanımını Hamas'ın savurduğu tehditlere ve sivillerin öldürülmesi meselesine dayandırıyordu. Pragmatik bir Hamas, İsrail'in en son isteyeceği şey. Nitekim yeni siyaset belgesine başbakanlıktan gelen ilk yorum, "Dünyayı kandırma belgesi" şeklinde oldu.

> GAZZE'Yİ KONTROL EDEN HAMAS, BATI ŞERİA'YI KONTROL EDEN FKÖ İLE MASAYA OTURABİLİR VE ŞEMSİYE KURULUŞ OLARAK BU ÖRGÜTÜ TANIYABİLİR. SİYASET BELGESİNDE BU GÖNDERME AÇIKÇA YAPILIYOR. BU TUTUM FİLİSTİN HALKINDA DA HAMAS DESTEĞİNİ ARTIRACAK VE GAZZE KONUSUNDAKİ ULUSLARARASI BASKIYI PERÇİNLEYECEKTİR.

Hem İsrail hem de Abbas liderliğindeki El- Fetih, Gazze ablukasının kaldırılması ve barış görüşmelerinin başlayamaması için Hamas'ı aşırı radikal olduğundan masaya oturamamakla suçlayamayacak artık. Nitekim bu belge ile Hamas, taleplerini merkezileştirdi. Silahlı direnişe devam etmek konusunda kendisini dine dayandıran DAİŞ'le de meşruiyet zemininde ayrışmak istedi. Zira Hamas'ın sivillere saldırması meselesi çoğunlukla her şeyini kaybetmekle karşı karşıya kalmış bir halkın sıkıştığı noktada attığı çığlık olarak adlandırılmalıydı. Bu çığlığın bedelini ise Filistinliler zaten çok ağır ödüyor.

Filistin sorunu yeni adımlar ve ittifaklarla çözülebilir mi? Hamas'a Batı'dan ne cevap gelecek? Yahut her Amerikan başkanının ideali olan Filistin meselesini çözen süper güç lideri sıfatı Trump'a mı nasip olacak? Bekleyip göreceğiz. Zira artık karşımızda Kudüs'te İsraillilere bireysel saldırılar düzenleyen bir çatışma grubu değil, uluslararası siyasete talip bir örgüt var. Hamas sözcüsü Fevzi Barhum'un yaptığı açıklama dikkat çekici: "Mesajımız, Hamas'ın radikal bir hareket olmadığıdır. Bizler pragmatik ve medeni bir hareketiz. Yahudilerden nefret etmiyoruz. Mücadelemiz sadece toprakları-mızı işgal eden ve insanlarımızı öldürenlere karşı."

Bu sene içerisinde seçimle yerini İsmail Haniya'ya bırakması beklenen Meşal'in yaptığı son açıklama için Milli Görüş gömleğini çıkarmak ifadesi elbette abartılı kalacaktır. Lakin burada Türkiye'nin Hamas'ı kendi kendine zarar vermesini önlemek için Filistin halkı tarafından tanınan ve desteklenen siyasi bir hareket olarak rasyonel zemine çekme ısrarı AK Parti'nin ortaya çıkmasından evvelki atmosfere benziyor. Nitekim kapatma davası AK Parti'ye de açıldı ve Milli Görüş hükümetlerine yapılmak istenenlerin daha fazlası ile karşılaştı. Aradaki farklar benzerliklerden fazladır. Uluslararası arenadaki net ve rasyonalize edilmiş politikalar, meşru zeminde kalma inadı, Filistin davasının hayrına olacaktır.

GODIVA

Belgium 1926

İyi Bayramlar

www.godivatr.com

/GodivaTurkiye

NİŞANTAŞI - AKMERKEZ AVM - İSTİNYEPARK AVM - ZORLU CENTER AVM - SUADİYE - AKASYA - AQUAFLORYA AVM
ANKARA PANORA AVM - ANKARA NEXT LEVEL - İZMİR POINT BORNOVA AVM - BURSA KORUPARK AVM - ADANA ZİYA PAŞA

Kudüs hakkında bilinmesi gerekenler

RAŞİT ULAŞ

“

Dünya tarihinin belki de en önemli şehri Kudüs. Peygamberler şehri... En çok kan da burada döküldü, en çok insan da burada kurtuldu ateşten. Tarihte ilk defa bir din, bu topraklarda yasaklandı. Yaklaşık 2000 yıl önce dinleri yasaklanan ve ibadetleri engellenen Museviler bugün, geçmişte kendi başlarına gelenin aynısını Müslümanlara yapıyorlar. Müslümanların türlü zulümlerle ibadet etmeleri engelleniyor, ezan okunmasını yasaklıyor ve kendi topraklarını Müslümanlara dar ediyorlar. Peki, Kudüs bizim için neden önemli ve hakkında bilmediğimiz neler var? Bu sayfada kısaca bunları anlatalım istedik.

PEYGAMBER EFENDİMİZİN DE YOLU KUDÜS'TEN GEÇTİ

DOSYA

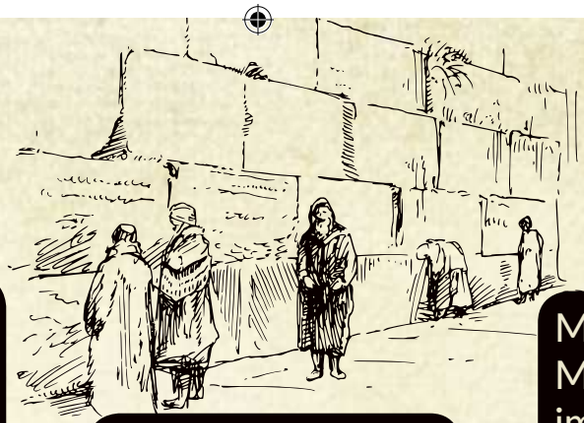

Hz. Davut, Hz. Süleyman, Hz. Yahya, Hz. Zekeriya, Hz. İsa, Hz. İsmail, Hz. İshak, Hz. Yakup, Hz. Yusuf, Hz. Bünyamin, Hz. Musa, Hz. Harun ve Hz. Lut gibi peygamberlerin yanı sıra Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa'nın yolu hep Kudüs'ten geçti...

Tarihi M.Ö. 4000'lere kadar uzanan Kudüs, Kenani kavminin bir kolu olan Yebusiler tarafından imar edilmiştir.

M.Ö. 11'inci asırda Hz. Davut Kudüs'ü almış ve burayı başkent yapmıştır.

Hz. Davut Calut'u taş atarak öldürdükten sonra Kudüs'e girip şehri almıştır.

Bugün Filistinlilerin İsrail askerlerine karşı olan mücadelesinde onlara attıkları taş, işte Hz. Davut'un Calut'a attığı taşı simgeler.

Hz. Davut'tan sonra oğlu Hz. Süleyman şehre hükmetti. Meşhur Süleyman Mabedi bu dönemde inşa edildi.

Kudüs M.Ö. 586'da Babil kralı Buhtunnasır tarafından ele geçirildi. Şehirdeki Yahudiler Babil'e sürüldü.

M.Ö. 538'de, şehir Perslerin eline geçti. Pers kralı Şireveyh, Yahudilerin tekrar Kudüs'e dönmesine izin verdi.

M.Ö. 332'de Makedonya imparatoru Büyük İskender şehri ele geçirdi.

Kudüs, M.Ö. 64/63 yılında Roma İmparatorluğu'nun hâkimiyetine geçti.

Hz. İsa bu topraklarda doğdu.

Romalılar M.S. 70'te Yahudi isyanlarını cezalandırmak için Süleyman Mabedi'ni yıktılar. Yahudilerin Şabat (Cumartesi) orucunu tutmaları, sünnet olmaları, kurban kesmeleri yasaklandı.

M.S. 132'de Yahudiler tekrar isyan ettiler ve Romalılar onları şehirden çıkarttılar. Yahudiler böylelikle dünyanın dört bir yanına dağıldı.

M.S. 614 yılında Persler tarafından tekrar ele geçirilen şehir 627 senesinde Bizans'ın kontrolüne girdi.

Kudüs, Hz. Ömer'in hilafeti döneminde 638'de İslam topraklarına katılır.

Hz. Ömer'den sonra Emevîler 661-750 seneleri arasında Kudüs'e hâkim oldular.

750-878 seneleri arasında Abbasiler Kudüs'e hâkim oldular.

969 senesinde Fatımîler şehre hâkim oldu.

1099 yılında I. Haçlı Seferleri neticesinde Kudüs Hıristiyanların eline geçti.

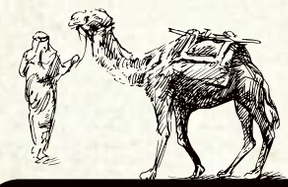

Selahaddin Eyyubî 1187'de Kudüs'ü fethederek tekrar İslam topraklarına dâhil etti.

1516'nın sonu 1517'nin başında Yavuz Sultan Selim komutasındaki Osmanlı ordusu Kudüs'ü aldı.

Kudüs'ün adı doğrudan Kuran-ı Kerim'de geçmez. Şehirden Mescidü'l Aksa şeklinde bahsedilir.

Allah Resulü'nün övgü ile bahsettiği şehirdir. Efendimiz Kudüs'ten şu şekilde bahsetmiştir: "Oraya (Mescid-i Aksa'ya) gidin ve içinde namaz kılın." "Yolculuk ancak şu üç mescitten birine olur: Benim mescidime, Mescid-i Haram'a ve Mescid-i Aksa'ya."

Bu topraklar bütün insanlara olduğu gibi peygamberlere de en çok zulmün edildiği topraklardır. Yahudiler bugün nasıl Filistinlilere zulmediyorsa geçmişte de Hz. Zekeriya'yı testereyle ikiye bölerek Hz. Yahya'nın da başını keserek şehit ettiler.

Ali Bekkâ, Alâeddîn Ali Erdebilî, Ahmed Nûbânî, İmam Nablûsi, İmam Şâfiî gibi birçok âlim burada yetişmiş, yaşamış ve vefat etmiştir.

Kanuni Sultan Süleyman devrinde şehre örülen surların kapılarından biri olan el-Halil kapısında "Lâ ilâhe illallah İbrahim Halilullah" yazar. Bu ifade şehirdeki insanların selameti için garanti hükmündedir.

HZ. ÖMER 638'DE KUDÜS'Ü ALDI

DOSYA

Dünyaya dağılmış Yahudiler tarafından 1882 ve 1905'te Kudüs'e iki büyük göç yaşandı. Bu göçler Yahudilerin ileride şehri Filistinlilerin elinden almak için attıkları ilk adımdı.

I. Dünya Savaşı sonunda 1917 yılında, İngiliz kumandan Edmund Allenby komutasındaki İngilizler Kudüs'ü ele geçirdi.

Yaklaşık 30 yıl süren manda döneminde İngiltere, planlı bir şekilde Filistin'e Yahudi göçünü sağladı ve bölgedeki nüfus oranını bütünüyle değiştirdi.

1929 Ağustos'unda çıkan çatışmada İngiliz polisler 110 Müslümanı şehit etti.

Bölge 1948 yılında İsrail devleti kurulana kadar İngiliz mandası altında idare edildi.

14 Mayıs 1948'de tarihte ilk defa Siyonist İsrail devleti ilan edildi. Filistinli Müslümanlar bu güne El-Nekbe yani Büyük Felaket adını verdi.

21 Ağustos 1969'da bir Evanjelist, Mescid-i Aksa'ya saldırdı. Evanjelizm'deki "Tanrıyı kıyamete zorlamak" inancıyla bu saldırıyı yapan kişi, camiye zarar verdi.

İsrail'in zulmü karşısında artık dayanamayacak hale gelen Filistinliler 1987-1993 yılları arasında intifadaya başladı. Kitlesel bir direniş gösteren Filistinli Müslümanlar büyük kayıplar verdi.

Ariel Şaron'un, Mescid-i Aksa'ya gitmesi 2000 yılında 2'nci intifadanın başlamasına sebep oldu.

İsrail bugün itibariyle Kudüs'te ezan sesini yasaklayıp Filistinli Müslümanlara karşı zulmünü artırarak devam ediyor.

İNGİLİZ POLİSLER 110 MÜSLÜMANI ŞEHİT ETTİ

Lacivert 36.indd 13 31/05/17 03:58

DOSYA | **RÖPORTAJ**

FİLİSTİN BÖLGESİNİN EN KUTSAL YERİ KUDÜS'TÜR

RÖPORTAJ ::
BEYTULLAH ÇAKIR :: ÖMER FARUK HARMAN

ÖMER FARUK HARMAN KİMDİR?
1950 yılında Bilecik Söğüt'te doğdu. 1968'de İstanbul İmam-Hatip Okulu'nu, 1969'da Pertevniyal Lisesi'ni bitirdi. 1972 yılında İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nden, 1973'te İÜ Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nden mezun oldu. Memuriyete 1974 yılında İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nde kütüphane memuru olarak başladı. Marmara Üniversitesi İlâhiyat Fakültesi'nde Yüksek İslâm Enstitüsü'ne 1977 yılında asistan olarak atandı. 1983 yılında M.Ü Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Dinler Tarihi Açısından Şehristânî ve el-Milel ve'n-Nihal" adlı çalışmasıyla doktor oldu. 1988'de doçent, 1994'te profesör unvanını aldı. 2005 yılında Paris Büyükelçiliği Din Hizmetleri Müşavirliği görevine naklen atandı. 2009 yılında fakültedeki görevine geri döndü.

Dinler Tarihi konusunda Türkiye'nin en yetkin bilim adamlarından biri olan Prof. Dr. Ömer Faruk Harman ile Kudüs'ün tarihi ve bütün dinler açısından önemi üzerine bir söyleşi gerçekleştirdik. Kudüs'ün milattan önceki tarihinden 1917 yılında İngiliz mandasına kadar başından geçen olayları anlatan Harman, Kudüs'ün bugün dahi öneminden hiçbir şey kaybetmediğine dikkat çekti.

Öncelikle Kudüs'ün önemi ve isminin nereden geldiği üzerine bir soru ile başlayalım isterseniz?

Kudüs'ün üç ilahi din açısından da kutsal bir şehir olduğunu belirtelim evvela. Tabii kronolojiye bakacak olursak önce Yahudilik, sonra Hıristiyanlık ve en son da İslamiyet açısından önemli bir şehir. Yahudilik, Hz. Musa'nın tebliğ ettiği dine kendisinden altı asır sonra verilen isimdir. Hz. Musa kendi tebliğ ettiği dine Yahudilik demedi, bu adlandırma Babil esareti sonrasında olmuştur. Pers Kralı Sirus'un Babillileri yenip Yahudileri özgür bırakarak onların Kudüs'e yerleşmelerine izin vermesinden sonra Yahudiler, Kudüs merkez olmak üzere Yehuda bölgesine yerleştiler. Babil esareti sonrasında Yehuda bölgesine dönen Yahudileri Kuran'daki adıyla Uzeyr, Eski Ahit'teki adıyla Ezra, kaybettikleri kutsal kitapları ile tekrar buluşturdu. Dolayısıyla dinlerine ve kitaplarına yeniden kavuşan Yahudiler bu inanca, Yehudalıların inancı anlamına gelen Yahudilik demeye başladılar.

İşin özüne bakar ve meseleyi Hz. Musa ve ona verilen kutsal kitap Tevrat'tan başlatırsak Kudüs şehrinin, şehir olarak Tevrat'ta geçmediğini söyleyelim evvela. İbranicede Kudüs şehrinin adı Yeruşalayim olarak geçer. Batı dillerine de 'Jerusalem' diye geçmiştir. Bu kelime 'selamet şehri', 'barış şehri' anlamına geliyor. Tevrat'ı Arapçaya çeviren meşhur Yahudi bilgini Sadi Gaogon, Yeruşalayim kelimesini Medinetü's Selam; 'barış şehri' veya Darüsselam; 'selamet ve barış yurdu' diye çevirmişti. Tevrat'ta bu şehir 'Salemin Şehri' olarak da geçiyor.

HZ. SÜLEYMAN'IN VEFATINDAN SONRA ÜLKE, İSRAİL VE YEHUDA KRALLIĞI OLMAK ÜZERE İKİYE BÖLÜNDÜ

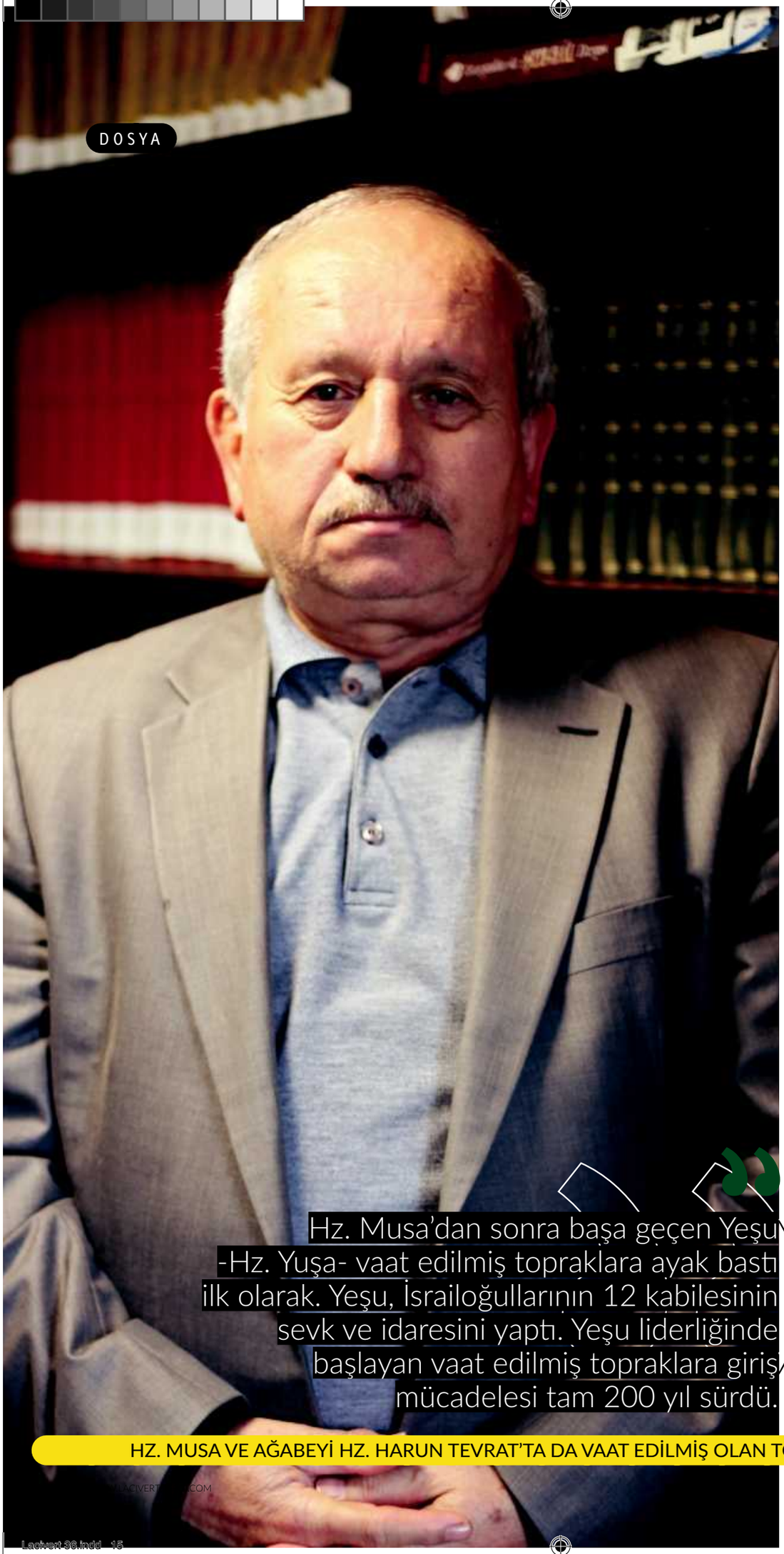

Yahudiler bugün Kudüs diye bildiğimiz bölgeye nasıl girdiler peki?

Hz. Musa da ağabeyi Hz. Harun da Tevrat'taki vaat edilmiş olan topraklara giremedi. Yani Mısır'dan çıkan ve belli bir yaşın üzerinde olanlar buraya giremediler. Bunun da bir hikmeti var tabii. 40 yıllık çöl hayatında özgürlüğe doğan, köleliği hiç yaşamamış yeni nesillerle bu topraklara girildi. Hz. Musa'dan sonra başa geçen Yeşu -Hz. Yuşa- vaat edilmiş topraklara ayakbastı ilk olarak. Yeşu, İsrailoğullarının 12 kabilesinin sevk ve idaresini yaptı. Yeşu liderliğinde başlayan vaat edilmiş topraklara giriş mücadelesi tam 200 yıl sürdü. Yeşu'dan sonra başa geçenler de bu mücadeleyi sürdürdüler. Nihayet başa geçen Peygamber Samuel'e; "Savaştığımız her kavmin başında kral var, bize bir kral tayin et de savaşta başarılı olalım" diye bir talepte bulundu İsrailoğulları. Samuel de onlara Saul'u -Kuran'daki adıyla Talut- kral olarak tayin etti. Talut'a krallığı yakıştıramadılar ama o görevini yaptı. Talut'tan sonra işin başına Hz. Davut geçti. Hz. Davut'un iş başına geçişi M.Ö 1010 tarihlerine tekabül ediyor. 40 yıl krallık yaptı Hz. Davut. Bunun yedi yılını Hebron'da (Arapçada el-Halil kenti), 33 yılını da fethettiği Kudüs'te geçirdi. İşte Kudüs'ün Yahudiler açısından sahneye esas çıkışı da Hz. Davut vasıtasıyla oldu. Daha önce Yabusilerin elinde bulunan Kudüs'ü Hz. Davut fethetti ve devletin merkezi yaptı. Böylece İsrailoğulları göçebelikten yerleşik hayata da geçmiş oldular. Yerleşik hayata uygun olarak bir devlet yapılanmasına gidildi, mali ve askerî sistemler kuruldu. Başkent olarak da Kudüs ilan edildi. Hz. Davut, Kudüs'ü fethettikten sonra burada kendisi için de bir saray yaptırdı. Yahudiler için çok kutsal olan Ahit Sandığı'nı geçici bir süre için bir yere naklettirdi.

> Hz. Musa'dan sonra başa geçen Yeşu -Hz. Yuşa- vaat edilmiş topraklara ayak bastı ilk olarak. Yeşu, İsrailoğullarının 12 kabilesinin sevk ve idaresini yaptı. Yeşu liderliğinde başlayan vaat edilmiş topraklara giriş mücadelesi tam 200 yıl sürdü.

HZ. MUSA VE AĞABEYİ HZ. HARUN TEVRAT'TA DA VAAT EDİLMİŞ OLAN TOPRAKLARA GİREMEDİ

Lacivert 38.indd 15 31/05/17 03:46

Daha önce Yabusilerin elinde bulunan Kudüs'ü Hz. Davut fethetti ve devletin merkezi yaptı. Böylece İsrailoğulları göçebelikten yerleşik hayata da geçmiş oldular. Yerleşik hayata uygun olarak bir devlet yapılanmasına gidildi, mali ve askerî sistemler kuruldu. Başkent olarak da Kudüs ilan edildi.

DAHA ÖNCE YABUSİLERİN ELİNDE BULUNAN KUDÜS'Ü HZ. DAVUT FETHETTİ VE DEVLETİN MERKEZİ YAPTI. BÖYLECE İSRAİLOĞULLARI GÖÇEBELİKTEN YERLEŞİK HAYATA DA GEÇMİŞ OLDULAR. YERLEŞİK HAYATA UYGUN OLARAK BİR DEVLET YAPILANMASINA GİDİLDİ, MALİ VE ASKERÎ SİSTEMLER KURULDU. BAŞKENT OLARAK DA KUDÜS İLAN EDİLDİ.

Bu arada nedir bu Ahit Sandığı dedikleri şey? Adını çokça duyuyoruz, Yahudiler için ne anlama geldiğinden bahsedebilir misiniz biraz?

Ahit Sandığı'nda Tevrat nüshası veya Hz. Musa'ya Allah tarafından verilen 10 Emir'in yazılı olduğu taş tabletin bulunduğu nüsha saklanıyordu. Tanrı'nın o sandıkta tecelli ederek peygamberi ile görüştüğüne ve ona vahyini bildirdiğine inanılıyordu. Bütün bunlardan ötürü bu sandık, Yahudilikte son derece kutsaldı.

Bir de meşhur Süleyman Tapınağı var...

Evet. Az evvel Hz. Davut'un Kudüs'ü fethiyle Yahudilerin yerleşik hayata adım attığından ve kendisine bir saray inşa ettirdiğinden bahsetmiştik. Hz. Davut burada Tanrı'ya dair de bir mabet inşa etme fikri geliştirdi. Bunun için malzemeleri ve mabedi inşa etmek istediği araziyi satın aldı. Bugünkü Kubbet'ü-Sahra ve Mescid-i Aksa'nın bulunduğu lokasyonu kapsayan bir alandı satın aldığı yer. Sonrasında tam mabedi inşa etmeye başlayacağı sırada, "Ey kulum Davut, sen çok savaş yaptın çok kan döktün, kana bulanmış elinle benim mabedime dokunma. Bu mabedi oğlun Süleyman yapacak" manasına gelecek bir vahiy aldı. Bunun üzerine Hz. Davut mabedi yapma işini oğlu Hz. Süleyman'a devretti. Hatta kendi sağlığında oğlu Süleyman'ı tahta geçirdi. Hz. Süleyman babası Davut'un hazırladığı yerde Süleyman Mabedi'ni inşa ettirdi. Bu mabedin adı İbranicede 'Bet Ha Mikdaş'tır. Arapçada ise tam karşılığı 'Beytü'l Makdis' yani kutsal mabet demektir. Batı dillerinde ise 'temple', yani tapınak diye bilinir.

Mabedin yapısı ve Yahudiler için önemi hakkında neler söyleyebilirsiniz peki?

Bu mabet, bugün Kudüs'te içinde Kubbet'ü-Sahra ve Mescid-i Aksa'nın da bulunduğu ve Harem-i Şerif diye bildiğimiz 144 dönümlük arazinin içine yapıldı. Mabedin yapımı sırasında sayıları 50 ila 70 bin arasında işçinin çalıştığı söylenir. Bu sayı Tevrat'ta da geçer. Bu işçilerden bir kısmı taş ocaklarında taş yontarak bir kısmı da dağlardan ağaç keserek mabedin yapımında çalıştılar. Bu yoğun çalışmalar sonrasında mabet yedi yılda tamamlandı. Süleyman Mabedi'nde bir dış avlu, bir iç mekân ve iç mekânın içerisinde Kutsü'l Akdes, yani 'kutsallar kutsalı' denilen bir oda vardı. İşte az evvel bahsettiğimiz Ahit Sandığı da mabedin inşası tamamlandıktan sonra törenle yapının merkezini oluşturan bu odaya getirildi ve baş Kohenlerin ilahileriyle, dualarıyla buraya konuldu. Mabedin en kutsal yeri bu odaydı. Yahudi telakkisine göre yeryüzünün en kutsal bölgesi Filistin bölgesidir. Filistin bölgesinin en kutsal yeri Kudüs'tür. Kudüs'ün en kutsal yeri Süleyman Mabedi'dir. Mabedin en kutsal yeri de bu kutsallar kutsalı dediğimiz odadır. Bu oda bugün Kubbet'ü-Sahra'nın örttüğü büyük kaya kitlesinin tam üzerine denk gelmektedir. Hacer-i Muallak diye bilinen bu kaya kütlesi Yahudiler için çok önemlidir. Çünkü burası onların inanışlarında kâinatın merkezi olarak telakki ediliyor. Bunun dışında yine Yahudi inancına göre, Hz. İbrahim oğlu İshak'ı bu kaya üzerinde kurban etmek istemiş. Buna binaen Yahudi dinine göre kurban ibadeti ancak Kudüs'teki mabette gerçekleşebilir. Kurban kesimi de ancak ve ancak mabetteki din adamlarının refakatinde olabiliyor. Bir de Yahudilikte sadece erkeklere farz olan Hac ibadetinde her Yahudi erkeğinin Kudüs'teki mabette ispat-ı vücut etmesi lazım. Yani Süleyman Mabedi sadece orada Ahit Sandığı olduğu için değil, Yahudiliği Yahudilik yapan temel dini esasların tatbik edilmesinde çok önemli bir fonksiyon icra ettiğinden ötürü de Yahudilerin esas dini merkezlerinden biridir.

Günümüzde hâlâ varlığını sürdüren Ağlama Duvarı, Süleyman Mabedi'nden arta kalan bir yapı değil mi?

Evet. Hz. Süleyman'ın vefatından sonra ülke, kuzeyde İsrail Krallığı güneyde ise Yehuda Krallığı olmak üzere ikiye bölündü. Yehuda Krallığı ve mabet, M.Ö. 587'de Babil Kralı Buhtunasır tarafından yıkıldı. Yahudiler 538'de Babil esaretinden kurtulunca mabedi yeniden yapmaya kalktılar. Bu dönemlerde Pers Kralı Daryus'un da katkısı ve yardımıyla M.Ö.515'te mabet ikinci kez inşa edildi. İkinci kez yapılan mabet, M.Ö. 20 yıllarında Yahudi kökenli olan ve Romalılar tarafından kral olarak atanan Hirodes tarafından genişletildi ve mabedin çevresine kuşatma duvarı çekildi. İşte bugün Ağlama Duvarı diye bildiğimiz duvar, M.Ö. 20'li yıllarda bölgenin Yahudi kökenli

KUDÜS İLK OLARAK HZ. ÖMER ZAMANINDA İSLAM TOPRAKLARINA DÂHİL EDİLDİ

DOSYA

Ömer Faruk Harman

AĞLAMA DUVARI DİYE BİLDİĞİMİZ DUVAR, M.Ö. 20'Lİ YILLARDA BÖLGENİN YAHUDİ KÖKENLİ KRALI HİRODES TARAFINDAN MABEDİN GENİŞLETİLMESİ ÇALIŞMALARI ESNASINDA MABEDİN ÇEVRESİNE ÇEKTİRİLEN KUŞATMA DUVARININ BATI YÖNÜNDEN GÜNÜMÜZE KALAN KALINTISIDIR.

I. DÜNYA SAVAŞI'NDA OSMANLI YENİLİNCE KUDÜS VE FİLİSTİN BÖLGESİ İNGİLİZ MANDASINA DEVREDİLDİ

kralı Hirodes tarafından mabedin genişletilmesi çalışmaları esnasında mabedin çevresine çektirilen kuşatma duvarının batı yönünden günümüze kalan kalıntısıdır. Yahudiler buraya Batı Duvarı adını verirler. Batılılar ise Yahudilerin yıkılan mabetleri için döktükleri gözyaşlarından ötürü buraya Ağlama Duvarı derler aslında.

Müslümanlar da bu noktayı Burak Duvarı diye isimlendiriyorlar bildiğim kadarıyla...

Çünkü Peygamber Efendimizin Miraç hadisesinin buradan gerçekleştiğine inanılıyor. Biliyorsunuz Efendimiz, Burak adlı bir binekle Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya getirildi. Bugün Burak Duvarı diye bildiğimiz yere bağlandı Efendimizin bineği. Hatta bugün Burak'ın oraya bağlandığını işaret eden bir halka olduğunu biliyoruz. Aynı zamanda bundan ötürü tam olarak o noktada Burak Mescidi diye bildiğimiz mescit de var. Müslümanlar tarafından yapılan bu adlandırma İsra ve Miraç mucizesiyle bağlantılıdır özetle.

Peki, mabet bir daha yapılabildi mi?

Hayır yapılamadı. Çünkü Pagan Roma İmparatorluğu Yahudilere karşıydı. Roma İmparatorluğu M.Ö. 63 yılından M.S. 637 yılına kadar bölgeye hâkimdi. Yahudiler Roma'ya karşı sürekli olarak ayaklandıkları için çok ciddi bir baskıya maruz kalıyorlardı. M.S. 68 yılında bir Yahudi ayaklanması oldu. Bunun üzerine iki yıl süren bir Roma kuşatmasına maruz kaldı Kudüs. 70 yılında Titus önderliğindeki Roma ordusu, Kudüs'e girerek burayı yakıp yıktı ve ikinci kez yapılmış olan mabedi yerle bir etti. Yahudilerin bir kısmını da bölgeden sürdü. 132 yılında yine bir Yahudi ayaklanması oldu Kudüs'te. Üç yıl boyunca Roma'ya karşı savaşan Yahudiler kimi yerleri Roma'nın elinden almayı başardılar. 135 yılında Roma İmparatoru Hadriyanus bu ayaklanmayı bastırdı ve Mesih iddiasıyla ortaya çıkan Şimon Kohba öldürüldü. Bu ayaklanmadan sonra Roma, Yahudileri Filistin bölgesinden kesin olarak kovma kararı aldı. Rivayete göre Medine Yahudileri 70 ve 135 yılında Filistin'den Romalılarca kovulan veya kaçan bu Yahudilerin torunlarıdır. Bütün bu sebeplerden ötürü mabedin bir daha yapılabilmesi mümkün olmadı. Bu arada Hadriyanus Kudüs'e pagan Roma'nın baş tanrısı Jüpiter adına Ailia Capitolina diye

Lacivert 36.indd 17 31/05/17 03:47

Emevîler, Müslümanlar Hıristiyanlar
kompleksine düşmesinler
diye Peygamberimizin miraca
çıkarken ayağını bastığı son yer olan
kaya kütlesinin üstünü kapatan bir
mescit yaptılar. Kubbet ü-Sahra diye
bildiğimiz yer burasıdır.

EMEVÎLER, MÜSLÜMANLAR HIRİSTİYANLAR KARŞISINDA KOMPLEKSE DÜŞMESİNLER DİYE, PEYGAMBERİMİZİN MİRACA ÇIKARKEN AYAĞINI BASTIĞI SON YER OLAN KAYA KÜTLESİNİN ÜSTÜNÜ KAPATAN BİR MESCİT YAPTILAR. KUBBET'Ü-SAHRA DİYE BİLDİĞİMİZ YER BURASIDIR.

1948'DE İSRAİL DEVLETİNİ KURANLAR LAİK VE SOSYALİST SİYONİSTLERDİ

bilinen bir de tapınak inşa ettirdi. Roma 380 tarihinde Hıristiyan olunca bu pagan tapınağı yıktırdı. Hz. İsa henüz hayattayken Matta İncili'nden öğrendiğimize göre mabedi göstererek, "Bu gördüğünüz yapıdan taş üstünde taş kalmayacak" dediğini biliyoruz. Hz. İsa'nın bu sözünün ondan bir hayli sonra gerçekleştiğini görüyoruz.

Hazır Hz. İsa'dan bahsetmişken biraz da Hıristiyanlar için Kudüs'ün öneminden konuşalım isterseniz...

Kudüs, Hıristiyanlar için de önemli dinî merkezlerden. Çünkü Hz. İsa'nın hayatı bu bölgede geçti. Hz. İsa, ömrünün büyük kısmını Kudüs'te geçirdi. Paskalya Bayramı'ndan önce, Kidron Vadisi'nde bulunan Gethsemane Bahçesi'nde Yehuda İskaryot'ın kendisini ihbar etmesi üzerine yakalanıp sorgulandı. Yahudiler Hz. İsa'nın kendi inançlarını bozduğunu düşünerek onun ortadan kalkmasını istiyorlardı. Yahudilerin kışkırtmaları sonucu Hz. İsa, dönemin Kudüs'teki egemen gücü Roma tarafından çarmıha gerildi. İşte İsa'nın çarmıha gerildiği yerde inşa edilen Diriliş Kilisesi -ki bu kilise daha sonradan Hıristiyan olan Roma tarafından 4'üncü yüzyıla inşa edildi- bugün Hıristiyanlar için en kutsal yer. Hıristiyanların, Hz. İsa'nın çarmıha gerildiği, öldüğü, musalla taşına yatırıldığı, defnedildiği ve üç gün sonra dirildiğine inandığı mekân burası. Kilisesinin ana kapısından içeri girdiğinizde hemen karşınızda bir musalla taşı vardır. Burayı ziyaret eden Hıristiyanları göreceksiniz; o mermeri öpenler, yüzünü, eşyasını sürenler, mesh edenler... Gömüldüğü yer, dirildiği yer... Hıristiyanlık Hz. İsa üzerinde kurulu olduğu için Hz. İsa'nın hayatında Kudüs'ün yeri, Hıristiyanlar açısından Kudüs'ün önemini bize gösteriyor aslında.

Müslümanlar için önemine gelirsek...

Kudüs Müslümanlar için de kutsiyeti olan bir şehirdir. Bir kere Peygamber Efendimizin Miraç mucizesi buradan gerçekleşmiştir. Bu hadise, Kuran-ı Kerim'de de anlatılır biliyorsunuz. Efendimiz bir gece vakti Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya götürülmüş, buradan semalara çıkmış, döndüğünde enbiya-ı kirama imamlık yapmıştır. Bu arada Kuran-ı Kerim'de Kudüs isminin şehir manasında değil ama Kudüs bölgesinin 'arz-ı mukaddes' ve Mescid-i Aksa olarak geçtiğini belirtmekte fayda var. Hatta bir dönem Müslümanlar şehre sırf bundan ötürü Mescid-i Aksa demişlerdir.

Kudüs ilk olarak ne zaman Müslümanların hâkimiyetine girdi? Kudüs'te hangi İslam devletleri hüküm sürdü, ne gibi mücadeleler yaşandı tarih boyunca?

İlk olarak Hz. Ömer zamanında fethedildi şehir. Sonra Emevîler, Abbasiler, Eyyubîler, Memlükler ve Osmanlılar... 1095'te Papa II. Urban, Fransa'nın Clermont şehrinde Kudüs'ü -onların tabiriyle- "Kâfir Müslümanlardan kurtaralım" diyerek Avrupa'da ordu topladı. 1099'da Haçlılar Kudüs'ü aldı ve Haçlılar oraya girince sadece Müslümanlara değil Yahudilere de katliam yaptılar. Batılı tarihçilerin ifadesiyle insan cesetleri ve kan gölü, atların üzengilerinin seviyesine kadar geldi. 1187'ye gelindiğinde ise Kudüs'ü Haçlıların elinden Selahaddin Eyyubî kurtardı. 1516'nın Aralık ayının son günlerinde Yavuz Sultan Selim Han, Memlûklerden aldı Kudüs'ü.

DOSYA

Şehir 1517'den 1917'ye kadar kesintisiz Osmanlı hâkimiyetinde kaldı. Müslümanların Kudüs'e hâkim oldukları dönemde şehir, tarihinin en huzurlu dönemlerini yaşadı diyebiliriz. Özellikle 1517-1917 tarihleri arasında Osmanlı hâkimiyetinde kalan şehir; kanın hiç dökülmediği, herkesin dini, mali, hukuki özgürlükleriyle yaşadığı en çatışmamız dönemlerini yaşadı. 1917'de I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı mağlup addedilince Kudüs ve Filistin bölgesi İngiliz mandasına devredildi. İngiliz Ordu Komutanı General Allenby, bir aralık ayında şehre girdi ve Selahaddin Eyyubî'nin sandukasına gidip tekmeleyerek; "Bak Selahaddin yine geldik" dedi. 1187'nin intikamını 1917'de almış oldular böylece.

Günümüzde Yahudilerin ve İsrail devletinin Kudüs'teki en büyük gayesi nedir?

Yahudilerin bugün en büyük özlemi Süleyman Mabedi'nin yeniden ihyası ve inşası ve bununla birlikte mabede ait ritüellerin yeniden tesis edilebilmesidir. Harem-i Şerif'te onların kutsal kitaplarındaki ölçülere uygun bir Süleyman Mabedi'ni inşa etmek istiyorlar. Bunun gerçekleşebilmesi için de Kubbet'ü-Sahra ve Mescid-i Aksa'nın yıkılması gerekiyor, oranın ayıklanması ve Süleyman Mabedi'nin temellerinin ortaya çıkarılması gerekiyor. Yahudiler; "Bizim mabedimiz yok. Mabedimiz olmadığı için kurban kesemiyor, ibadet yapamıyoruz, hac görevimizi yerine getiremiyoruz" diyorlar. Bu da diğer Yahudilerin, mabedin yapılmasını arzu etmesini teşvik ediyor. Bu işin modern zamanlardaki kökleri ise 19'uncu yüzyılın sonlarına uzanıyor. Avusturyalı Yahudi Theodor Herzl'in, 1896'da *Yahudi Devleti* diye kaleme aldığı bir kitap var. Aynı adam 1897'de I. Dünya Siyonist Kongresi'ni topladı ve 19'uncu yüzyılda Avrupa'daki antisemitizm hareketinin temelinde de bu vardı. Avrupa'daki Yahudileri rahatsız edelim ve Filistin'e göç etme mecburiyetini hissetsinler üzerine bir kurgulama yaptılar. Rockefeller ve diğer Yahudi zenginleri vakıflar kurdular ve göç edenlere orada yer almaları için imkân verdiler. Çok para vererek gariban Filistinlilerden yer aldılar ve sonra oralara eğlence yerleri kurdular. Böylece Filistinlilere verdikleri paraları başka bir yolla geri aldılar. İsrail devleti, kurulduktan sonra toprakların işlenmesi için ağır vergi şartları koydu. Bu adamların elinde imkân yok, toprağı işletemiyorlar diyerek devlet bu yolla toprakları da ellerinden aldı. Devletin resmi politikası olarak Filistinlilerin topraklarını ellerinden aldılar ve iskân mahalli yaptılar. Aslında bu yapılanların esas sebebi az önce de vurguladığımız gibi Süleyman Mabedi'ni yeniden inşa edebilmek. 1948'de kurulan İsrail devleti, 1967'de Altı Gün Savaşları'yla Ürdün'de bulunan Kudüs'ün doğu kesimini de aldı ve burayı başkent ilan etti ama mabedi yapmadı. Bunun iki sebebi var; birinci sebebi İslam dünyasının tepkisinden çekinmesi ama İslam dünyasının böyle bir tepki göstermesi çok mümkün değil gibi görünüyor. Çünkü Kudüs hakkında bir şey bilmiyoruz, bilmediğimiz bir şeyi nasıl savunacağız? İkincisi ise, Yahudilerin bir kısmının; diasporadaki Yahudileri Filistin'de toplayacak ve orada hâkim kılacak, sonra da Yahudi hâkimiyetini dünyaya teşmil edecek kişi olarak bekledikleri Mesih'in geleceğine inanmaları. 1948'de devleti kuranlar laik ve sosyalist Siyonistlerdi esasen. Onun için bugün İsrail'de Yahudi devletini meşru saymayan Yahudi gruplar ve cemaatler var. Bugün devlet mabedi yapacak olsa o gruplar; "Bu Mesih'in işiydi, sen neden müdahale ediyorsun" diyerek kabul etmeyecekler bu durumu.

TANRIYI KIYAMETE ZORLAMA NOKTASINDA BİR YAHUDİ İLE HIRİSTİYAN BİRÇOK NOKTADA BİRLEŞEBİLİYOR. İKİSİNE GÖRE DE BEKLEDİKLERİ KURTARICININ GELMESİ İÇİN ORTAMIN KARIŞMASI LAZIM.

Son olarak şunu sormak istiyorum; "Tanrı'yı kıyamete zorlamak" diye bir tez var. Bazı Hıristiyan ve Yahudi inanışlarında bu teze göre bir planlama yapıldığı söyleniyor dünyaya dair. Bu tezin mahiyeti nedir?

Yahudi inancında kıyamet alametlerinden birisi Mesih'in gelecek ve kötülükle mücadele edecek olması. Sonra yeryüzünde Kudüs merkez olmak üzere 1000 yıl sürecek olan bir krallık kurulacak. Binyılcılar diye bildiğimiz bunlar işte. Ama Mesih'in gelmesine takaddüm eden dönemde yeryüzü karışacak, savaşlar olacak. Hıristiyanlar da Hz. İsa'nın tekrar gelişini bekliyor. Aynı şekilde o da Deccal ile savaşacak ve Mesihî krallık kurulacak. Bu krallıkta, "Kurtla kuzu yan yana olacak, zulüm olmayacak" gibi inanışlar mevcut. Marksizm'deki ideal komün toplumu gibi. Yeryüzü cenneti kurulacak ve sonrasında kıyamet olacak. İşte Tanrı'yı kıyamete zorlama noktasında bir Yahudi ile Hıristiyan birleşiyor ama ikisine göre de bekledikleri kurtarıcının gelmesi için ortamın karışması lazım. Burada özellikle Hıristiyan itikadı açısından önemli bir noktayı vurgulamak gerekiyor. Hz. İsa'nın doğum yerinin tam olarak neresi olduğuna dair yıllardır süregelen bir tartışma var. Kimilerine göre Kudüs'ün 10 km güneyindeki Beytülhalim'de kimilerine göre ise Nasıra'da doğmuştur Hz. İsa. Bazı İncillerde Hz. İsa'nın doğum yeri Nasıra olarak geçerken iki İncil'de Beytülhalim olarak belirtiliyor. Neden Beytülhalim peki? Çünkü Yahudi inancına göre beklenen Mesih'in Davut soyundan olacağı ve Beytüllahim'de doğacağına inanılıyor. O yüzden Matta ve Luka İncillerinde Hz. İsa'nın Hz. Davut'a kadar uzanan şeceresi var. Bu şecereyi koymalarının sebebi de bu aslında.

Teşekkür ederiz.

KUDÜS, EN HUZURLU DÖNEMLERİNİ MÜSLÜMANLARIN HAKİMİYETİNDEYKEN YAŞADI

Lacivert 36.indd 19 31/05/17 03:47

KUDÜS FATİHLERİNİN ahlaki mirası

CENGİZ TOMAR

HZ. ÖMER'İN İSLAM'IN ZİMMET HUKUKU ÇERÇEVESİNDE, MEDİNE VESİKASI'NDAN DA ALDIĞI İLHAMLA BUNDAN TAM 1380 SENE EVVEL KUDÜS'TE GAYRİMÜSLİMLERE VERDİĞİ EMANNAME (AHİDNAME) TAM BİR İNSAN HAKLARI BELGESİ OLARAK TARİHTEKİ YERİNİ ALMIŞ, SELAHADDİN EYYUBÎ VE YAVUZ SULTAN SELİM GİBİ DAHA SONRAKİ KUDÜS FATİHLERİ DE BU EMANNAMEDE VERİLEN HAKLARA ZİYADESİYLE RİAYET ETMİŞLERDİR.

DEVLET KÜFÜR İLE ÂBÂD OLUR AMA ZULÜM İLE ASLA!

DOSYA

TARİH BOYUNCA SİYASİ, STRATEJİK VE TİCARİ ÖNEMİNDEN ZİYADE HEP DİNÎ ANLAMIYLA YANİ KUTSALLIĞIYLA ÖNE ÇIKAN KUDÜS, 1099'DAKİ HAÇLI İŞGALİNE KADAR TAM BİR İSLAM BARIŞI İÇİNDE YAŞADI. EMEVÎ HALİFELERİ BİATLERİNİ KUDÜS'TE ALDILAR. MESCİD-İ AKSA'NIN EN ÖNEMLİ KISIMLARINI OLUŞTURAN KIBLE MESCİDİ İLE KUBBET'Ü-SAHRA DA BU DÖNEMDE İNŞA EDİLDİ.

NUREDDİN ZENGİ, HAÇLI VE KUDÜS MÜCADELESİNDE ÖNEMLİ BİR YER TUTAR

Arap yarımadası sakinlerinin İslam'dan önce de yakından tanıdıkları bir şehirdi Kudüs. Kuran-ı Kerim'de hepimizin bildiği Kureyş suresindeki kış ve yaz yolculuklarının yapıldığı Şam bölgesi (Biladü'ş-Şam: Bugünkü Suriye, Lübnan, Filistin ve Ürdün) sınırları dâhilindeydi. Arap yarımadasında yaşayan Hıristiyan ve Yahudiler için de mukaddes bir şehirdi. Hatta hepimizin malumu olduğu üzere Hz. Muhammed'in çocukluğundaki önemli olaylardan biri olan Rahip Bahira hadisesi de Suriye'nin güneyinde Kudüs'e çok uzak olmayan Busra'da vuku bulmuştu.

Kıblenin vahiyle Kâbe'ye çevrilmesine kadar geçen sürede, namazlarda Kudüs'e yönelinmiş olması şehrin İslam tarihindeki ehemmiyetinin bir göstergesidir. İslam'ın Kudüs'e ve Mescid-i Aksa'ya verdiği bir önem de Hz. Peygamber'in İsra ve Miraç hadisesinin gerçekleştiği yer olmasıyla ilgili. Bizler Receb ayının 27'nci gecesine denk gelen Miraç hadisesini her yıl kutlamaktayız. Kudüs ve Mescid-i Aksa, Kuran'da İsra ve Miraç hadisesi dolayısıyla şu şekilde zikredilir. "Kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı ne yücedir. Hiç şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir" (İsra suresi: 1). Hz. Peygamber'in "(İbadet için) sadece şu üç mescide yolculuk yapılır: Mescid-i Harâm, Mescid-i Nebî ve Mescid-i Aksâ..." hadisinde zikredilen üç haremden biri de Kudüs'teki Mescid-i Aksa'dır. Hz. Ebubekir'e "Sıddık" (doğrulayan) sıfatının verilmesi de yine İsra ve Miraç hadisesi, yani Kudüs ile yakından ilgilidir. Müşrikler alaycı bir şekilde Hz. Peygamber'in Miraç yolculuğunu sorduklarında Hz. Ebubekir'in; "O dediyse doğrudur" şeklinde cevabı kendisine "Sıddık" lakabının verilmesine sebep olmuştur.

Müslümanların ilk kıblesi, Hz. Peygamber'in İsra ve Miraç ile teselliğâhı olan Kudüs, Peygamberimizin vefatından beş yıl kadar sonra 637 veya 638'de Hz. Ömer döneminde fethedildi. Adaletiyle meşhur Hz. Ömer, rivayetlere göre Kudüs Patriği Sophronius'un isteği üzerine şehri bizzat teslim almaya giderken meşhur adaletini hem kölesine hem de bineğine ve dolayısıyla Kudüslülere göstermişti. Zira Hz. Ömer Kudüs'e gelirken kölesiyle devesine nöbetleşe binmiş ve deveyi de dinlensin diye ara ara boş götürmüştü. Kudüs'e yaklaştıklarında deveye binme sırası kölede olduğundan, Kudüs halkı deve üzerindeki köleyi Halife Ömer zannederek secde etmiş, köle de; "Allah'tan başkasına secde edilmez" diyerek onları azarlamıştı. Bunun üzerine Patrik Sophronius böylesine adaletli olan Müslümanların Kudüs'e olan hâkimiyetlerinin kıyamete kadar süreceğini düşünerek ağlamıştı. Kıyamet gelmedi ama Müslümanlar Kudüs hâkimiyetini kaybetti. Bu durumda acaba Kudüs'ü mü yoksa Ömer'in adaletini mi kaybettik diye sormadan geçemeyeceğim.

Hz. Ömer, Kıyame (Kutsal Kabir) Kilisesi'ni gezerken namaz vakti gelmesi üzerine namaz kılacağı bir yer gösterilmesini istemiş Patrik Sophronius; "Burada kılabilirsiniz" deyince, belki de İslam tarihinin en vizyoner yöneticilerinden olan Hz. Ömer, "Şayet ben burada namaz kılarsam, benden sonra gelecek Müslümanlar Ömer namaz kıldı diye burayı camiye dönüştürürler" diyerek kilisenin hemen karşısında bugün Hz. Ömer mescidinin bulunduğu yerde namazını kılmıştır. Tarih, Hz. Ömer'in ne kadar haklı olduğunu bir kez daha kanıtlamıştır. Halife samimi olarak Kıyame Kilisesi'nin kendi adına bir camiye dönüştürülmesini engellemiş; bunun karşılığını da İslam dünyasının her yerinde kiliselerin yakınına veya karşısına yapılan her camiye Ömer Camii ismini vermek gelenek haline gelmiştir. Kendimizi Hz.

Lacivert 36.indd 21 31.05.17 03:18

HAÇLI SEFERLERİ'NİN TEMEL MOTİVASYONLARINDAN OLAN KUDÜS, 1099 YILINDA I. HAÇLI SEFERİ'NİN SONUCUNDA FATIMÎ HÂKİMİYETİNDEN ÇIKARAK 88 YILLIK BİR İŞGAL VE YIKIMA MARUZ KALDI. BEŞ HAFTALIK BİR KUŞATMANIN ARDINDAN İŞGAL EDİLEN KUDÜS'TE HZ. ÖMER'İN GAYRİMÜSLİMLERE VERDİĞİ HAKLARIN TAM AKSİNE ŞEHİRDEN ÇIKAMAYAN BÜTÜN MÜSLÜMANLAR VE YAHUDİLER ÖLDÜRÜLDÜ.

Hz. Ömer'in Kudüs'te Hıristiyanlara verdiği emanname:

Bismillahirrahmanirrahim. Bu, Allah'ın kulu, Müminlerin Emiri Ömer b. el-Hattab tarafından İliya (Kudüs) halkına verilen emandır. Halife bu emanı, onların canları, malları, kiliseleri, haçları, hastaları, sıhhatlileri ve diğer dindaşları için vermiştir. Kiliseleri Müslümanlarca kullanılmayacak ve yıkılmayacaktır. Kiliseleri ve onlara ait topraklardan, Hıristiyanların haçlarından ve mallarından hiçbir şey eksiltilmeyecektir. Din değiştirmeleri için baskı yapılmayacak, hiçbiri bu uğurda zorlanmayacaktır. İliya'da (Kudüs), onlarla birlikte hiçbir Yahudi, oturmayacaktır. İliya (Kudüs) halkı diğer şehirlerin halkı gibi cizye verecektir. İliya (Kudüs) halkından mabetlerini ve haçlarını bırakıp mallarıyla birlikte Rum'a (Bizans) gitmek isteyenlerin canları, malları ve haçları gidecekleri yere varıncaya kadar güvencededir. Herhangi bir kimse de, dilerse İliya (Kudüs) halkı gibi cizye vermek şartıyla orada kalabilir, dilerse Rum'a (Bizans) da gidebilir. Vergiler ancak hasat zamanı alınacaktır. Allah'ın ahdi ve Resûlü'nün, halifelerin ve müminlerin zimmeti, üzerlerine düşen cizyeyi verdikleri sürece burada yazıldığı şekildedir.

Halid b. Velid, Amr b. el-As, Abdurrahman b. Avf ve Muaviye b. Ebû Süfyan buna şahittir. Hicri 15'inci yılda kaleme alınmıştır.

Ömer'in yerine koymaya çalışıp bir düşünelim, biz bu fedakârlığı yapabilir miydik acaba? Yoksa Hıristiyanların en kutsal mekânlarından Kıyame Kilisesi'nin adımıza bir camiye dönüştürülmesi gururumuzu okşar mıydı?

Hz. Ömer'in İslam'ın zimmet hukuku çerçevesinde, Medine Vesikası'ndan da aldığı ilhamla bundan tam 1380 sene evvel Kudüs'te gayrimüslimlere verdiği emanname (ahidname) tam bir insan hakları belgesi olarak tarihteki yerini almış, Selahaddin Eyyubî ve Yavuz Sultan Selim gibi daha sonraki Kudüs fatihleri de bu emannamede verilen haklara riayet etmişlerdir. Şüphesiz bugün Kudüs'ü işgal edenler ile yabancı düşmanlığı ve İslamofobia ile anılanlar Hz. Ömer'in 14 asır önce gayrimüslimlere verdiği hakları Müslümanlara vermiş olsalardı en azından adaletle hükmetmiş olurlardı. Ama eskilerin dediği gibi "Mülk (devlet) küfür ile âbâd olur ama zulüm ile asla."

Diz boyu oluşan kan nehirleri ve Haçlı istilası

Tarih boyunca siyasi, stratejik ve ticari öneminden ziyade hep dinî anlamıyla yani kutsallığıyla öne çıkan Kudüs, 1099'daki Haçlı işgaline kadar tam bir İslam barışında yaşadı. Emevî halifeleri biatlerini Kudüs'te aldılar. Mescid-i Aksa'nın en önemli kısımlarını oluşturan Kıble Mescidi ile Kubbet'ü-Sahra bu dönemde inşa edildi. Abbasi halifelerinin sık sık ziyaret ettiği Kudüs, Hıristiyan ve Yahudi hacıların da rahatça ibadetlerini yerine getirebildiği bir şehirdi. Aynı zamanda bir ilim ve tasavvuf merkezi haline gelmişti. Tanrılığını ilan ederek Dürziliğin kurucusu olan Şii-Fatımî halifesi şizofren Hakim-Biemrilllah'ın 1009'da Kıyame Kilisesi'ni yağmalatması dışında hep barış içinde yaşayan Kudüs, Haçlılardan evvel kısa bir süre de Selçuklu hâkimiyetine girdi.

Haçlı Seferleri'nin temel motivasyonlarından olan Kudüs, 1099 yılında I. Haçlı Seferi'nin sonucunda Fatımî hâkimiyetinden çıkarak 88 yıllık bir işgal ve yıkıma maruz kaldı. Beş haftalık bir kuşatmanın ardından işgal edilen Kudüs'te Hz. Ömer'in gayrimüslimlere verdiği hakların tam aksine şehirden çıkamayan bütün Müslümanlar ve Yahudiler öldürüldü. Haçlı kaynaklarına göre şehirde cesetler yığılmış ve diz boyu kan nehirleri oluşmuştu. Müslümanların bir kısmı diri diri yakılmış, bir kısmı yüksek yerlerden atılmıştı. Mescid-i Aksa da bu yağma ve katliamdan nasibini almış, bu mukaddes hareme sığınanlar dahi katledilmişti. İşin garibi Latin (Haçlı) işgalciler karşısında şehrin yerlileri Doğu Hıristiyanları (Ortodoks, Ermeni vb.) ile din adamları dahi ikinci sınıf konumuna düşmüştü.

Bu sırada Haçlılarla mücadelede iki Türk devleti öne çıkar, Selçuklular ve Zengiler. Büyük Selçukluların Musul ve havalisindeki beyleri olan Zengiler döneminde şehit olarak ölmediği halde bu arzusu yüzünden eş-Şehid lakabıyla tanınan Nureddin Zengi, Haçlı ve Kudüs mücadelesinde önemli bir yer tutar. Tıpkı Hz. Ömer gibi adaletiyle meşhur Nureddin Zengi'nin devri, sultan olduğu 29 yaşından itibaren vefat ettiği 56 yaşına kadar 27 yıl boyunca Haçlı mücadelesiyle geçti. Üç hedefi vardı Nureddin'in: Birincisi, bölgedeki dağınık İslam devletlerini Haçlı mücadelesine karşı birleştirerek bölgeyi ve Kudüs'ü Haçlılardan kurtarmak. İkincisi, Mısır'daki Şii-Fatımî hilafetini ortadan kaldırmak. Üçüncü hedefi ise, İstanbul'u fethetmekti. Nureddin, Kudüs'ü fethedememişti ama İslam birliğini sağlayıp son yıllarında Fatımîlerin ortadan kalkmasını temin ederek ordusunda yetiştirdiği Selahaddin'e Kudüs'ü fethetmek için bütün imkânları hazırlamıştı. Tabii bir de Kudüs fethedildiğinde Mescid-i Aksa'ya yer-

KUDÜS'Ü HAÇLILARDAN KURTARMAK "ŞARK'IN EN SEVGİLİ SULTANI" SELAHHADİN'E NASİP OLDU

DOSYA

leştirilecek minberi daha 1068'de Halepli marangozlara hazırlatmıştı. Yaptırdığı onlarca hayır müesesesi dışında bir miras da bırakmamıştı. Bir defasında eşinin parasızlıktan yakınması üzerine sahip olduğu üç dükkânın gelirlerini ona terk ettiği rivayet edilir. Eşi bunu yeterli bulmayıp Nureddin'e sultan olduğunu hatırlatınca ona şöyle demişti: "Bu dükkânlardan başka şahsi hiçbir şeyim yok. Elimdeki mallar, Müslümanların hazinedarı olmamdandır ve senin yüzünden onlara ihanet edip kendimi cehennem ateşine atmaya niyetim yok."

Selahaddin'in fethiyle birlikte Kudüs tekrar İslam barışı altına girdi

Kudüs'ü Haçlılardan kurtarmak başka bir adil hükümdara "Şark'ın en sevgili sultanına" nasip olacaktı. Nureddin tarafından gençliğinden itibaren Kudüs'ü almak arzusuyla yetiştirilen ve sırf Kudüs işgal altında olduğu için az yiyip az gülen Selahaddin'e. Ona Nureddin'den sadece Kudüs'ü fethetme emeli miras olarak kalmamıştı. Adaleti, takvası ve mücadele azmi Selahaddin'in en büyük özellikleriydi. Nitekim 1187 yılında Hıttin Savaşı'nda Haçlıları yenen Selahaddin bundan sonra bölgedeki şehirleri birer birer fethedecektir. Tabi bölge şehirlerinin incisi Kudüs'ü de bir haftalık kuşatmanın ardından bir Miraç gecesinde anlaşmayla teslim aldı. Tıpkı Hz. Ömer gibi. Haçlıların bütün katliamlarına rağmen, anlaşma şartları gereği fidye vermek zorunda olanlardan fidye ödeyemeyecekleri muaf tuttu. Haçlıların hasta zayıf ve yaşlılarını sırtlarında taşımaya çalıştıklarını görünce onlara binek verilmesini ve yardım dağıtılmasını emretti. Şehirden ağlayarak çıkan kadınlara acıyarak, komutanlarının kendisini tenkit etmesi pahasına, Haçlı askerlerini bağışladı. İşin ilginç tarafı Kudüs'ten kaçarak Haçlıların elinde bulunan Antakya'ya giden Hıristiyanlar, Antakya hâkimi tarafından kovulunca, tekrar İslam topraklarına sığınarak ağırlandılar. Hem Hıristiyanlara hem de Yahudilere şehre yerleşme izni veren Selahaddin tıpkı Nureddin gibi vefat ettiğinde miras olarak sadece birkaç dirhem bırakmıştı.

Selahaddin'in fethiyle birlikte Kudüs tekrar İslam barışı altına girer. Haçlı döneminde gerileyen şehrin ekonomisi ve nüfusu tekrar büyümeye başlar. Selahaddin ve halefleri Eyyubîler şehirde pek çok medrese, cami ve hayır müessesi inşa ettirdiler. Eyyubîlerin ardından Kudüs yine bir Türk sultanlığı olan Memlûklerin hâkimiyeti altına girdi. Bu dönemde büyük bir gelişme gösterdi. Medreseler, camiler, hanlar ve pazarlar inşa edildi. Nitekim bugün özellikle sur içi Kudüs'ü bir Eyyubî ve Memlûk silüeti taşır. Günümüzde sur içinde mevcut önemli tarihi yapıların yarıdan fazlası Memlûkler dönemine aittir. Osmanlılar da bu silüeti bozmamaya özen gösterdiler. Kudüs'te 250 yıllık Memlûk dönemi boyunca huzur ve sükûn hâkim oldu. Ancak 15'nci yüzyıldan itibaren İslam dünyasını koruyamayacak duruma düşen, hilafeti de ellerinde bulunduran, Memlûkler karşısında yeni bir Müslüman hanedan ortaya çıkıyordu. Osmanlılar içerisinde Kudüs'ün de bulunduğu İslam dünyasını koruma görevini 24 Ağustos 1516'daki Mercidabık Savaşı'nın ardından Memlûklerden devraldılar. Böylece Kudüs de, herhangi bir çatışma olmadan Osmanlı hâkimiyetini kabul ederek dört asır sürecek olan Osmanlı Barışı'na (Pax-Ottomana) dâhil oluyordu. Nitekim Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman gibi Osmanlı sultanlarının Kudüs halkına verdikleri ahidnamelerde de hep Hz. Ömer'in emannamesine atıfta bulunularak aynı haklar teyid edildi. Kudüs en mutlu günlerini hep Müslüman yönetimi altında altın çağını ise özellikle Osmanlılar döneminde yaşadı.

BÜYÜK SELÇUKLULARIN MUSUL VE HAVALİSİNDEKİ BEYLERİ OLAN ZENGİLER DÖNEMİNDE ŞEHİT OLARAK ÖLMEDİĞİ HALDE BU ARZUSU YÜZÜNDEN EŞ-ŞEHİD LAKABIYLA TANINAN NUREDDİN ZENGİ, HAÇLI VE KUDÜS MÜCADELESİNDE ÖNEMLİ BİR YER TUTAR. TIPKI HZ. ÖMER GİBİ ADALETİYLE MEŞHUR NUREDDİN ZENGİ'NİN DEVRİ, SULTAN OLDUĞU 29 YAŞINDAN İTİBAREN VEFAT ETTİĞİ 56 YAŞINA KADAR 27 YIL BOYUNCA HAÇLI MÜCADELESİYLE GEÇTİ.

Yavuz Sultan Selim'in Hıristiyanlara verdiği ahidname:

Yüce Allah ve Peygamberine hamd ile; Kudüs'e gelip, Safer ayının 25'inci günü şehir fethedildiğinde, Ermeni toplumunun patriği olan Serkis adlı rahip, diğer bütün rahipler ve halk ile birlikte gelip benden yardım ve ihsan dilediler. Eskiden beri bazı şartlarla kendilerinde olan kilise, manastır ve diğer kutsal yerleri, Kudüs'ün içinde ve dışında bulunan kilise ve ibadethaneleri, eskiden hangi şartlarla ellerinde bulunuyorsa, yine aynı şekilde devam etmek üzere Ermeni toplumuna patrik olanlar sahip olacaklardır. Hazreti Ömer'in ve diğer sultanların verdiği emr-i şerifler gereğince eskiden beri sahip oldukları kiliseler ve emlâk, belirtildiği üzere Ermeni toplumunun ve patriklerin elinde ve tasarrufunda olacaktır. Kiliseleri ve kutsal yerleri ziyarete gelen Ermeni toplumu mabet ve kutsal yerlere vardıklarında, devletin yönetim görevlilerinden başka hiç kimse karışmayacak ve rahatsız etmeyecektir. Bugünden sonra ayrıntılarıyla tadat edildiği üzere verilen nişân-ı hümayûn gereğince hareket edilip, başka toplumlardan hiç kimseyi karıştırmayıp, bu konuda görevi ve makamı ne olursa olsun her ne suretle olursa olsun, her ne sebeple olursa olsun, karışmayacak, rahatsız etmeyecek, değiştirmeyecek ve bozmayacaktır. Her kim karışır, rahatsız eder, değiştirir ve bozarsa, Allah katında suçlulardan sayılsınlar.

KUDÜS'TE 250 YILLIK MEMLÛK DÖNEMİ BOYUNCA HUZUR VE SÜKÛN HÂKİM OLDU

Lacivert 36.indd 23 31/05/17 03:48

Kudüs'te bir kapı

AYŞEGÜL YILDIRIM KARA

İngiliz mandası ve müteakiben İsrail hükümetinin gerilim siyaseti nedeniyle Kudüs son 100 yıldır bütün dünyada çatışmalar, kaos ve ölümlerle anılıyor. Hz. Ömer'le başlayıp Osmanlı döneminde zirveye taşınan huzur ve barış ortamı işgalci İsrail'in kanun ve hukuk tanımaz uygulamalarıyla, her kesim için bir kâbusa dönüşmüş durumda.

MUHANNAD HALABİ, MESCİD-İ AKSA'YA SADECE NAMAZ KILABİLMEK İÇİN GELMİŞTİ

DOSYA

BABULAMUD'A "KAHRAMANLAR KAPISI" VE "ŞEHİTLER KAPISI" DENMEYE BAŞLANDI. KİRLİ BEYAZ KUDÜS TAŞININ RENGİ KIRMIZIYA ÇALIYOR ARTIK BURADA. HEMEN HER HAFTA, BU KUTSAL ŞEHRE YAKIŞMAYAN BİR CİNAYETE ŞAHİTLİK EDİYOR BU KADİM ŞEHRİN KADİM TAŞLARI, KAPILARI, SOKAKLARI... PEKİ SEBEP?

KUDÜS'TE MÜSLÜMAN FİLİSTİNLİ OLARAK YAŞAMANIN BEDELİ 20 KURŞUN İLE ÖDENİYOR

Altında dar bir blue jean, üstünde uzun bir tunik... İncecik bir beden... Yeni usûl kabartılarak bağlanmış pamuklu bir şal, küçük bir kol çantası, düz spor ayakkabılar... 15-16 yaşlarında genç bir kız. Adını bilmiyoruz. Sultan Süleyman Caddesi'nden eski şehrin en işlek, en canlı kapısına doğru ilerliyor. Aklında, belki son sınavından aldığı düşük not, belki dün gece İsrail karakolunda tutulan 13 yaşındaki kardeşi Muntasır, belki vitrinde gördüğü o siyah düğmeli kırmızı elbise belki de biraz evvel telefonda konuşup kapattığı arkadaşı Ömer var. Bir şeyler hissediyor belki, belki de duygularından emin değil, onunla konuşmak hoşuna gidiyor, kim bilir. Kanuni'nin yaptırdığı büyük ve ihtişamlı kapıya yani Babulamud'a inen merdivenlerin başına konuşlanmış bir manga askerin önünden geçiyor. Asker dediysek çarşı iznine çıkmış askerlerden değil, 40 kilo teçhizatı sırtında, son teknoloji tüfeği elinde robokoptan hallice, her an çatışmaya hazır olanlarından... O esnada çantasına doğru hamle yapıyor, içinden bir kâğıt mendil çıkaracak belki de. Burnu, bozuk çeşme gibi sızdırıyor şu aralar muhtemelen. Hep havalardan.

İşte tam bu sırada bedeninde ince bir sızı, keskin bir mide bulantısı hissediyor. Bir anlık sağırlıkla dünyanın sesi kesiliyor, uğultuya dönüyor. Elini daldırdığı çantasından çıkarırken başını kaldırıp ne olduğuna bakıyor. Son model bir makinenin namlusu ile göz göze geliyor. Namlunun ucundan ateşler çıkıyor. ...3-4-5...12-13.....19-20. Tam 20 kurşun isabet ediyor o incecik, o körpecik bedenine. Kudüs'te bir Müslüman Filistinli olarak yaşamanın bedelini 16 yaşında Babulamud'a inen o merdivenlerin hemen başında 20 kurşun ile ödüyor. Kirli beyaz renkli taş sokakta uzanıyor boylu boyunca. Yüzünü yaslıyor binlerce yılın çilesiyle pişmiş taşlara. Koyu bir kırmızı birikinti sarıyor etrafını. Yanına kimseyi yanaştırmıyor İsrail güçleri. Kimsenin yardımına izin vermiyorlar. O orada öylece neden öldüğünü anlamaya çalışırken bütün dünya da adını öğreniyor artık: Fatıma.

Birkaç hafta önce aynı yerde başka bir kadın... Bu defa merdivenlerin dibinde... Siyah feracesi ve başörtüsüyle Fatıma gibi yüzükoyun uzanmış taşa. Etrafında bir kızıllık onun da. Hikâye hemen hemen aynı. Bir manga askerden biri şüphelenmiş bir an ve ardından birkaç el silah sesi. Yere düşen bir anne bu defa. Aynı davaya evladını yedi ay önce şehit vermiş bir anne üstelik. Belki Rabbi dualarını kabul ediyor da çok geçmeden oğluna kavuşuyor. Adı Siham. Şehit oğlunun adı ise Mustafa.

Siham'dan birkaç hafta önce yine aynı yerde. Bu defa Babulamud'dan eski şehre girilen noktada. O büyük yeşil kapının önünde. 18-19 yaşlarında bir genç. Sırt üstü yatıyor o da, kirli beyaz Kudüs taşında. Taşa sızan kırmızılık onun da etrafında. Tişörtü sıyrılmış, pantolonu indirilmiş. İç çamaşırları tehlike arz etmiyor Allah'tan, kalıyor üzerinde. Yanına kimse yaklaştırılmıyor ve Babulamud bir şehit daha alıyor, tıpkı daha önce aldıkları gibi...

Şehitler Kapısı

Muhteşem Süleyman'ın, adı kadar muhteşem eserlerinden biri Kudüs surları... Yaklaşık 4 km uzunluğunda, 12 metre yüksekliğinde. Kadim şehrin etrafını boydan boya sarıyor. Şehre girişler ise şehrin kimi görkemli kimisi daha mütevazı kapılarından sağlanıyor. En hareketli, en ihtişamlı olanı ise Babulamud. Yani biz Türklerin deyişiyle Şam Kapısı...

Kudüs'te her taşın, her noktanın, her nesnenin birden fazla hikâye-

Lacivert 36.indd 25 31/05/17 03:48

si olabildiği gibi birden fazla da adı vardır. Kapılar buna en güzel örnek. Babulamud, Şam Kapısı, İngilizce versiyonuyla Damascus Gate. Hepsi şehrin bu en büyük kapısının adı... Bu kapıya "Kahramanlar Kapısı" ve "Şehitler Kapısı" da denmeye başladı artık. Kirli beyaz Kudüs taşının rengi kırmızıya çalıyor artık burada. Hemen her hafta, bu kutsal şehre yakışmayan bir cinayete şahitlik ediyor bu kadim şehrin kadim taşları, kapıları, sokakları...

Peki sebep?

2015 yılında 2 Ekim'de yine bu kapıdan girmişti eski Kudüs'e Muhannad Halabi. Şam kapısından. 19 yaşında bir gençti. Batı Şeria'dan sırf Mescid-i Aksa'da namaz kılabilmek için gelmiş, hızlı adımlarla Vadi Caddesi'nden geçerek Aksa'ya yönelmişti. Batı Şeria'dan yani Filistin sayılan topraklardan 10-15 km ötedeki Kudüs'e gelmek İstanbul'dan İzmit'e gitmek gibi değildi Filistinliler için. Kontrol noktalarında bekletiliyor, x-ray cihazlarından geçiyor, yetmiyor didik didik aranıyorlardı. 15 dakikalık bilemediniz yarım saatlik yol, bu bekletmelerle beş-altı saate çıkabiliyordu. Nereye gidiyorsun, neden gidiyorsun, ne yapacaksın gibi saçma sapan sorular günlük hayatlarının bir parçasıydı. Bu soruları sorarken ufak tefek darp, itme kakma gibi hareketlere ve sözlü hakaretlere uğramaları da cabasıydı. İşgal güçlerinin bu uygulamalarına alışmaları bekleniyordu Filistinli Müslümanların. Halabi'nin de hikâyesi böyle geçmişti 19 yıl ve eğer artık bu duruma dayanamayıp cinnet geçirmese belki bir 19 yıl daha böyle geçecekti. Kim bilir?

Mescid-i Aksa'nın kapısından döndürmüştü işgal polisleri Muhannad Halabi'yi. Aksa'ya girmesine ve ibadet etmesine izin vermemişlerdi. Tartaklama, hakaret zaten

> FİLİSTİNLİLER MESCİD-İ AKSA'YA GİRMEK İÇİN KONTROL NOKTALARINDA BEKLETİLİYOR, X-RAY CİHAZLARINDAN GEÇİYOR, YETMİYOR DİDİK DİDİK ARANIYORLARDI. 15 DAKİKALIK BİLEMEDİNİZ YARIM SAATLİK YOL BU BEKLETMELERLE 5-6 SAATE ÇIKABİLİYORDU. BU ESNADA YAPILAN TACİZLER, EDİLEN HAKARETLER DE CABASIYDI.

işin doğasında vardı. Dayanamadı Halabi muhtemelen ve bulduğu bir bıçakla Vadi Caddesi'nden geçmekte olan bir Yahudi aileye saldırdı. İki kişi öldü aileden ve elbette Halabi de öldürüldü.

Halabi'yi buna sürükleyen en önemli neden aylar evvel 15 yaşındaki Muhammed Hudayr'ın bir sabah namazı için evlerinin yakınındaki mescide giderken aşırılık yanlısı fanatik Yahudiler tarafından kaçırılması ve ardından yakılarak öldürülmesiyle başlayan olaylar dizisiydi. Bu olayı takiben Yahudi yerleşimciler, 2015 Temmuz'unun son günü Nablus'ta Devabişe ailesinin evini kundaklamış, anne, baba ve 18 aylık bebekleri hayatını kaybederken, ailenin dört yaşındaki çocukları Ahmet yangından sağ kurtulabilmişti. Söz konusu olayla tırmanan gerginlik, Mescid-i Aksa'ya yönelik baskınlarla ciddi boyutlara ulaşmıştı. Bu ortamda geldi Halabi'nin cinneti ve ardından hem eylemler hem de İsrail'in yargısız infazları.

Adına 'bıçak' yahut 'yalnız kurt' intifadası denmeye başlandı eylemlerin. Üçüncü intifada başladı açıklamaları yapıldı. Hayatlarının baharında, hiçbir örgüte mensup olmayan, dar paça blue jeanli, son moda tişörtlü ve 'jöleli' saçlarıyla asla ölümü yakıştıramayacağınız gençlerin şahsi eylemleriydi bunlar ve İsrail bunu anlamlandıramıyordu. Radikal bir taraf yoktu, ideolojik bir bağlantı bulunmuyordu, siyasi aidiyet dahi yoktu çoğunlukla bu eylemci çocuklarda.

İmdat, beni öldürecek!

Peki, neden henüz çocuk sayılabilecek bu gençler isyan ediyordu? İsrail bu basit sorunun basit cevabını vermemek için direniyor, işi daha da içinden çıkılamaz bir hale büründürüyordu. Öyle bir paranoyaya bağlanmıştı ki artık sistem, İsrail güçleri elini cebine sokan Filistinliyi gördükleri anda; "Dur, yapma" demeden infaz etmeye başlamıştı. Bahane belliydi, "bıçaklı eylem şüphesi üzerine" deniyordu. Bazı amatör çekim videolarda ise o bıçağın kimler tarafından öldürülen Filistinlilerin yanına bırakıldığı tabiri caizse kabak gibi görünüyordu. Paranoya, güvenlik kuvvetleri dışında Yahudileri de esir almıştı yahut gözünü kin bürümüş bazı Siyonistler bu durumu kullanıyordu. Yanından bir Filistinli geçerken bir Siyonist; "Elinde bıçak var, imdat, beni öldürecek" diyerek çığlık atsa kurşunun Filistinlinin alnının ortasını bulması çok zaman almıyordu. 3 Ekim 2015'te eski Kudüs'ün en sevilen, sayılan gençlerinden biri olan 22 yaşındaki Fadi Alon'un başına gelen tam da buydu.

Filistin Kurtuluş Örgütü'ne (FKÖ) bağlı Havarani Araştırma ve Belgelendirme Merkezi'nin yayımladığı rapora göre, mayıs ayı içinde Yahudi bir yerleşimci tarafından öldürülen 23 yaşındaki Mu'tez Hilal Beni Şems ile birlikte, Ekim 2015'ten bu yana silahlı Yahudi yerleşimciler dâhil İsrail güçleri tarafından öldürülen Filistinlilerin sayısı 311'e ulaşmıştı.

Rapora göre, Fatıma Hacici'nin 7 Mayıs'ta Babulamud önünde "bıçaklı saldırı girişiminde bulunduğu" iddiasıyla İsrail polisi tarafından vurulması sonucu hayatını kaybeden Filistinli çocuk sayısı da 83'e ulaşmış oldu.

Ekim 2015'ten bu yana 18 yaşını doldurmayan 10 kız çocuğu ile öldürülen kadın sayısının 28 olduğu kaydedildi. Ölen İsrailli sayısı ise 2015 Ekim'inden bu zamana yaklaşık 45 kişiye ulaştı.

İngiliz mandası ve müteakiben İsrail hükümetinin gerilim siyaseti nedeniyle Kudüs son 100 yıldır bütün dünyada çatışmalar, kaos ve ölümlerle anılıyor. Hz Ömer'le başlayıp Osmanlı döneminde zir-

ÇOĞUNLUKLA HERHANGİ BİR SİYASİ AİDİYET YOKTU EYLEMCİ ÇOCUKLARDA

DOSYA

ünü kin bürümüş
bazı Siyonistler
an bir Filistinli
en bir "Elinde
imdat, beni
yerek çığlık
ın kurşunu
sına yemesi
almıyordu.

GÖZÜNÜ KİN BÜRÜMÜŞ BAZI SİYONİSTLER YANLARINDAN BİR FİLİSTİNLİ GEÇERKEN "ELİNDE BIÇAK VAR, İMDAT, BENİ ÖLDÜRECEK" DİYEREK ÇIĞLIK ATSA, FİLİSTİNLİNİN KURŞUNU ALNININ ORTASINA YEMESİ ÇOK ZAMAN ALMIYORDU.

MUHANNAD HALABİ

MUHAMMED HUDAYR

EKİM 2015'TEN BU YANA ÖLDÜRÜLEN FİLİSTİNLİLERİN SAYISI 311'E ULAŞTI

veye taşınan huzur ve barış ortamı işgalci İsrail'in kanun ve hukuk tanımaz uygulamalarıyla, her kesim için bir kâbusa dönüşmüş durumda. Birlikte yaşama kültürü ve beraber yaşama deneyiminin üzeri binlerce şehit naaşı ile örtüldü. Oysa Kudüs bunu hak etmiyor. Adının anlamında yaraşır biçimde barış ve esenlik yurdu olarak anılması gerekiyor.

Kudüs'te kalmanın yüzlerce sebebi var

Şiddetin gölgesinde yaşamaya itilen Kudüs ve Kudüslüler içinse hayat öyle veya böyle devam ediyor. Bunca zorluklar içerisinde Kudüs'te kalmalarının, bu toprakları terk etmemelerinin ise yüzlerce sebebi bulunuyor.

Artık "Şehitler Kapısı" olarak anılan Babulamud'da merdivenlere oturarak içilen bir bardak naneli çayın keyfi bunlardan biri mesela.

Yine bir gece vakti bu merdivenlerde kakuleli kahve eşliğinde bir grup gencin gitarla söylediği *Vatanım* şarkısını mırıldanmak... Ta ki İsrail askerlerinin; "Gidin buradan, gitar çalmayın" diyerek gençleri postalamasına kadar. Yahut eski şehrin etrafını yüksek müzik eşliğinde araçla turlamak ve ardından o muazzam surları ve eski şehri yüksek bir tepeden seyre dalmak. Paha biçilemez bir sebep.

Genç bir kızın sabah namazına yetişmek için ürpertmeyen serinlikte, aydınlığın karanlığa galebe çalmaya başladığı anlarda, o dar ve taş sokaklarda, pervanenin ışığa meyletmesi gibi Mescid-i Aksa'ya yönelen insanlar arasına karışması da o sebeplerden sadece biri... Binlerce yıllık tarihin içinden süzülerek, acı tatlı şahitliklerin eşliğinde bu kutlu alana ulaşıyor olmak.

Kudüslü teyzelerin Aksa'nın bahçesinde elleriyle ikram ettikleri kahvaltılıklarla açlığı bastırmak. Önce Kuran-ı Kerim'den ayetlerle ardından ezan sesiyle dolan dar sokaklarda sırtında haçıyla çile yolunu kat etmeye çalışan Hıristiyanlarla selamlaşmak. Günün kalabalığına karışmak, gecenin tenhasına dalmak. Bakışların değdiği her noktanın binlerce yıla uzanan hikâyesi, peygamberlerin ayak izleri, hiç susmamacasına sizinle konuşan bu kutsal şehri, Kudüs'ü, terk etmemek ve onu sevmek için yüzlerce sebepten sadece birkaçı... Yapılması gereken tek şey, işte o büyük ve büyülü kapıdan sadece bir kez içeri girmek... Babulamud'dan. Şehitler Kapısı'ndan...

Lacivert 36.indd 27 31/05/17 03:49

DOSYA | MAKALE

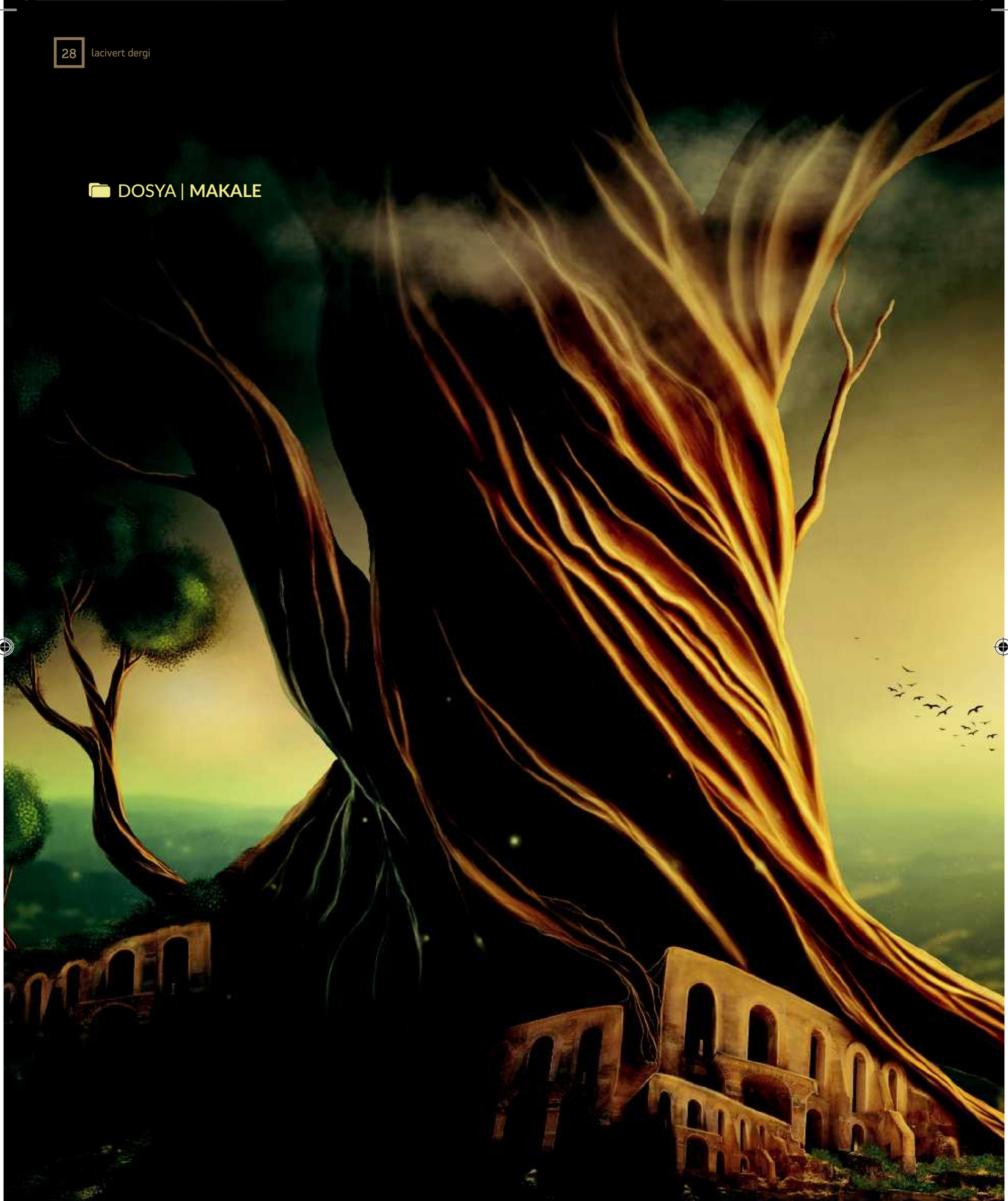

KUDÜS'TE İLK YERLEŞİM GİHON PINARI ETRAFINDA BAŞLAMIŞ

DOSYA

ezelden ebede KUTSAL ŞEHİR KUDÜS

NUH ARSLANTAŞ-NURGÜL ÇEBİ

Tarihi milattan önce 3 bin yılına kadar uzanan Kudüs, Babil'den Perslere, Yahudilerden Hıristiyanlara, Romalılardan Müslümanlara kadar birçok medeniyet için önem arz eden bir şehir olmuştur. Altın çağını Davut ve Süleyman peygamberler döneminde yaşayan şehir, bu altın çağdan sonra türlü istilalara ve yıkımlara uğramıştır.

Tarih boyunca 40'tan fazla kez el değiştirmiş, 50'den fazla muhasara edilmiş, 20'den fazla da işgal görmüş bir şehir Kudüs. Çok uzun bir geçmişe sahip olmasının yanında, serüvenini farklı milletlerin literatüründen takip edebileceğimiz yegâne şehirlerden aynı zamanda.

Kudüs'ün köklü tarihi, arkeolojik bulgular ışığında milattan önce 3'üncü bin yıla kadar uzanıyor. Bu çağda bölgede, halkı yarı göçebe olarak yaşayan küçük şehir devletleri bulunmaktaydı. Kendi siyasi, idari ve askerî yapılarına sahip olmalarına rağmen bu devletçikler, çoğunlukla dönemin öne çıkan devletlerinin hâkimiyeti altında yaşamışlar. Hz. İbrahim'in de yaşadığı erken tunç çağında Kudüs'te Gihon Pınarı etrafında ilk yerleşimin başladığını biliyoruz. Geç tunç çağında ise İsrailoğulları, Yehoşua (Yeşu) önderliğinde Kudüs kralı ve Filistin halkı ile mücadele etmiş. Yehoşua ile Filistin'e yerleşen İsrailoğulları, Davut ile Kudüs'e hâkim olmuş. Kudüs'ün, ilahi dinlerin bilinen tarihlerinde siyasi ve dinî bir merkez olma serüveni de işte bu noktada başlamış. Ancak şehrin İsrailoğulları hâkimiyetindeki serüveninin milattan önceki 586 Babil işgaline kadar 414 yıl devam edeceği; bu tarihten sonra artık farklı devletlerin hâkimiyetinde kalacağını belirtmekte fayda var.

Merkez şehir olma yolunda Kudüs (M.Ö. 1000-922)

Mücadeleci ve karizmatik bir kişiliğe sahip olan Davut, İsrailoğulları içerisinde bir çobanken Peygamber Şumuel'in de desteği ile İsrail kabilelerini derleyip toparlayan bir lider olmuş ve bunlar arasında siyasi ve dini birliği de sağlamış. Bölgedeki diğer milletlere karşı aktif bir siyaset izleyen Davut'un bu başarıları Kudüs'ün fethiyle taçlanmış. Başarılı bir idareci olan Davut, ele geçirmesinin ardından merkez ilan ettiği şehrin imarına da derhal başlamış. Şehrin doğusundaki tepeyi kraliyet merkezi (Davut şehri) olarak seçen Davut, tepenin kuzeyinde Siyon ve Milo Kaleleri ile askerî kışlalar, kalenin aşağısında hazinenin bulunduğu kraliyet sarayı, sarayın yanına kohenlerin ve Ahit Sandığı'nın çadırı, komutanların ve bürokratların köşkleri ile silah deposu ve kraliyet mezarlığı inşa ettirmiş. Sivil halkı ise batıdaki tepelere yerleştirmiş. Şehre Ahit Sandığı'nın konduğu bir mabet inşa etmek istemişse de, bunu Tanrısal bir emir olarak oğlu Süleyman'a bırakmak durumunda kalmış. Böylece Davut, Kudüs'ün düzenli bir şehir olmasını sağladığı gibi İsrail tarihi açısından da önemli bir yerde konumlandırmış kendini.

Babası Davut'a nazaran daha farklı bir kişiliğe sahip olan Süleyman ise, güç ve istikrar bakımından kusursuz olarak devraldığı devlette, siyasi ve iktisadi girişimlerde bulunmuş. Babasının yapmayı planladığı mabedi (Süleyman Tapınağı) de inşa eden Süleyman, şehirde bir de saray inşa ettirmiş. Eski Ahid'de bu mabedin yapılışı en ince ayrıntısına kadar anlatılır. Mabet, şehrin en yüksek noktasında, Davut'un kurbanlarını sunduğu mezbahanın yerinde, bugün Müslümanlara ait olan Harem-i Şerif'in bulunduğu alanda inşa edilmiş. Süleyman, mabedin biraz aşağısına ise ihtişamı dillere destan sarayını yaptırmış. Bilgeliği ile meşhur olan Süleyman, Kudüs'ü dinî ve siyasi merkez olması yanında önemli bir ticaret merkezi yapmayı da başarmış.

Bölünen krallıkla küçülen şehir (M.Ö. 922-722)

Süleyman'ın vefatından sonra devlet hemen bölünmüş; kuzeydeki 10 kabile Yeroboam öncülüğünde

KUDÜS'TE HELEN ETKİSİNİN YAYILMASI SELEVKİLER DÖNEMİNDE BAŞLAMIŞ

Ticari faaliyetlere önem veren Süleyman, Kudüs'ü ticaret güzergâhı üzerinde imkânları elverişli, popüler bir ticaret şehri haline getirmeyi başarmış. Babasının yapmayı planladığı mabedi de inşa eden Süleyman, şehirde bir de saray inşa ettirmiş.

TİCARİ FAALİYETLERE ÖNEM VEREN SÜLEYMAN, KUDÜS'Ü TİCARET GÜZERGÂHI ÜZERİNDE İMKÂNLARI ELVERİŞLİ, POPÜLER BİR TİCARET ŞEHRİ HALİNE GETİRMEYİ BAŞARMIŞ. BABASININ YAPMAYI PLANLADIĞI MABEDİ DE İNŞA EDEN SÜLEYMAN, ŞEHİRDE BİR DE SARAY İNŞA ETTİRMİŞ.

Şekem (bugünkü Nablus) merkezli İsrail Krallığı'nı kurmuşlar. Güneydeki iki kabile ise Süleyman'ın oğlu Rehoboam önderliğinde, merkezi Kudüs olan Yahuda Krallığı'nı devam ettirmiş. Bu siyasi ve coğrafi ayrılık Kudüs'ün debdebeli günlerini kaybetmesine sebep olmuş. Nitekim dönemin güçlü devletlerinden Asur, M.Ö. 722'de kuzeydeki İsrail Krallığı'na son vermiş ve buradaki 10 kabileyi sürgüne yollamış; güneydeki Yahuda Krallığı'nı ise vergiye bağlamış. Bu dönemde yaşanan başarısızlıklardan ötürü bazı Yahudilerin Tanrı'dan umudu kesip Asur putlarına tapmaya başlaması ve kuzeydeki 10 kabilenin dünyanın farklı yerlerine sürgün edilmesi Yahudalılarda kaybolma telaşı yanında manevi bir uyanış da sağlamış. Bu dönemde Peygamber İşaya ve Kral Hizkiya'nın (Hezekia) siyasi ve dinî reformlar gerçekleştirdiğine şahit oluyoruz. Kral Yoşiya ve Peygamber Yeremya ile de Kudüs, Süleyman'dan sonra ilk büyük çaplı yenilenmesini yaşamış. Ancak bu süreçte Asur tehlikesini çeşitli manevralarla güç bela atlatabilen Kudüs, M.Ö. 602 senesinde kuzeyden başladıkları istila dalgalarıyla Suriye ve Filistin sınırlarına kadar gelen Babil'e karşı duramamış ve Babil'in vassalı haline gelmiştir. Bu yeni yönetimi benimsemek istemeyen şehir halkı isyan etmiş; İmparator Nebukadnezzar (Buhtunnasır) bu defa Kudüs'ü yerle bir etmiştir. İşgal sırasında mabedin ve sarayın yıkılmasıyla çöküntüye uğrayan şehir halkı ise M.Ö. 586'da Babil'e sürülmüş. Bu sürgünden 50 yıl kadar sonra Babil İmparatorluğu, Persler tarafından yıkılınca Pers Kralı Koreş'in (Cyrus) izniyle Babil'den geriye göçler başlamış, yarım asır boyunca sessiz, harabe ve kimsesiz kalan Kudüs kısmî de olsa canlanmıştır. Pers kralının vermiş olduğu dönüş iznine rağmen çoğu Yahudi'nin Kudüs'e dönmemesinin sebebini Yahudilerin gittikleri yerlere entegre olup buralarda düzenlerini kurmaları olarak açıklayabiliriz. Koreş'in izni ve yardımlarıyla Kudüs'e gelenler ise Süleyman'ınki kadar gösterişli olmasa da, M.Ö. 516'da ikinci mabedi inşa etmişler. Mabedin inşasına rağmen Kudüs'ün içler acısı halini duyan Ezra ve Nehemya, Babil'den Kudüs'e gelmişler. Pers Krallığı'na bağlı bir vali olan Nehemya şehrin maddi imar ve inşasını; Ezra ise manevi imar ve inşasını sağlayarak Kudüs'e kısmen de olsa eski canlılığını kazandırmayı başarmışlardır.

Kudüs'ün yabancı kültürlerle imtihanı (M.Ö. 332-M.S. 63)

Kudüs, Pers yönetiminde oldukça rahat bir yaşam sürerken Makedonya'dan, tarihin en hızlı fetih hareketleriyle gelen Büyük İskender, Yahudalıların kendisine tabi olmasını istemiştir. Kohen Gadol, İskender'in teklifini kabul etmeyerek şehri savunma kararı almıştır. Rivayete göre savaşın olacağı günün gecesinde, Tanrı Kohen'e rüyasında görünmüş; beyaz elbiseler giyerek İskender'i karşılamasını emretmiştir. Ertesi gün savaş hazırlığında olduğunu düşündüğü Kudüs halkının kendisini bu şekilde karşılamasına şaşıran İskender, kendisinin de Kohen'in rüyasına benzer bir rüya gördüğünü ve Perslere karşı zafer elde edeceğini söylediğini anlatmıştır. İskender daha sonra şehre girmiş ve Kudüs M.Ö. 332'de Makedonyalıların hâkimiyetine girmiştir. Ancak İskender'in saman alevi gibi harlanan bu başarısı, ani ölümüyle bitmiştir. Ölümünden sonra yapılan toprak paylaşımında Kudüs, M.Ö. 332'de Mısır merkezli Ptolemi Hanedanlığı'nın hâkimiyetine girmiş. İlerleyen süreçte ise Selevki Hanedanlığı, M.Ö. 198'de Ptolemilere galip gelince bu sefer Kudüs'ün yeni hamisi Selevkiler olmuş. İlk dönemlerinde şehir halkına karşı samimi politikalar takip eden Selevkiler, liderlerle yakın ilişkiler kurarak Helen etkisinin Kudüs'te yayılmasını sağlamıştır. Fakat sonraki kralların Helenleştirme yolundaki radikal adımları halk nezdinde isyanlara yol açmıştır.

Selevki Kralı Antiyohus'un, Kohen Matatya ve oğullarını çağırarak domuz kurban edip putların önünde diz çökmesini istemesi, bardağı taşıran son damla olmuş, Matatya dağa çıkarak bir isyan hareketi başlatmış. Matatya'nın ölümüyle isyanı Makabi devralmış ve yerel bir kurtuluş hareketine çevirerek Haşmonaylar dönemini başlatmıştır. Mabet Helen putlarından temizlenip de ibadete açıldığı zamanda menkıbevi bir olay gerçekleşmiştir. Rivayete göre; mabetteki şamdanları yakmak için yalnızca bir günlük yağ bulunabilmiş, bu yağ ise sekiz gün boyunca mucizevi bir şekilde yanmış. O yıldan sonra her sene bu sekiz gün Hanuka Bayramı olarak kutlanmış. Özgürlükten sonra Kudüs'te kraliyet sarayı ve mabet ile saray arasında bir köprü inşa edilmiş-

MABETTEKİ ŞAMDANLAR SEKİZ GÜN BOYUNCA MUCİZEVÎ BİR ŞEKİLDE YANMIŞ

DOSYA

tir. Birtakım sosyo-ekonomik gelişmelere de şahit olan Kudüs, yeniden canlanmaya başlamış. Bu gelişmelerin yanı sıra çeşitli görüş ayrılıkları oluşmuş; Ferisi ve Saduki denen Yahudi cemaatlerinin ve yönetimdeki kardeşlerin çekişmeleri M.Ö. 63'te Kudüs'ün Roma hâkimiyetine girmesine sebep olmuştur.

Yahudilerin Kudüs'e adım atamadığı dönem: Roma-Bizans (M.S. 70-638)

Kudüs'ün iç işlerindeki karışıklığını fırsat bilen Roma, şehrin kuşatılmasında başarılı olmuş; askerler şehri yağmalamak istemişse de Herod'un kendilerine yüklü miktarda para vermesi üzerine yağmadan vazgeçilmiş. Bu dönemde Roma valisi olarak atanan Herod, Kudüs'ü yeniden imar edip kalkındırmaya çalışmıştır. Bir kraliyet sarayı ve hisar inşa eden Herod, mabedin Davut'un tarzına uygun yenilenmesini ve etrafının büyük taşlarla çevrilmesini sağlamış. Günümüze kadar intikal eden, Yahudilerin "Batı Duvarı" (Kotel ha-Ma'aravi) olarak adlandırdıkları bu taş duvarlar, Herod'un yaptırdığı mabedin avlu duvarıdır; dolayısıyla mabetle doğrudan ilgisi yoktur. Bu dönemde Beytüllahim'de Hz. İsa doğmuş ve müneccimlerin uyarısı üzerine doğan çocukları öldürme kararı alan Herod, hastalanarak ölmüştür. Valinin ölmesi üzerine ayaklanan Kudüs halkının isyanını bastırmak üzere Roma ordusu Kudüs'e gelmiştir. Roma'nın stratejik hataları, merkezdeki iktidar kavgaları, bir yıl içerisinde dört imparatorun değişmesi, ordunun Kudüs halkıyla karşılaşmasını geciktirmişse de isyan bir şekilde bastırılmıştır. Merkez fonksiyonunu kaybeden Kudüs, bir süre Kayseriye'de bulunan valiler tarafından yönetilmiştir. Bu dönemde Kudüslü Yahudi gruplar, Hz. İsa'nın öğretisinden rahatsız olup, onu krallık hazırlığında olduğu iddiasıyla Roma'ya şikâyet etmişlerdir. Roma valisi Pilatus, onun masumiyetine inansa da Yahudi grupları karşısına almak istemediği için 33 yılında çarmıha gerilmesine karar vermiştir. Bu olay, sadece Kudüs'ün değil, bütün dünyanın tarihinde büyük bir dönüm noktası olmuştur. Bu tarihten sonra Yahudiler için dinî merkez olan Kudüs, Hıristiyanlar için de kutsiyet arz etmeye başlamıştır. Roma valisinin kötü yönetimini bahane ederek ayaklanan halkın küçük çapta başlayan isyanı dalgalar halinde yayılmış ve büyük bir harekete dönüşmüştür. 70 senesinde Komutan Titus'un öncülüğünde Kudüs'e giren Roma askerleri şehri yerle bir etmiş mabedi de yakıp yıkmışlardır. Mabedin sadece avlu duvarından küçük bir kısmına ise Roma'ya isyan edenlerin ne hale geleceğini göstermek amacıyla dokunulmamıştır. Mabedin yıkılmasının ardından bu şehir, yaklaşık yarım asır boyunca sessiz, kimsesiz ve harabe olarak kalmış. 117-138 yılları arasında hüküm süren İmparator Hadrian ise Kudüs'ü ziyaret ettiği bir tarihte şehrin Roma mimarisine uygun olarak yeniden inşa edilmesini emretmiş ve şehrin adı da 'Colonia Aelia Capitolina' olarak değiştirilmiş. Bunlardan Aelius'un Hadrian'ın aile ismi; Capitolina'nın ise Roma'nın baş tanrısı Jüpiter'in adı olduğu belirtilir. Arapça 'İliyâ' olarak telaffuz edilen 'Aelia' ismi, İslami döneme kadar kullanılmış. Kudüs'ün isminin ve sokaklarının putperest unsurlarla doldurulmasına karşı çıkan halk, 132 yılında Bar Kohba liderliğinde ayaklanmış. Üç yıl süren ayaklanma boyunca Kudüs, putperest unsurlardan temizlenmiş ve Yahudiler kısa süreli bir özgürlük yaşasalar da Roma şehre yeniden hâkim olmayı başarmıştır. Bu büyük çaplı isyanın sonucunda Yahudiler Kudüs'ten sürülmüş ve yalnızca senede bir gün, şehre girmeksizin uzaktan yas tutmalarına izin verilmiştir. Yahudilerin şehre giriş yasağı ise, Hz. Ömer zamanında Müslümanlar tarafından sonlandırılacaktır.

> MİLATTAN SONRA 70 SENESİNDE KOMUTAN TİTUS'UN ÖNCÜLÜĞÜNDE KUDÜS'E GİREN ROMA ASKERLERİ ŞEHRİ YERLE BİR ETMİŞ MABEDİ DE YAKIP YIKMIŞLARDIR. MABEDİN SADECE AVLU DUVARINDAN KÜÇÜK BİR KISMINA İSE ROMA'YA İSYAN EDENLERİN NE HALE GELECEĞİNİ GÖSTERMEK AMACIYLA DOKUNULMAMIŞTIR.

Roma'nın Batı ve Doğu Roma (Bizans) olarak ikiye ayrılmasından sonra Kudüs, Bizans hâkimiyetine geçmiştir. İmparator Konstantin'in Hıristiyan olmasıyla Kudüs'te Hıristiyanların ağırlığı söz konusu olmuştur. Bu dönemde İmparator Kudüs'te Hıristiyanlara ait kutsal mekânların tespit edilmesini emretmiştir. İsa'nın doğduğu yere Doğuş Kilisesi; havarileri ile oturup sohbet ettiği mağaranın üzerine Havariler Kilisesi; çarmıha gerildiği yere Kutsal Mezar Kilisesi; mezarının bulunduğu yere ise Anastasis Kilisesi inşa edilmiştir. Kiliselerin yanı sıra dünyanın dört bir yanından Kudüs'e gelen Hıristiyan nüfusun ağırlanması ve dini eğitimleri için de misafirhaneler ve manastırlar inşa edilmiştir. Böylece Bizans döneminde Kudüs'e Hıristiyan bir kimlik kazandırılmıştır. İmparator Justinyen zamanında Kudüs Hıristiyan teolojisi için önemli iki konsile ev sahipliği yapmıştır. Bu dönemde II. Keyhüsrev komutasında Sasaniler, Yahudilerle iş birliği yaparak 614 yılında şehre girmiş, Hıristiyanları öldürmüş ve kiliseleri de yıkmıştır. Beş yıllık Sasani hâkimiyetinden sonra Heraklius şehri geri almış ve gösterişli bir törenle şehre yeniden girmiştir.

Bizans, Sasanilere karşı kazandığı zaferinin sarhoşluğunu yaşadığı sırada Mekke'de Hz. Muhammed de İslam'ın evrensel mesajını dünyaya ulaştırmakla emrolunmuştu. İslam, yani eskimez tevhit mesajı çok değil kısa bir süre sonra 638 senesinde Halife Ömer döneminde Kudüs şehrine de ulaşacak ve Müslümanların hâkimiyetine giren Kudüs, Hz. Davut ve Süleyman peygamberler dönemindeki tevhit geleneğini yeniden yaşama fırsatı yakalayacaktır.

NUH ARSLANTAŞ KİMDİR? Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, İslam Tarihi Anabilim Dalı öğretim görevlisi.
NURGÜL ÇEBİ KİMDİR? Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yüksek lisans öğrencisi.

Lacivert 36.indd 31 31/05/17 03:50

Kudüs'e Yahudiler, Müslümanların sayesinde yerleşebilmişlerdir

NUH ARSLANTAŞ

Roma döneminde yaşanan Bar Kohba İsyanı'ndan sonra şehrin inşasını tamamlayan Hadrian, Yahudilerin Kudüs'e girmesini yasaklamış, yasağı çiğneyenler ise idamla cezalandırılmıştır. Hatta sadece Yahudiler değil, Hıristiyanlığı kabul eden Yahudi kökenli dönmelerin de Kudüs'e girmelerine müsaade edilmemiştir. Yahudilerin sadece senede bir kere, o da Av ayının 9'unda şehre girerek Süleyman Mabedi alanına yakın bir yerde yas tutmalarına müsaade edilmiştir. Bu durum Bizans dönemi de dâhil, Müslümanların şehre hâkim olmalarına kadar beş asırdan fazla bir süre devam etmiştir (135-638).

Bizans'la yapılan Ecnâdeyn (634) savaşından sonra Müslümanlara Suriye ve Filistin kapıları açılmış; Yermük (636) zaferiyle Suriye Bizans'tan alınmış ve ardından Filistin'in fethi başlamıştır. O sırada Hıristiyanların merkezi olan ve Bizans adına şehri yöneten bir patrikliğe sahip olan Kudüs'ü, Hz. Peygamber'in "ümmetin emîni" olarak tarif ettiği "Ebû Ubeyde b. Cerrâh" fethetmiştir. Kararlı kuşatma sebebiyle şehri teslim etmekten başka çare bulamayan Kudüslü Hıristiyanlar, Müslümanlara Suriye şehirleriyle yaptıkları anlaşmalara benzer bir anlaşmanın kendileriyle de yapılmasını teklif etmiştir. Ancak tek şartları vardır: "Şehri bizzat halifenin teslim alması." Peygamberler şehrine yakışan da aslında budur. Hz. Ömer 638 senesinde, Ebû Ubeyde'nin daveti üzerine Kudüs'e gelerek şehrin patriği Sophronius'tan teslim alarak anlaşmayı imzalamıştır. Döneminde pek çok fetih yapılmasına rağmen Hz. Ömer, Kudüs hariç başka hiçbir şehrin fethinde bizzat bulunmamıştır.

Müslüman Kudüs'te Yahudisi ile Hıristiyanı ile kentte yaşayan her dinden halk, kendilerine tanınan geniş dini özgürlüklerle varlıklarını devam ettirme imkânı bulmuş; kimliklerini koruyabilmişlerdir. Bu erdemli siyasetleri sayesinde şehre asırlarca barış hâkim olmuştur.

Fetih sırasında şehrin valiliğini yapan Patrik Sophronius, Yahudilerin Kudüs'e yerleşmesine şiddetle karşı çıkmıştır. Ancak Hz. Ömer, Hıristiyan patriğin bütün karşı çıkışına rağmen, Taberiye'den getirttiği 70 veya bazı rivayetlere göre 100 Yahudi aileyi şehrin güneyindeki mahalleye yerleştirmiştir.

Yahudi tarihçilerin kaleme aldığı İbranice kroniklerdeki bilgiye göre fetihten sonra Hz. Ömer, Süleyman Peygamber'in yaptırdığı mabedin yerini öğrenmek istemiş; Yahudilerin "Mabed Tepesi" (Har ha-Bayt), Müslümanların "Harem-i Şerif" olarak adlandırdıkları bu yere özel bir önem vermiştir.

Osmanlı döneminde Mısır'da yaşamış Yahudi tarihçi Yosef Sambari (1640-1703), İbranice kaleme aldığı tarih kitabında (Sefer Divrey Yosef) Kudüs'ün Müslümanlar tarafından fethini ve Hz. Ömer'in Mescid-i Aksa'nın yerini keşif çabalarını şöyle anlatmıştır:

"...[Hz.] Ömer, Kudüs (Yeruşalayim) üzerine yürüdü ve şehri kuşattı. Tanrı, Kudüs'ü onun eline verdi. [Hz.] Ömer, Kudüs şehrinde hükümranlığını kurup şehirde yeni yerler inşa ederken, övünç yerimiz ve mukaddes mabedimizin neresi olduğunu sordu. Mabedin yerinin neresi olduğunu kimse bilmiyordu.

Bir süre böyle devam etti. Bir gün [Hz.] Ömer pazardan geçerken, elinde çöp torbasını taşıyan bir fahişe (işa zona) ile karşılaştı. Fahişe gitti, elinde taşıdığı çöp torbasını bir tepeliğe attı. Bunun bir tesadüf olduğunu düşünen [Hz.] Ömer o gün konuyla ilgili kimseye bir şey söylemedi (sormadı).

> KUDÜS'ÜN MÜSLÜMANLARCA FETHİ SIRASINDA ŞEHRİN VALİLİĞİNİ YAPAN PATRİK SOPHRONİUS, YAHUDİLERİN KUDÜS'E YERLEŞMESİNE ŞİDDETLE KARŞI ÇIKMIŞTIR. ANCAK HZ. ÖMER, HIRİSTİYAN PATRİĞİN BÜTÜN KARŞI ÇIKIŞINA RAĞMEN, TABERİYE'DEN GETİRTTİĞİ 70 VEYA BAZI RİVAYETLERE GÖRE 100 YAHUDİ AİLEYİ ŞEHRİN GÜNEYİNDEKİ MAHALLEYE YERLEŞTİRMİŞTİR.

İkinci gün, bazı kadınların da çöplerini getirip buraya attıklarını görünce, Melik [Ömer], yöre halkına kadınların çöplerini neden getirip buraya attıklarını sordu; ancak kimse neden böyle yaptıkları konusunda bir şey söylemedi.

Bu durum birkaç kez tekerrür edince, şehir ileri gelenleri, [Hz.] Ömer'e gelerek konuyu kendilerinin de, baba ve atalarına sorduklarını, onların, evlerini temizleyen Hıristiyanların pisliklerini buraya, yani Yahudilerin kutsal mabetlerinin bulunduğu bu alana getirip [bilinçli şekilde] attıkları şeklinde cevap verdiklerini söylediler.

Durumu hayret eden [Hz.] Ömer, alana baktı, [mabedin] biçimini merak etti ve öğrenmek istedi. Çöplerin bulunduğu yere bir kese altın saçtı. Altın saçıldığını gören işsiz ve avare insanlar altınları bulmak üzere buraya üşüştü. [Hz. Ömer] Mabedin alanın açıldığını görünce çok sevindi. Mabedin yerini araştırdı ve oraya bir mihrab (bema/mescid) inşa ettirdi.

İlginçtir, Yahudilere Kudüs'e girişi yasağı Haçlılar tarafından yeniden yürürlüğe sokulacaktır. 1099 yılında Kudüs'ü ele geçiren Haçlı orduları Müslümanlar gibi Yahudileri de katliama tabi tutacaktır.

Haçlıların Kudüs'e hâkim oldukları dönemde şehirle ilgili bilgi veren Yahudi seyyah Tudelalı Benyamin, Kudüs'te kumaş boyacılığı yapan tek bir Yahudi'den bahseder. Bu bilgi, Selahaddin Eyyûbî'nin şehri geri almasına kadar Yahudilere şehirde tekrar ikamet etme yasağı konduğunu göstermektedir.

HZ. ÖMER, KUDÜS HARİÇ BAŞKA HİÇBİR ŞEHRİN FETHİNDE BİZZAT BULUNMAMIŞTIR

UYKU PERİSİ

BELLONA

MEVSİMLER DEĞİŞİR
UYKU KALİTESİ DEĞİŞMEZ!

LANSMANA ÖZEL %40 İNDİRİM*

FOURSEASONS

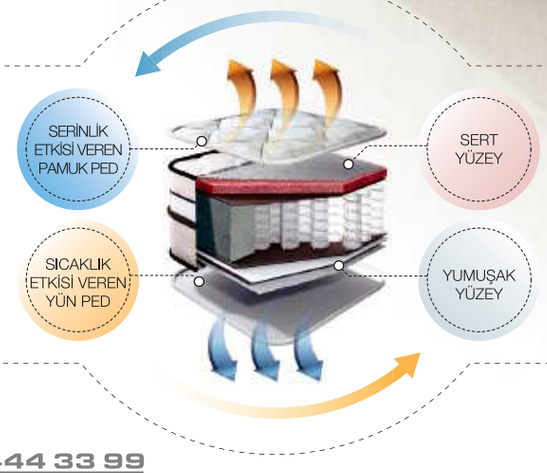

Bellona Fourseasons Yatak; bir yüzeyi serinlik etkisi veren pamuk, diğer yüzeyi sıcaklık etkisi veren yün pedlerle dört mevsim uyku kalitesini dengelemeye yardımcı oluyor. Üstelik bir tarafı sert, diğer tarafı yumuşak özelliğiyle Fourseasons, farklı uyku ihtiyaçlarını da mükemmel bir şekilde karşılamayı amaçlıyor.

*1 Mayıs - 31 Temmuz 2017 tarihleri arasında Twinstar ve Fourseasons yataklarda %10 KDV indirimi devletten, lansmana özel net %40 indirim Bellona'dan. Ayrıntılı bilgi www.bellona com.tr de.

444 33 99
bellona.com.tr

/bellonamobilya /bellonamobilya /bellona /bellonamobilya

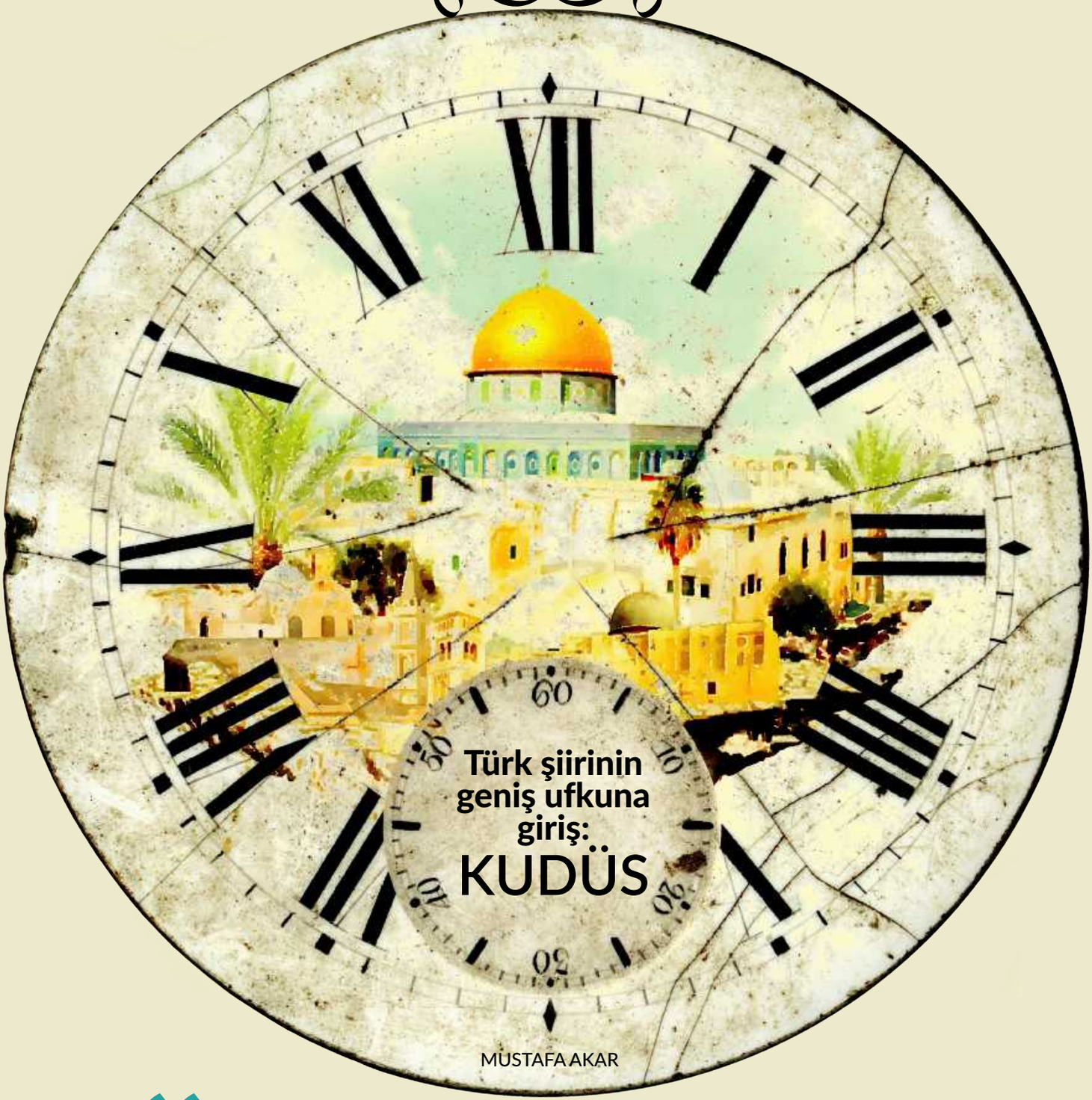

Türk şiirinin geniş ufkuna giriş: KUDÜS

MUSTAFA AKAR

> Kudüs, Türk şiirinin ilgisine 1960'lı yılların sonunda girmiştir. 60'lı yıllardan önce çeşitli hatıratlarda görülür şehir. Aslında bu ilgi, Cumhuriyet'in ümmete dair düşüncelerimizin üzerinden bir fay hattı gibi geçmesinden ötürü epey gecikmiştir.

BAZI ŞEHİRLER DİŞİL, BAZI ŞEHİRLER ERİLDİR

DOSYA

KENT BEKLER, ŞEHİR İSE BEKLENİR. BİRİNDE NASİP VARDIR DİĞERİNDE İSE NASİBİ ZORLAMAK... KUDÜS İSE KENT VE ŞEHİR AYRIMI İÇİNDE APAYRI BİR ANLAMI İHTİVA EDER. SEZAİ BEY'İN ŞİİRİNDE BELİRTTİĞİ GİBİ 'GÖKTE YAPILIP YERE İNDİRİLEN BİR ŞEHİR'DİR. HER TAŞI, HER KÖŞE BAŞI KUTSALLIK PINARINDAN SU ÇEKMİŞTİR İÇİNE.

Ve Kudüs şehri. Gökte yapılıp yere indirilen şehir
Tanrı şehri ve bütün insanlığın şehri

Sezai Karakoç

Kudüs denilince aklımıza gelen hep aynı fotoğraftır. Sarı kubbesinin insanı kendine davet eden parlaklığıyla Kubbet'ü-Sahra... O sarının içinde nice anlamlar gizlidir. Bana hep çölde bir vahayı çağrıştırır, o vahanın içinde görülecek bir serap gibidir Kudüs. İçinde barınan anlamlar kadar, geçmişiyle ve geleceğiyle ilgili düşünülenler ve yazılanlar, Kudüs'ü bizim için çok ayrı bir yere koyuyor. Bazı şehirler dişil, bazı şehirler de erildir. Hatta kentler ve şehirler diye ayrı tanımlardan söz edilebilir. Şehir her zaman kendiliğindendir. Sanki o şehir o coğrafya parçasında olmasa, haritada kocaman bir boşluk oluşur. Kent ise yapay bir şeydir. Sonradan kurulur, planlanır ve neredeyse oluşturulur. Bu anlamda şehre ne kadar müdahale ederseniz edin, şehir kendini başka bir uzantıda başka bir uzam üzerinde yeniden kurabilir. Kent ise öyle değildir elbette; yeni bir müdahale ve yeni bir plan bekler. Evet, tam da buradan konuşmak gerekir bu ayrımı; kent bekler, şehir ise beklenir. Birinde nasip vardır diğerinde ise nasibi zorlamak... Kudüs ise kent ve şehir ayrımı içinde apayrı bir anlamı ihtiva eder. Sezai beyin şiirinde belirttiği gibi 'gökte yapılıp yere indirilen bir şehir'dir. Her taşı, her köşe başı kutsallık pınarından su çekmiştir içine.

Kudüs, Türk şiirinin ilgisine 1960'lı yılların sonunda girmiştir. 60'lı yıllardan önce çeşitli hatıratlarda görülür şehir. Aslında bu ilgi, Cumhuriyet'in ümmete dair düşüncelerimizin üzerinden bir fay hattı gibi geçmesiyle gelişemez bir türlü. I. Dünya Savaşı'nda Arapların İngilizlerin kışkırtmalarıyla Osmanlı'ya ihanet etmeleri Türkiye'de bir Arap düşmanlığı doğurur. Bir de tabii şu var ki, 14 Mayıs 1948'de Filistin'de İsrail devleti kurulduğunda Türkiye, terörist İsrail devletini ilk tanıyan ülkeler arasında yer aldı. Reel politik midir, yoksa başka sebeplerle midir bilmem fakat bu durum 60'lı yıllara gelinceye dek Müslüman coğrafyaya karşı bir ilgisizlik doğurmuştur. 1967 Arap-İsrail Savaşı, Türkiye'deki ilgisizliğin son bulduğu ve hem Müslüman coğrafyaya hem de Filistin'e dair duyarlığın geliştiği bir zaman dilimidir.

Karakoç'un alınyazısı saati

İlginin gelişmesi elbette sadece Arap-İsrail savaşıyla değil, aynı zamanda Türkiye'de Müslümanların siyasette söz sahibi olmasıyla başladı. Müslüman gençlik hareketleri hızla gelişiyor, ümmete dair bilgi alma alanları gitgide artıyordu. Necip Fazıl Kısakürek'in *Büyük Doğu*'su, Sezai Karakoç'un *Diriliş* dergisi ve daha sonra kurulan Nuri Pakdil'in *Edebiyat* dergisi ile Cahit Zarifoğlu'nun *Mavera* dergisi, mütedeyyin okuryazarların kendine güvenini artırmış, edebiyat eliyle düşüncenin hem Batı'daki hem de Doğu'daki kanallarına vakıf olunmaya başlanmıştı. Bu anlamda ümmet algısı ve özelinde Filistin duyarlığı ilk olarak Sezai Karakoç'la gelişir. 1969'da Mescid-i Aksa'nın Yahudilerce yakılması üzerine Karakoç, Diriliş dergisinin 1'inci sayısında *Ey Yahudi* isimli bir şiir yayımlar:

"Nihayet Mescid-i Aksa'yı da yaktın ey Yahudi!..
Asırlardır insanlığın ruhunu yaktığın gibi ey Yahudi!..
Aya çıkarak göğe çıktığını sandın ey Yahudi!.
Göğe çıktığına inanır inanmaz
Büyük Peygamberin göğe çıktığı yeri yaktın ey Yahudi!..
Mescid-i Aksa'yı yaktın ey Yahudi!..
Daha doğrusu yaktığını sandın ey Yahudi!..
Senin yaktığın gökteki Mescid-i Aksa'nın ancak gölgesidir ey Yahudi!..
Senin yaktığın Mescid-i Aksa'nın ruhu değil
Taş, toprak ve ağaçtan işaretidir ey Yahudi!."

Sezai Bey'in şiirinin ardından Filistin ve özelinde Kudüs bir mesele olarak girer Müslüman şairlerin gündemine. Sadece şiirlerde de kalmaz bu duyarlık, giderek başlı

İSLAMCILIK DÜŞÜNCESİNİN ANA SİMGELERİNDEN BİRİDİR KUDÜS

Lacivert 36.indd 35 31/05/17 03:51

SEZAİ BEY'İN KALEME ALDIĞI EY YAHUDİ ŞİİRİNİN ARDINDAN FİLİSTİN VE ÖZELİNDE KUDÜS BİR MESELE OLARAK GİRER MÜSLÜMAN ŞAİRLERİN GÜNDEMİNE. SADECE ŞİİRLERDE DE KALMAZ BU DUYARLIK, GİDEREK BAŞLI BAŞINA BİR DÜŞÜNME VE KEŞFETME SAHASINA DÖNÜŞÜR. SİMGELEŞİR VE ANAHTAR OLMA ÖZELLİĞİ KAZANIR.

başına bir düşünme ve keşfetme sahasına dönüşür. Simgeleşir, anahtar olma özelliği kazanır. Her düşünce ekolünün bazı ayırt edici simgeleri vardır; Türkiye'deki İslamcılık düşüncesinin de ana simgelerinden biridir Kudüs. Bu simgeler başka simgelerle beraber giderek büyür ve gelişir; Mescid-i Aksa'nın yanına Ayasofya eklenir. Daha sonra Afganistan meselesi. Diğer ümmet coğrafyası... Bağdat, Mekke, Medine, Endülüs, Eritre, Azerbaycan ve Filipinler Karakoç'un şiir ve gazete yazılarından başlayarak Müslümanların gündemine girer.

Kudüs şairi: M. Akif İnan

Kudüs ve diğer ümmet coğrafyasına duyulan ilgi sonucunda 70 kuşağı şairleri de şiirlerinde bu coğrafyayı anmaya başlarlar. Az şiir yazmasına rağmen bazı şiirleriyle çok önemli bir yere yerleşen M. Akif İnan, zamanla Kudüs şairi olarak anılmaya başlanmıştır. İnan'ın *Mescid-i Aksa* şiiri bir duyarlığı yansıtmanın ötesinde daha trajik, daha duygusal bir ilginin sınırlarını çizer. Çünkü Filistin yakından izlenmeye başlanmış, genç İslamcılar orada süren acının ve zulmün yakın tanığı olmaya başlamışlardır...

Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde
Bir çocuk gibiydi ve ağlıyordu
Varıp eşiğine alnımı koydum
Sanki bir yer altı nehri çağlıyordu

(...)

Mescid-i Aksa'yı gördüm düşümde
Götür Müslümana selam diyordu
Dayanamıyorum bu ayrılığa
Kucaklasın beni İslâm diyordu

Akif İnan'la birlikte Cahit Zarifoğlu da *Daralan Vakitler* şiirinde Filistin'de gaz bombaları ile yapılan katliamı, tank paletleriyle ezilmiş babaları anlatır. "El ele tut/Taş al ve at/Kâfiri bulur" dizeleriyle yaşadığı zamana karşı karamsar ama geleceğe karşı umutla dolu bir şairin haykırışını dillendirir Zarifoğlu.

Anneler, Kudüsler ve Pakdil

Türk şiirindeki Kudüs algısı birkaç şairle de sınırlı değildir elbette. Özellikle Nuri Pakdil'in "eylem"ini Kudüs üzerinden kurması dikkate değerdir. Mehmet Akif için "Asım'ın Nesli", Necip Fazıl için "Büyük Doğu", Sezai Karakoç için "Diriliş" neyse Nuri Pakdil için de "Kudüs" odur. Pakdil, saatini hep Kudüs'e göre ayarlar. Pakdil, "Kutsal ekmek, kutsal emek, kutsal el"iyle kurduğu *Edebiyat* dergisinde "devrimcilik" vurgusuna ve aksiyona çok önem verir. Yine de dönemin İslamcıları açısından karmaşık bir algıdır bu. Pakdil'in o dönemki Öztürkçeciliği yanında işleyen Kudüs ilgisini, günümüzde "romantik" kelimesiyle tanımlanan ama bizce "duygusal entelektüellik" diye tanımlanabilecek bir algıdan ayırt etmek zordur. Yazının başında bahsettiğim simge tutkusu *Edebiyat* dergisinin ve Pakdil'in hiç vazgeçmediği bir eğilimdir. Yazılarında ve şiirsel metinlerinde mesele gelir hep Kudüs'e dayanır. Özellikle *Anneler ve Kudüsler* şiiri herhalde Kudüs için yazılmış en önemli ve en güzel şiirlerden birisidir desek abartmış sayılmayız:

"Tûr Dağını yaşa
Ki bilesin nerde Kudüs
Ben Kudüs'ü kol saati gibi
taşıyorum

*

Ayarlanmadan Kudüs'e
Boşuna vakit geçirirsin
Buz tutar
Gözün görmez olur

*

Gel
Anne ol
Çünkü anne
Bir çocuktan bir Kudüs yapar

*

Adam baba olunca
İçinde bir Kudüs canlanır

*

Yürü kardeşim
Ayaklarına bir Kudüs gücü gelsin"

"Sanatla Kudüs rüzgârları estirmeli" diyen Pakdil'in Kudüs ilgisinin her zaman tashihe muhtaç bir yanı vardır. Buradaki Kudüs ilgisi şehirdeki mabetlere duyulan bir sevgi midir, Filistin davasına mı; Kudüs'ün işgal altında olduğu fikrine karşı duyulan bir ilgi midir pek de net değildir. Mekke ve Medine'nin, Bağdat'ın, Şam'ın, Halep'in, yani İslam'ın şehirlerinin işgal altında olduğu fikri İslamcılığın ana düşünce kanallarından biridir. Buradaki kapsayıcılığın Sezai Karakoç'la birlikte geliştiğini söylemiştik. Çünkü Karakoç'un şehirleri o kanalların hepsini dolaşır: "Bırak ben ağlayayım, esir pazarında satılan Afganistan'a, açlıktan milyonları kırılan Afrika'ya,

NURİ PAKDİL'İN YAZILARINDA VE ŞİİRSEL METİNLERİNDE MESELE HEP KUDÜS'E DAYANIR

DOSYA

KUDÜS BİR ŞEHİRDEN ÇOK BİR FİKRİN, EYLEMİN, TUTSAKLIK VE ÖZGÜRLÜK MÜCADELESİNİN SİMGELEŞMİŞ ANIT KAVRAMLARINDAN BİRİSİ OLMUŞTUR MÜSLÜMAN EDEBİYATÇILAR İÇİN. BU SİMGE İÇİNDE NİCE ANLAMLAR BARINDIRIR. KUDÜS'ÜN KUTSAL BİR ŞEHİR OLMASI FİKRİ ONU İSLAM'IN DİĞER ŞEHİRLERİNİ ANLAMAMIZ İÇİN ANAHTAR BİR ŞEHİR KILAR.

SEZAİ KARAKOÇ

NURİ PAKDİL

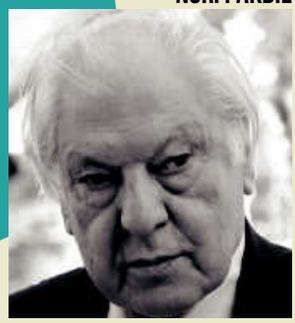

M. AKİF İNAN

CAHİT ZARİFOĞLU

KUDÜS SEVGİSİ, MEKKE VE MEDİNE'YE OLAN SEVGİYİ ÖRTMEMELİ

Filipinler'e, Habeşistan'a, Eritre'ye, Filistin'e, esaret prangasıyla kıvranan Kafkaslar, Azerbaycan ve Türkistan'a, bütün milletlere ülkelere ben ağlayayım, sen demir gibi olmalısın, çelik gibi sabah yıldızı... Sen Diriliş yıldızısın, büyük tanığısın, Allah'a inanmanın."

Tofaş'la Afganistan yollarında

Edebiyatımızdaki Kudüs sevgisi çığır açıcı bir anahtar işlevi de görür. Filistin coğrafyası diğer ümmet topluluklarını çağrıştırır ve Müslüman şair ve yazarlar eserlerinde bu toprakların insanlarıyla bağlantı kurmaya başlarlar. Mesela Cahit Zarifoğlu'nun *Mavera* dergisinde yayımlanan Meral Maruf'un mektupları, enformasyonun bugünkü kadar kolay olmadığı yıllarda Afgan cihadına dair taze haberleri okumamızı sağlar. Afganistan'ın Ruslar tarafından işgal edilmesinden sonra ailesiyle birlikte Pakistan'a hicret eden Maruf, Zarifoğlu'na sürekli yeni mektuplar yazar. Okurların daha sonra da kitaplaşacak olan bu mektuplar vesilesiyle tanıdığı Maruf, *Hicret Günleri*, *Afganistan Mektupları* ve *Dullar Kampı* adlı üç eser yayımlar. Dönemin *Akabe Yayınları* arasında çıkan bu kitapların baskılarını bulmak artık ne yazık ki çok güç.

İşgal altındaki Kudüs'le birlikte başlayan ve Müslüman coğrafyada o an nerede işgal sancısı varsa oraya yönelen anlama, tanıma ve öğrenme tutkusu garip hikâyelerin yaşanmasına da yol açar. Mesela Ersin Nazif Gündoğan'ın anlattığı bir Afganistan hikâyesi vardır ki, epey ilginçtir... Afganistan'da savaş devam ederken bir şeyler yapmanın derdini taşıyan Zarifoğlu ve arkadaşları sadece bu meseleyi yazmakla yetinmezler. Afganların özgürlük mücadelelerini yerinde görüntülemek için ilginç bir girişimde bulunurlar. Aralarında yönetmenlerin, şair ve yazarların olduğu bir heyet kurulur ve gidip o zamanki TOFAŞ yetkilileri ile görüşülür. Sultanahmet'ten Taç Mahal'e kadar bir tanıtıcı film çalışmasından bahsederek firmadan iki araba alınır. Aralarında Yücel Çakmaklı, Ahmet Beyazıt, Şenol Demiröz, Erdem Beyazıt ve İbrahim Sarıoğlu gibi isimlerin katılımıyla iki aylık süren bir Afganistan yolculuğu yapılır. Tabii bu organizasyonun en önemli ismi yolculuğa bizzat katılmamış olsa bile Zarifoğlu'dur.

***

Kudüs bir şehirden çok bir fikrin, eylemin, tutsaklık ve özgürlük mücadelesinin simgeleşmiş anıt kavramlarından birisi olmuştur Müslüman edebiyatçılar için. Bu simge içinde nice anlamlar barındırır. Kudüs'ün kutsal bir şehir olması fikri onu İslam'ın diğer şehirlerini anlamamız için anahtar bir şehir kılar. Yine de bu sevginin Mekke ve Medine gibi iki ana şehre duyulan sevgiyi örtmesinden korkarım. Çünkü sevginin kaynağının vatanı o iki şehirdir.

Lacivert 36.indd 37 31/05/17 03:51

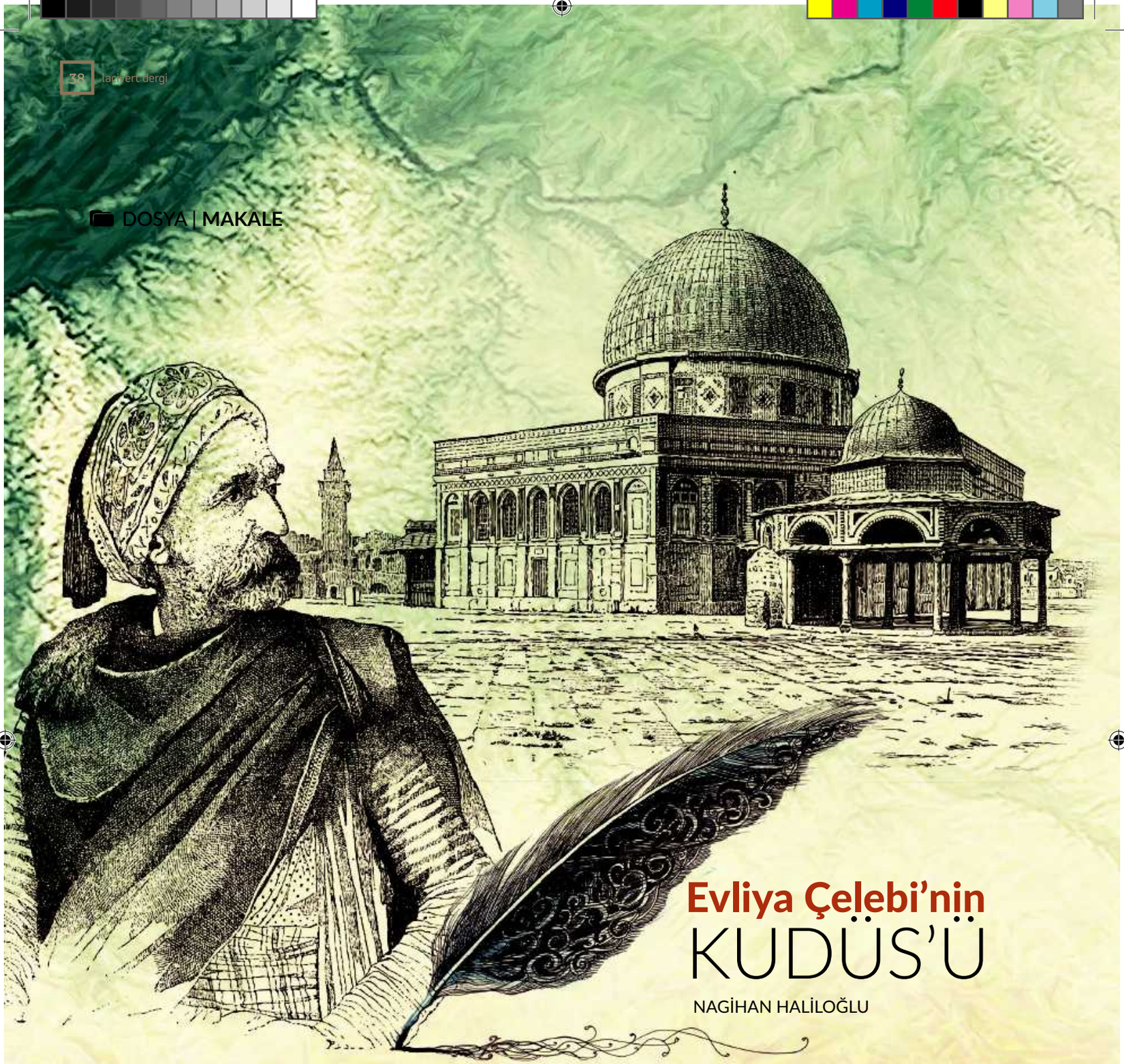

Evliya Çelebi'nin KUDÜS'Ü

NAGİHAN HALİLOĞLU

> Evliya, Kudüs'ün Osmanlılar için olan önemini vurgularken bir yandan da Osmanlı İmparatorluğu'nun nasıl bir iktisat ve refah ağı kurduğunu göstermektedir. Ülkenin bir ucunda elde edilen ganimet ve gelir, diğer ucunu imar etmek için kullanılmaktadır. Evliya'nın Seyahatnamesi'nin her yerinde buna benzer tespitler vardır.

KUDÜS GENİŞ MANADA HAC COĞRAFYASININ BİR PARÇASIDIR

DOSYA

Evliya Çelebi'nin *Seyahatname*'si Rhoads Murphey adlı tarihçiye göre Osmanlı yöneticileri için bir "vade mecum", bir rehber kitaptır. Evliya, Biladüşşam'a 1648 yılında vergi toplama seferi ile gider ve bu sefer Kudüs'ü de kapsar. Mekke-Medine ve Kudüs'e ayrı ayrı zamanlarda gittiği halde bu kutsal şehirleri aynı cilde yerleştirerek Osmanlı'nın Kudüs'e atfettiği kutsallığın altını çizer. Öyle ki *Seyahatname*'nin Kudüs kısmında Evliya, bize sürekli Kudüs'teki vali ve askerlerin en önemli görevinin hacıların güvenliğini sağlamak olduğunu söyler. Kudüs geniş manada Hac coğrafyasının bir parçasıdır, Evliya'nın metninde de açıkça ziyaret edilmesi gereken üçüncü mescittir.

Evliya, Kudüs tasvirine değişik kültürlerin Kudüs'e verdiği isimlerle başlar ve hemen sonra Müslümanların ilk kıblesi olduğunu hatırlatır ve fakirlerin, dervişlerin kıblesi olduğunu da söyler. Evliya Çelebi'nin hesabına göre Kudüs'te 70 tane tekke vardır. Şehirdeki ilk kaleyi yapan kişinin Hz. Davut olduğuna dair Kuran'dan delil getirdikten sonra, Kumame/Kıyamet Kilisesi hakkındaki açıklamalarına başlar: "Hırkıl Rum Kayseri iken Hicret'in 26 tarihinde (637) bizzat Hazreti Ömer kuşatınca aman ile Kudüs'ü Şerifi teslim ettiler. Ama Kumameleri yine kendilerine mabet olmak üzere şart edip Kudüs'ü teslim ettiler. Hazreti Ömer de Kumame'ye bitişik cami yapıp kale içine 10 bin asker koydu."

Kıyamet Kilisesi'nin yanına Hz. Ömer Camii'nin yapılması, Ayasofya'nın karşısına Sultanahmet Camii'nin yapılmasına benzer bir hâkimiyet gösterisidir. Evliya, Sultan Selim'in 1517 yılında Kudüs'e girişini ise oldukça duygusal bir dille anlatır: "Daha Çerkezlerin elinde iken 922 tarihinde bütün ulema ve sulehası Selim Han'ı karşılamaya çıkıp Mescid-i Aksa'nın ve Sahratullah'ın anahtarlarını teslim ettiler. Selim Han: 'Elhamdülillah, kıble-i evvel sahibi oldum' diye şükür secdesi edip bütün ayanına ihsanlar edip her türlü vergiden muaf tuttu. Rum ve Frenk rahiplerinin elinde olan Hazreti Ömer'in hatt-ı şeriflerini yüzüne ve gözlerine sürüp onun yazdığına göre bütün rahipler cizye vermeyip yine eskisi gibi Kumameleri kendilerine ibadethane ola diye hattı şerif verdi."

Hz. Ömer mührünün emanetçiliği

Benjamin Braude bize millet sisteminin gerçek ya da hayali kurucu metinler üzerine inşa edildiğini söyler. Hz. Ömer'in gayrimüslimlere verdiği berat bu metinlerden biridir ve Evliya'nın metninden de anlaşılacağı üzere sadece gayrimüslimlerin kendilerine hak devşirmelerine değil, Osmanlı'nın hâkimiyetini, gücünü ve meşrutiyetini perçinlemesine de yarar. Rumlar neredeyse kutsal emanet denebilecek Hz. Ömer mührünün emanetçiliğini yapmış, bir Türk hükümdarın da onu görmesine vesile olmuşlardır. Bu berat böylece Rum ve İslam milletlerini birbirine bağlar.

Gayrimüslimlerin oldukça geniş ibadet hakları devam etmekle birlikte, şehirdeki hâkimin kim olduğu konusunda şüphe bırakmayan bir yapı da şehir surlarıdır. Evliya Çelebi, saltanatı 1520 senesinde başlayan Kanuni Sultan Süleyman'ın gördüğü bir rüya üzere bu surları yaptırdığından bahseder: "Sultan Süleyman tahta çıktığında Belgrad Kalesi'ni, ardından Rodos Adası'nı Malta elinden fethedip Karun malına malik olup müstakil padişah olunca mübarek gece rüyasında Hazreti Peygamberi görüp:

"Ey Süleyman, 48 sene yaşarsın ve çok gazalar edersin, kıyamete kadar soyun kesilmez ve sen şefaatimi hak ettin. Ancak şu gaza malından Mekke ve Medine'ye harcayıp Kudüs'ü Şerif'e bir kale inşa et ki evlatların zamanında kâfirler istila etmeye. Avlusuna bir havuz ve Sahratullah'ı süsleyip Kudüs fakirlerine surre ve atiyyeler ihsan edip Kudüs'ü mamur eyle' diye Resullullah emreder. Süleyman Han derhal uykudan uyanıp gaza malından 1000 kese Mekke'ye 1000 kese Medine'ye ve 1000 kese ayırıp diğer mühimmatlarla Koca Mimar'ı Kudüs'e gönderir."

Bu rüya anlatısı bir yandan Kudüs'ün Osmanlılar için olan önemini vurgularken bir yandan da Osmanlı İmparatorluğu'nun nasıl bir iktisat ve refah ağı kurduğunu göstermektedir. Ülkenin bir ucunda elde edilen ganimet ve gelir, diğer ucunu imar etmek için kullanılmaktadır. Evliya'nın *Seyahatname*'sinin her yerinde buna benzer tespitler vardır.

Evliya şehrin duvarlarından pek çok yerde bahseder ve duvarları İran'ın Kahkaha Kalesi'ne benzetir, kullanılan taşların 'mengerus fili' büyüklüğünde olduğunu söyler. Kudüs'teki mimari Evliya'yı o kadar etkiler ki, Hz. Süleyman'ın Mescid-i Aksa'yı emrindeki devlere ve diğer insanüstü varlıklara yaptırdığına kanaat getirir. Hz. Süleyman'ın devleri Evliya'nın kafasını çok meşgul etmişe benzer, metnin pek çok yerinde onlara dair izlerden bahseder.

Evliya Çelebi 'aksa' kelimesini kullandığında sadece camiyi değil, oradaki tüm külliyeyi kasteder. Eski mabedin bulunduğu bu bölgenin kutsallığı hakkında herhangi bir şüphe kalmaması için Hac Suresi'ni delil gösterir: "Hazreti Peygamber hicretten sonra Medine-i Münevvere'de oturur iken 'Artık yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir' (Bakara 144) ayeti inip kıble Kudüs'ten Mekke'ye çevrildi. Ama yine Kudüs-i Şerif hakkında 'Eski evi tavaf etsinler' (Hac 29) ayeti

KUDÜS, KANUNİ GİBİ HELENA'NIN DA RÜYASINA GİRMİŞTİR

Lacivert 36.indd 39 31/05/17 03:52

EVLİYA ŞEHRİN DUVARLARINDAN PEK ÇOK YERDE BAHSEDER VE ONLARI İRAN'IN KAHKAHA KALESİNE BENZETİR, KULLANILAN TAŞLARIN 'MENGERUS FİLİ' BÜYÜKLÜĞÜNDE OLDUĞUNU SÖYLER. KUDÜS'TEKİ MİMARİ EVLİYA'YI O KADAR ETKİLER Kİ, HZ. SÜLEYMAN'IN MESCİD-İ AKSA'YI EMRİNDEKİ DEVLERE VE DİĞER İNSANÜSTÜ VARLIKLARA YAPTIRDIĞINA KANAAT GETİRİR.

Evliya şehrin duvarlarından pek çok yerde bahseder ve onları İran'ın Kahkaha Kalesine benzetir, kullanılan taşların 'mengerus fili' büyüklüğünde olduğunu söyler. Kudüs'teki mimari Evliya'yı o kadar etkiler ki, Hz. Süleyman'ın Mescid-i Aksa'yı emrindeki devlere ve diğer insanüstü varlıklara yaptırdığına kanaat getirir.

inmiştir. Hâlâ fukaraların Kabesi'dir, nur dolu büyük bir camidir."

Hacc'ın Kâbe'de nasıl yapılacağı konusunda bir bilgilendirme olarak tefsir edilse de Evliya burada kendisi tefsire girişip 'eski evi' Mescid-i Aksa olarak yorumlar.

Evliya Çelebi bu mübarek mekânın bakımını üstlenecek insanların yetiştirilmekte olduğunu bize hatırlatır bir şekilde şehirdeki ilim mekânlarından da bahseder: "Dünya görmüş âşıklara malum ola ki bu Kudüs-i Şerif küçük şehir görünür, ama toplam 240 mihrap sayılır. Mescid-i Aksa ve iç kale camiinden gayri hepsi medrese ve zaviye mescitlerdir. Yedi darulhadis, 10 darulkurra, 40 sibyan mektebi ve 70 tarikatın birer tekkeleri vardır. Bunlardan Abdulkadiri Geylani, Seyyid Ahmed el Bedevi, Sadi, Rufai ve Babı Amudun iç yüzünde Mevlevi tekkesi mamur ve mesirgah yerdir. Bu yazılan tekkelerin dervişleri mevcut olup her mübarek gecelerde ayini Muhammedi olur, sağlam vakıfları vardır."

Evliya bu rakamlarla şehrin Müslümanlara ait olduğunun altını çizdikten sonra kamu binalarını anlatır, Kudüs sakinleri hakkında çok fazla detay vermez. Şehirde altı hamam olduğundan bahseder, bir tanesinin Hıristiyanların çok gittiği için Patrik Hamamı olarak anıldığını söyler. Evliya çarşıyı anlatırken de Osmanlı coğrafyasını birbirine bağlar: "Genellikle çarşısı Halep yapısı gibi kargir kemer binalardır" der.

Gayrimüslim ibadethanelerin hepsini birden kilise olarak adlandırır. Osmanlı'nın Paskalya'da aldığı tedbirler şehrin nasıl yönetildiğine dair çok ilginç ipuçları verir: "Bu şehir içinde yedi kilise vardır. İkisi Yahudilerin, ikisi Ermenilerin, üçü Rumların. Bunlardan Rumların Kumame Kiliseleri Yanko İbn Madyan Yunanlı İskender'den (...) yapmıştır. Yunanca ile kapı üzere yapılış tarihi yazılmıştır. Hazreti İsa asrında Hıristiyanların kabeleri idi. Hâlâ her sene keferenin Beyza-i Ahmer günleri yani Kızıl Yumurta bayramlarında 5-10 bin kâfir toplanır. Yedi iklimden Rum, Ermeni ve 18 krallıktan Frenkler de toplandığı günler paşa, molla, şeyhülislam, vilayet ileri gelenleri ve bütün sultan askerleri silahlı bu Kumame mahallinde hazır olurlar ki '5-10 bin kâfir ziyaret yoluyla toplanıp istila etmeyeler' diye Kumame önünde hazır dururlar. Kumame mütevellisi İslam padişahına hayır dua ve kâfirlere beddua edip Kumame kapısının mührünü paşa ve molla bozup kapısını açarlar. Zira bir seneden bir seneye mühürlü durur. Ama içinde Frenk, Rum, Ermeni, Kıpti ve diğer Hıristiyan milletlerden 300 kadar kıssis, patrik, çelipa, ruhban, papaz, rahip, keşiş ve kisdofa vardır, mahpus gibi orada dururlar. Yiyecek ve içecekleri dışarıdaki kiliselerinde imaretlerindedir. Oradan muğpiçeler getirip bu kapının deliğinden yiyecek verirler. Daima böyle kapanıp perhiz ile birer sene kilisede itikâfa çekilip riyazi ilimlerle meşgul olurlar." (Kumame/Kıyamet Kilisesi'nde Paskalya zamanında günümüzde hâlâ yaşanan curcuna ve arbedeye dair videoları youtube'dan bulup izlemenizi öneririm.)

Evliya'nın Kudüs'teki Yahudileri

Kumame bahsinin başında kilise sayılarında verilen sinagog sayısı Evliya'nın Kudüs anlatısında Yahudiler hakkındaki tek bahistir. *Seyahatname*'nin diğer bölümlerinde, özellikle yine Filistin'deki Safed şehrinin anlatıldığı bölümde Yahudilerden, kıyafetlerinden ve dillerinden bahseden Evliya'nın Kudüs'teki Yahudilere hiç değinmemesi gariptir.

Rumların Kumame ve Kudüs ile ilgili hak iddialarının ahitnameler dışında bir başka tarihsel ve söylemsel dayanağı, Evliya'nın da bahsettiği ve Kutsal Kabir ve Hz. İsa ile ilgili diğer kutsal yerleri rüya ilhamıyla keşfeden Konstantinopolis'in Konstantin'inin annesi Helena'dır. Kudüs, Kanuni gibi Helena'nın da rüyasına girmiştir ve bu ilhamlı rüyalar iki şehri çok sıkı bağlarla birbirine bağlar. Hıristiyan bir lider olsa da Helena'nın da Konstantiniyeli olması, Kudüs'ün neden Bâb-ı Ali hâkimiyetinde olması gerektiğinin başka bir delili olur. Helena'nın hikâyesi hem Rumların Kumame üzerindeki haklarını hem de Osmanlı'nın Kudüs üzerindeki haklarını söylemsel olarak perçinler.

Rumlar ve Yahudiler dışında, Osmanlı tebası Ermenilerin de Kudüs'te kendilerine ayrılmış yerleri vardır. "Selim Han, Ermenilere hatt-ı şerif verip o asırda tamir etme bahanesiyle bütün kâfirlerin yardımıyla bir kilise yapmışlar ki sanki bir selatin camidir" diyerek her ne kadar Ermenilerin kurnazlık eseri kendilerine bir yer edindiklerini ima etse de, kendisini çok iyi karşılayıp ağırlandıklarından bahseder. İbadethaneleri, medreseleri, tekkeleri, duvarları, rüyalarıyla İstanbul'a kardeş bu şehre Evliya şöyle veda eder: "Gayet yayla yerdir, dağlarına kar yağar. Mahsulleri bol büyük bir memlekettir ve hesapsız çeşitte insanlarla dolu büyük bir şehirdir. Allah seni belalardan korusun."

Bir hayaliniz varsa cebinizde bol bol internet olsun

Yeni gelene, faturalıda 12 ay söze

Taahhütlü fiyat için SOZ yazıp 5555'e SMS atılması gerekir. Tarife mevcut müşteri alımına kapalıdır. Tarifede sunulan internet hakkı tükendiğinde her 250 MB için 7 TL'dir. Bir fatura dönemi içerisinde en fazla 6 defa olmak üzere maksimum 42 TL ücret yansıtılacak, sonrasında internet kullanımı durdurulacaktır. Taahhüt onay SMS'i 1 TL'dir. Telsiz kullanım ücreti ayrıca alınır. Ayrıntılar: www.turktelekom.com.tr

dervişler şehri KUDÜS

SULHİ CEYLAN

> Kudüs Osmanlı hâkimiyetine girer girmez tarikatlar ve dergâhlar açısından son derece zenginleşmiş ve Mevlevîlik burada da teşekkül etmiştir. Bir Osmanlı politikası olan dergâhların imarı sayesinde yerel halkın İslamlaşması sağlanmıştır.

MİRAÇ ALLAH'TAN BAŞKASINDAN UZAKLAŞMAK VE ALLAH'A YAKINLAŞMAKTIR

DOSYA

“Hazreti Peygamber (a.s) 51 yaşını dokuz ay geçtiğinde Cenab-ı Hak'tan Hazreti Cibril-i emin gelip; ‘Ey Muhammed Cenab-ı İzzet sana selam eyledi. Tayy-i mekân ile Kudüs'ümü ziyaret eylesin' deyip, Hazret-i Habib-i Hak tayy-i mekân etti... Sonunda Hazret-i Resul, Kudüs-i Şerife gelip bütün peygamberlerin ruhları; ‘Hoş geldin ey Muhammed' dediler. Hazret-i Peygamber, Sahratullah altındaki mağarada namaz kılıp el yüze sürünce Cibril-i Emin Cenâb-ı Hak tarafından yine gelip; ‘Ey Muhammed! Allah sana selam eyledi ve Firdevs uçmağından bir uçkun Burak gönderdi. Binip gelsin, benim arş ve kürsümü, levh-i kalemimi ve sekiz cennetimi görsün. Ve vasıtasız benim cemâlimi müşahede etsin, diye emir eyledi' deyince Hazret-i Risâlet Hak emrine uyarak Sahra-i Şerif mağarasından çıkıp Sahratullah üzere iki rekât namaz kıldı... Hazret, namaz kıldıktan sonra Bismillahirrahmanirrahim diye Burak-ı Refref'e binince...”

Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*'sinde Kudüs'ü anlatırken Peygamber Efendimizin Miraç'a çıkışını bu güzel ifadelerle aktarır ve daha sonra Kudüs'ü çeşitli özellikleriyle betimler. Kudüs, Müslümanların ilk kıblesi ve Hazreti Peygamber'in Miraç'a çıktığı yer olması sebebiyle Müslümanlar tarafından sürekli ziyaret edilen, gelip nefis terbiyesi yapılan ve ibadet edilen bir yer olmuştur. Süfyan-ı Sevrî, Rabia el-Adevî, Bişr el-Hâfî, Seri es-Sakatî, İbrahim Edhem, İmam Gazâlî, İbn'ül Arabî, Ahmed Nûbânî, İbnü'n-Nakib el-Makdisî, Alâeddîn Ali Erdebilî, Ali Bekkâ, Ebû Abdullah el-Kureşî, İbn Kerram, Abdüllâtif-i Kudsî, İbrahim Gülşenî, Mevlânâ Halid-i Bağdadî, Abdülganî Nablusî ve Hüseyin Vassaf gibi pek çok velinin yolu bir şekilde Kudüs'e düşmüştür. Tasavvuf kitaplarında da, Miraç'ta Efendimiz ile Allah Teâlâ arasında yapılmış sohbetin sırrına dair ilginç anlatılar mevcuttur.

Peki, Kudüs sûfiler için neden bu kadar önemli? Bu önemin sebebini Miraç hadisesinde bulabiliriz. Önce miracın ne demek olduğunu açıklamamız gerekir sanırım. Miraç, benlikten Allah'a yolculuktur. Miraç Allah'tan başkasından uzaklaşmak ve Allah'a yakınlaşmaktır. Miraç tevhidi yani Allah'ın tekliğini yaşama halidir. Kişinin kendi özüne örttüğü perdeleri bir bir yırtarak nefsinin kötülüklerinden arınması halidir. Miraç nefis mertebelerini aşmak ve hakikate ulaşmaktır. Kişinin Rabbini isim ve sıfatları ile tanımasıdır. Miraç kişinin kendi hakikatini tanıması için yine kendinde kendine yaptığı yolculuktur. Bu yolculukta Refref aşkın ta kendisidir ve aşk binitine binmeyen kişinin miracı yoktur.

Dervişler Efendimizin Miraç'ı sebebiyle Mescid-i Aksa'yı arz ile sema yani toprak ile gök arasında bir geçiş yeri olarak görürler ve veliliğin şartının miraç olduğunu söylerler. Peygamber Efendimiz, bedenen ve ruhen Miraç'a çıkmışken veliler sadece ruhen miraca çıkarlar ve bu çıkışı gerçekleştirmeyen biri velilerden sayılmaz.

Seyyahların uğrak yeri: Tekkeler

1670 yılında Kudüs'e giden Evliya Çelebi Kudüs-i Şerif içindeki imaretleri anlatırken şöyle der: “Dünya görmüş âşıklara malum ola ki bu Kudüs-i Şerif küçük şehir görünür ama toplam 240 mihrap sayılır. Mescid-i Aksa ve iç kale camiinden gayri hepsi medrese ve zaviye (tekke) mescitleridir. 7 dârülhadis (büyük medrese), 10 dârulkurrâ (Kuran öğretilen medrese), 40 sibyan mektebi (ilkokul) ve 70 tarikatın birer tekkeleri vardır. Bunlardan Abdülkâdir-i Geylanî, Seyyid Ahmed El-Bedevî, Sa'di, Rufâî ve Bâb-ı Amûd'un iç yüzünde Mevlevî tekkesi mamur ve mesiregâh yeridir. Bu yazılan tekkelerin dervişleri mevcut olup her mübarek gecelerde âyin-i Muhammedî olur, sağlam vakıfları vardır.”

Tekkeler, ilk dönemlerde seyyahların uğrak yeridir. Seyyahlar bu tekkelere gelince kendileri ve binekleri dinlenir, birkaç gün konaklar ve ihtiyaçlarını giderirlerdi. Bu sebeple İbn Cübeyr, İbn Battuta ve Evliya Çelebi gibi ünlü seyyahlar seyahatleri esnasında kaldıkları tekkelerden bahsetmekte ve tekkede kalan dervişlerin güzel hallerini anlatmaktadırlar. Bu seyahatnamelerden; Mevlevî, Kadirî, Nakşibendî, Rûfaî, Ahmedî, Ademî, Şâzelî, Kalenderî, Deccanî, Ulvaniyye, Alevî gibi pek çok tarikat dergâhının Kudüs'te faaliyet gösterdiğini öğrenebiliyoruz.

Kudüs'teki tekkeler

Selahaddin Eyyubî Kudüs'ü fethettiğinde Latin patriğinin sarayını dervişlere tahsis etmiş ve ismini Hankah-ı Salahiye koymuştur. Selahaddin Eyyubî, ikindi namazından sonra Kuran-ı Kerim okunup akabinde zikir yapılması şartıyla burayı dervişlere vakfetmiştir.

Kudüs Osmanlı hâkimiyetine girer girmez tarikatlar ve dergâhlar açısından son derece zenginleşmiş ve Mevlevilik burada da teşekkül etmiştir. Bir Osmanlı politikası olan dergâhların imarı sayesinde yerel halkın İslamlaşması sağlanmıştır.

“SEYAHATNAMELERDEN; MEVLEVÎ, KADİRÎ, NAKŞİBENDÎ, RÛFAÎ, AHMEDÎ, ADEMÎ, ŞÂZELÎ, KALENDERÎ, DECCANÎ, ULVANİYYE, ALEVÎ GİBİ PEK ÇOK TARİKAT DERGÂHININ KUDÜS'TE FAALİYET GÖSTERDİĞİNİ ÖĞRENEBİLİYORUZ.

AŞK BİNİTİNE BİNMEYEN KİŞİNİN MİRACI YOKTUR

Lacivert 36.indd 43 31/05/17 04:05

Mevlevîhane St. Agnes Kilisesi'nin camiye çevrilmesi ile faaliyete başlamış ve üst kata semahane, camiye de bir minare yapılmıştı. Avlusunda Mevlevî dedelerinin türbeleri vardı. Evliya Çelebi de Seyahatname'sinde burayı Şam kapısının iç yüzündeki Mevlevî Tekkesi olarak anar.

HİNDÎ TEKKESİ | ÖZBEK TEKKESİ

MEVLEVÎHANE ST. AGNES KİLİSESİ'NİN CAMİYE ÇEVRİLMESİ İLE FAALİYETE BAŞLAMIŞ VE ÜST KATA SEMAHANE, CAMİYE DE BİR MİNARE YAPILMIŞTI. AVLUSUNDA MEVLEVÎ DEDELERİNİN TÜRBELERİ VARDI. EVLİYA ÇELEBİ DE SEYAHATNAME'SİNDE BURAYI ŞAM KAPISININ İÇ YÜZÜNDEKİ MEVLEVÎ TEKKESİ OLARAK ANAR.

Özbek Tekkesi

Kudüs'teki Özbek Tekkesi, 1615 yılında Kudüs Sancakbeyi Mehmet Paşa'nın damadı Kapıcıbaşısı Sufî Osman Ağa ibn Abdul Muin tarafından kurulmuş. Nakşibendîye zaviyesi olup Harem girişinin kuzeybatısına yakın Çile Sokağı'nda yer alan tekke, bir cami ile dört adet derviş hücresinden oluşuyor. Tekkeye Özbek kimliğini veren Şeyh Muhammed Salih el-Özbekî (v. 1731) zamanında tekke genişlemiş ve faaliyetleri oldukça artmış. Faaliyetleri devam eden Özbek Tekkesi'nde 19'uncu yüzyıl boyunca daima Buharî soyundan gelen şeyhler görev yapmıştı. Yalnızca bir ibadet yeri olmayan tekke, Hacca gidenlerin uğrak yeri olmuş; hacılara ve gelen misafirlere et, kuru üzüm ve havuçla yapılan meşhur Özbek pilavı ikram edilmiş.

Tekke zamanla siyasi meselelerin de etkisiyle eski gücünü kaybetti. Günümüzde ise burası artık sadece cami işlevi görmektedir. Özbek Tekkesi'nin en önemli özelliği ise gelen misafirlerin kayıtlarının tutulmasıydı. Bu kayıtlarda misafirlerin adları, baba adları, doğum yerleri, uyrukları, tekkeye geliş ve ayrılış tarihleriyle birlikte nereden gelip nereye gittikleri mevcut idi. Thierry Zarcone tarafından yapılan bir etütle bu bilgiler açığa çıkarılmıştır. Bu kayıtlarda Tatar Musa Carullah Bilgiyef, bir Çin gazetesi redaktörü ve Müslüman olan Zao Zenzu, Çelebi Mehmet, Bahaeddin Veled gibi pek çok kişinin tekkede misafir olarak kaldığı belirtilmektedir.

Hindî Tekkesi

Ahmed er-Rufai hazretlerinin halifelerine ait olan Hindî Tekkesi'ni Kudüs'teki Hindî hacılar kurmuştur. 13'üncü yüzyılda kurulduğu tahmin edilen tekke, Çiştî tarikatına mensup Baba Farid Şakarganj tarafından Herod Kapısı yakınında kurulmuştur. Fakat bu bilgi sadece sözlü kültüre dayanmaktadır. Hintli hacıların uğrak yeri olan Hindî Tekkesi'ne Osmanlı Devleti de resmî yardımlarda bulunmuştur. Bu tekke de günümüzde sadece bir konuk evi ve Hint Kültür Merkezi olarak işlevini sürdürmektedir.

Kudüs Mevlevîhanesi

Kudüs Mevlevîhanesi, 1516-1539 tarihleri arasında kurulmuştu. Mevlevîhane St. Agnes Kilisesi'nin camiye çevrilmesi ile faaliyete başlamış ve üst kata semahane, camiye de bir minare yapılmıştı. Avlusunda Mevlevî dedelerin türbeleri vardı. Evliya Çelebi de *Seyahatname*'sinde burayı Şam kapısının iç yüzündeki Mevlevî Tekkesi olarak anar. Kayıtlarda en son Adil el Mevlevî'nin tekkede şeyhlik yaptığı geçmektedir. 12 Aralık 1991 tarihinde, son Şeyh Adil el-Mevlevî'nin Trabluşşam'a yerleşmesiyle tekke kapanmıştır.

Tekkeler açısından oldukça zengin olan Kudüs'te yukarıda bahsettiğimiz tekkelerin dışında başka tekkeler de var. Maalesef bütün tekkeler hakkında detaylı bilgiye sahip olmadığımız için kısaca bahsetmek durumunda kalacağız. Bu tekkelerden birisi 1386 yılında Şemseddin Muhammed el-Türkmanî tarafından kurulan Kayremi Zaviyesi'dir. Türkmanî'nin kabri de buradadır. Bir diğer tekke ise Edhamia Zaviyesi olup 1358 yılında surların etrafındaki bir mağaranın içine yapılmıştır. 1633 yılında kurulan Afgan Zaviyesi ise Kadirîye tarikatına bağlıdır. İbrahim el-Kalenderî de Kudüs'teki Mamilla mezarlığında çok büyük bir Kalenderhane kurmuştur. Fakir dervişler burada yatıp kalkıyor ve Hakk'ı zikrediyordu. Esadiye Zaviyesi de Şeyhülislam Ebu Said Esad tarafından Zeytin Dağı'nın tepesinde kurulmuştur çünkü burasının Hazreti İsa'nın göğe yükseldiği yer olduğuna inanılır. Yine Kudüs Sancak Beyi Mehmet Paşa burada bir Kadirîye zaviyesi kurmuştur.

Kudüs'teki tarikatlar sadece müritlerine manevi eğitim vermekle kalmıyor, şehrin dinî ve kültürel hayatının belirlenmesinde etkin rol oynuyorlardı. Hac yolcuları içinse bir konaklama yeri vazifesi görüyordu. Evliya Çelebi'nin; "Havasının hoşluğundan halkının yüz renkleri kırmızıdır. Gayet garip dostu, zevk ehli, tarikat ve hâl ehli adamları var" dediği Kudüs, 638 yılında Müslümanlar tarafından fethedilmesiyle dervişlerin mekânı olmuş ve neredeyse her tarikatın tekkesi burada kurulmuş ve dervişler kendilerini Hakk'a adamışlardır.

SELAHADDİN EYYUBÎ KUDÜS'Ü FETHETTİĞİNDE LATİN PATRİĞİNİN SARAYINI DERVİŞLERE TAHSİS ETTİ

Hunter
FANIMATION
Beacon
INTERNATIONAL
FANAWAY
LUCCI
air
OĞUZHAN VANTİLATÖR... 1990 DAN BERİ 0 216 369 18 11
minkaAire
KICHLER
www.tavanvantilatoru.com
TÜRKİYE DİSTRİBÜTÖRÜ
"HUNTER" is a registered trademark of Hunter Fan Company / "HUNTER" - Hunter Fan Company'nin tescilli ticari markasıdır.

DOSYA | **MAKALE**

OSMANLI KUDÜS'ÜNDE **Hürrem Sultan'ın izi**

ŞERİFE EROĞLU MEMİŞ

> Hürrem Sultan'ın kurduğu Haseki Sultan Vakfı, Osmanlı vakıf geleneğinin oldukça tipik bir örneği olmakla birlikte, Kudüs'te bir benzeri daha yoktu. Pek çok saray külliyesinden farklı olarak, Hürrem'in külliyesinin temel öğesi imaretiydi. Bu yönüyle de Kudüs'te epeydir var olan diğer vakıflardan ayrılıyordu.

AŞEVİ SADECE MÜSLÜMANLARA DEĞİL, İHTİYAÇ SAHİBİ HIRİSTİYAN AİLELERE DE HİZMET VERİYORDU

DOSYA

İslamiyet'in insanlara faydalı olma, yardımlaşma prensiplerinden doğan vakıf kurumu, yüzyıllar boyunca İslam toplumlarında ve devletlerinde çok çeşitli alanlarda hizmetler sunmuş ve bu vakıf anlayışı Osmanlı'da müstesna bir gelişmeye mazhar olmuştur.

İSLAMİYET'İN İNSANLARA FAYDALI OLMA, YARDIMLAŞMA PRENSİPLERİNDEN DOĞAN VAKIF KURUMU, YÜZYILLAR BOYUNCA İSLAM TOPLUMLARINDA VE DEVLETLERİNDE ÇOK ÇEŞİTLİ ALANLARDA HİZMETLER SUNMUŞ VE BU VAKIF ANLAYIŞI OSMANLI'DA MÜSTESNA BİR GELİŞMEYE MAZHAR OLMUŞTUR.

"Şüphe yok ki sadakaların en güzeli ve meberrâtın en iyisi yardımı kesilmeyen ve müddeti nihâyet bulmayan şeydir ki fânî olan dünyanın bekâsıyla bâkî kalacak sadakadır. O sadaka da fâideleri dâim ve ihsanları bâkî olan ve varidâtı masraflarına sarf edildikçe ve adı anıldıkça Vâkıfı ihyâ iden vakıfdır. Zira vakıf daimi ve ebedi bir sadakadır. Bu fâni dünya durdukça durur. Hayatla meşrut olmadığı gibi ölüme de bağlı değildir. Faidesi her zaman devam eder. Geliri bâkidir. Gelir masarife sarf olunurken vâkıfın ismi anılır, böylelikle onun için ikinci bir ömür vardır. Herkesin lisanı onu medhu senâ eyler, hayırla yâd eder."

Aslı İslam Eserleri Müzesi'nde olan ve bir istinsah (kopya) kaydı da Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi'nde bulunan Sultan Süleyman'ın oğlu Emir Mehmed'in anası Valide Sultan'a ait 1557 tarihli Arapça vakfiyenin giriş kısmında Allah'a hamd ve Hz. Peygamber'e salât u selam getirildikten sonra vakfın kuruluş gayesi, Hz. Peygamber'in hadis-i şerifine referansla yukarıdaki sözlerle açıklanmıştır. Bahse konu hadiste ise: "Bir insan öldüğünde amel defteri kapanır. Yalnız sadaka-i cariyesi, ilmî bir eseri ve kendisine dua eden hayırlı bir evladı olan kimsenin amel defteri kapanmaz" denilmekte. İslam toplumlarında Hz. Peygamber'in bu hadisinde geçen sürekli sadaka ise, vakıf olarak değerlendirilmiş ve vakıflar günlük hayatın her alanında etkin bir şekilde yer almıştır. İslam'da vakıf kurmak dünyada huzura kavuşmanın, ahirette kurtuluş elde etmenin bir aracı olarak görülmekle birlikte İslam Müslümanları, çok sayıda sosyal ihtiyaca cevap vermek üzere birbirinden farklı vakıflar kurmaya teşvik etmiştir.

Kuran-ı Kerim'in, İslam toplumunun hem manevi hem de dünyevi hayatını yönlendiren bir sistem olarak müminlerin zihninde birlik, dayanışma ve yardımlaşma duygusunu uyandıran ilkeler koyması, bizleri vakfın İslami prensiplerden doğduğu düşüncesine ulaştırmakta. Vakıf kurumu, yüzyıllar boyunca İslam toplumlarında ve devletlerinde çok çeşitli alanlarda hizmetler sunmuş ve bu vakıf anlayışı Osmanlı'da müstesna bir gelişmeye mazhar olmuştur. Vakıflar, pazar alanı, han, hamam gibi gerekli altyapı hizmetlerini sağlayarak, aynı zamanda da camiler, medreseler ve imarethaneler gibi toplumsal ve kültürel kuruluşlara can vererek gerek kırsal gerekse kentsel yerleşim merkezlerinin gelişimine katkıda bulunmuşlardır. Vakıf yoluyla, bir taraftan eski şehir yeniden imar edilirken, yeni şehirler ve yerleşim birimleri de kurulmuş, vakıflar vasıtasıyla; mescit, cami, namazgâh, zaviye, mektep, medrese, kütüphane, imaret, aşevi, hankervansaray, hamam, çeşme, kuyu, sebil, su dolabı, köprü, dükkân, bedesten, çarşı, tekke, türbe, mezarlık, hela, çöplük, muvakkithane, ev, kahvehane gibi eserler de tesis edilmiştir aynı zamanda. Bir toplumun kültür coğrafyasının vazgeçilmez unsurları olan bu kurumlar, hem şehrin nüvesini oluşturmuş hem de çevresi ile olan ilişkiler ağını şekillendirmeye yaramıştır diyebiliriz.

Vakıf geleneğinde hanım sultanlar çok etkindi

Osmanlı döneminde Kuzey Afrika'dan Kırım'a, Budin'den Basra'ya uzanan geniş bir coğrafyada, 14'üncü yüzyıldan 20'nci yüzyıla uzanan altı asırlık zaman diliminde çok sayıda vakıf kurulmuştur. Toplumun ihtiyaç duyduğu gerek eğitimle ilgili, gerekse dini, sosyal ihtiyaçlarla ilgili her türlü hizmet, hayır vakıfları yolu ile sağlanmış, sosyal dayanışma ve yardımlaşma ruhu toplumsal hayatın her alanında kendisini hissettirmiştir. Padişahlar ve diğer sultanlar (padişah validesi, hanımları, kızları ve oğulları) büyük külliyeler inşa edip, buralara zengin gelir kaynakları tahsis ederek topluma örnek olmuşlardır. Orhan Gazi'nin İznik ve Bursa'da yaptırdığı vakıf eserlerle başlayan bu gelenek giderek sistemleşmiş ve daha sonraları

AŞEVİNDE SABAHLARI PİRİNÇ, AKŞAMLARI BULGUR ÇORBASI YAPILIRDI

Lacivert 36.indd 47 31/05/17 03:53

mimarisi, çok yönlü hizmetleri ve gelir kaynakları ile mükemmel örneklerini vermiştir. Zamanla devletin büyümesine paralel olarak vakıfların mimari ve fonksiyon açısından en mükemmel şekli olan külliyeler ortaya çıkmıştır.

Hayır işleri yapmak Osmanlı İmparatorluğu'nun itibarlı ve varlıklı kadınlarının farklı kültürlerde ve çağlarda düşkün ve muhtaçların, hasta ve bahtsızların imdadına yetişen merhametli hayırseverler, cömert hanımlar olarak kaydedildikleri en önde gelen etkinlik alanlarındandı. Hayırseverlik de övgüler alınacak bir faaliyet alanı idi. Vakfiyelerde, vakıf kuran kadınlar "sâhibetü'l-vakfve'l-hayrât", "sâhibetü'l-hayrâtve'l-hasenâttâlibetü's-sadakât-ve'l-meberrât"şeklinde anılmışlar.

Osmanlı toplumunun zirvesinde hayır işleri, saltanat vakıflarında somutlaştığı üzere padişahın ailesinin ve o sınırlı çevrenin bir üyesi olan kurucunun kimliğiyle, ayrıca saray içindeki cinsiyet ve statüye göre yapılan rol dağılımıyla belirlenmiş gibi görünmekte. 14 ve 17'nci yüzyıllar arasındaki saltanat vakıfları değerlendirildiğinde, Osmanlı sarayındaki kadınların kurdukları vakıf yapılarına ilişkin bir kısıtlama olmadığı görülür. Dinî amaçlı olsun-olmasın, her türlü yapıyı, örneğin camiler, kervansaraylar, kütüphaneler, çeşmeler yahut hisarları himaye eden kadınlar vardı. Bu durumun güzel bir örneğini Kudüs'te imaret, medrese ve pek çok yapıdan oluşan külliyesi ile Hürrem Sultan göstermektedir.

Kanuni Sultan Süleyman'ın hasekisi Hürrem Sultan tarafından yaptırılan külliyenin vakfiyesinde vakıf kurucusundan şöyle bahsedilmekte: "...Cenab-ı Hak ve subhanehû hazretlerinin bu şerefli yola sülûke ve bu parlak sa'âdete kavuşmağa muvaffak buyurduğu kullarından biri de işbu din ve şer'i mecellenin, bu muteber ve güzel vesikanın sahibi, azamet ve celâl tacının incisi, sa'âdet ve ikbal tacının gurresi, kraliçeler kraliçesi, melek halli, sultan tavırlı, zati yüce, sıfatı temiz, kadri celîl, güzel eserli, büyüklerin zübdesi, muhterem kadınların umdesi, erkek ve kadın Müslümanların ismeti, zati ve şanı yüce, zemanın Aişe'si, devranın Fatıma'sı, saltanatı zahirenin yaldızı, hilâfeti bahirenin incisi, Meliki Samed olan Allah'ın dürlü âtıfetlerine nail olan Sultan Süleyman'ın oğlu Emir Mehmed'in anası Vâlide Sultan hazretleri..."

KUDÜS'ÜN 400 YOKSUL VE DİNDAR, GÜÇSÜZ VE İHTİYAÇ SAHİBİ SAKİNİ, VAKFIN İMARETİNDEN HER GÜN YEMEK ALIRDI. VAKFİYESİNDE YEMEK ALACAK KİŞİ SAYISI 400 OLARAK BELİRLENMİŞ VE 200 TAS YEMEK VE HER BİRİNE FODULA ADI VERİLEN UN, TUZ VE SUDAN YAPILAN 90 DİRHEM AĞIRLIĞINDA SADE SOMUNLARIN VERİLMESİ DE ŞART KILINMIŞTI.

Vakfın ruhu için dua eden zahitler

Memlûk Dönemi'ne ait 1388 tarihinde inşa edilmiş Sitti Tunşuk Sarayı'nın 1552'de Kanuni Sultan Süleyman'ın eşi Hürrem Sultan (ö.1558) tarafından imaret-tekkeye dönüştürülmesiyle oluşturulan külliye, aynı zamanda da Hürrem Sultan'ın Mekke ve Medine'de yaptırmış olduğu, Mimar Sinan'ın tezkirelerinde adı geçen imaretler zincirinin bir halkası idi.

Vakfiyede vakfın hayratları: "... Müslümanların namaz kılmaları için vakf ettiği bir cami; caminin karşısında nevalesi bol bir mutfağı, misli olmayan temiz bir yemekhaneyi, bir fırını, bir kileri, bir avluyu, bir ambarı ve bir odunluğu müştemil, fakirlere, biçare yoksullara, zaiflere ve muhtaçlara yemek dağıtılması için vakfettiği bir imaret; yine caminin etrafında 55 odadan oluşan bir medrese ve yine aynı yerde gelen yolcu ve misafirler için vakfettiği hanı..." kapsamıştır.

Haseki Sultan Vakfı, Osmanlı vakıf geleneğinin oldukça tipik bir örneği olmakla birlikte, Kudüs'te bir benzeri daha yoktu. Pek çok saray külliyesinden farklı olarak, Hürrem'in külliyesinin temel öğesi imaretiydi. Bu yönüyle Kudüs'te epeydir var olan diğer vakıflardan ayrılmıştır. Şehrin 400 yoksul ve dindar, güçsüz ve ihtiyaç sahibi sakini, vakfın imaretinden her gün yemek alırdı. Vakfiyesinde yemek alacak kişiler; akşam ve sabah olmak üzere fakir, zayıf, biçare ve muhtaçlardan yemekhaneye gelen 400 kişi olarak belirlenmiş ve 200 tas yemek ve her birine fodula adı verilen un, tuz ve sudan yapılan 90 dirhem ağırlığında sade somunların verilmesi de şart kılınmıştı. Kişilerin böyle bir kap yemeğe (tâsemine't-ta'am) haklarının olup olmadığını belirlemek kadının görevlerinden olarak belirlenmişti. Vâkıfe, hariçten isteyen kimseye yemek verilmemesini şart kılmış fakat imaret çalışanlarını bu kuraldan istisna tutmuştu. Osmanlı klâsik dönemi boyunca şehrin önde gelen sosyal yardım kurumu olan bu vakıf, şehrin ekonomisini hareketlendiren dinamik bir kurum olarak da kendini göstermişti.

Vakfiyede; 55 odadan müstakil medresede, kimlerin kalacağına, ne gibi ilim ve ibadet yerine getireceklerine dair hususlar da açıkça belirtilmiştir: "...Bu evkaf cümlesinden bir kısmı da: mezkûr câminin etrafında binâ ettiği 55 adet odalardır. Bunları da dindar mü'minlerin sâlihlerine ve muvahhid müttakîlerden mücâvir olanlara, nefislerini tabiat kirlerinden temizleyen zâhidlere; ahkâm-ı şer'iyyeyi ihlâl etmeksizin şeriat ipine tutunanlara vakfetmiştir. Bunlar sünnet usulünce taata devam ederler, gece gündüz ayakta ve oturur oldukları halde Allah'ı zikrederler, mescidlere kapanıp rükû ve secde yaparlar, bu evsâfı hâiz olanlar bu odalarda gece ve gündüz sâkin olup gizli ve âşikâr sûrette vâkıfın ruhu için dua ederler."

Yaşatılması gereken bir gelenek

Filistin'de o güne kadar kurulmuş en büyük vakıf olan külliye, kente komşu onlarca köyün gelirleriyle desteklenmişti. Külliyenin masraflarının karşılanması için Suriye ve Filistin'de özellikle Remle civarında

YEMEK, BİR VAKIF GELENEĞİ OLARAK ÖNCE KADINLARA, SONRA ERKEKLERE SERVİS EDİLİRDİ

DOSYA

Haseki Hürrem Sultan Külliyesi

FİLİSTİN'DE O GÜNE KADAR KURULMUŞ EN BÜYÜK VAKIF OLAN HASEKİ HÜRREM SULTAN KÜLLİYESİ, ŞEHRE KOMŞU ONLARCA KÖYÜN GELİRLERİYLE DESTEKLENMİŞTİ. KÜLLİYENİN MASRAFLARININ KARŞILANMASI İÇİN SURİYE VE FİLİSTİN'DE ÖZELLİKLE REMLE CİVARINDA BİRÇOK KÖY VE GENİŞ ARAZİ BU VAKFA TAHSİS EDİLMİŞTİ.

VAKIFLAR, İSLAM'IN SADAKA VE YARDIMLAŞMA KÜLTÜRÜNÜN BİR TEZAHÜRÜDÜR

birçok köy ve geniş arazi bu vakfa tahsis edilmişti. Hürrem Sultan'ın 1558'de ölümünden sonra Sultan Süleyman, Sayda civarında dört köyün arazisini daha bu vakfa ilâve etmişti. Kırsal çevreden sayıları 20'den fazla köyün gelirine ilaveten külliyeyi desteklemek için özel olarak inşa edilmiş bir çifte hamamın gelirleri de vakfedilmişti. Vakfiyede detaylı bir şekilde hudutları çizilen çok sayıda arazi, arsa, han, dükkân ve değirmen de vakfın gelirleri arasında sayılır.

Vakıf görevlileri ile vakfın yönetim ve denetimine ilişkin şartların kaydedildiği vakfiyede zikredilen hayır şartlarından bazıları ise şöyledir: "... Zikri geçen imarette Cuma gecelerinden başka gecelerde iki defa yağlı çorba pişirilir, sabahları pirinç çorbası, akşamları bulgur çorbası yapılır. Cuma geceleri ise sabahları bulgur çorbası pişirilir, akşamları ise nefis yemekler hazırlanır. Yine şart eylemiştir ki, cuma geceleri dâne pirinç ve zerde nam ile maruf olan yemekler pişirilecektir. Mübarek Ramazan-ı Şerîf gecelerinde dahi dâne pirinç ve zerde ismiyle bilinen yemekler vakfiyede belirtilen şekilde hazırlanacaktır. Aşure günü, ise dört kazan dolusu aşure nam ile maruf olan çorba, bütün levazım ve havayiciyle yapılacak, Kudüs'teki ulemaya, fukaraya, sulehaya umumen tevzi' edilecek ve buna lâzım olan şeyler vakıftan sarf edilecektir. Vâkıfe hademeler dışında hariçten isteyen kimseye yemek verilmemesini şart kılmıştır. Bu hususta hiçbir şefaatçı ve vâsıta kabul olunmayacağı ve iltimas yapılmayacağı kaydedilmiştir."

Vakfın sahih ve lazım olduğuna dair imam görüşlerine yer verilen vakfiyenin sonunda, vakfa zarar verenlere dair 'vakıf bedduası'na da: "Vakfın hiçbir şekilde tebdili ve tağyiri asla caiz değildir. Bunu işittikten sonra her kim tebdil ederse vebali ancak o tebdil edenlerin boynuna olsun. Allah işidir ve bilir, vâkıfın ecri de Kerim olan Allah'a aittir" denilmek suretiyle yer verilmiştir.

Osmanlı hayırseverliğinin Kudüs'teki temsilcisi Haseki Sultan İmareti asırlara meydan okuyarak, kesintisiz 465 yıldır Kudüs'ün fakirlerine her gün ücretsiz yemek dağıtmaktadır. Kapısında geleneksel Osmanlı mimarisinin motiflerinin görüldüğü muhteşem eser, bugün surlarla çevrili eski şehrin merkezinde, el-Vâd ile Akabetü't-Takiye caddelerinin birleştiği noktada, Haseki Sultan İmareti yahut et-Takiyye olarak bilinen ihtişamlı bina hâlâ ayaktadır. Öğleye doğru ihtiyaç sahiplerinin ellerinde boş kaplarla gelmeye başladığı kapıda, bir vakıf geleneği olarak önce kadınlara, sonra erkeklere yemek servis edilmektedir. Aşevi sadece Müslümanlara değil, ihtiyaç sahibi Hıristiyan ailelere de hizmet vermektedir.

Netice itibariyle, İslam'ın sadaka ve yardımlaşma kültürünün bir tezahürü olan vakıflar, Türk-İslam medeniyetinin temelini oluşturur-lar. Şüphesiz, Osmanlılarda iyice yerleşen ve külliyelerle en mükemmel şeklini alan bu medeniyet, Kudüs'te Haseki Sultan İmareti ile vücut bulmuştur. Vakıflar etrafında yükselen bu medeniyetin çok iyi tahlil edilmesinin gelecek için sayısız yararları vardır. Bu nedenle, zengin bir geçmişe sahip bu köklü geleneğin korunması ve yaşatılması hepimiz için elzemdir.

ŞERİFE EROĞLU MEMİŞ KİMDİR? Vakıflar Genel Müdürlüğü'nde vakıf uzmanı.

Lacivert 36.indd 49 31/05/17 03:54

DOSYA | **MAKALE**

HIRİSTİYANLARIN VAZGEÇİLMEZ ŞEHRİ:

KUDÜS

İSMAİL TAŞPINAR

İncillerde verilen bilgilere göre Yahudiliğin bir devamı olarak kendini tanıtan Hıristiyanlık, inanç ve kültürünün merkezine Hz. İsa'yı koyar. Buna göre, ahir zamanda geleceği beklenen Mesih, Hıristiyanlara göre Hz. İsa'nın şahsında gerçekleşir. Öyle ki, Hıristiyanlıkta İsa Mesih'in şahsı ve getirdiği asli günahtan kurtuluş müjdesi ile hem Kudüs'ün içinde yer aldığı vaat edilmiş topraklar hem de seçilmiş millet inancı geri plana itilmiştir. Hıristiyanlıktaki her inanç ve esas gibi, Kudüs'ün Hıristiyanlarca kutsallığı da İsa Mesih'in orada yaşamış olması ile ilişkilendirilmiş olup vaat edilmiş toprağın merkezi olarak yeryüzündeki Kudüs'ün yerini, Hıristiyanlıkta 'semavi Kudüs' inancı alıyor. Ancak, yukarıda da işaret edildiği üzere, 'Tanrı Baba'nın oğlu' olarak yeryüzüne inmiş ve ete kemiğe bürünmüş olan İsa Mesih'in hayatını geçirdiği yani doğduğu, yaşadığı, tebliğ faaliyetlerini sürdürdüğü, çarmıha gerildiği, gömüldüğü ve tekrar dirildiği yerler olarak kabul edilen Kudüs'teki bazı mekânlar, Hıristiyanların kutsal ziyaret merkezleri olarak kabul edilir. Hz. İsa, tebliğ faaliyetlerini özellikle Celile bölgesinde yani Filistin'in kuzeyinde gerçekleştirdiği dikkate alındığında, Hz. İsa'nın Kudüs'le irtibatlı olan faaliyetleri özellikle hayatının son kısmını teşkil eder.

Kudüs, sadece Hz. İsa değil, onun hayatında önemli yeri olan şahısların ve azizlerin kabirlerinin orada olması nedeniyle de Hıristiyanlar tarafından önem verilen ve ziyaret edilecek yerlere sahip. Mesela, Hıristiyanlıkta 'Tanrı'yı doğuran' ve bakire olarak Mesih'i dünyaya getiren Hz. Meryem'in kabri, Kudüs'tedir. Ayrıca Kudüs, Hz. Meryem'in doğduğu ve takdis edildiği yer olduğundan burası Hıristiyanlar tarafından en çok ziyaret edilen mekânlardan biridir. Hıristiyan kaynaklarındaki rivayetlere göre, Hz. Meryem daha çocuk yaşta iken Kudüs'te Süleyman Mabedi'ne götürülüp bakirelik yemini yapmış, söz konusu mabette inzivaya çekilmiş, kendini Tanrı'ya adamış ve gece gündüz ibadetle meşgul olmuş. Bu inziva döneminde her gün bir melek Hz. Meryem'i ziyaret eder ve çeşitli yiyecekler getirirmiş. Hz. Meryem'in böyle bir hayatı tercih etmesi, Hıristiyanlıkta rahibelik müessesesinin kendisini dayandıracağı önemli bir nokta oldu. Yine Hıristiyan kaynaklara göre nişanlısı Yusuf'la birlikte Nâsıra'da yaşayan Hz. Meryem, Hz. İsa'nın doğumundan 40 gün sonra çocuğuyla birlikte Kudüs'e gider ve orada kurban takdim eder. Hz. Meryem, Fısıh Bayramı münasebetiyle 12 olan mükellefiyet yaşına giren Hz. İsa'yı Kudüs'e götürür ve birlikte Süleyman Mabedi'ni ziyaret ederler. Burada Hz. İsa, Yahudi din adamları ile tartışır ve verdiği cevaplarla onları hayrete düşürür. Bu durum, Hıristiyan inancına göre, Hz. İsa'nın beklenen Mesih olduğunun işaretlerindendir. Hıristiyanlara göre, Kudüs Mabedi'nde gerçekleşen bu olayın diğer bir anlamı ise, Yahudiliğin artık geçerliliğini yitirmesidir. Bundan sonra artık 'Mesihî' diye adlandırılacak olan yeni bir dönem başlar çünkü Yahudilerin Kudüs'e geleceğini bekledikleri Mesih gelmiştir.

BAZI HIRİSTİYAN KAYNAKLARI, HZ. MERYEM'İN 90 YAŞLARI CİVARINDA KUDÜS'TE VEFAT ETTİĞİNİ NAKLEDER

Hıristiyanlık açısından Hz. İsa'nın hayatının önemli bir kısmını yaşadığı yer olarak Kudüs, Hıristiyanlar için vazgeçilmez ve en kutsal topraklar olarak kabul edilecektir. Nitekim 1099-1187 yılları arasında gerçekleştirilen Haçlı Seferlerinin gerekçesini oluşturan en önemli sebep de, Kudüs'teki kutsal emanetlerin yıkılacağı, Hıristiyanların Kudüs'ü ve kutsal yerleri ziyaretlerinin engelleneceği yanılgısı olacaktır.

DOSYA

Hıristiyanlık açısından Hz. İsa'nın hayatının önemli bir kısmını yaşadığı yer olarak Kudüs, Hıristiyanlar için vazgeçilmez ve en kutsal topraklar olarak kabul edilecektir. Nitekim 1095-1272 yılları arasında gerçekleştirilen Haçlı Seferleri'nin gerekçesini oluşturan en önemli sebep de; Kudüs'teki kutsal emanetlerin yıkıldığı, Hıristiyan hacıların Kudüs'ü ve kutsal yerleri ziyaretlerinin engellendiği yönündeki iddialar olacaktır.

HZ. İSA, SON YEMEKTE HAVARİLERDEN BİRİSİNİN KENDİSİNİ ELE VERECEĞİ KEHANETİNDE BULUNUR

www.lacivertdergi.com

Hıristiyanlığın önemli isimleri Kudüs mezarlığında

Hıristiyanlara göre, çarmıhta can çekişen İsa Mesih, annesi Meryem'i havari Yuhanna'ya emanet etmiştir. Geleneğin dördüncü İncil'in yazarı olarak kabul ettiği Yuhanna, Kudüs'te ikamet eden bir havaridir. Hıristiyan kaynakları, Hz. Meryem'in 90 yaşları civarında Kudüs'te vefat ettiğini naklet-mektedir. Buna göre, özellikle Hz. Meryem'in vefatı ve ona dair olayların anlatıldığı 'Hz. Meryem'in Bu Dünyadan Geçişi' anlamına gelen Transitus Mariae adlı eserde, çarmıh hadisesinin gerçekleştiği Golgota'da Hz. Meryem, üzüntü içerisinde duasını eder ve Kudüs'te ruhunu teslim eder. Daha sonra cenaze töreninin ardından bedeni, havariler tarafından günümüzde Harem-i Şerif ile Zeytin Dağı arasında yer alan ve Kidron Vadisi olarak da bilinen Josaphat (Yehoşafat) Vadisi'ndeki kabre konur. Bugün, Hz. Meryem'in kabrinin 60 basamakla inilen Assomption Kilisesi'nde olduğuna inanılıyor. Kaynakların aktardığına göre, gerçekte bu yer 5'inci yüzyılda İmparatoriçe Pulcherie'nin girişimiyle gün yüzüne çıkarılmış. Kaynaklar, bu yerin 5'inci yüzyıldan itibaren Hıristiyan hacılar tarafından ziyaret edildiğini aktarıyor. Hıristiyanlar, Hz. Meryem'in bedeninin göğe yükseldiğine inandıkları için bugün söz konusu kabrin olduğu yer boş. Halen burada eski bir ritüel olarak, kötü ruhları uzaklaştırdığına inanıldığı için günün belli saatlerinde tütsüler yakılmaya devam ediliyor. İlginç olan, her ne kadar Hz. Meryem'in Kudüs'te vefat ettiği kaynaklarda belirtiliyor olsa da onun ahir ömrünü havari Yuhanna ile birlikte Efes'te geçirdiğine dair bilgiler, Hz. Meryem'in Kudüs'te değil de Efes'te mi vefat ettiği şeklinde şüphelerin ortaya atılmasına neden olacaktır. Nitekim bugün Kudüs'te Hz. Meryem'in vefat ettiği veya kabrinin olduğu yer olarak bilinen iki farklı bina mevcut. Katoliklere ait olan Yükseliş Kilisesi (Assomption), Hz. Meryem'in 'gerçekte ölmediği ve ruh ve bedeniyle birlikte Tanrı katına yükseltildiği' yer olarak kabul edilmekte. Hz. Meryem'in vefatı ile ilgili diğer bina ise, Ortodoksların kabul ettiği görüşü ifade ettiği için herkes gibi 'Ölüm Uykusuna Daldığı' ve Tanrı'ya kavuştuğu yerdir. Burası, bu olayın yaşandığı yer adına yapılan bir manastırın içinde yer alır. Bununla beraber, genel kanaat Hz. Meryem'in kabrinin Kudüs'te olduğu yönünde.

HIRİSTİYAN KAYNAKLARINDAKİ RİVAYETLERE GÖRE, HZ. MERYEM DAHA ÇOCUK YAŞTA İKEN KUDÜS'TE SÜLEYMAN MABEDİ'NE GÖTÜRÜLÜP BAKİRELİK YEMİNİ YAPMIŞ, SÖZ KONUSU MABETTE İNZİVAYA ÇEKİLMİŞ, KENDİNİ TANRI'YA ADAMIŞ VE GECE GÜNDÜZ İBADETLE MEŞGUL OLMUŞ.

Kudüs'ün mezarlığı olarak da bilinen Kidron Vadisi'nde Hz. Meryem'in kabrinin yanında, Hıristiyanlık tarihinin önemli şahsiyetleri kabul edilen İsa Mesih'in kardeşi Yakup'un, Hz. Meryem'in annesi Hanne (Anne/Anna) ile babası İmran'ın (Yoakim/Joachim), Hz. Yahya'nın babası Hz. Zekeriya'nın ve Hz. Meryem'in nişanlısı kabul edilen Aziz Yusuf'un da kabirleri yer alıyor.

Kendisini doğrulayan kehanet

Hıristiyanlar için Kudüs'ü önemli kılan unsurların başında, Hz. İsa'nın doğrudan misyonuyla alakalı olan ölümü, mezarından dirilişi ve göğe yükselişi ile ilgili yerler geliyor. İsa Mesih, kendisinin Yahudi inancına göre beklenen Mesih olduğunu göstermek için, Yahudi Kutsal Kitabı olan Eski Ahid'de belirtilen; "İşte kralın bir eşek sıpasına binmiş geliyor" (Zakarya, 9/9) şeklindeki kehanete uygun olarak Kudüs'e bir sıpanın üzerinde girer. Bu durum Hristiyanlara göre Hz. İsa'nın beklenen Mesih olduğunun bir delilidir. Yeni Ahid'e göre, Hz. İsa'nın Kudüs'e yakın bir yerde dört gün önce ölmüş olan Lazarus adlı şahsı diriltmesi, Kudüs'teki Yahudi din adamlarından Baş Kâhin Kayafa'yı tedirgin eder ve derhal Sanhedrin'de mahkemenin toplanmasını sağlar ve İsa'nın kendileri için bir tehlike arz ettiği ve en kısa zamanda öldürülmesi konusunda karara varırlar.

Hz. İsa, Romalı askerler tarafından yakalanmadan bir gün önce, Zeytin Dağı'nın eteklerinde havarileri ile birlikte Fısıh Bayramı'nda hazırlanan Seder yemeğini yemek üzere bir araya gelir. Hıristiyanlar için bu olay, daha sonra her pazar günü yâd edilecek olan Evharistiya, yani Şükran Ayini'nin de kökenini teşkil edecek Son Akşam Yemeği'dir. Hz. İsa, yemek esnasında ertesi gün havarilerden birisinin kendisini ele vereceği kehanetinde bulunur. Yine aynı yemekte, 'Ekmek-Şarap Ayini'nin veya 'Şükran Ayini'nin ilk uygulaması da gerçekleştirilecektir. İncillerde aktarıldığına göre Hz. İsa, yemek esnasında havarilere ekmek ve şarap dağıtır ve 'Bunu yiyin, bu benim etimdir; bunu için, bu benim kanımdır' der. Yemekten sonra, Hz. İsa dua ve ibadet etmek üzere Getsemani Bahçesi'ne gider. Ölümünün yaklaştığını hisseden Hz. İsa, hüzünlenir, secdeye kapanır ve dua eder. Yeni Ahid'de anlatılan bu hadiseden de anlaşılacağı üzere, Hz. İsa ibadet esnasında secde ediyordu. Kudüs şehrinin duvarlarının dışında bulunan ve zeytin ağaçlarının bol olduğu Getsemani Bahçesi'nin bulunduğu yerde bugün de yer alan zeytinliklerin Hz. İsa döneminden kaldığına inanılıyor. Günümüzde, buradaki zeytin ağaçlarından elde edilen zeytinyağı, bazı önemli kiliselerde takdis yağı olarak kullanılır. Çekirdeklerinden ise tespihler yapılmaktadır. Burası aynı zamanda uzun yıllar Kudüslü fakirlerin, hastaların ve cüzamlıların sığındığı yer olmuştur.

Günümüzde Getsemani Bahçesi'nde, Hz. İsa'nın yakalanmadan önce son gecede hissettiği ıstırabın hatırası olarak Katoliklerin 1924'te inşa ettikleri ve yapımına birçok ülkenin katkıda bulunduğu Milletler Kilisesi yer alır. Rivayete

GETSEMANİ BAHÇESİ, KUDÜSLÜ FAKİRLERİN, HASTALARIN VE CÜZAMLILARIN SIĞINDIĞI YER OLMUŞTUR

DOSYA

Luka İncili'nde yer alan Hz. İsa'nın yakalanmadan önce şehri ve Süleyman Mabedi'ni seyrederek ağladığının anısına yapımı 1955'te tamamlanmış Gözyaşı Kilisesi, Hz. İsa'nın havarileriyle birlikte son akşam yemeği yediği Getsemani Bahçesi'nin içinde yer alır.

LUKA İNCİLİ'NDE YER ALAN HZ. İSA'NIN YAKALANMADAN ÖNCE ŞEHRİ VE SÜLEYMAN MABEDİ'Nİ SEYREDEREK AĞLAMASININ ANISINA YAPIMI 1955'TE TAMAMLANMIŞ OLAN GÖZYAŞI KİLİSESİ, HZ. İSA'NIN HAVARİLERİYLE BİRLİKTE SON AKŞAM YEMEĞİNİ YEDİĞİ GETSEMANİ BAHÇESİ'NİN İÇİNDE YER ALIR.

HIRİSTİYAN HACILARIN ELEMLİ YOLU KAT ETME GELENEĞİ 4'ÜNCÜ YÜZYILDAN KALMADIR

göre, kilisedeki sunağın önünde yer alan kaya, Hz. İsa'nın dua ve ibadet etmek için secdeye kapandığı yerdir. Aynı bahçenin bir başka yerinde, *Luka İncili*'nde yer alan Hz. İsa'nın yakalanmadan önce şehri ve Süleyman Mabedi'ni seyrederek ağlamasının anısına yapımı 1955'te tamamlanmış olan Gözyaşı Kilisesi yer alır.

Kudüs'te, günümüzde Son Akşam Yemeği'nin yendiği kabul edilen oda, Hz. Davut'un kabrinin bulunduğu yerin üst katında yer alıyor. Bu yerin, Hz. Davut'un kabri ve Hz. İsa'nın Son Akşam Yemeği'nin gerçekleştiği yer olarak tayini ise, efsaneyle karışık anlatılan bir rivayetin ortaya atıldığı 12'nci yüzyılda, Haçlılar döneminde olmuştur. Bu da ileride Yahudiler ve Hıristiyanlar arasında uzun yıllar sürecek olan hak iddialarının ve anlaşmazlıkların ortaya çıkmasına neden oldu. Bu konuya müdahale eden Kanuni Sultan Süleyman, duruma el koymuş ve burayı camiye çevirmiş ancak günümüzde söz konusu mekân, her ne kadar cami mimarisine ve içerisinde ayetlerin yer aldığı hatlara sahip olsa da bu özelliğini kaybetmiş ve hem Yahudiler hem Hıristiyanlar hem de Müslümanlar tarafından ziyaret edilen bir mekân haline getirilmiştir.

Hz. İsa'nın ıstırabını hissetmek için yürünen yol

Hz. İsa, Yahudilerin mahkemesi Sanhedrin'de yapılan sorgulamada Mesih olduğunu itiraf ettiği için ölüme mahkûm edildi. Hıristiyan geleneği ise Pontus Pilatus'un ölüm fermanını verdiği valilik binasından İsa Mesih'in sırtında taşıdığı çarmıh ile haça gerileceği yere kadar olan güzergâhı, Via Dolorosa yani Elemli Yol yahut Çile Yolu olarak isimlendirdi. Hıristiyan hacılar Elemli Yolu yürürler, bu da aslen 4'üncü yüzyıldan kalmadır. 14 duraktan oluşan bugünkü yolun tespiti, 14'üncü yüzyılda Fransisken rahipleri tarafından tespit edilen sekiz merhaleli güzergâh ile başlar ve 19'uncu yüzyılda ise bazı yeni durakların eklenmesiyle son şeklini alır. 500 metrelik bir mesafeden oluşan Elemli Yol'un başlangıcı bugün Kudüs'ün sur kapılarından Aslanlar Kapısı'nın önündeki Müslümanlara ait el-Ömeriyye İlkokulu'nun önüdür. Elemli Yol'un 14'üncü ve son durağı ise, 4'üncü yüzyılda inşa edilen Kıyamet Kilisesi'nin (Diriliş Kilisesi) içindedir. Hıristiyan hacılar için bu Elemli Yolu kat etmek, her bir durakta bir müddet durup İncil'den ilgili pasajları okumak ve İsa Mesih'in çektiği ıstırabı hissetmeye çalışmak çok önemli bir hac ibadeti ritüelidir. Bazı Hıristiyan hacılar ise, Hz. İsa'nın çekmiş olduğu bu elemi hissederek söz konusu 14 merhaleli bu yolu sırtında haç taşıyarak gerçekleştirirler. 14 merhaleli Elemli Yol güzergâhının son beş durağı ise, Hıristiyan âleminin en kutsal mekânı kabul edilen Kıyamet Kilisesi'nin içinde yer alır.

Kudüs, Hıristiyan Konsiller tarihinde ilk Konsil olarak kabul edilen Havariler Konsili'nin gerçekleştirildiği yerdir aynı zamanda. Kudüs Konsili'nde, Hıristiyanlığın temel inançları ve Yahudi olmayanların dinî yükümlülüklerinin neler olacağı tartışılmış ve karara bağlanmıştır. Hıristiyanlık açısından Hz. İsa'nın hayatının önemli bir kısmını yaşadığı yer olarak Kudüs, Hıristiyanlar için vazgeçilmez en kutsal topraklar olarak kabul ediliyor. Nitekim Ortaçağ'da Haçlı Seferleri'nin (1095-1272) en önemli sebebi, Kudüs'teki 'kutsal emanetlerin' (reliques) yıkıldığı, Hıristiyan hacıların Kudüs'ü ve kutsal yerleri ziyaretlerinin engellendiği yönündeki iddiaları olacaktır.

İSMAİL TAŞPINAR KİMDİR? Prof. Dr. Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi öğretim üyesi.

Lacivert 36.indd 53 31/05/17 03:55

DOSYA | **RÖPORTAJ**

BELKIS İBRAHIMHAKKIOĞLU KİMDİR?
Meşhur âlim ve mutasavvıf Erzurumlu İbrahim Hakkı hazretlerinin torunlarından olan yazar, 1950'de Erzurum'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini bu şehirde tamamladıktan sonra yüksek öğrenimi için İstanbul'a geldi ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirdi. Çok küçük yaşlarda tasavvufî ve edebî sohbetlerin yapıldığı meclislerde bulundu. Ruh dünyasının gelişiminde şair ve hattat olan babası Hakkı İbrahimhakkıoğlu'nun büyük etkisi oldu. Türk Edebiyatı Vakfı'nda merhum Ahmet Kabaklı ile birlikte çalıştı. *Türk Edebiyatı* dergisinin yazı işleri müdürlüğünü ve vakfın yönetim kurulu üyeliğini yaptı ve halen bu görevlerini sürdürüyor. *Yeni Şafak* başta olmak üzere birçok gazete ve dergide yazı ve röportajları yayınlandı.

KUDÜS İNSANLIĞIN KALBİDİR

RÖPORTAJ :: H. SENA KARTAL :: BELKIS İBRAHİMHAKKIOĞLU

Temel hedefi "Kudüs'ü tanıma ve anlama milli vecibesini yerine getirmek" diyerek yola çıkan "Kudüs Platformu" kurucu üyelerinden Belkıs İbrahimhakkıoğlu ile platformun amaçlarını ve nasıl ilerlediğini konuştuk. İbrahimhakkıoğlu, "Kudüs'ü bir çatışma merkezi olarak değil, insanlığı huzura, barışa, selamete çağıran bir merkez olarak anlamlandırırsak hakikatine daha yakın oluruz" diyerek Kudüs denince akla barışın gelmesi gerektiğinin altını çiziyor.

Kudüs sizin için ne ifade ediyor?

Tek bir cümle ile ifade edilecek bir şey değil bu. Kudüs'ü anlamı itibariyle insanlığın kalbi gibi düşünüyorum. Bütün semavi dinlerin orada neşet etmesi, neredeyse cümle peygamberlerin oralarda dolaşmış olması, o toprakların yeryüzünde Cenab-ı Hakk tarafından işaretlenen yerlerden olduğunu gösteriyor. O bakımdan Kudüs'ün hem tarihi hem de manevi anlamı itibariyle bize ne ve kim olduğumuzu hatırlatan bir özelliği var. Daha önceleri Kudüs üzerine bu kadar yoğunlaşmamıştım. Gençliğimde Kudüs meselesi, Filistin davası olarak daha çok devrimcilerin gündeminde olan bir mevzuydu. Çünkü Filistin toprakları emperyalist güçlerin işbirliğiyle zorla işgal edilmişti. O zamanlar manevi boyutu pek dile getirilmediği için, bir ayağı topal bir davaydı. Ayırt edici bir etkinliği ve sürekliliği olmadı zaten bu bakışın. Daha sonra gündemimize aksiyoner öfke olarak katıldı. Çünkü haksız bir durum vardı ve bir işgal söz konusuydu. En önemlisi de zulmün yandaşı her zamanki gibi çok fazlaydı. Sonuçta haksızlığa karşı sessizlik de bir yandaşlıktır. Bütün dünya sessiz kaldı Kudüs'e. Onun için haliyle öfkeler kabardı, ama bunun da bir çare olmadığını zaman bize gösterdi. Kudüs gerçek anlamıyla bana ne ifade ediyor derseniz, insanlık adına barışı ve barış için mücadeleyi ifade ediyor derim.

Filistin davası üzerinden Kudüs'e bakışımızda siyasetle iç içe geçmiş bir ilgi var mı?

İsrail devletinin kuruluş felsefesi olan Siyonizm başlı başına bir siyasetin ürünü. Dolayısıyla İşgal

KUDÜS'TE CENAB-I HAKK'IN HAYY ESMASINI ÇOK GÜÇLÜ HİSSEDİYORSUNUZ

> Hakka ve haklıya inandığım için Kudüs denince akla barışın geldiğini söylüyorum. Şüphesiz ki "Hak batıla galip gelecektir", batıl eninde sonunda zail olacaktır. Unutmamak gerekiyor ki bazen kötümser tablolar aydınlığın yakın olduğunun müjdecisidir. Bizim her şeyden evvel imani bir morale ihtiyacımız var.

edilmiş Filistin penceresinden Kudüs'e baktığımızda ister istemez siyaset işin içine giriyor. Ama tabi Kudüs'ün manevi hüviyeti, onu siyasetin üstünde bir değerlendirmeye tabi tutuyor. Sadece Kudüs meselesinde değil yakın tarihe de baktığımızda, biz çok acılar gördük. Dünya siyaseti içerisinde yalnız kalmışlığı çok yaşadık. O yüzden bizim bu meselelere bakışımızda duygusallık ağır basıyor. Akılcı değil de duygusal olarak bakıyoruz. Filistin meselesi İslam coğrafyasında cereyan ediyor. O halde olup bitenler karşısında önce kendimizi sorgulamamız lazım.

Evet, İsrail bunu yapıyor falan ama biz ne yapıyoruz?

Hz. Ömer, ruhundan ayrı düşürülmüş bu peygamberler şehrini nebevi ahlakı yeniden dirilten bir inançla fethetti. Müslümanlar olarak "nebevi ahlak" konusunda neleri terk ettiğimizi, neden zavallı bir duruma düştüğümüzü çok iyi tahlil etmemiz lazım. Ben hadiseleri güne bağlı kalarak değerlendirmiyorum. Çünkü hayat çok uzun soluklu. Kuran-ı Kerim pek çok ayet-i kerimede bunu bize en etkili şekilde hatırlatıyor; meselâ Bedir Savaşı için "Siz güçsüz olduğunuz halde Allah size yardım etti" diyor. Demek ki güç topta, silahta, sermayede değil; inancın sağlamlığında. Ebediyetle bağımızın zayıfladığı çok uzun zamanlardan beri buna odaklanmışız, şartlanmışız. Güç maddi olanda değil. Güç, imanda ve inançta. Çünkü inandığımız zaman birimiz bin oluyor. Allah'ın vaadi bu yönde. O bakımdan demek ki bizim nebevi ahlak konusunda silkelenip kendimize bakmamız lazım, şartlanmalardan kurtulmamız lazım. Neden en parlak dönemlerden bu kadar acı bir inişe geçildi? Bunları çok iyi düşünmemiz lazım. Tam da bu yüzden Kudüs meselesi, belki bütün bu problemlerin irdelenmesini gerektiren bir mesele. Kudüs, barış için insanlığın kalbi gibidir. Ve bütün meselelerin

KUDÜS ENİNDE SONUNDA MANEVİ KİMLİĞİNE KAVUŞACAKTIR

orada düğümlendiğine inanıyorum. Eğer Kudüs meselesinde haksız işgali halledebilirsek dünya siyasetinin de doğru bir istikamete yöneleceğine inanıyorum. Ve biz bu meseleyi inancımız, gayretimiz ve sabrımızla halledebiliriz, öfkemizle değil.

Kudüs dediğimiz zaman aklımıza hep çatışma ve işgal gibi olumsuz şeyler geliyor. Bu işgaller son 60 senenin ürünü. Bu 60 seneyi Kudüs'ün tarihinden çıkarırsak bizim için ne ifade eder Kudüs?

İlahi mesajın neşet ettiği bir topraktan bahsediyoruz; insanlığın tevhidî inanca, yani birliğe davet edildiği topraktan. Kudüs bir çağrıdır; göklerin sesini duyuruyor. Bize hakikatle olan bağımızı, bütün insanların aynı Allah'ın kulları olduğumuzu hatırlatıyor. Yani buradan birlikte yaşama kültürü üzerine kurulu bir medeniyet yeşeriyor. İnsana güzelliği, inceliği, nezafeti, nezaketi ilham ediyor. Orada güzel olan her şeyin cemini buluyoruz. Bunları ilahiyatçıların bizlere ince ayrıntılarıyla anlatmaları lazım. Kudüs'ün neden ilk kıblemiz olduğunu, bunun hikmetini bilmemiz lazım. Kudüs'ü ancak ve ancak hikmetin dili ile anlayabiliriz. O bakımdan Kudüs'ü bir çatışma merkezi olarak değil, insanlığı hakikate, huzura, barışa, selamete çağıran bir merkez olarak anlamlandırırsak ona daha yakın oluruz diye düşünüyorum.

Türkiye'nin Kudüs'e desteğini yeterli buluyor musunuz?

Günlük siyaset açısından değerlendirmek benim açımdan çok zor. Çünkü günlük siyasetin dili güne göredir. Son birkaç yıldır Kudüs gündemimize yoğun şekilde girdi. Özellikle 2017'nin Kudüs'ün Osmanlılar tarafından fethinin 500'üncü yıldönümü olması hasebiyle pek çok etkinlik yapıldı. Her gayret bir adımdır. Bu destekler yeterlidir dersek iyinin daha iyisi için koşamayız. O yüzden hiçbir meselede destekler yeterli değildir. Günlük siyasetin dışına çıkıp, daha geniş kapsamlı baktığımız zaman kat edilecek uzun mesafelerin olduğunu görürüz. Öncelikle önemli olan insanların bilinçlenmesidir. Mesela bir zamanlar, "Darülharptir Kudüs'e gidilemez" diye bir fetva verilmiş. 1967 yılı şartlarında böyle bir fetva belki anlaşılabilir. Ama sonraki yıllarda bu fetva Kudüs'ün ve Filistinlilerin Müslümanlar tarafından yalnız bırakılmasına ve bugünkü sıkıntılara kapı açmış. Böyle bir fetvanın Araplar tarafından hala yürürlükte olmasının arkasında Siyonist bir yönlendirmenin mevcudiyeti pekâlâ mümkündür. Orayı yalnız bırakmak kimin işine yarar diye düşünürsek bu neticeye varabiliriz. Burada büyük bir sorumluluk var. Bir şeyi yaparken kime ve neye faydası var diye düşünmek lazım. Böyle bir fetvayı neye göre veriyorsunuz? İsrail'in işgalci politikasının işini kolaylaştıran söz ve davranışlardan uzak durmak için çok hassas davranmak lazım. Eğer fetva verilecekse İslam ülkelerini işgale karşı ortak davranışa zorlayan, gereken tedbirlerin alınmasını sağlayan fetvalar verilmeli. Ne yazık ki o tedbirler alınamıyor ve sonuç olarak Filistin yalnız bırakılıyor. Bundan ötürü atılan her adımı enine boyuna ölçmeliyiz. Zira fevri hareketler, siyaseten konuşmalar, abartılı duygusallıklar zarara sebep oluyor. Attığımız her adımın öncesinde iyi düşünmemiz lazım. Dava sabır isteyen bir şeydir. Filistin de hem insanlık hem Müslümanlar hem de Hak adına bir davaysa sabırlı olmamız gerekiyor. Dava aceleciliğe gelmez çünkü.

> MESELELERE AHLAK TEMELLİ YAKLAŞMADIKÇA NE KUDÜS'ÜN NE DE İSLAM DÜNYASININ MEVCUT PERİŞANLIĞININ ALTINDAN KALKABİLİRİZ. BUNU BAŞARAMADIĞIMIZ SÜRECE İSLAMOFOBİ'YE DOĞRU CEVABI VEREBİLMEMİZ DE MÜMKÜN DEĞİL. ELBETTE Kİ BATILI OLUP DA VİCDANLARI KAPANMAMIŞ BİR SÜRÜ İNSAN VAR SONUÇTA. BU İŞLER SADECE REDDİYELERLE OLMAZ YANİ.

Bütün dünyanın tekrardan kendi dinî kimliklerini hatırladığı bir dönemde bu kimlikler üzerinden yapılan çatışmanın en önemli alanlarından birisi de Kudüs. Avrupalılar Kudüs'e gitmek istedikleri zaman İsrail devleti üzerinden gitmek zorundalar. Buna bağlı olarak da İsrail'in atadığı bir rehberle Kudüs'ü geziyorlar. Bu rehber de doğal olarak kendi perspektifinden Kudüs'ü anlatmak durumunda. Batı üniversitelerinde genellikle taş atan Gazzeli çocuklar ve seçilmiş bir hükümet olan Hamas'ın terör örgütü olduğuna dair bir anlatı şekilleniyor. Buna rağmen siz, dünya barışının temeli Kudüs'te atılacak diyorsunuz. Neden böyle bir şey söylüyorsunuz?

Öncelikle Hakk'a ve haklıya inandığım için söylüyorum bunu. Şüphesiz ki "Hak batıla galip gelecektir", batıl eninde sonunda zail olacaktır. Unutmamak gerekiyor ki bazen kötümser tablolar aydınlığın yakın olduğunun müjdecisidir. Bizim her şeyden evvel inancımıza çok sağlam tutunmamız gerekiyor. Bu anlamda imani bir morale ihtiyacımız var. Düşünebiliyor musunuz, Cenab-ı Hak izin vermezse bir yaprak dahi kıpırdayamaz. Demek ki olup bitenler Cenab-ı Hakk'ın bilgisi dâhilinde gerçekleşiyor. Ol deyince olduran Allah, dünyanın da kâinatın da idaresini bize bırakmış değildir. Allah'ın bize bıraktığı sadece gayret ve iyi niyetimizdir. Allah gayret edenin karşılığını muhakkak veriyor hatta öyle ki, şer için gayret edenin dahi yolunu açıyor. Burada İsrail'in çalışmalarını, çabalarını, gayretlerini düşünürsek niyeti şer olmasına rağmen önü açılıyor. Bize düşen imani zaafa düşmemektir. Zira Allah şerri asla baki kılmaz. İsrail ne yaparsa yapsın biz doğru olan şeyin üzerinde çalışmakla ve gayret etmekle yükümlüyüz. İsrail'in sunduğu kıyamet tablosuna dünya zaten genel olarak inanmaya hazır. Ama bir durun bakalım, gün doğmadan neler doğar. Biz hayırda sabit olmalıyız. İnanç, iman ve tevekkülümüzde zerre kadar sarsılma olmaması lazım. Çünkü Allah mutlaka inananlarla

Lacivert 36.indd 56 31/05/17 04:17

DOSYA

Belkıs İbrahimhakkıoğlu

AKSA'YA GİRİŞ KAPILARINDAKİ SİLAHLAR İÇİMİ ÇOK ACITTI. SİZ GÖNLÜNÜZ DOLU DOLU BİR HEYECANLA BİR İBADETHANEYE KOŞUYORSUNUZ, RABBİNİZE YAKIN OLMAK İSTİYORSUNUZ VE KAPIDA KORKUNÇ BİR ŞEKİLDE UZUN UZUN, ANINDA ATEŞ ALMAYA HAZIR NAMLULARLA MUHATAP OLUYORSUNUZ.

İNSANLIĞIN DİLİ AYNI ZAMANDA İSLAM'IN DİLİDİR

beraberdir. Allah sabırlı olmamızı buyuruyor aslında. Ama nasıl sabredeceğiz, tabii ki elimizden gelen gayreti göstererek. Diğer yandan taassuplarımızdan da kurtulmamız gerekiyor. Cenab-ı Hak sadece biz Müslümanların değil bütün âlemlerin, bütün kulların Rabbi'dir. Allah kendi dinini muhakkak ki korur. Bunda şüphe yok fakat ben emaneti taşıyamıyorsam, benden alır başka milleti şereflendirir İslam'la. Bunu unutmamak lazım. Bizim özellikle bu noktalarda çok akılcı olmamız ve Kudüs meselesini ahlaki bir temel üzerine oturtmamız gerekiyor. Yoksa sağlıklı bir çıkış kapısı bulmamız mümkün olmayacak.

Bu dediğiniz aslında bütün meselelerimizde uymamız gereken bir kaide...

Elbette, bütün meselelerde düsturumuz olmalı. Bütün sıkıntılarımızın çözümünde ahlakı temel alıp, meseleyi onun üzerine bina etmezsek başarılı olmamız mümkün değil. İçinde bulunduğumuz zamanda birçok düstur o kadar yerinden kaymış durumda ki. Örneğin, haram helal konusunda ciddi bir sapma var. Yapmış olduğumuz yanlışlıkları doğrultmak için türlü bahaneler buluyoruz ne yazık ki. Kısacası meselelere ahlak temelli yaklaşmadıkça biz ne Kudüs'ün ne de İslam dünyasının mevcut perişanlığının altından kalkabiliriz. Bunu başaramadığımız sürece İslamofobi'ye karşı doğru cevabı verebilmemiz de mümkün değil. Elbette ki Batılı olup da vicdanları kapanmamış bir sürü insan var sonuçta. İsrail'in işgalini kınayan pek çok Musevi var. Bu işler sadece reddiyelerle olmaz yani. İnsanlığın ortak değerleri üzerinde meseleleri halletmeye çalışacağız. İşte Kudüs, bundan ötürü bizim için ölçüdür, ciddi bir mihenk taşıdır. Ortak değerler üzerinde birbirimizle iletişime geçmekten, halleşmekten öte yolumuz yok. Ben davranışlarımla örnek olmalıyım ki, insanları gerçekten samimiyetime inandırabileyim. Bugün bizim temsil kabiliyetimiz ne kadar Müslümanca, evvela bunu sormak gerek. Eğer bu temsil kabiliyetini hakkıyla gerçekleştirebilseydik oluşan görüntüyü de değiştirebilmemiz mümkün olurdu. Aslında kalp gözü kapalı insanları kastederek söylemiyorum bunları. O insanlar zaten zulme ve kötülüğe odaklanmış ve o hal üzere hareket ediyor. O zaten insanlığını kaybetmiş. Bizim insanlığını kaybetmemiş olanlara

Lacivert 36.indd 57 31/05/17 04:17

AKSA'NIN ANLAM DERİNLİKLERİNE NE KADAR ERİŞEBİLİRİZ, MANADAN BİLGİYE NE KADAR GEÇEBİLİRİZ, BUNLAR KİŞİNİN İSTİDADI İLE İLGİLİ KONULAR AMA ORTAK BİR ŞEY VAR Kİ; AKSA İNSANA HEYECAN VERİYOR. İLK GÖRDÜĞÜMDE SÖYLEDİĞİM ŞUYDU: BURADA BİR DİRİLİŞ RUHU VAR, ONU HİSSETTİRİYOR. SİLKELİYOR İNSANI, YARATICISI İLE İNSAN ARASINDAKİ O MÜTHİŞ BAĞI HATIRLATIYOR İNSANA. RABBİ İLE OLAN İRTİBATINI HATIRLATIYOR. O BAKIMDAN İNSANIN HER ŞEYDEN ÖNCE DEDİĞİM GİBİ EŞREFİ MAHLÛK ÖZELLİĞİNİ VE KİM OLMASI GEREKTİĞİNİ ÇOK YOĞUN DUYURAN BİR YER MESCİD-İ AKSA.

YÜKSEK AHLAKIN YEŞERMESİ GEREKEN BİR YERE SİLAH YAKIŞMIYOR

yönelmemiz gerekiyor. Dışımızda kalan insanların hepsini aynı kategoriye koymak doğru olmaz. Onların içindeki insan olanlara erişmemiz lazım.

Koordinatörlüğünü yaptığınız Kudüs Platformu'nun amacı hakkında neler söyleyebilirsiniz bize? Neden böyle bir platform oluşturma ihtiyacı duydunuz?

Aslında ihtiyacı Kudüs'ün kendisi duyurdu bize. Kudüs'e ziyarete gidip de döndüğümüz zaman o mübarek toprakların hepimizin üzerindeki etkisiyle bir şeyler yapmamız gerektiğini düşündük. Platformu biraz da bu dinamikle kurduk. Önceden böyle bir düşüncemiz yoktu. İnsanlığa birliği ve tevhidi ilham eden topraklara dair bir dil kurmalıyız dedik. Temeli Kuran-ı Kerim'de olan, referansını Kuran-ı Kerim'den alan, yeni zamanların dilini oluşturmalıyız.

Ayrıca bunların dışında Filistinlilerin gerçekten çok yalnız olduğunu gördük. Hak için mücadele illa ki elde kılıçla savaşmak değildir elbet. Günümüz imkânlarını kullanarak neler yapabiliriz, Kudüs'ün sesini gücümüz yettiğince nasıl duyurabiliriz sorularıyla yola çıktık.

Yüksek fikirlerin, yüksek ahlakın yeşermesi gereken bir beldeye çatışma ve silahlar yakışmıyor. Mesela Mescid-i Aksa'ya giriş kapılarını tutan silahlar bizim içimizi çok acıttı hakikaten. Gönlünüz dolu dolu olarak heyecanla bir ibadethaneye koşuyorsunuz, Rabbinize yakın olmak isterken kapılarda hemen ateş almaya hazır korkunç namlularla muhatap oluyorsunuz. Bu çok rencide edici bir durum. Kudüs'ü de, insanlığı da rencide eden bir manzara... Orada bir de Filistinlilerin giriş çıkışlarda maruz kaldıkları eziyet de bize çok dokundu. Kendi ülkelerinde, kendi ibadethanelerine girmek için kimlik bırakıyorlar. Akşam dönüşünde kimliklerini almak zorundalar. Es kaza unuturlarsa kendilerini hangi karakolda bulacaklarını bilmiyorlar. Böyle güvensiz bir ortam var orada. Kudüs, Allah'ın güven için, barış için, sulh için, insanlığın güveni için işaret ettiği bir belde. Şu an maalesef tamamen güvensizliğin şehri olmuş. Bütün bunlar bize dokundu. Biz de dedik ki kendi çapımızda bir şeyler yapalım, öfkelenip öylece beklemenin bir faydası yok, hatta öfkelenmenin faydası yok. Onun için bu haksızlığın, çekilen acıların sesini duyuracak çalışmalar yapalım, yeni bir dil oluşturalım... Ve bu yeni dil, aynı zamanda evrensel bir dil olsun. Bütün insanlığı kuşatan dil de zaten İslam'ın dilidir. Platformu bu amaçla kurduk. Amacımızı bilimin, kültürün ve sanatın diliyle gerçekleştirebilirdik. Bakın, çeşitli milletlerden insanları bir araya

toplayalım ve sanatın gerçek gücüyle onlara bir müzik dinletelim, hepsinin kalp ritminin Allah diye atmaya başladığını görürüz. Kim olursa olsun bu böyledir. O ritim, zikirdir çünkü.

Kudüs Platformu'nda neler yapıyorsunuz?

Önce kendi aramızda neler yapabiliriz diye düşündük. Sempozyumlar yapabiliriz dedik çünkü bilgiye ihtiyacımız var, bilgisiz olmaz. Yine resim ve müzik gibi kültürel etkinlikler yapabiliriz dedik. Osmanlı arşiv çalışmaları yapalım dedik, bunlar önemli şeyler çünkü. Bir Kudüs kitaplığı oluşturma projesini düşündük. Bu projeleri yaparken bir yandan da Cumhurbaşkanlığı'nın himayesine mazhar olduk, bu da önemli bir destekti bizim için. Beş büyük projeyle yola çıktık, sempozyumu, Tuluyhan Uğurlu ve Filistinli Miraç grubunun konserini gerçekleştirdik, ileride de belgesel projemiz var. Diğer çalışmalarımız için genç arkadaşlarımız geceli gündüzlü çalışıyor. Kudüs Platformu bizim için de bir mektep olsun dedik ve genç kardeşlerimizle hepimiz bu ortak anlayışta birleşerek çalışmaya başladık. Bu amaçla zaten 'İrfandan Medeniyete' diye bir dernek kurduk, platformu ona dayandırdık.

Kendi tarihimize sahip çıkmak açısından arşiv çalışmaları çok önemli. Sizin bu çalışmanız ne durumda, buna ulaşabilecek miyiz bitince?

Tabii ki ama kendi imkânlarımızla başarmamız mümkün değil. Çok sayıda belgenin bulunduğu Osmanlı dönemi arşivi için sponsorlar arıyoruz. Bir kısmını toparladık diyebiliriz ama daha çok eksik var çünkü geniş bir çalışma olacak. Burada bize destek olan sayın Cengiz Tomar hocamızın ismini de zikretmek istiyorum; gerçekten sadece bir akademisyen çerçevesinde kalmadı, bir gönül insanı olarak, bir Kudüs sevdalısı olarak yanımızda yer aldı. Hepimiz aynı heyecanla yola çıktık, o da bizimle birlikte bu kervanın yolcusu oldu, kendisine minnettarız.

Peki, Kudüs'teki Osmanlı ve genel olarak İslam eserlerinin durumu nedir?

Kudüs'e gidince Osmanlı'yı İstanbul'da hissettiğimizden daha çok hissediyorsunuz. İstanbul'daki Osmanlı, gökdelenlerin gölgesinde kaldı maalesef. Ama Kudüs'e gidince bir Osmanlı şehrinde dolaşıyormuş gibi hissediyorsunuz. Yani doğal doku duruyor. Tabii eserler ne kadar korunabilecek bu da önemli, bunların üzerinde de ciddi ciddi düşünmek lazım. Bir köşe başında gördüğümüz çeşme aynı hali ile muhafaza edilecek mi ondan emin değiliz ama şu ana kadar yaşamış, düşünün işte kilisede bile yine Osmanlı mührü var, anahtarı Osmanlı'da. Bu durumları çok yaşıyorsunuz Kudüs'te. Tabii nasıl ve neyi hissettirdiği de çok önemli. Osmanlı yıkmamış, imar etmiş. Bunu dünyaya duyurmak zorundayız. Haçlılar gelip taş taş üstünde bırakmadan şehri yok ederken Osmanlı, Hz. Ömer'den beri gelen ahlak ile asla yıkım yapmamış, hep imar etmiş. İmar etmek, insanların gönlünü hoş etmek, huzurunu sağlamak demek... Onun için Osmanlı asırlarca kalmış orada.

Mescid-i Aksa her dinden insanın geldiği, adeta mahşer gününü andıran bir yapıya sahip, o hali biraz anlatır mısınız?

Ayet-i kerime ile zikredilmiş bir yerin muhakkak ki anlam derinliği çok katmanlıdır. Aksa'nın o anlam derinliklerine ne kadar erişebiliriz, bilgiden manaya ne kadar geçebiliriz, bunlar kişinin istidadı ile ilgili konular ama ortak bir şey var ki; Aksa insana heyecan veriyor. İlk gördüğümde söylediğim şuydu: Burada Allah'ın Hayy esması çok güçlü hissediliyor. Bir diriliş uyarısı var, onu hissettiriyor. Silkeliyor insanı, Yaratıcısı ile insan arasındaki o müthiş bağı hatırlatıyor insana. Rabbi ile olan irtibatını hatırlatıyor. O bakımdan insanın eşrefi mahlûkat olma özelliğini ve kim olması gerektiğini çok yoğun duyuran bir yer Mescid-i Aksa. Tabii ki Resûl-i Ekrem Efendimizin hadisi şeriflerine mazhar, aynı zamanda Allah, o toprağın bereketine vurgu yapıyor. Bu bereket hangi anlamları yüklenmiş, onu mana ehli daha derin kavrayabilir ama belli ki o topraklarda sadece maddi bir bereket yok. İnsanların mana olarak da çok derinleşmesini besleyen bir yapısı var. Orada sabah namazında insanlar sessizce Aksa'ya doğru koşar adım ilerlerken taş merdivenlerdeki tıkır tıkır ayak sesleri sanki Kudüs'ün var oluş hikâyesini anlatıyor. Bütün bunlar sizi çok derinden etkiliyor. Aksa'nın seması da öyle, sesi de öyle, camileri de öyle. Mescid-i Aksa'ya giden boş dönmez.

> OSMANLI YIKMAMIŞ İMAR ETMİŞ. BUNU DÜNYAYA DUYURMAK ZORUNDAYIZ. HAÇLILAR GELİP TAŞ TAŞ ÜSTÜNDE BIRAKMADAN ŞEHRİ YOK EDERKEN OSMANLI, HZ. ÖMER'DEN BERİ GELEN AHLAK İLE ASLA YIKIM YAPMAMIŞ, HEP İMAR ETMİŞ. İMAR ETMEK, İNSANLARIN GÖNLÜNÜ HOŞ ETMEK...

O hikâyelerden aklınızda kalan var mı hiç?

Tabii. Mervan Mescidi var orada. Caminin tamir edilmesi, blok taşlarının yerleşmesi lazım ama İsrailliler taşları içeri sokmuyorlar. Bir Cuma namazından sonra imam herkesin yerinde kalmasını söylüyor ve bu taşlar taşınacak diyor. Cemaat İsraillilere hissettirmeden elden ele o taşları camiye taşıyor. Koca koca blok taşları binlerce kişi yan yana durarak taşıyorlar. Vinçlerin yapamadığını yapıyorlar. Bu müthiş bir olay. O taşları gidince görürsünüz inşallah. İşte böyle hikâyelerle dolu oralar. Onun için Kudüs eninde sonunda manevi kimliğine kavuşacaktır, bundan hiç şüphem yok. Çünkü sadece o taşların hikâyesi bile bunun geleceğini hazırlamıştır. Yeter ki biz gayret edelim ve niyetlerimizi birleştirelim. Dünyaya da sesini duyuralım, dünya da nasiplensin.

Çok teşekkür ederiz.

KUDÜS'TE BİR OSMANLI ŞEHRİNDE DOLAŞTIĞINIZI HİSSEDİYORSUNUZ

Lacivert 36.indd 59 31/05/17 04:18

kudüs platformu

LACİVERT YAZI İŞLERİ

"Kudüs Platformu" kurucu ve danışman üyelerinden Ayla Ağabegüm, Prof. Dr. Ayşen Gürcan, Reyhan Kalyoncu ve Semanur Sönmez Yaman ile platformun ortaya çıkış hikâyesini, kuruluş amaçlarını, uzun vadede planlananları ve Kudüs'e yönelik bu anlamlı hareketin kendileri için ne ifade ettiğini konuştuk.

KUDÜS'Ü DÜNYAYA ANLATMANIN YOLU DA SÖZLE OLMALIYDI

DOSYA

“Bir kere bile gitmiş olsanız Kudüs sizi terk etmez, siz onu hiç terk edemezsiniz. 100 yıl önce Osmanlı’nın çekilmesiyle elimizden çıkan, 50 yıldır da işgal altında bulunan bu şehre, mescidinin kandillerine yağ taşımanın derdindeyim. Bunun için de neye gücüm yetiyorsa yapmaya çalışıyorum.”

“BİR KERE BİLE GİTMİŞ OLSANIZ KUDÜS SİZİ TERK ETMEZ, SİZ ONU HİÇ TERK EDEMEZSİNİZ. 100 YIL ÖNCE OSMANLI’NIN ÇEKİLMESİYLE ELİMİZDEN ÇIKAN, 50 YILDIR DA İŞGAL ALTINDA BULUNAN BU ŞEHRE, MESCİDİNİN KANDİLLERİNE YAĞ TAŞIMANIN DERDİNDEYİM. BUNUN İÇİN DE NEYE GÜCÜM YETİYORSA YAPMAYA ÇALIŞIYORUM.”

Reyhan Kalyoncu

Her gece yatarken uzun uzun düşünürüm, nerede, nasıl, kiminle olmalı, neler yapabilirim diye. İnsanlık adına kimin derdine deva olurum, hangi gönle girerim diye düşünürdüm. Kudüs Platformu’nda olmam bana teklif edildiğinde böylesine önemli bir konuya kayıtsız kalamam dedim ve Kudüs için ne yapabilirimin derdine düştüm. Çok değerli kişilerin bir araya gelerek oluşturduğu Kudüs Platformu’nda ben de Kudüs için elimden geleni yapmaya çalışıyorum.

Kudüs’e gittim, yani Peygamberimizin bu konudaki emrinin ilk kısmını yerine getirdim çok şükür. Ama bir kere bile gitmiş olsanız Kudüs sizi terk etmez, siz onu hiç terk edemezsiniz. 100 yıl önce Osmanlı’nın çekilmesiyle elimizden çıkan, 50 yıldır da işgal altında bulunan bu şehre, mescidinin kandillerine yağ taşımanın derdindeyim. Bunun için de neye gücüm yetiyorsa yapmaya çalışıyorum.

Kudüs bir Müslüman olarak daima zihnimde, kalbimde yeri olan bir şehirdi. İlk kıblemizin orada olması yine Müslüman olarak Kudüs’ü bizim için mukaddes kılan önemli bir özellik. Sadece ilk kıblemiz olması da değil. Bizim inanç esaslarımızdan biri peygambere imandır. İşte bu iman temelimiz için de bir karşılığı var buranın. Peygamberler şehri... Hz. İbrahim, Hz. İsmail, Hz. Davut, Hz. Süleyman, Hz. İsa ve niceleri... Hepsinin yolu bu şehirden geçti. Kabirleri, makamları burada. En sonunda da Peygamberimiz Hz. Muhammed’in miracının durağı oldu. Efendimiz (s.a.v.), Rabbimizin katına buradan yükseltildi ama bütün bunları bilmek başka, hissetmek bambaşka. Bu şehrin dünyanın kalbi olduğuna inanmak zor değil. Bildiğim Kudüs’e değer veriyordum ama yaşadığım Kudüs dünyaya bakışımı etkiledi. Tabii sadece dinî ve tarihî yönüyle değil, bugünüyle de ilgilendiriyor Kudüs bizi. Yabancı bir turist olarak benim -kontrol altında da olsa- rahatça ziyaret edebildiğim Harem-i Şerif’i oranın halkı olan Kudüslülerin, Filistinlilerin ziyaret edememesi yaralıyor insanı. Bugünün Kudüs’ü Müslümanlar için adeta bir açık hava hapishanesi. On yıllardır bu böyle ama garip tir, bir yandan da bütün dünya Filistinlilere ve Kudüs’e yapılan bu haksızlığı öylesine kabullenmiş ki, sanki Kudüs dünya kurulalı beri gün yüzü görmemiş sanırsınız. Hâlbuki böyle değil. Yüzyıllardır kimsenin dinine, hakkına dokunmadan, huzurla nasıl yaşadığını en iyi bilen şehirlerden biridir Kudüs. Hz. Ömer’in, Selahattin Eyyubî’nin, Yavuz Sultan Selim’in yönettiği Kudüs, böyle bir Kudüs’tür. Şimdiki Kudüs ise bir yara gibi kanıyor.

Kudüs Platformu üyeleri de, orayı gördükten sonra bir daha görmezden gelmenin mümkün olamayacağını anlayan arkadaşlar. Böyle bir etkileşimden sonra artık şu soru peşini bırakmaz insanın; “Ben Kudüs’te, Mescid-i Aksa’da kandilleri nasıl yakarım?” Kudüs Platformu bugünün ihtiyaçlarına göre bu soruya cevap aradığı ve hepimizi de bu soruya davet ettiği için önemli bir oluşum. Platform, insanlığın dili olan ilim, irfan ve sanatla bu arayışını dile getiriyor.

KUDÜS’Ü NASIL TARİF EDERSİNİZ DİYE SORARSANIZ; SEMAYA EN YAKIN NOKTA DERİM

Lacivert 36.indd 61 31/05/17 04:18

Ayla Ağabegüm

Kudüs dinimiz açısından mukaddes olmasının yanı sıra aynı zamanda bir Osmanlı toprağı. Ecdadımız 400 yıl boyunca bu toprakları huzur ve barış içinde yönetti. Osmanlı öncesinde ise Selçuklularla başlayan 600 yıllık bir Türk hâkimiyeti söz konusu. Yani Kudüs yaklaşık 1000 yıllık bir Türk yurdu. Yani hem dinen hem de atalarımızın bizlere emaneti olması açısından önemli. Bugün yapılan zulümlere bakınca da insanlık adına kendimizi sorumlu hissettiğimiz bir belde.

Atalarımızın yüzlerce yıl barış içinde yönettiği; mimari, kültürel ve dinî pek çok alanda bıraktığı izleri bugünlere ulaşan bu topraklarda yaşanan haksızlıklara, vicdanlara sığmaz uygulamalara insanlık adına sessiz kalmamalıydık.

Gençlik yıllarımdan itibaren sözün etkisine ve gücüne inanmışımdır. En çaresiz anlarda ağızdan çıkan bir söz çözüm olabilmiştir. Etkili bir söz tefekkürün eseridir. Tefekkürün dinimizin asli vazifelerinden olduğunu Kuran-ı Kerim’de geçen pek çok ayetten anlıyoruz. Günümüz dünyasına, siyasete bakınca da sözün etkisini ve gücünü görmekteyiz. Kudüs’ü dünyaya anlatmanın yolu da sözle olmalıydı. Bunun için kültür-sanat ve medeniyetin dilini kullanmalıydık. Kimi zaman bir şairin mısralarında Kudüs’ün insanlığı buluşturan iklimini, kimi zaman bir akademisyenin satırlarında İslam’la beraber huzuru bulan Kudüs’ün geçmiş günlerini anlatmalıydık. Bunun için de çalışmalara başladık. Platformdaki genç arkadaşlarımı uzun yıllardır tanıyordum. Hepsi medya sektöründe çalışıyordu ve başarılıydı. Kudüs ziyareti onları hem çok heyecanlandırmış, hem de düşündürmüştü. Buluştuğumuzda seyahat hatıralarını zaman zaman ağlayarak anlatıyor; “Bu duruma seyirci kalamayız, bir çare, bir çözüm bulmalıyız, bu bütün Müslümanların üzerinde vebaldir” diyorlardı. Sevgili kardeşim Belkıs İbrahimhakkıoğlu ile gezide beraber olduğu gençler ellerinden gelen gayreti gösterdiler ve yeteneklerini doğrultusunda bir şeyler yapmak için platform kurmaya karar verdiler.

Ben, Kudüs ziyaretine sağlık sebepleri nedeniyle katılamamıştım ama anlatılanlarla farkına varmadan oralarda olmuş, hüzünleri de, güzellikleri de beraberce yaşamıştım. Olanlara bakış açısı ve çözüm noktasında fikir birliği içinde olduğumuz bu arkadaşlarımızla artık sık sık toplantılar yapıyor, izleyeceğimiz yol ve çalışmalar konusunda aramızda istişare ediyorduk. Sağ olsunlar bizim tecrübelerimizden faydalanmak istediler, fikirlerimize değer verdiler. Bu zorlu yola beraber çıkmaktan mutlu olacaklarını ifade ettiler. Bugün belli adımlar atıldı, Kudüs adı daha çok duyulur oldu. İnsanların ilgi ve dikkati Kudüs’e yönlendirilmeye çalışıldı. Henüz daha yolun başındalar, başındayız elbette. İnşallah hayır düşünen bu grup Kudüs için hayırlara vesile olur.

KUDÜS; MUTLAK MASUMİYETİN, KUTSALLIĞIN VE ÖVÜLMÜŞLÜĞÜN SİMGESİDİR

Prof. Dr. Ayşen Gürcan

Kudüs’ün anlamı adında saklı. Kudüs; mutlak masumiyetin, kutsallığın ve övülmüşlüğün simgesidir. Bütün inançların çıkış noktası ve sentezinin adıdır. Nasıl tarif edersiniz diye sorarsanız; bir kere semaya en yakın nokta derim. Bütün insanlığın acılarını, inançlarını ve bitmeyen savaşlarının izlerini taşıdığını hissedersiniz. Her bir sokağının içinde tarihten bir izin hâlâ kendini koruduğunu ve hissettirdiğini görürsünüz. Kudüs aynı zamanda hüzün şehri. Sanki Hz. Musa’nın 40 yıl giremeyişinin hasreti; Hz. Süleyman’ın muhteşem krallığının bitişi; Hz. Meryem’in mukaddes bekleyişindeki derin yalnızlığı; Hz. İsa’nın çarmıhının acısı ve kâinatın Efendisi Peygamberimizin miracının durağı. Daha sayamadığımız insanlık adına birçok iz bırakan olayın da şahidi Kudüs.

Kudüs ile sohbet doyumsuzdur. Bitmez, silinmez ve hep hatırada kalır. Bir bakıma özlem, hasret Kudüs için ayrı bir güzeldir. Ayrıca; hayatımın dönüm noktasını yaşadığım zaman diliminde (geçici hükümete Bakan olduğumun haberini) Kudüs’teyken Mescid-i Aksa’da namaz vaktini beklediğimde yaşamıştım. Bu açıdan benim adıma Kudüs ve özelinde Mescid-i Aksa evim, çıkış yerim ve bir parçamın kaldığı yer. İnsana vazife veren ve bu vazifeye sorumluluk katan ve bir o kadar da cesaret ile yüreklendiren bir mekân. Mescid-i Aksa Beytullah’tan sonra bizim esas duraklarımızdan birisi.

İSLAM DÜNYASININ DİNDİRİLEMEYEN YÜREK YANGINIDIR KUDÜS

DOSYA

"Kudüs Platformu fikri, birlikte yaptığımız bir Kudüs ziyaretinde doğdu. Her birimizin gündeminde yıllardır var olan ancak bugüne kadar bireysel çabalarımızla gündemde tuttuğumuz Kudüs ve Filistin davasının ne denli yalnız bırakıldığını yaptığımız o gezide birçok kez birbirimizle de istişare ettik.

"KUDÜS PLATFORMU FİKRİ, BİRLİKTE YAPTIĞIMIZ BİR KUDÜS ZİYARETİNDE DOĞDU. HER BİRİMİZİN GÜNDEMİNDE YILLARDIR VAR OLAN ANCAK BUGÜNE KADAR BİREYSEL ÇABALARIMIZLA GÜNDEMDE TUTTUĞUMUZ KUDÜS VE FİLİSTİN DAVASININ NE DENLİ YALNIZ BIRAKILDIĞINI YAPTIĞIMIZ O GEZİDE BİRÇOK KEZ BİRBİRİMİZLE DE İSTİŞARE ETTİK."

Semanur Sönmez Yaman

İslam dünyasının dindirilemeyen yürek yangını... Ve o yangını uzaktan izleyen 1,7 milyar Müslüman... Katliam, işgal ve direnişle gündemimize giren mukaddes belde... Kudüs ve Filistin... Ve bu acılara merhem olabilmek için ellerinden geleni yapmayı kendilerine insani ve ilahi bir görev addeden kadın medya profesyonelleri...

"Kudüs Platformu"nu ve platformun var oluş gerekçesini bu birkaç cümleyle özetleyebilirim. Çekirdek kadrosunu; Belkıs İbrahimhakkıoğlu, Ayla Ağabegüm, Ayşegül Yıldırım Kara, Ayşe Tuba Oral, Gülcan Tezcan, Zeynep Türkoğlu, Süreyya Önal ve benim oluşturduğumuz Kudüs Platformu fikri, birlikte yaptığımız bir Kudüs ziyaretinde doğdu. Her birimizin gündeminde yıllardır var olan ancak bugüne kadar bireysel çabalarımızla gündemde tuttuğumuz Kudüs ve Filistin davasının ne denli yalnız bırakıldığını yaptığımız o gezide birçok kez birbirimizle de istişare ettik. Başımızı ellerimizin arasına aldık ve İslam dünyasının kalbinde açılan bu yaraya merhem olabilmek için birlikte ne yapabileceğimizi düşündük. Soruna Türkiye'den bakınca en büyük problemin bu konudaki bilinç eksikliği olduğu tespitinde bulunarak harekete geçtik.

Ortak bir çalışmayla, konuyu gündemde tutmanın, Kudüs ve Filistin'de 100 yıldır yaşanan zulme karşı toplumsal bir bilinç oluşturmanın kendi alanımızda yapılabilecek en önemli şey olduğuna karar vererek kolektif bir çalışma için ilk adımımızı attık. İlk hedefimiz, olabildiğince geniş kitlelere ulaşmaktı. Ev hanımlarından akademisyenlere, siyaset dünyasından sanat camiasına, genç yaşlı herkeste Kudüs bilinci oluşturmanın formüllerini aramaya başladık. En büyük desteği de derdimizi anlattığımız Cumhurbaşkanlığı'ndan gördük ve "2017 Kudüs Yılı" etkinliklerimiz Cumhurbaşkanlığı tarafından da himaye edildi.

2017 Kudüs Platformu olarak şu ana kadar farklı kurum, dernek, üniversite, belediye ve iş çevrelerinin desteğiyle sempozyumlar, konserler, söyleşiler, paneller, resim sergileri, Kudüs turları düzenledik ve belgesel çekimlerine başladık. Önümüzdeki günlerde çok daha ses getirecek programların hazırlığı içindeyiz. Sahne gösterilerimiz, film festivalimiz, dijital sergimiz, hatta dünya sinemalarında gösterime girecek bir film projemiz var. Hasılı, istiyoruz ki yüreğinde insanlık taşıyan her fert, İslam dünyasının ortasındaki bu yangını söndürmeye karınca misali su taşıyarak katkıda bulunacak bilinç düzeyine ulaşsın. Biz tarihî misyonumuzun da bize yüklediği sorumluluk bilinciyle sadece üzerimize düşen görevi yerine getirmeye çalışıyoruz, gayret bizden sonuç Allah'tan inşallah...

KUDÜS'E DAİR SES GETİRECEK PROJELER ÜRETİYORUZ

Lacivert 36.indd 63 31/05/17 04:19

DOSYA | MAKALE

Nefes almayı bekleyen şehir: KUDÜS

REHA ERMUMCU

> Grinin ayakta kalmayı başaramadığı şehirde bütün kimlikler uçlarda yaşıyor: Diyelim ki İbranice bile bilmeyen bir Yahudi'siniz. Oturmuş bir kimliğiniz yok ise telaşa mahal yok, biraz tarih ve biraz sosyoloji bu işi çözecektir. Artık Filistinlilere karşı olan "dava"da iflah olmayan bir yiğit kesilebilirsiniz. Zira İsrail devleti bütün imkânlarıyla arkanızdadır.

Bu dünyadan değilmişçesine mukaddes ve mübarek, "bu dünyadanım" der gibi çetin ve gerçekçi... İnsanın başını döndüren bir şehir burası. Nasıl bir büyü bu? Nasıl olur da her şey küçücük bir şehre sığabilir? Nasıl olur da böylesi barikatlar olur zihinlerde? Batısı ile doğusu arasında nasıl bu kadar uçurum inşa edilebilir?

İnsanın cahilliğini Kudüs kadar yüze vuran başka şehir yoktur. İlk öğrettiği şey; dinler tarihinden siyasete, şeriattan genel kültüre ne kadar bilgisiz olduğumuzdur. İlk peygamberden son peygambere değin neden Kudüs bu kadar gündemde olmuştur sahi?

Asırlar boyu onlarca devletin ve medeniyetin kendince müşerref olduğu bu beldede kendi sırası gelen sorumluluk duygusu ile hareket etmiş olsa da olmasa da değişmeyen tek şey Kudüs'ün paylaşılamazlığı olsa gerek. Küresel güç merkezlerinin biraz dışında kalmış gibi gözükse de aslında bütün uluslararası politik düğümlerin merkez noktası: Kudüs!

Üç-dört seneyi çıkarın, 1000 senelik tarihimizde hiç işgal altında yaşamadık. Hamaset olsun diye söylemiyorum, sadece toplumsal bir gerçekliği tespit etmektir amacım. Dolayısıyla bütün işlerin ne kadar zor olduğunu ne siz sorun, ne ben anlatayım.

Herkes kendi dünyasında yaşarken diğerine kör... Hoşgörü ve birlikte yaşama kültürü gibi güzellikler eskilerde kalan ve güncele dokunmayan soyut kavramlar. Sadece dinler arası değil, mezhepler arasında yaşananlar bile sanki dün olmuş gibi.

Boksörlerin ringe çıkmadan birbirlerine son kez baktığı bir an vardır ya; kin, nefret ve hesaplaşma dolu... Belki bundan olsa gerek

KUDÜS İNSANIN BAŞINI DÖNDÜREN BİR ŞEHİR

DOSYA

Kudüs'te de insanlar birbirlerinin suratlarına öyle çok bakmazlar, lakin baktıklarında ise arena gibi olur etraftaki ışıklar. Soğuk bir rüzgâr eser ve hemen herkes kendi işine bakmaya devam eder, içinden küfür veya dua ederek. Grinin ayakta kalmayı başaramadığı şehirde bütün kimlikler uçlarda yaşıyor: Diyelim ki İbranice bile bilmeyen bir Yahudi'siniz. Oturmuş bir kimliğiniz yok ise telaşa mahal yok, biraz tarih ve biraz sosyoloji bu işi çözecektir. Artık Filistinlilere karşı olan "dava"da iflah olmayan bir yiğit kesilebilirsiniz. Sizi tutan bir şey yok. Tam tersine, İsrail devleti bütün imkânları ile arkanızda...

Kudüs'te metrekarenin bile savaşı var

Nesilden nesile miras kalan toplumsal travmanın dışında kalabilen bir kimse yok. Otoriteye boyun eğmek anlaşılmasın kelamımızdan fakat mevcut statükonun zorla kabullenilmesi gibi bir hava var. Tek taraflı uygulamaya soktuğu politikaları ile ehven-i şerre razı etmek İsrail'in hüner kazandığı tek mecal değil: Binlerce yıldır sürgünlerden, gettolardan, itilip kakılmaktan yaka silken Yahudi toplumu, asırlar sonra başkalarının topraklarında birleşerek bütün kinini Filistinlilere kusuyor.

Kudüs'te metrekare savaşı var. Bu yüzden Filistinliler çok temkinli. Eski şehirde kiralık ev bulmak hayli zor çünkü ev sahibi neredeyse kiracının her şeyine bakıyor. Böyle bir şehirde emin olmak en temel hakkı tabii. O yüzden kiralık evini ilan vermiyor, sadece eş dost akrabaya söylüyor... Biri onlardan birine denk gelirse şanslı kişi olmuş oluyor, en azından evi görebilmek için.

Kudüs'ün gündelik hayatını şekillendiren en önemli hususlardan biri de günlerdir. Cuma günü bambaşka bir havaya bürünen Kudüs'te Müslüman mahallelerdeki dükkânlar Cuma namazıyla kapanır ve halk akın akın Mescid-i Aksa'ya akar.

Cuma akşamı gün batmadan 40 dakika önce üflenen şofar borusu ile de Şabat girmiş olur. Ta ki cumartesi gün batımına kadar süren Şabat'ta Yahudilerin istirahat ve ibadet etmesinden başka her şey haramdır. Yani bütün bir şehirde otobüsler, tramvaylar, radyolar, alışveriş ve aklınıza gelen her şey yaklaşık 25 saat boyunca durur.

Pazar günü ise Hıristiyanların dükkânları kapalıdır. Sabahın erken saatlerinden itibaren çanlar çalar. Dünyanın dört bir tarafından gelen hacı adayları Via Dolorosa yolunu takip ederek nihayetinde Kıyame Kilisesi'nde hacı olurlar.

Bu günlere dinî bayramlar da eklenir. Sözgelimi Yom Kippur'da bütün bir ülke durur. Yollar kapanır, havalimanlarından devlet dairelerine kadar her şey... Ve Noel ve Ramazan Bayramı ve Kurban Bayramı ve Paskalya, pesah sukot...

Evler taş. İçi, dışı, duvarı, kubbesi... Yazın serinken kışın ılık. Belki Mardin'i andırabilir ama ondan daha fazlası... Taş kaldırımlarda rızkını arayan kediler biraz ürkek gibidir bu şehirde. Tehlike anında pek sığınacak yerleri yok. Coğrafyanın insanına benzer. Üsküdar'daki kediler gibi hemen sıcaklık beklemeyin. Sizin tehlikeli olmadığınızı anlamaları gerekir evvela.

Bir karınca secdeye yükselirken size göz kırpar belki

Böylesine bereketli topraklarda, böylesine güzel bir şehirde belki gönül iyi şeyler de duymak istiyor ama Siyonistlerin nefessiz bırakan işgali, içtiğiniz çayın tadını almanıza engel oluyor. Tam o esnada bir parıltı, hilal görünür; neyse ki Kudüs'te Ramazan var.

Diğer aylarda akşam 7'den sonra dışarı çıkmaya çekinen bir baba Ramazan'da kendini ailesi ile sokaklara atıyor. Aylar sonra hapisten çıkmış bir mahkûm gibi, sanki işgal yokmuş gibi, sanki kalaşnikoflu askerleri görmüyor gibi... Ramazan'ın sıcaklığı gündelik hayatı sarmalayan genel kaygı bozukluğunu perdeleyip herkesi Aksa'da buluşturmaya yetiyor. Ama Ramazan ayına has özel izni bulunan bazı Batı Şerialı Filistinliler hariç sadece Kudüs'te yaşama hakkı olanlar Aksa'da. Bazen Nabluslu bir amca size yol sorar, bazen el-Halilli bir teyze Kudüs'ün sokaklarında kaybolmuştur. Gelemez ki her zaman, giremez ki ilk kıbleye dilediği gibi.

Ve tabii ki teravih... Ülkemizin aksine teravih rahatlatır. Aceleden başınız dönmez. Kondisyonunuz iyiyse 20 rekâtı tamamlayabilirsiniz. Bazen 8, bazen 12... Hz. Süleyman'ın hükmettiği rüzgârı ensenizde hissedip kıyama dursunuz. Belki bir karınca secdeye yükselirken göz kırpar. Bu arada atlamadan yazayım hemen. Ayete bile konu oluyor karınca Kudüs'te. O yüzden ilk "koloni"yi kuranlar onlar. En son İngilizlere kadar geliyor ama bugün de durmuyor o iş.

Ramazan dışında metruk bir şehri andıran Doğu Kudüs, ancak Ramazan'da bambaşka olur. Eskiden Gazze'den gelen balıklar Şam Kapısı'nda tezgâhlarda uzanırmış. Şimdi onlar da yok ama eski şehrin her yeri düğün salonu gibi ay boyu lambalarla ve kandillerle aydınlatılır. Aslında bayram, Ramazan'ın ta kendisidir Kudüs'te.

Amin Maalouf'un aktardığı gibi: "Kudüs Haçlılar tarafından işgal edileli neredeyse 50 sene olmuştu ama İslam şehirlerinde bu durum yeteri kadar gündeme bile gelmiyordu." Ta ki Nureddin Zengi ve Salahaddin Eyyübi'nin yaşadığı seneler gelene kadar...

Şimdi fiili olarak tam 50 sene oldu. 1967'de patlak veren savaş sonrası Mescid-i Aksa bir gün bile rahat nefes alamadı. Dua niyetine geçsin... Belki azmeyleyen bir topluluk çıkar da tarih tekerrür eder.

Kudüs'ün gündelik hayatını şekillendiren en önemli hususlardan biri de günlerdir. Cuma günü bambaşka bir havaya bürünen

"

KUDÜS'ÜN GÜNDELİK HAYATINI ŞEKİLLENDİREN EN ÖNEMLİ HUSUSLARDAN BİRİ DE GÜNLERDİR. CUMA GÜNÜ BAMBAŞKA BİR HAVAYA BÜRÜNEN KUDÜS'TE MÜSLÜMAN MAHALLELERDEKİ DÜKKÂNLAR CUMA NAMAZIYLA KAPANIR VE HALK AKIN AKIN MESCİD-İ AKSA'YA AKAR.

REHA ERMUMCU KİMDİR? T.C. Kudüs Başkonsolosluğu Türk Kültür Merkezi'nde kültür ve sanat koordinatörü.

Lacivert 36.indd 65 31/05/17 04:19

Sultan Selahaddin'in sadaka ve yardım konusunda o kadar eli açıktı ki hayatında hiçbir zaman zekât verecek parası olmamıştı. Ancak onun israfa varan bu cömertliği, Sur kuşatmasında olduğu gibi, zaman zaman da para darlığına sebep oluyordu. Devletin maliyesini idare eden amirler, böyle sıkıntılara düşmemek için bazen hazinede bulunan paraları ondan saklamak zorunda kalıyorlardı.

şahsi hazinesi tamtakır olan bir lider:

SELAHADDİN EYYUBÎ

FATMA TOKSOY

Babası Kürt, annesi Türk, uzak ataları da Arap'tı. Bütün özellikleri bir yana, ibadetlerine düşkün bir Müslümandı. Hayatının komada geçirdiği son üç günü hariç namazlarını hiçbir zaman aksatmadı. At sırtında yolda giderken bile vakit girdiğinde atından inmiş namazını kılmıştır Selahaddin. Çocuklarına takva ve ibadet hususunda uyarılarda bulunmuş, etrafındaki emir ve kumandanlarına Allah'ın yolundan ayrılmamalarını öğütlemiştir. Sosyal ve iktisadî gelişmeler, imar faaliyetleri, hizmet müesseseleri ve medreseler, Selahaddin Eyyubî'nin haklı olarak "Salâhü'd-Dünya ve'd-Dîn" lakabıyla anılmasını sağlamıştır. Ömrünün tamamında savaş ile meşgul olmasına rağmen ilmi oldukça yüksekti. Arapça, Farsça, Türkçe ve Kürtçe biliyordu, yüksek bir tarih bilgisi vardı ve devrinin parlak âlimlerinden İslam hukuku okumuştu. Hem ilim ehli hem strateji uzmanı hem iyi bir tarihçi hem de muhteşem bir kumandan ve liderdi.

Sultan Selahaddin neredeyse fakirdi

Sultan Selahaddin için para tren gibiydi, istasyona gelir gelmez gerekli yerlere ulaştırılırdı. Şunu da saklayayım, biriktireyim kaygısına hiç düşmedi. Bu yüzden de dünyadan göçüp gittiğinde şahsi hazinesi tamamen boştu, neredeyse fakirdi yani. Sandığından 47 dirhemden ve 1 dinardan başka bir şey çıkmamıştı. Sultandan evlatlarına nakit olarak hiçbir şey kalmadığı gibi mülk olarak da ne bir ev ne bir akar ne bir bahçe ne bir köy ne bir mezra ne de başka bir şey kalmıştı. Ölümünden sonra hakkında bir sürü şey anlatıldı. Bunlardan biri Frenk Vakanüvis Vincent Beauvais'in, Selahaddin'in ölüm ânı ile anlattığı olaydır; "Selahaddin ölüm döşeğindeyken sancaktarını yanına çağırtarak ona, kefeninden bir parçayı mızrağının ucuna takarak Dımaşk'ı dolaşmasını ve yüksek sesle, bütün doğunun tek hükümdarının mezarına bu bez parçasından başka bir şey götürmediğini ilan etmesini istedi" der.

Kudüs'ün fethi sırasında elde edilen 300 bin dinara yakın parayı âlimler, süfliler, askerler ve halkın arasında dağıttı. Aslında para onu hedefine ulaştıracak bir araç idi. Bunu çok iyi bilen Kâtib el-İsfahânî, sultanın cömertliğini ve sebebini şöyle anlatır: "Selahaddin'in cömertliği israf derecesindeydi. O bu şekilde davranarak fetihleri için askerleri bir arada tutmuş, birlikleri ona itaat etmişlerdir" demektedir. İbnü'l Esir, Selahaddin'in cömertliği konusunda; "Sultan çok cömertti, bir şey vereceği zaman öyle üzerinde fazlaca düşünmezdi. Öldüğü zaman hazinesinde 1 Surî dinar ve 40 Nâsırî dirhemden başka bir şey çıkmaması onun cömertliğine delil olarak yeter. Akkâ önlerinde Haçlılar karşısında kaldığı süre içinde develer hariç 18 bin at ve katır masraf etti. Harcadığı para, altın, elbise ve silahların tespiti ise mümkün değildir. Mısır'da Fatımî devleti yıkılınca sayılamayacak kadar çok ve muhtelif zahire ele geçirmiş fakat hepsini halka dağıtmıştı" demektedir.

SELAHADDİN İÇİN PARA, ONU HEDEFİNE ULAŞTIRACAK BİR ARAÇTI SADECE

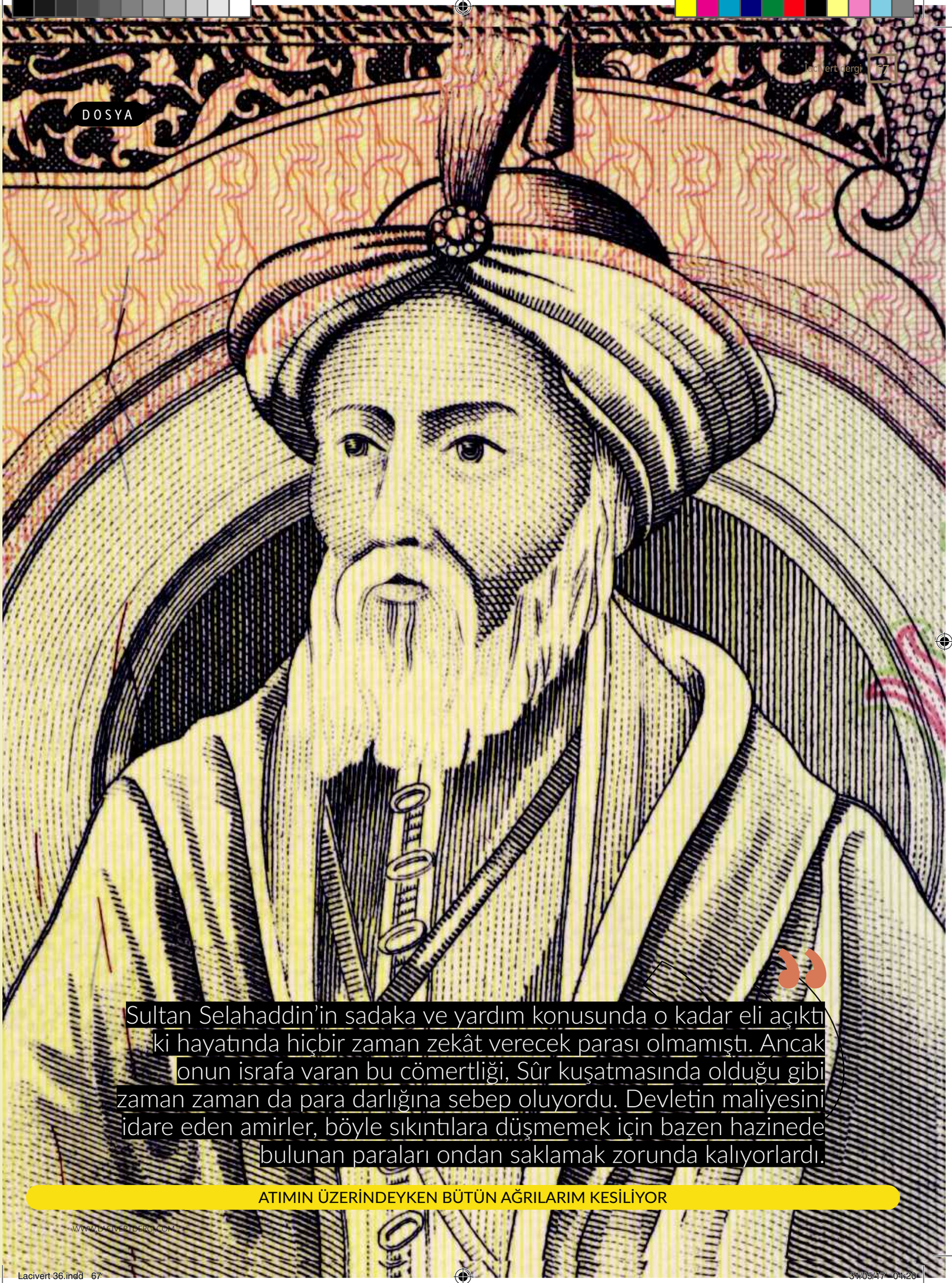

Sultan Selahaddin'in sadaka ve yardım konusunda o kadar eli açıktı ki hayatında hiçbir zaman zekât verecek parası olmamıştı. Ancak onun israfa varan bu cömertliği, Sûr kuşatmasında olduğu gibi zaman zaman da para darlığına sebep oluyordu. Devletin maliyesini idare eden amirler, böyle sıkıntılara düşmemek için bazen hazinede bulunan paraları ondan saklamak zorunda kalıyorlardı.

ATIMIN ÜZERİNDEYKEN BÜTÜN AĞRILARIM KESİLİYOR

Lacivert 36.indd 67 31.05.17 04:20

Fatımî ve Atabeg saltanatını yıkan, Kudüs Krallığı'nı tarihe gömen bir sultan olarak Selahaddin'in bu devletlerin hazinelerine sahip olması gerekirken, öldüğü zaman şahsi hazinesinde birkaç altın ve gümüşten başka bir şeyinin olmaması, Arapların cömertlik timsali Hâtem-i Tâ'î'den daha cömert olduğunun göstergesidir. Akkâ Kalesi'ne yardıma geldiğinde 17 bin atı olduğu söylenirken, bundan birkaç gün sonra binecek bir atının dahi olmadığı, zaferden sonra mükâfat olarak atlarını dağıttığı rivayet edilir. Elinde bulundurduğu vilayetlerin birçoğunu emirlerine ödül olarak vermiştir. Sadaka ve yardım konusunda o kadar eli açıktı ki hayatında hiçbir zaman zekât verecek parası olmamıştı. Ancak onun israfa varan bu cömertliği, Sûr kuşatmasında olduğu gibi zaman zaman da para darlığına sebep oluyordu. Devletin maliyesini idare eden amirler, böyle sıkıntılara düşmemek için bazen hazinede bulunan paraları ondan saklamak zorunda kalıyorlardı.

Biz Dımaşk'ta ikamet için yaratılmadık

Sultan Selahaddin zenginliği elinin tersiyle itmişti ama onun canından üstün gördüğü, hayatının merkezine aldığı hedefleri vardı. Kudüs bunlardan biri ve en önemlisiydi. Bunu da gerektiğinde dile getirirdi, Dımaşk'taki köşkü görünce verdiği tepki ve manidar sözleri gibi. Şöyle ki; Selahaddin, bir savaş dönüşü Dımaşk'a geldiğinde Hazine Dairesi Vekili Safiy b. Fâyiz'in kalede yaptırdığı muhteşem bir köşkle karşılaştı. Buna çok kızan Selahaddin hemen Safiy'yi görevinden aldı ve oradakilere şunları söyledi: "Biz ne Dımaşk'ta ne de başka bir beldede ikamet etmek için yaratıldık. Aksine biz Aziz ve Celil olan Allah'a ibadet edip, O'nun yolunda cihat etmek için yaratıldık. Senin bu inşa ettirdiğin köşk nefislere gevşeklik verip asıl yaratıldıkları şeyi yapmaktan yani asıl görevinden alıkoyacak ve tembelleştirecek işlerdir."

> FATIMÎ VE ATABEG SALTANATINI YIKAN, KUDÜS KRALLIĞI'NI TARİHE GÖMEN BİR SULTAN OLARAK SELAHADDİN'İN BU DEVLETLERİN HAZİNELERİNE SAHİP OLMASI GEREKİRKEN, ÖLDÜĞÜ ZAMAN ŞAHSİ HAZİNESİNDE BİRKAÇ ALTIN VE GÜMÜŞTEN BAŞKA BİR ŞEYİNİN OLMAMASI ONUN NE DENLİ CÖMERT BİR YAPIYA SAHİP OLDUĞUNUN BİR İSPATIDIR ASLINDA.

Sultan Selahaddin, tasavvufa ve tasavvuf ehline de çok değer verirdi. Onun mutasavvıfların semalarına katıldığına dair pek çok kayıt mevcuttur. Selahaddin'in birçok meseleyi danıştığı sufîler de vardı. Bunlar hem ordunun manevi destekçisi oluyor hem de düşmana karşı büyük cesaret ve kahramanlık örnekleri sergiliyorlardı. Tasavvuf ehli kişiler de bir mutasavvıf gibi yaşayan zahid meşrepli Selahaddin'i seviyorlardı. Bir sohbet esnasında; "İnsanlar arasında öyleleri var ki onlar altın ile toprak arasında hiçbir fark görmezler" demiştir. İbn Şeddâd bu sözüyle sultanın kendini kastettiğini rivayet eder.

Kudüs'ü fethetmeyi hayatının gayesi edinen Selahaddin, çok az yiyor ve çok az gülüyordu. Bunun sebebi kendisine sorulduğunda, "Kudüs Haçlıların işgali altındayken ben nasıl olur da gülebilirim, nasıl sevinebilirim ve nasıl yiyip içebilirim? Hele hele nasıl uyuyabilirim?" diyordu. Hatta İbn Şeddâd şöyle bir anı anlatır: "Selahaddin Kudüs hakkında o kadar düşünceliydi ki çocuğunu kaybetmiş anne gibi şaşkındı, atının üzerinden inmiyor, her defasında; Ey Müslümanlar! Allah için, Allah için diye bağırıyordu."

"Dostlar, vallahi susuzluktan öleceğim"

Selahaddin hoşgörülü bir liderdi. Kusurlar karşısında mütebbessim davranır, çoğu zaman onları görmezden gelir, kızmazdı. Yağmurlu bir günde İbn Şeddâd katırı ile Selahaddin'in yanına geldiğinde, katır develerden ürkerek sultana çarptı. Sultan bu olaya sadece gülümsedi. Yine yağmurlu bir günde İbn Şeddâd'ın katırının ayağından sıçrayan çamur sultanın elbisesini kirletti. Sultan sadece gülümsedi yine. Kendisinin cezalandırılacağını düşünerek, korkudan tir tir titreyen İbn Şeddâd'ı sakinleştirerek üzülmemesini söyledi. Buna benzer hiçbir olayda, hiç kimse ondan kaba ve çirkin bir davranış ve söz işitmedi.

Tahtı, atının eyeridir

Sultan Selahaddin'in sarayı atı, tahtı da atının eyeridir. İbn Cübeyr, Selahaddin'in evinin olmamasıyla ilgili olarak, "Allah, bu sultanı yöre Müslümanlarına bir rahmet olarak göndermiştir. Sultan rahat ve huzur nedir bilmez, onun tahtı atının eyeridir" demiştir. Ve o atının eyerinde rahat ettiğini, hatta ağrılarının bile kesildiğini dile getirmektedir. Şöyle ki; Sultan Selahaddin, Akkâ'daki büyük savaş sırasında hastalanmıştı. Vücudunun belinden dizlerine kadar olan bölgesi çıban doluydu ve oturamıyordu. Yemeğini yan tarafına yatarak yemeye çalışıyordu. Çoğu zaman ağrılarından yemek yiyemeyince de yarım bırakıyor, etrafındakilere dağıttırıyordu. Bu durumdayken çadırından çıkıp atına biniyor, sabahtan öğleye kadar ordusunu denetliyordu. Öğle namazını kıldıktan sonra tekrar atına binerek ikindiye kadar atının sırtında ordusunun içinde dolaşıyor, talimatlar veriyordu. Vücudunu kaplayan çıbanların dayanılmaz acısına rağmen at sırtında dolaştığını gören İbn Şeddâd, hayretle niye böyle yaptığını sorar gibi bakınca; "Bu Allah'ın bir lütfu olmalı, atımın üzerindeyken bütün ağrılarım kesiliyor" diyordu.

Yakınlarının ölümüne bile ağlayamadı

Selahaddin, Remle'de Frenkler'e taciz akınları yaparken Haçlı kuvvetleriyle şiddetli bir çatışmaya tutuşulduğu sırada kendisine bir mektup ulaştırıldı. En yakın emirlerinin dışındakileri çadırın-

Lacivert 36.indd 68 31/05/17 04:20

DOSYA

Sultan Selahaddin tasavvufa ve tasavvuf ehline de çok değer verirdi. Onun mutasavvıfların semalarına katıldığına dair pek çok kayıt mevcuttur. Selahaddin'in birçok meseleyi danıştığı sufîler de vardı. Bunlar hem ordunun maneviyatını yükseltiyorlar hem de düşmana karşı büyük cesaret ve kahramanlık örnekleri sergiliyorlardı.

SULTAN SELAHADDİN, TASAVVUFA VE TASAVVUF EHLİNE DE ÇOK DEĞER VERİRDİ. ONUN MUTASAVVIFLARIN SEMALARINA KATILDIĞINA DAİR PEK ÇOK KAYIT MEVCUTTUR. SELAHADDİN'İN BİRÇOK MESELEYİ DANIŞTIĞI SUFÎLER DE VARDI. BUNLAR HEM ORDUNUN MANEVİYATINI YÜKSELTİYORLAR HEM DE DÜŞMANA KARŞI BÜYÜK CESARET VE KAHRAMANLIK ÖRNEKLERİ SERGİLİYORLARDI.

ANCAK SAVAŞ KAZANILDIKTAN SONRA AĞLAYABİLDİ

dan çıkarttı. Sonra mektubu açıp okudu. Ağladı, hıçkırıklara boğuldu. Yanındakiler de ağlıyordu. Mektup yeğeni Takıyyüddin'in ölüm haberini bildirmekteydi. İbn Şeddâd kendini toparlayarak ona; "İçinde bulunduğunuz durum için Allah'a tövbe edin. Bakın biz neredeyiz, onlar nerede? Ağlamayı bırakın, işinizin başına dönün" dedi. Sultan; "Evet, Allah bizi affetsin, bu ölüm haberi bu çadırın dışına sızmasın, bunu şimdilik kimse bilmesin" diyerek, kendini toparladı. Ağladığının belli olmaması için, yüzünü gül suyuyla yıkadı. Neşeli görünmeye çalışarak gelen yemekten yiyip, etrafındakileri de sofraya davet etti. Düşman Yafa'ya, Selahaddin ve ordusu Natrun'a çekilinceye kadar Takıyyüddin'in ölümünden hiç kimse haberdar olmadı. O zamana kadar askerin moralinin bozulacağı düşüncesiyle sultan acısını içine gömdü. Ancak savaş kazanıldıktan sonra hıçkırıklara boğularak üzüntüsünü dışarı vurabildi. Bu, Sultan Selahaddin'in savaş meydanında yaşadığı ikinci acı idi. Daha önce de Safed Kalesi'nin alınması esnasında oğlu İsmail'in ölüm haberi gelmişti. Mektubu okurken gözleri dolmasına rağmen, bunu en yakınındakilere bile sezdirmemiş, kuşatmaya devam etmişti. Hatta o gece beş tane mancınık hazırlanması emrini vermiş ve askerleriyle beraber sabaha kadar uyumayıp mancınıkların tamamlanmasını denetlemiş ve oğlunun ölümüne ağlayamamıştı. Etrafındakiler ölüm haberini kale alınıncaya kadar öğrenmemişlerdi. Böyle birçok olayda ortaya koyduğu tavırla, ordusunun maneviyatını kendi acısından üstün tutmasını bilecek kadar düşünceli ve sabırlı bir insandı Sultan Selahaddin.

Richard'ın barbarlığı

Sultan Selahaddin, kendi dininden olmasa da masum insanları öldürmezdi. Mesela Akkâ Kalesi'nin savunmasında birçok olumsuzluğun üst üste gelmesiyle bütün savaşlarının tek kayıplı antlaşmasını yapıp, Akkâ'dan çekilmek zorunda kaldığında, 3 bin Müslüman esir, yalnız dinlerinden dolayı I. Richard tarafından kılıçtan geçirilmişti. Bu olaya misilleme olarak bazı komutanlar Selahaddin'e yanlarında bulunan esir Hıristiyanları idam etmeleri gerektiği tavsiyesinde bulundular. O buna muhalefet ederek; "Düşmana cellatlıkla değil, savaşçılıkla karşı çıkmak gerektiğini" söyleyerek dinlerinden dolayı insanların öldürülmesini tasvip etmediğini göstermişti. Selahaddin Eyyubî'nin Batılıların hafızasında engin bir hayranlık uyandırmasına karşılık, şuur altında da derin bir kin hissettirecek kadar unutulmaz bir tesir bırakması bu yüzdendir aslında. Mesela Fransız Generali Garo, 1920'deki Meyselûn Savaşı'nı takip eden günlerde Dımaşk'a girer girmez, önce Sultan Selahaddin'in kabrine gitmiş; Sultan Selahaddin'in kabrini tekmeledikten sonra ona, alaycı bir seslenişle: "Selahaddin! Haçlı seferi şimdi bitti! İşte biz döndük!" diyerek, Batılılar adına sanki Hıttîn'in öcünü almak ve kabaran öfkeyi boşaltmak istemişti.

Bir tarafta şahsi hazinesi tamtakır olan Sultan Selahaddin Eyyubî, diğer tarafta da onun kabri şerifini tekmeletmeye fırsat verecek kadar ayrışmış Müslümanlar...

Lacivert 36.indd 69 31/05/17 04:20

ŞARK'IN KANDİLİ, KILICI VE KALKANIDIR NUREDDİN ZENGİ

SÖYLEŞİ :: RAŞİT ULAŞ :: ALİ EMRE

> Haçlı istilalarının sadece Ortadoğu denen coğrafyayı değil, Endülüs'ten Kuzey Avrupa'ya kadar bütün dünyayı kasıp kavurduğu 12'nci yüzyılda yaşayan Nureddin Zengi, deyim yerindeyse suyu tersine akıtmayı başaran adam.

TARİHTEKİ BÜTÜN BÜYÜKLERİMİZ HAKKINDA BİLDİĞİMİZ EN İYİ KİTAPLARI BATILILAR YAZDI

DOSYA

Haçlı istilalarının, sadece Ortadoğu denen coğrafyayı değil, Endülüs'ten Kuzey Avrupa'ya kadar bütün dünyayı kasıp kavurduğu 12. nci yüzyılda yaşayan Nureddin Zengi, devim yerindeyse suyu tersine akıtmayı başaran adam.

Türk şiirinin önemli isimlerinden Ali Emre'yle yeni çıkan *Nureddin Zengi* romanı üzerine bir sohbet gerçekleştirdik. Roman üzerine uzun yıllardır çalıştığını söyleyen Emre, Nureddin Zengi gibi önemli bir komutanın anlaşılmasının kendimizi tanımak adına çok önemli olduğunu belirtiyor.

Sizi 90 kuşağının önemli bir şairi olarak biliyoruz. Neden Nureddin Zengi üzerine bir roman yazmak istediniz?

Tarihe, tarihî olaylara ve şahsiyetlere gençliğimden beri ilgim, merakım vardı. Tarihçi olmadığım için hayıflandığım da olmuştur hatta. Edebiyatçı tarafımdan aşağı kalmamıştır tarihle ilgili okumalarım, araştırmalarım. Bu bağlamda 90'lı yılların başlarında Bahaeddin Kök'ün, *İşaret Yayınları*'ndan çıkan bir kitabı bu konuda gözümü açmıştı ilk kez. Ağırlıklı olarak, Zengiler dönemindeki kurumlar üzerinde duran bir akademik çalışmaydı. Başta Nureddin Mahmud bin Zengi ile ilgili kısa bir biyografi de vardı. Dikkatimi çekmişti. Kaynakçası da zengindi fakat Haçlı Seferleri gibi çok önemli bir döneme ve o dönemde yaşamış önemli kişilere ışık tutmalarına rağmen kaynakçada geçen bu eserlerin çoğu Türkçeye çevrilmemişti henüz. Ben de dikkatimi çekenleri bir yere kaydettim ama hem Nureddin Zengi hem de bu konuyla ilgili kitaplar üzerinde yoğunlaşamadım. Temel kaynak, İbnü'l Esir'di. O zaman internet yeniydi, kitapları bu kanal üzerinden takip etmek çok zordu. Ben de Sivas'ta öğretmendim. Sonra Ankara'ya geldim. Bir gün Ankara'da bir sahafta İbnü'l Esir'in, *El-Kâmil Fi't-Tarih* adlı meşhur eserinin *İslam Tarihi* ana başlığıyla toplu bir çevirisiyle karşılaştım. Görür görmez yaşadığım sevinç ve heyecan bugün bile aklımdadır. Hemen biraz para bulup, bir kısmını da borçlanıp yazdırarak 12 ciltlik bu eseri aldım. O sıralarda Amin Maalouf'un, *Arapların Gözüyle Haçlı Seferleri* adlı kitabı da çevrildi. Maalouf'un bu kitabının bazı bölümleri, büyük ölçüde İbnü'l Esir aktarımlarına dayalıdır. Fakat bu büyük tarihçi değil, Maalouf öne çıkmıştır. Uzatmayayım; tarihçiler nazarında bile daha çok Selahaddin'in gölgesinde kalan Nureddin Zengi, bu kitaplarla biraz daha gündem oldu. Ben de önce birkaç yazı yazdım onunla ilgili. Körfez Savaşı'ndan sonra, İngiltere'de yaşayan Pakistan doğumlu Tarık Ali, Müslümanların bir medeniyetinin olmadığını söyleyen Amerikan askerlerine kızarak güya bunun aksini iddia eden romanlar yayımladı peş peşe. Hemen Türkçeye de çevrildi bunlar. Biri, *Selahaddin'in Kitabı* adını taşıyordu. Okudum. Şok oldum. Utandım. Üzüldüm. Kompleksin dibiydi yani kaba tabirle. Cinsellik, ahlaksızlık, düşkünlük içeren, bir cümleyi bin cümle eden, bazı yerleri resmen Batılıların hoşuna gitsin diye yazılan, uydurmalarla dolu onlarca sayfa... Oryantalistler bile bu kadar art niyetli değildir Selahaddin konusunda.

Roman Selahaddin Eyyubî ile devam edecek mi?

Bir arkadaşım, önce Nureddin'den başla, dedi. Sonra Selahaddin, hatta sonra da Baybars. Hak verdim. Yoğunluğum, başka işler için koşturmam hiç bitmedi fakat ara sıra romanı düşünmeye ve 2000'lerin sonundan itibaren de yazmaya başladım. Yazdıklarımın bir kısmı talihsizlik sonucu kayboldu, bir kısmını da ben sildim attım. Bir de bu konuda okuma isteği yazmaktan daha baskın çıktı. Arapça, Fransızca eserleri gördüm, onlara ulaşmaya çalıştım. Çeviride bazı arkadaşlardan yardım istedim. Türkçeye aktarılan kitaplar da çoğaldı zamanla. Tarihî filmlerin, dizilerin, kitapların fazlalaştığı bir dönemde okumanın yanı sıra yazmaya da ağırlık vermeye başladım.

Haçlı istilalarının, sadece Ortadoğu denen coğrafyayı değil, Endü-

Lacivert 36.indd 71 31/05/17 04:20

SELAHADDİN, NUREDDİN YAŞADIĞI SÜRECE HEP ONUN EMRİYLE HAREKET ETTİ. MISIR'DAKİ BÜTÜN İCRAATLARI DA ONUN EMİR VE TAVSİYELERİYLE GERÇEKLEŞTİ. ZATEN YANINDAKİ EN GÜVENDİĞİ ADAMLAR, NUREDDİN'E SADIK KİMSELERDİ. NUREDDİN DE SELAHADDİN'İ DAİMA TALTİF ETTİ, ÖVDÜ HATTA KAYIRDI.

lüs'ten Kuzey Avrupa'ya kadar bütün dünyayı kasıp kavurduğu 12'nci yüzyılda yaşayan Nureddin Zengi, deyim yerindeyse suyu tersine akıtmayı başaran adam. Bugünküne benzeyen tarafları çok fazla olan Müslüman Şark'ın o dönemde hem kandili hem kılıcı hem de kalkanı. Ben de gücüm yettiğince bu kıymetli çehreye edebiyatın içinden dikkat çekmek istedim.

İbnü'l Esir el-Cezerî'nin; "Ben bütün önceki sultanların hayatını inceledim. İlk dört halife ve Ömer bin Abdülaziz dışında, Nureddin'den daha temiz ve ahlaklı bir hayat süren, ondan daha adaletli bir sultana rastlamadım" diye bir sözü var. Zengi bu kadar kıymetli bir insan olmasına rağmen biz neden kendisini tanımıyoruz, bu zamana kadar gerek tarih gerekse edebiyat dünyasında neden hiç gündem olmadı?

İbnü'l Esir'in bu sözünü ben de romanın başına aldım. Bugünkü Türkiye sınırları içinde yer alan Cizreli bir ailenin çocuğu kendisi. Aslen Kürt olduğunu söyleyenler var. Arapça yazmış eserlerini. Gençken Cizre'den ayrılıp Musul'a gidiyor. Bazı aktarımları, tespitleri, yorumları teyide, kritik edilmeye muhtaçsa da Ortaçağ diye adlandırılan dönemin en büyük tarihçilerinden. Çocuk yaşta olduğu için Nureddin Zengi'ye yetişemiyor ama Selahaddin döneminin tanığı. Hıttin Savaşı'nı izliyor mesela. Musul'da, Zengilere hizmet etmiş yıllarca. Onlarla ilgili müstakil bir kitabı da var. Ünlü tarihini de ölümünden birkaç yıl önce bitirmiş. O olmasaydı, o yazmasaydı Zengiler ve Nureddin Mahmud hakkında bildiklerimizin en az yarısı olmayacaktı belki de.

Romanda da kullandığım bir cümle ile cevap vereyim sorunuza: Müslüman Şark; güzellerin, güzidelerin, hazinelerin üzerinde uyur. Bugün de durum çok farklı değil aslında. Birçok konuda hâlâ Batılıların ağzına bakıyoruz. Oryantalist bilgi ve estetik, aydınlarımızın kimyasına her yönüyle karışmış. Tarihteki bütün büyüklerimiz hakkında bildiğimiz en iyi kitaplar Batılı yazarların elinden çıkmış. Biz yazmıyoruz yeterince. Yazanları da görmüyoruz, görmezden geliyoruz. Tarihteki uyuşukluk, körlük, vurdumduymazlık bugün de devam ediyor büyük ölçüde. Bir de şu var, yine bunu da kullandım romanda: Sanıldığı gibi zaman yeterince âdil bir yargıç değil. Tarih de dürüst bir sarraf değil. Kıymetli işler, bilgiler, tanıklıklar içeren şişeyi, potkalı denize bırakanlar kadar; onu bulanlar, bulmak için koşturanlar, bulabilecekleri yerleri sezenler de bir o kadar değerli kanaatimce.

Bildiğimiz kadarıyla Türkçede Zengi üzerinde çok fazla kaynak yok, kurguyu hangi kaynaklardan istifade ederek yaptınız?

Ne yazık ki öyle. Kitabın başında "Yine de Bir Şey Yapabildim Diyemem Hatırana" başlıklı bir iki sayfalık bir açıklama yazdım ben de bunlara değinerek. Bizde onun hakkında, bırakalım bir romanı yahut başka türde bir edebî eseri, derli toplu bir tek biyografi kitabı bile yok. Sanki özellikle karanlığa terk edilen, ders kitaplarında bile adı anılmayan bu güzide önderi öğrenir öğrenmez, elime geçen ve onunla biraz ilgisi olan her şeyi dikkatle okumaya çalıştım yıllarca. Çoğu Haçlı Seferleri'nden yahut Selahaddin Eyyubî'den söz eden yerli yabancı onlarca kitapta, bazen iğneyle kuyu kazarcasına, Nureddin Mahmud'un izini sürdüm. Biraz iddialı olacak ama Haçlı Seferleri'ni, Nureddin Zengi'nin yaşadığı dönemi, Selahaddin Eyyubî'nin hayatını ve mücadelesini hatta ondan sonraki süreci; yer ve zaman bildirerek, belli başlı aktörlerini sayıp dökerek ezbere ve saatlerce, günlerce anlatabilirim sanırım. Temel kaynak, daha önce söylediğim gibi İbnü'l Esir elbette. Onun ünlü tarihi ve Zengiler'le ilgili müstakil kitabı. O dönemde yaşayan İbnü'l Kalanisî, Üsame ibn Münkız, İbnü'l Adîm, İbnu Şeddad gibi müelliflerden bize gelenler de

önemli kaynaklar. Haçlı Seferleri'yle, Selçuklularla, Selahaddin'le ve Eyyubîlerle ilgili yerli ve yabancı onlarca kitap var sonra. Namık Kemal'den Ahmet Ağırakça'ya ve Bahaeddin Kök'e; Süryani müellif Ebu'l-Ferec Gregory'den Claude Cahen'e ve Runciman'a dek çok sayıda yazarın kitabı... Bazı romanları, belgeselleri, filmleri de dâhil etmek lazım. Müstakil bir kitaplığım oldu neredeyse bu alanla ilgili.

Tarihî romanlarda yahut dizi ve sinema gibi türlerde en büyük problemin kurguyu aslına bağlı kalarak oluşturmak olduğu söylenir. Siz bu konuyu nasıl değerlendiriyorsunuz ve romanda nasıl uyguladınız?

Bu konuda zorlandığımı söylemeliyim. Nureddin Zengi hakkında bizde daha önce yazılmış başka kitaplar olsaydı daha farklı bir kitap yazardım sanırım. Hayal gücü, kurmaca daha çok öne çıkardı, daha baskın olurdu mutlaka. Nureddin'in hayatının ve tarihte benzerine çok az rastlayabileceğimiz çok yönlü çabasının, değer aşılayan mücadelesinin üstünün örtülmemesi konusunda azami gayret göstermek zorunda hissetim hep kendimi çünkü. Bunun sonucu olarak, salt kurmacayı esas alarak yazdığım onlarca sayfayı sildim. Günümüz insanının özellikle de gençlerin bu kıymetli simayı, bir parça da olsa yakından tanıyabilmelerini istedim. İç içe geçen, uçları belli yerlerde, zamanlarda buluşan iki hatta üç anlatı eşliğinde ilerliyor kitap bu yüzden. Güzergâhlardan birinin Nureddin Zengi'nin hayatını, romanın temel ölçütleri kadar kronolojiyi de büyük ölçüde dikkate alarak verdiğini söylemek mümkün. Nureddin Zengi'den 30-40 yıl sonra, onu bize anlatan Halepli bir kadın ve yanındaki dört genç de romanın başkahramanları olarak çıkıyor karşımıza. Bu kadarıyla yetineyim.

İki büyük komutan Selahaddin Eyyubî ile Nureddin Zengi arasındaki ilişki ne boyutta idi?

Nureddin Zengi, 1118-1174 yılları arasında yaşadı. Selahaddin, ondan 20 yaş küçük. Babası Eyyub ve amcası Şirkûh, daha Selahaddin doğmadan Nureddin'in babası Atabey İmadüddin'in hizmetine giriyorlar. Atabey, Caber Kalesi önlerinde Frenk asıllı bir hadımı tarafından çadırında öldürülünce, ileride Mısır'ı zapt edecek olan Şirkûh, Halep emiri olan Nureddin'in yanında kalıyor. Eyyub ise Şam yakınlarındaki Baalbek'te. Baalbek elden çıkınca Şam'a yerleşiyor ailesiyle. Zamanla bu şehirdeki başka bir Türkmen atabeyliği olan Böriler'e diğer adıyla Tuğtiginliler'e hizmet ediyor. Selahaddin genç yaşta amcasının yanına gidiyor. Bir süre Halep'te kalıyor. Nureddin'e takdim ediliyor. Tanışıklık orada, o zaman başlıyor. Nureddin, Şam'ı zapt edince Eyyub, Şam valiliği gibi bir konuma getiriliyor. Ciddi, vakarlı Nureddin'in huzurunda oturmasına izin verilen tek adam Eyyub. Bir süre sonra, yirmili yaşlarının ortalarında Şam şahnesi yapılıyor Selahaddin. Şahne, şehrin asayişinden sorumlu olan askerî vali demek. Mısır'daki karışıklıklar üzerine, gönülsüz olmasına rağmen, Haçlıların da göz koyduğu Mısır'a amcası ile üç kez sefere çıkıyor. Üçüncü seferde, eski vezir öldürülünce Şirkûh, Mısır veziri yapılıyor. Fakat o da iki ay sonra bir ziyafet sırasında vefat ediyor. Çeşitli beklenti ve tartışmalardan sonra, daha otuzlu yaşların başındaki Selahaddin vezir ilan ediliyor bu kez. Böylece Mısır da Nureddin'in eline geçmiş oluyor. Nureddin, genç vezire yardımcı olmaları için, bir süre sonra babasını, kardeşlerini de gönderiyor Mısır'a. Birçoklarına göre, ikinci Mısır seferinden sonra Eyyub oğlu Yusuf'a, Selahaddin adını, unvanını veren de Nureddin'dir. Yetiştirdiği devlet adamları ve emirlerle Mısır'ın kapılarını o aileye açan da odur.

SANKİ ÖZELLİKLE KARANLIĞA TERK EDİLEN, DERS KİTAPLARINDA BİLE ADI ANILMAYAN ZENGİ'Yİ ÖĞRENİR ÖĞRENMEZ, ELİME GEÇEN VE ONUNLA BİRAZ İLGİSİ OLAN HER ŞEYİ DİKKATLE OKUMAYA ÇALIŞTIM YILLARCA.

Selahaddin, Nureddin yaşadığı sürece hep onun emriyle hareket etti. Mısır'daki bütün icraatları da onun emir ve tavsiyeleriyle gerçekleşti. Zaten yanındaki en güvendiği adamlar, Nureddin'e sadık kimselerdi. Nureddin de Selahaddin'i daima taltif etti, övdü hatta kayırdı. Nureddin'in isteğiyle, bir süre sonra Fatımîler'e son verdi Selahaddin. Abbasi halifesi, ülkenin temliknâmesini kendisine göndermesine rağmen Mısır'da Selahaddin'in tasarruflarına saygı duydu, yanlış yapmaması için zaman zaman ikaz etti sadece. Sadece Selahaddin'in babasını, kardeşlerini, ailesini değil; Şam'daki en kıymetli âlimlerden, emirlerden bazılarını da gönderdi Selahaddin'in yanına. Ona bütün güçleriyle destek olmalarını istedi. Selahaddin de Arabistan'ı, Yemen'i, Trablusgarp ve Tunus'u aldığı zaman bile oralarda hutbeyi Nureddin adına okutturdu. Nureddin'den hep "Efendimiz" diye söz etti. Onun desteğini, yardımlarını hiç unutmadı. Nureddin vefat ettiğinde de onun daha 11 yaşındaki oğluna bağlılığını bildirdi hemen, hutbeyi Salih İsmail adına okuttu. Sonra yapıp ettikleri de Nureddin'in hedeflerinden ayrı şeyler değildi. Kudüs'ü fethettiğinde de Nureddin'in daha önce yaptırdığı minberi, Aksa Mescidi'ne koydurttu. O da ömrünü, Müslümanların birliği ve istilacı Frenklerin kovulması için harcadı. İkisi de neredeyse aynı yaşta, 55 yaşında vefat etti. Buna rağmen hem o dönemde hem de sonraki süreçte ikisini birbirine düşürmek, aralarını açmak isteyenler hiç eksik olmadı. Romanın bir bölümünde bunları da tartıştım, anlattım. Hiç kimse hatadan, günahtan münezzeh değil elbette. Fakat o dönemde; büyük acıların, utançların, korkuların yaşandığı o dönemde yaptıkları güzel işlerle, destansı çabalarla Müslümanları uyaran, karanlıktan kurtaran kişilerdi ikisi de.

Teşekkür ederiz.

Lacivert 36.indd 73 31/05/17 04:21

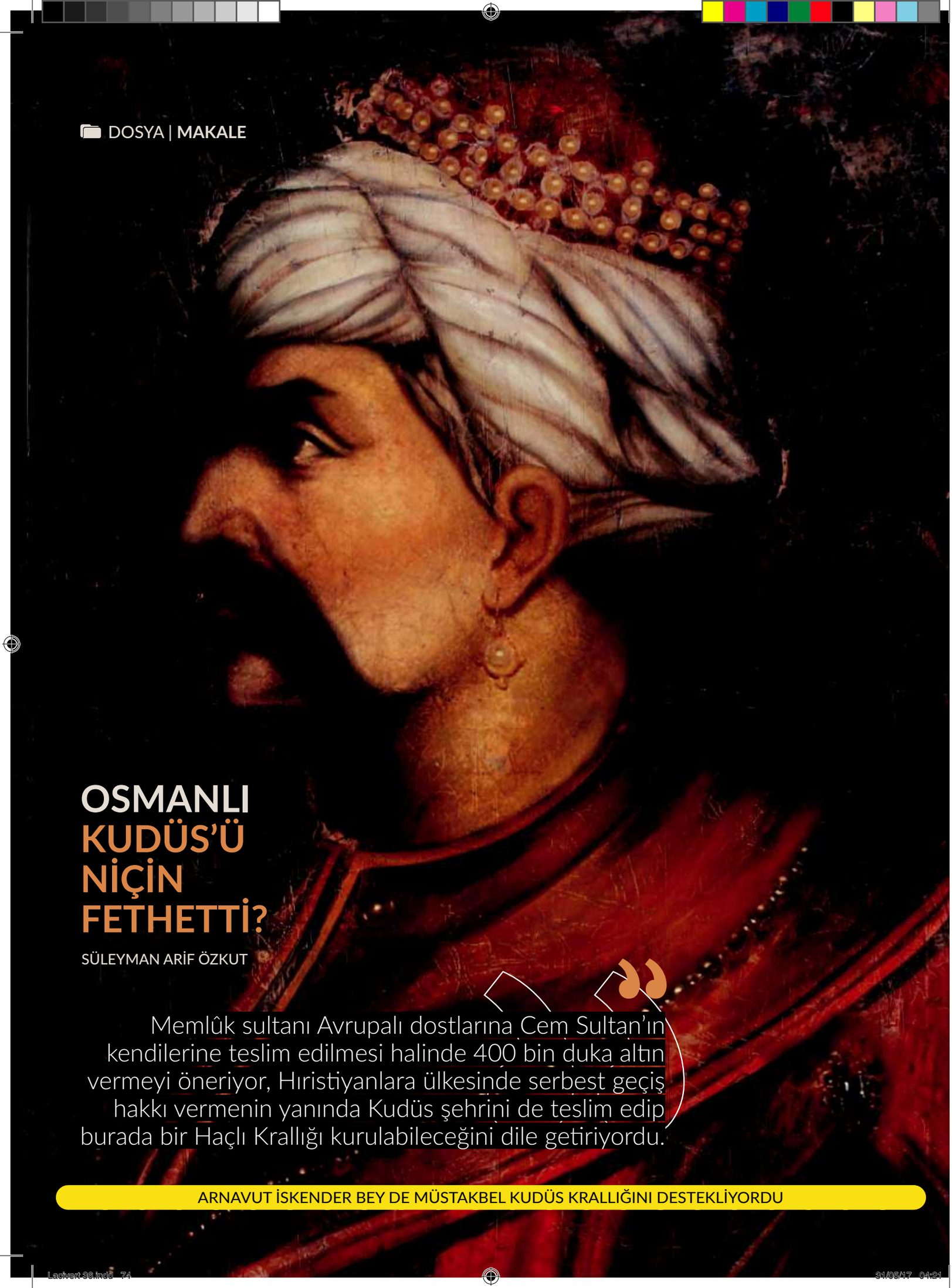

OSMANLI KUDÜS'Ü NİÇİN FETHETTİ?

SÜLEYMAN ARİF ÖZKUT

Memlûk sultanı Avrupalı dostlarına Cem Sultan'ın kendilerine teslim edilmesi halinde 400 bin duka altın vermeyi öneriyor, Hıristiyanlara ülkesinde serbest geçiş hakkı vermenin yanında Kudüs şehrini de teslim edip burada bir Haçlı Krallığı kurulabileceğini dile getiriyordu.

ARNAVUT İSKENDER BEY DE MÜSTAKBEL KUDÜS KRALLIĞINI DESTEKLİYORDU

Dünyanın bilinen en eski coğrafyalarından biri olan Ortadoğu bölgesi, ilkçağdan itibaren birçok büyük imparatorluğa ev sahipliği yaptı. Kadim olanın merkezi olma özelliğiyle Sümer, Akad, Babil, Asur ve Eski Mısır'ı gördü, yaşadı ve tarihin sayfalarına gömdü. Dünyanın ilk siyasi organizasyonlarından olan bu medeniyetlerden günümüze kalan birçok icat, sanat eseri ve tarihî eser bulunsa da bölgede hem bu kadim dönemleri görüp hem de üç semavi dinin ortaya çıkışına ve gelişmesine şahit olan yalnızca bir tek şehir vardı ki, o da Kudüs'tü. Tarih boyunca bu şehre hükmedenler şehrin öneminin her daim bilincindeydiler.

Hz. Ömer İslam ordularıyla 638'de fethetti Kudüs'ü. I. Haçlı Seferi'ne kadar Hz. Ömer'in yerleştirdiği hak ve hukuk çerçevesinde yaşayan şehir halkı, I. Haçlı Seferi'yle bu özelliğini kaybedecekti. Çünkü Musevi ve Müslümanlar, Haçlılar tarafından kılıçtan geçirildiler. 1187'de Selahaddin Eyyubî tarafından geri alınan Kudüs'te tekrar eski adilane yönetim tesis edilmeye çalışıldı. 63 sene Eyyubîler yönetiminde kaldıktan sonra 264 yıl Memlûk ve 400 yıl boyunca da Osmanlı hâkimiyetinde bulunacaktı şehir.

Osmanlı Devleti kurulduğu andan itibaren bir İslam devleti olması hasebiyle Memlûkler ve özelde de İslam halifesiyle iyi ilişkiler içindeydi. Büyük gazalar sonucu elde edilen ganimetlerden her seferinde ciddi miktarda hediyeler Kahire Sarayı'ndaki halifeye ve Memlûk sultanına gönderilir, halifenin hayır duası istenerek Müslüman devletlerin birbirine yardımcı olması vurgusu yapılırdı. Fakat Osmanlı'nın Güneydoğu Anadolu toprakları üzerinde hâkimiyet kurma girişimi ilk ciddi krizi ortaya çıkardı. Yine aynı dönemde II. Mehmed'in İstanbul'u fethi sonrası Kahire sarayı Osmanlıları kendine rakip olarak görmeye başladı. II. Mehmed'in Hac yollarına yapmak istediği yardımlar hiçbir şekilde kabul edilmedi. Dahası Avrupalılarla, Osmanlılar aleyhine çirkin pazarlıklara girişildi.

Kudüs Krallığı'na giden yol

Papa II. Pius, fethin akabinde büyük buhrana sürüklenen Haçlı dünyasının bir türlü vazgeçemediği Kudüs Krallığı projesini 1459'da tekrar uygulamaya koydu. Mantra Konseyi'nde Osmanlı'yı yıkıp Kudüs Krallığı'na giden yolu açmak adına toplanan Venedik, Macar ve İtalyan şehir devletlerinin yanında Anadolu beylerinden bazılarının, mesela Akkoyunluların ve hatta Memlûkler'in elçileri de vardı. Balkanlarda II. Mehmed'e başkaldıran Arnavut İskender Bey de müstakbel Kudüs kralını destekliyordu. Her şey Burgonya Dükü İyi Phillip'e kutsal olduğu ileri sürülen bir kılıcın hediye edilmesiyle başladı. Kılıcı Phillip'e hediye eden ise, Trabzon Rum İmparatoru ve Osmanlı'ya sözde tabi olan bazı Osmanlı beyleriydi. Tabii ki kılıç maksatlı olarak verilmişti. Bu bir Haçlı Seferi'ni işaret ediyor ve kılıç, Phillip'i Kudüs kralı yapacak bir sembol fonksiyonu icra ediyordu. Yaşlı Phillip, hayal ürünü olan bu imparatorluğu hayata geçirmek adına yeniden doğmuşçasına bir faaliyete girişti.

Mantra Konseyi'nde uygun plan ve stratejiler görüşüldü. Uzun Hasan Anadolu ve özelde Bursa'yı fethedecek, Anadolu beylerinden Karaman ve Candaroğlu, bölgelerinde ayaklanmalar tertip ederek Osmanlı'yı oyalarken Macaristan'dan gelecek büyük Haçlı Ordusu Balkanları ve İstanbul'u Türklerden geri alacaktı. Uzun Hasan, bu yeni topraklarından geçecek Haçlı ordularına geçiş izni verecek ve Kudüs'te oluşturulmak istenen krallığa yardım edecekti. Yapılan planlar bunlar olmasına rağmen sonraki sekiz yıl içerisinde II. Mehmed, Haçlılarla işbirliğine tutuşan Anadolu beylerini ve Trabzon Rum İmparatorluğu'nu ortadan kaldırdı. Anadolu'daki destekçilerini kaybeden Haçlılar bu defa Uzun Hasan'dan medet umar oldular. Fakat Otlukbeli Savaşı'nda Fatih bu rakibini de bertaraf edince, ortada sadece Haçlılarla ittifak edip onları İslam dünyasının kalpgâhına davetten çekinmeyen Memlûkler kalmış oldu.

II. Mehmed'in sefere çıktığı sırada Gebze sahrasındaki ani ölümü bir şeyleri yarım bıraksa da, seferleri hakkında bilgi vermeyi sevmeyen İstanbul fatihinin rotası ekser tarihçilerin yorumuna göre Memlûkler üzerineydi. Ve kutsal bölgeler başta olmak üzere bölge üzerinde yürütülen Haçlı projelerini boşa çıkarmak içindi. Sultanın erken ölümü Memlûklerle olan mücadelesini yarım bırakmıştır. Anlaşılan odur ki kutsal yerler olan Hicaz ve Kudüs'e karşı olan hassasiyet ve İslam dünyasını bir ve beraber kılma gereği belli tehlikelerin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştı.

Yavuz Sultan Selim'in öngörüsü

Fatih'in oğlu II. Bayezid devrinde Memlûkler bir taraftan Kızıldeniz'de faaliyet gösterip kutsal bölgeleri tehdit eden Portekizlilere karşı Osmanlılardan yardım isterken bir yandan da Papa ve Haçlılarla anlaşmayı ihmal etmediler. II. Bayezid kardeşi Cem'e savaşa son vermesi ve tahttan feragat

II. Mehmed'in İstanbul'u fethi sonrası Kahire sarayı Osmanlıları kendine rakip olarak görmeye

II. MEHMED'İN İSTANBUL'U FETHİ SONRASI KAHİRE SARAYI ,OSMANLILARI KENDİNE RAKİP OLARAK GÖRMEYE BAŞLADI. II. MEHMED'İN HAC YOLLARINA YAPMAK İSTEDİĞİ YARDIMLAR HİÇBİR ŞEKİLDE KABUL EDİLMEDİ. DAHASI AVRUPALILARLA, OSMANLILAR ALEYHİNE ÇİRKİN PAZARLIKLARA GİRİŞİLDİ.

İSTANBUL VE HATTA ANADOLU'DA KAYBETTİĞİNİZ YERLER TEKRAR SİZİN OLACAKTIR

Lacivert 36.indd 75 31/05/17 04:21

Papa II. Pius'un topladığı Mantra Konseyi'nde Osmanlı'yı yıkıp Kudüs Krallığı'na giden yolu açmak adına toplanan Venedik, Macar ve İtalyan şehir devletlerinin yanında Anadolu beylerinden bazılarının, mesela Akkoyunluların ve hatta Memlûklerin elçileri de vardı.

PAPA II. PİUS'UN TOPLADIĞI MANTRA KONSEYİ'NDE OSMANLI'YI YIKIP KUDÜS KRALLIĞI'NA GİDEN YOLU AÇMAK ADINA TOPLANAN VENEDİK, MACAR VE İTALYAN ŞEHİR DEVLETLERİNİN YANINDA ANADOLU BEYLERİNDEN BAZILARININ, MESELA AKKOYUNLULARIN VE HATTA MEMLÛKLERİN ELÇİLERİ DE VARDI.

YAVUZ'UN MEMLÛKLERİ ORTADAN KALDIRMASIYLA AVRUPALILAR İÇİN KUDÜS RÜYASI DA SONA ERDİ

etmesi karşılığında canına risk gelmeyecek şekilde Kudüs'e gidip oraya yerleşerek zengin bir hayat sürdürebileceğini vaat ediyordu. Hal böyleyken Cem, Avrupalıların piyonu olacak adımı atacaktı. Memlûk sultanı Avrupalı dostlarına Cem Sultan'ın kendilerine teslim edilmesi halinde 400 bin duka altın vermeyi öneriyor, Hıristiyanlara ülkesinde serbest geçiş hakkı vermenin yanında Kudüs şehrini de teslim edip burada bir Haçlı Krallığı kurulabileceğini dile getiriyordu. Memlûk sultanı bir taraftan da; "Silahlarının talihi dönerse Osmanlı gerek Haçlı saldırıları gerekse Cem faaliyetleriyle yıkılacaktır. İstanbul ve hatta Anadolu'da kaybettiğiniz yerler tekrar sizin olacaktır" diyordu Haçlı dostlarına yazdığı mektupta. II. Bayezid'in son yıllarında doğuda Şiilik üzerine kurduğu devletiyle Osmanlı'nın canına kast etmeye niyetli Şah İsmail de bu Haçlı projesini destekleyenler arasındaydı. İslam dünyasındaki bu karşıt gruplaşma ve Haçlılarla Osmanlı'ya karşı kurulan ortaklıklar şehzadelik dönemlerinden beri Yavuz Sultan Selim tarafından sıkı bir şekilde takip ediliyor ve olası tehlikeyi babasına nazaran çok daha fazla ciddiye alıyordu. Tahta çıktığında bu gibi hayati riskler onu önce Çaldıran'da (1514) Şah İsmail tehlikesini durdurmaya ve daha sonra da Mercidabık (1516) ve Ridaniye (1517) savaşlarıyla Memlûklere son verecek harekâta girişmeye götürecekti.

Bu seferler çok ani ve taktiksel olmalıydı. Çünkü yarım kalması yahut herhangi bir aksama yaşanması durumunda Memlûk sultanı daha ciddi oyunlara girişebilirdi. Şimdiden Venediklilerle anlaşmaya oturmuş ve Osmanlıya karşı kullanmak üzere hareketli sahra toplarının siparişlerini vermişti bile.

Yavuz Sultan Selim Mercidabık Seferi'nde hareketli ve güçlü Çerkez süvarileri karşısında ateşli silahları etkin kullanan askerleri ve şahsi dehasıyla Memlûk Sultanı Kansu Gavri'yi mağlup etti. Bundan sonra Suriye ve Filistin'in fethi gerçekleşti. Gazze, Nablus ve Safed sancaklarının bir araya getirilmesiyle bir Kudüs Sancağı oluşturuldu. Bu vilayetin ilk valisi Memlûklerin hizmetindeyken Osmanlılar safına geçen, hatta bir süre sonra Mısır valisi olup Kanuni devrinde de isyan edecek olan Canberdi Gazâlî'dir.

Yavuz Sultan Selim'in Memlûkleri ortadan kaldırıp bölgeye hâkimiyet kurmasıyla birlikte Avrupalılar için Kudüs rüyası da sona ermiş oldu. O dönem yaşamış elçilerden Tamassao durumu şöyle özetlemektedir. "Bizi kutsal topraklara, Kudüs'e, iten o istek artık kalmamıştı. Hem insani hem mali zorluğu hatta imkânsızlığı fark etmelerinden ötürü olmalı ki, Venedik başta olmak üzere Avrupa devletleri, sırayla tebrik mesajları göndermeleri yanında Hıristiyan hacılara karşı iyi davranılmasının da ricacısı oluyorlardı."

Mezkûr tavır değişikliklerinden biri de Fransa da görüldü. Kanuni Sultan Süleyman'ın Habsburglar'ın elinden kurtardığı Fransuva, sultana karşı olan dostluk, şükran ve bağlılığını bildirmek üzere İstanbul'u ziyaret etmek istiyordu. Kanuni eğer izin verecek olursa Kudüs'teki kutsal yerleri de ziyaret etmek ricasında bulunuyordu gönderdiği elçisi vasıtasıyla.

Bütün bunlar aslında yeniden kurulmak istenen Kudüs Haçlı Krallığı heveslerinin Avrupalıların nasıl kursaklarında kaldığını göstermektedir. Kudüs'ün Yavuz Sultan Selim tarafından fethinden sonra şehir, tarihindeki en huzurlu dönemlerinden birini yaşamaya başlayacak ve Haçlı baskısı 400 yıllık bir kesintiye uğrayacaktır.

EĞİTİMDE BİR GELENEK YÜKSELİYOR

NUN Okulları

5.Sınıf ve Lise Hazırlık Kabul Sınavı

17 Haziran 2017

NUN OKULLARI

NUN Okulları, NUN Eğitim ve Kültür Vakfına aittir.

(216) 686 1 686 | nunokullari.com

BEYKOZ

Kudüs şarkıları

ZEYNEP
TUĞÇE
KARADAĞ

"Bir Filistin vardı,
bir Filistin gene var!"

Lübnan asıllı şarkıcı Maher Zain'in Filistinli bir çocuğun gözünden savaşı anlattığı şarkısını dinlerken insan, 'günlük kaygılar arasında boğulurken inandığımız şeyler neydi sahi' diye sormadan edemiyor. Her şeyin daha kötüsünü düşünürken dünyaya bu çocuk kadar umutla bakabilseydik daha iyi insanlar olurduk belki.

KUDÜS ŞEHRİ DÜŞTÜĞÜNDE SEVGİ GERİ ÇEKİLDİ

DOSYA

Feyruz *Zahrat el-Madaan*

"Kudüs şehri düştüğünde sevgi geriye çekildi/ve savaş dünyanın kalplerini mesken edindi/apaçık bir öfke geliyor/ve ben de baştan aşağı iman doluyum."

Lübnanlı usta sanatçı Feyruz'un 1971'de yayınlanan *Jerusalem in My Heart* albümünde yer alan şarkı, Kudüs'ü en iyi anlatan şarkılardan biri. Feyruz'un güçlü sesiyle birleşen etkileyici sözler dinleyeni derinden etkiliyor. Feyruz şarkıyı söylemeye başladığında konuyu bilmeseniz bile parçanın derin bir acıyı anlattığını anlıyorsunuz. Bir de devreye koro girince kayıtsız kalmak mümkün değil.

Reem Kelani *Yafa*

Filistinli şair Mahmud Salim al-Hout'un, memleketi *Yafa*'ya duyduğu özlemi anlattığı Yafa adlı şiirine Reem Kelani'nin bestelediği ağıt, sanatçının *Sprinting Gazelle* albümünde yer almakta. Sözlerin ağırlığını beste tamamlıyor. Reem Kelani öyle bir beste yapmış ki dinlerken işi gücü bırakıyorsunuz. Sadece müzik, sadece o ağıt. Şehrini bir daha göremeyen şairin acısını hissediyorsunuz. "Bir daha seni ne zaman göreceğim Yafa, kardeş şehirlerin nerede?" diyen şair, şehriyle kavuşamadan vefat eder. Ölüm ağır şey ama vatanından uzakta, vatanına hasretle ölmek daha ağır.

One World *Freedom for Palestine*

Rogers Waters, Massive Attack, Lowkey, Mark Thomas, Julie Christie, Sami Yusuf, Ken Loach ve Billy Bragg bir araya gelip Filistin'e özgürlük için bu şarkıyı seslendirmişler. Şarkıyla Filistin'de yaşanan zulme, sürgünlere, savaşa, insan haklarına dikkat çekilmiş. Müziği itibariyle pop türünde olsa da alt metni ile insanda ayağa kalkıp Filistin için bir şeyler yapma ihtiyacını uyandırıyor. Batılıların Filistin'deki zulme ses çıkartmaları açısından önemli bir çalışma.

Pink Floyd *Song for Palestine*

Roger Waters, 2009'un Aralık ayı ile 2010'un Ocak ayında uluslararası bir grup ile beraber Filistin'e gider. İsrail'in, Filistin'deki evleri, hastaneleri, okulları bombalamasını ve oradaki insanların perişan halini görünce savaş karşıtı protesto yaparlar. Pete Segeer'in Amerika'daki zencileri düşünerek yapmış olduğu *We Shall Overcome* şarkısını Roger Waters yeniden yazar ve Filistin'e uyarlar. Parçayı Waters'ın her zamanki sakin ve güçlü sesi ile dinlerken sözlerle bütünleşiyorsunuz. "We shall overcome" derken gerçekten de olanların üstesinden gelineceğine inanıyorsunuz. Belki gözyaşları diner, herkes evine döner.

Amel Mathlouthi *Naci en Palestina*

Çoğumuzun bildiği bu şarkı, 2008'de yayınlanan *Free Palestine* albümünde yer almıştır. Vatansız, topraksız, evsiz kalmanın derin hüznünü içerir. Amel Mathouthi şarkıyı yavaş yavaş söyledikçe göğsünüzde bir çığlık birikir. O büyüleyici sesiyle; "Naci en Palestina" derken Filistin'de doğdum demesinin ağırlığı altında kalırsınız. Şarkı hızlandıkça çaresizliğinize kahredersiniz durmadan. Sonra o mısra gelir aklınıza: "Filistin'de akşamüstleri sessizlik, bir file somun gibi."

BELKİ GÖZYAŞLARI DİNER, HERKES EVİNE DÖNER

Lacivert 36.indd 79 31/05/17 04:22

Rim Banna and Kari Bremnes
Ya Lel Ma Atwalak

Filistinli müzisyen Rim Banna ile Norveçli müzisyen Karl Brenmnes'i bir araya getiren *Ya Lel Ma Atwalak* türküsü Türkçe olarak; "Bu hiç bitmeyen bir gece" anlamına geliyor. İkilinin 2004 yılında yayınladıkları türküde Doğu-Batı sentezi mevcut. Sözleri anneden, kardeşlerden ve akrabalardan ayrılmayı anlatır. Sanatçılar sürgünün acısını seslendirirken, kalplerinin yorgunluğunu öyle bir dışa vurmuşlar ki dinlerken sancı çekmemek çok zor.

Michael Heart
We Will not Go Down

Micheal Heart'in Filistin için yapmış olduğu bu şarkı 2009'da internet üzerinden yayınlanmıştır. Camileri, evleri, okulları yansa da Gazze'deki insanların ruhlarını yakamayacaklarını, Gazzelilerin hiçbir şekilde düşmeyeceklerini anlatır şarkı. Batı'nın göbeğinde yetişen şarkıcı Batı'yı öyle eleştirir ki etkilenmemek elde değil. Bu şarkıyı dinlerken hep düşünürüm: "Bizler niye hâlâ Filistin için dünyayı etkileyecek bir şarkı yapamadık?" Cahit Zarifoğlu'nun şu dizesini hiç unutmamak gerek: "Filistin bir sınav kâğıdı/Her mü'min kulun önünde."

Maher Zain
Palestine Will be Free

Lübnan asıllı r&b şarkıcısı Maher Zain'in 2009 yılında çıkan *Thank You Allah* albümünde yer alan şarkı, Filistinli bir çocuğun gözünden savaşı anlatıyor. Çocukta öyle bir iman var ki Filistin'in özgür olacağına bütün kalbiyle inanmış. İnsan o çocuğu gördükten sonra kendine; "Daha önce hiçbir şeye böyle inandım mı" diye soruyor. Günlük kaygılar arasında boğulurken inandığımız şeyler neydi sahi? Her şeyin daha kötüsünü düşünürken dünyaya bu çocuk kadar umutla bakabilseydik daha iyi insanlar olurduk belki.

Sanaa Moussa
Nijmet El Sobh

Sanaa Moussa Filistin'in işgali sırasında dünyaya gelen bir sanatçı. 2010 yılında çıkardığı *Ishraq* adlı albümündeki bu şarkıda Filistinli kadınların hayatını anlatmış. Şarkıcı, albümü için birçok Filistinli kadınla görüşmüş ve albüm için oldukça emek vermiş. Müzik yapmayı kimlik iddiası, bir var olma ve dayanıklılık ısrarı olarak açıklayan şarkıcı, bu ısrarıyla başarılı olacak gibi görünüyor. *O Sabah Yıldızı* anlamına gelen bu şarkıda gönlümüze yakın duran, samimi bir söyleyiş var. Giriş bölümünde yaşlı bir Filistinli kadının sesiyle açılan şarkıda, enstrümanlar oldukça iyi kullanılmış ve şarkıcı alkışları da ekleyerek başarılı bir çalışma yapmış. Girişinden finaline kadar oldukça farklı bir şarkı.

Ahmed el-Hatib
Ghurbah

Ahmed el-Hatib, Filistinli ud sanatçısı. Savaştan dolayı Ürdün'e yerleşmek zorunda kalır. Sonrası bildiğimiz hikâye: Filistin'e duyulan özlemle yabancı topraklarda yaşamaya çalışmanın acısı... Müzisyen, 2005 yılında *Sada* adını verdiği albümünde Filistin'e duyduğu özlemi anlatmaya çalışır. Gurbetin insana verdiği yalnızlığı notalara dökmüş. Çok etkileyici. Dinledikten sonra *Gurbette Ömrüm Geçecek* adlı güzel türkümüzü dinlerken buldum kendimi.

FİLİSTİN BİR SINAV KAĞIDI/HER MÜMİN KULUN ÖNÜNDE

DOSYA

Kofia
Leve Palestina Krossa Sionismen

Kofia müzik grubu, Göteborg merkezli olarak kurulmuş. Grup üyeleri İsveçli ve Filistinli üyelerden oluşuyor. 1970-1990 yıllarında Filistin için yaptıkları şarkılarla müzik piyasasındaki dikkatleri üzerlerine çekmişler. *Çok Yaşa Filistin, Kahrol Siyonizm* anlamına gelen bu şarkı, 1976'da çıkardıkları *Palestina Mitt Land* albümünde yer almakta. Bu şarkının öyle bir yanı var ki insana umut ve güç aşılıyor. Filistin'i özgürleştireceklerine dair inançlarının yardımıyla topraklarını savunmak için neler yaptıklarını anlatan şarkıda, hareketli müziğin de vermiş olduğu pozitif bir taraf var.

Labbayk Nasheed
Palestine

2004'te Londra merkezli kurulan grubun 2012'de yayınlanan *The Greatest Gift* albümünde yer alan şarkı için tertemiz bir inancı yansıtıyor diyebilirim. İlahi türünde olan şarkıda, bütün dünyanın onları görüp psikolojik olarak aldıkları yaraları bilmelerine rağmen hiçbir şey yapmadıkları anlatılıyor. Bu duruma üzgün değiller çünkü onların tek koruyucuları Allah. Bu savaştan da sadece Allah kurtaracak onları. Mescid-i Aksa'da bütün peygamberlerin onları izlediğine dair öyle bir imanları var ki, dinledikçe insanın inancı daha da kuvvetleniyor. İnsanlardan bir şey beklemeyip ilahi olana sığınma halleri saf ve derin.

Haluk Levent & Lal Sönmez
Kalbimdesin ey Filistin

Sözü ve müziği Haluk Levent'e ait olan şarkının sözleri Arapça. Sanatçının pek bilinmeyen şarkılarından birisi. Filistin'e karşı duyarlılığını koruyarak böyle bir şarkı yapması bizler için önemli bir durum. Şarkı sözlerinin Türkçesi de samimi ve etkileyici. "Nasılsınız kardeşlerim nasılsınız sevdiklerim/ Soruyorum ama iyi olmadığınızı biliyorum." İyi olmadıklarını biliyoruz, yine de bir şey gelmiyor elimizden dua etmekten başka. Bir de şarkılar, filmler, müzikler var işte.

Ismo
Free Palestine

2014'te Youtube aracılığıyla yayınlanan rap türündeki şarkı bütün dünyanın Filistin'de yaşananlara sessiz kalmasına isyan ediyor. "Herkes görüyor ama neden kimseden ses çıkmıyor? Bunu yazmak canımı acıtıyor ama Filistin'de çocuklar ölüyor. Birilerinin Filistin'e ilgisi var ama medya bunu unutuyor" diye isyanına devam ederken çok güzel rap yapmış. Küçük bir aşk hikâyesi ile harmanladığı şarkı dinlenesi parçalardan biri.

Halid el-Şerif
Gaza Nasheed

Halid el-Şerif'in Gazze için yaptığı ilahide boğun eğmeyi ve diz çökmeyi reddeden onurlu bir halkın isyanı var. Zulme, baskıya, haksızlığa karşı gelen haklı bir direnişi anlatıyor. Söyleyişi ne kadar sakin olsa da şarkının derininde bağımsızlığa dair inanç ve özgürlük isteği var. Dinledikten sonra Mahmud Derviş okumak geldi içimden. *Filistinli Sevgili* şiirini haykırmak istedim dünyaya.

İLAHİ OLANA SIĞINMA HALLERİ SAF VE DERİN

Lacivert 36.indd 81 31/05/17 04:23

DOSYA SÖZLÜK

MELEK SENA SUBAŞI

Siyonizm:

Kudüs yakınlarındaki Sion Tepesi'nden gelen bir sözcük olan Siyonizm, Filistin'de bir Yahudi devleti (İsrail) kurma isteği üzerine doğmuş politik hareketi tanımlamaktadır. İlk olarak 19'uncu yüzyılın sonlarında Avrupa'da yaygınlaşan Yahudi karşıtlığına tepki olarak ortaya çıkmıştır. Filistin üzerinde hak iddia etmelerinin sebebi ise Yahudi inancı gereği Tanrı'nın Fırat'tan Nil'e kadar olan bölgeyi kendilerine vaat ettiği topraklar olarak kabul etmeleridir. Fakat Siyonist ideolojinin yurtsuz Yahudileri bir vatanda toplama arzusu dinî değerlerden ziyade ulusal değerlere dayanmaktadır. Avrupalı Yahudi Theodor Herzl, 1897 yılında İsviçre'nin Basel kentinde Siyonist bir kongre düzenleyerek Siyonizm'in dünya çapında bir hareket olmasını sağlamıştır.

Nekbe Günü:

Kelime anlamı olarak felaket, yıkım yahut facia olarak çevrilen Nekbe, bir halkın bilinçli olarak yıkımı, bir ülkenin ve ülkenin vatandaşlarının felakete uğratılması demektir. İsrail'in 20'nci yüzyılın başlarından itibaren Filistin'de gerçekleştirdiği ihlal ve katliamlar, 15 Mayıs 1948'de Filistin toprakları üzerinde işgal devletinin kuruluşunu ilan etmesiyle daha da şiddetli bir hal almıştır. 500'den fazla köyün İsrail tarafından yerle bir edildiği topraklar, sağ kalanların katliamlardan kurtarabildiklerini alarak en yakın Arap ülkesine sığınmalarına şahitlik etmiştir. Yaklaşık 800 bin Filistinlinin kitlesel göçü ile sonuçlanan Nekbe, Filistinli mülteciler sorununun da başlangıcını oluşturmaktadır. İsrail tarafından hakları, toprakları, vatanları, canları, malları gasp edilen Filistinliler, her yıl 15 Mayıs günü Filistin'de anılır.

Haganah:

Savunma anlamına gelir. İlk amacı Filistin topraklarına, dünyanın dört bir yanından göç ettirilen Yahudileri korumak olan, sonrasında ise mevcut bölgelerdeki Filistin yerleşimlerini tahrip etmek, halkı göçe zorlamak veya katletmek amacıyla Yahudiler tarafından kurulan ve 1920-1948 yılları arasında faaliyet gösteren bir yeraltı örgütüdür. 1920'lerde Haganah, sadece gönüllülerden oluşan birkaç yüz kişilik bir örgütken 1929'da Filistinli Arapların Yahudilere karşı ayaklanmasıyla cephanelikler kurulup, Avrupa'dan düzenli silah getirilme yolu açıldı. Birçok kanlı eylemin sorumlusu olan Haganah örgütünü İsrail hükümeti, Yahudi devletinin düzenli ordusuna dönüştürdü ve buna "Zava Haganah Le-Yisrael", yani "İsrail Savunma Güçleri" adını verdi.

DEİR YASİN KATLİAMI:

9 Nisan 1948'de Filistinlilerin yaşadığı Kudüs'ün batısında yer alan Deir Yasin köyünü basan Yahudi Stern ve Irgun çeteleri, köy halkından 254 kişiyi katletti. Aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu masum siviller bir gecede şehit edildi. Gerçekleştirilen diğer katliamlar gibi Deir Yasin'in de amacı, Filistin halkını yaşadığı köylerden çıkarıp başka yerlere göç etmeye zorlamak, Kudüs yolundaki Arap güçlerini yok etmek ve Araplar arasında korku salmaktı. Katliamı gerçekleştiren ve daha sonra İsrail başbakanı olan Menahem Begin; "Bu eylemi yapmasaydık İsrail olmayacaktı" demiştir.

FISIH BAYRAMI:

Pesah, Fısıh veya Hamursuz Bayramı, bir Yahudi bayramı ve festivalidir. Mısır'da kölelikten kurtarılan Yahudilerin kurtulmaları kutlanır. Pesah, nisan ayının ikinci haftası başlar. Yahudilerin Mısır'da Firavun'dan kaçarken yanlarında götürecekleri ekmeklerin hamurunu mayalanmaya bile fırsat bulamadan ülkeyi hızla terk etmek zorunda kalmaları nedeniyle "Hamursuz" olarak adlandırılır. Bu hatırayı anmak adına Yahudiler, Hamursuz Bayramı boyunca "Matza" adındaki mayasız ekmeği yerler.

PAX OTTOMANA:

Pax Ottomana, Latince "Osmanlı Barışı" anlamına gelmektedir. Osmanlı İmparatorluğu topraklarındaki, dünyanın diğer bölgelerine nazaran mevcut istikrar ve düzeni tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Daha yaygın bir tabir olan Pax Romana'dan türetilmiştir.

THEODOR HERZL

(1860-1904)

Politik Siyonizm'in kurucusu olan Herzl, Budapeşte'de Yahudi çiftçi bir ailede doğdu. Siyonizm'in bir ideoloji olarak tanımlanmasından sonra eyleme ve bir örgüte dönüşmesi Theodor Herzl'in çabalarıyla olmuştur. 1895 yılında Siyonizm'in ulus devlet modelini ortaya koyduğu Der JudenStaat (Yahudi Devleti) adlı kitabını yayınladı. 1897'de, Yahudi Devleti'ni kurmak amacı ile İsviçre'nin Basel kentinde Dünya Siyonist Teşkilatı'nı kurdu ve ilk Siyonist Kongresi'nin toplanmasını sağladı. Her yıl yapılan bu kongreler sonucunda Yahudi Devleti'nin sınırlarını da belirlendi. 1904 yılında ölen Herzl'ın mezarı ise Kudüs'ün batısında bugün Herzl Dağı olarak bilinen tepededir.

İBN BATTUTA

(1304-1369)

Ortaçağın en büyük seyyahı ve Rıhlet-ü İbn Battuta diye bilinen seyahatnamenin yazarı olan İbn Battuta ismiyle meşhur olan seyyahın asıl adı, Şemseddin Ebu Abdullah Muhammed b. İbrahim'dir. 1304'te Tanca'da doğmuş, hukuk ve din tahsilini de buranın medresesinde yapmıştır. Devrin en önemli seyyahlarında olup Mısır, Suriye, Arap yarımadası, Irak, İran, Doğu Afrika, Anadolu, Kuzey Türk illeri, Doğu Asya, Hindistan Çin, Endülüs ve Sudan gibi ülkeleri görmüş, tanımış ve 14'üncü yüzyıl İslam dünyası ile Türk âlemini seyahatnamesinde aksettirmiştir. Tarih ve coğrafya bilgisiyle dolu olan eseri Anadolu Türk beylikleri hakkında da önemli bilgi verir.

BUHTUN NASIR

(M.Ö 605-562)

Bâbil hükümdarıdır. İbranice adı Nabukadnezar'dır. Dini literatürde adı Buhtunnasır diye geçer. Arapça yazılışı "Buht nasr" olan bu ismin Türkçe telaffuzu değişiktir. M.Ö. 605-562 yılları arasında hüküm sürmüştür. M.Ö. 588'de Babil hükümdarı II. Nebukadnezar Kudüs'ü kuşatmıştır. Kuşatma 18 Temmuz M.Ö. 586'ya dek devam etmiştir.

Cizye:

Müslüman devletlerde, Müslüman olmayan kişilerden alınan bir tür vergi.

Dergâh:

Tarikattan olanların barındıkları, ibadet ettikleri ve törenler yaptıkları yer, tekke.

Ekâbir:

1. Devlet büyükleri, ileri gelenler.
2. Kendini beğenmiş kimse.

Hakşinas:

Eskimiş.

İcbar etmek:

Birini istemediği bir şeyi yapmak zorunda bırakmak.

Muhasara:

Kuşatma, çevirme.

Müstekbir:

1. Kibirlenen kendini büyük gören, büyüklenen.
2. Allah'a karşı büyüklenen.

Şofar Borusu:

Koç ve keçi boynuzundan yapılmış, Yahudiler tarafından çalınan boru.

Via Dolorosa:

Hz. İsa'nın çarmıha gerilmeye giderken yürüdüğü yola verilen isim.

Yom Kipur:

Yahudiler için yılın en kutsal günü.

dünyadan portreler

BİROL BİÇER

01

Kudüs

Shehab Kawasmi

İsrailsiz Kudüs'ün ressamı

Shehab Kawasmi Filistinli bir ressam. Onun sanatının en önemli parçalarından biri ise sanatını Kudüs'e ve Kudüs davasına farklı bir şekilde adamış olması. Eserlerinde neredeyse sadece Kudüs'ü, bu şehrin sokaklarını ve tarihî ve sembolik yapılarını tasvir ediyor. Ancak onun resmettiği Kudüs, şu an İsrail işgali altında olan, işgal ve zulmün mahvettiği Kudüs değil İsrail'den arınmış bir Kudüs. Kawasmi bunun nedenini şöyle açıklıyor: "Kudüs sokaklarının, yapılarının ve Mescid-i Aksa'nın yüzyıl önceki halini, İsraillilerin olmadığı dönemini resmediyorum. Gerçek Kudüs'te İsrailliler yoktu ve Filistin'de insanlar mutluydu." Bu şehirde Müslüman ve Filistin kültürü ile birlikte İslam toplumuna ait tarihi yapıların da nasıl ortadan kaldırıldığını bilen Filistinli ressam, Kudüs'ün işgal ve zulüm öncesi halini çizerek hem bu duruma alışmış olan günümüz Filistinlilerine hem de gelecek nesillere sanatı vasıtasıyla bir bilinç mirası bırakmayı hedeflediğini söylüyor.

02

Kudüs

İmad Ebu Hatice

Kahraman bakkal Siyonist işgal planına karşı

İmad Ebu Hatice, işgal altındaki Doğu Kudüs'te bakkallık yapan bir Filistinli. İşlettiği bakkal dükkânı ise; Mescid-i Aksa'nın Sisile Kapısı ile Yahudilerin ünlü Ağlama Duvarı'na sadece birkaç metre mesafede son derece tarihi ve kritik bir noktada. Kudüs'ün en tarihi ve merkezi bölgesi Eski Şehir'de zaten yıllardır Filistinliler bir şekilde yerlerinden ediliyorlardı. Bu uygulama, sonunda Filistinli bakkala ve dükkânına da uzandı. İmad, bu çok özel bölgedeki dükkânını boşaltması için önce uyarıldı, sonra kendisine ceza kesildi, ağır vergilerle yıldırılmaya çalışıldı hatta tehdit ve ardından şiddete maruz kaldı. Ama Kudüslü bir Filistinli olarak zaten yapılmak istenenin çocukluğundan beri farkındaydı. Yılmadı ve direndi. Bu defa direncini bol sıfırlı tekliflerle kırmak istediler. O aynı şuurla, 20 milyon dolarlara varan teklifleri elinin tersiyle geri çevirdi. Tavrı, Kudüs'ü sinsi yollarla Müslümanlardan arındırmaya çalışanlara ders gibi.

03

Kudüs

Hana Mansur Khatib

Kudüs'te ilk kadın kadı

Kudüs'te 15 Mayıs'ta İsrail Devlet Başkanı Reuven Rivlin ve aşırı sağcı Adalet Bakanı Ayalet Shaked düzenlenen resmî bir törende tesettürlü bir kadına İsrail Şeriat Mahkemesi'ne kadı olarak atandığını gösteren beratı kendisine teslim ettiler. Böylelikle aile ve şeriat hukuku üzerine uzmanlaşmış bir hukukçu olan Hana Mansur Khatib, İsrail'in ilk kadın şeriat yargıcı oldu. Zorlu bir sınava tabi tutulan dört kadın aday içinde İsrail Adalet Bakanlığı Komitesi tarafından seçilerek ataması yapılan tek kadın olan Khatib, şeriat hukuku geleneğinde olmayan bu durumu kadın erkek eşitliğinde çok önemli bir adım olarak nitelendirirken, bazı Müslüman gruplar Adalet Bakanı Ayalet Shaked'i Müslüman kadınları kullanarak İslam toplumunun işlerine karışmakla suçladı. Hana Shaked ise Hana Mansur Khatib'in atamasını Endonezya, Mısır, Ürdün, Malezya ve 2009'dan beri de Filistin'de şeriat mahkemelerine kadın kadıların atandığını ileri sürerek savundu.

GERÇEK KUDÜS'TE İSRAİLLİLER YOKTU VE İNSANLAR MUTLUYDU

Shaesta Waiz

Amacının peşinde bir kadın pilot

Küresel

Shaesta Waiz bir Afgan kızı. Daha çok küçükken Sovyet işgali nedeniyle ailesinin göç etmesiyle birlikte ABD'de yeni bir hayata başladı. Orada bir havacılık enstitüsüne kaydolarak pilot oldu ve bu alanda yüksek lisans yaptı. Hatta uçuş sertifikası alan ilk Afgan kadın sivil pilot payesine kavuştu. Böylece bir hayalini gerçekleştiren Shaesta, şimdi bu hayalin ötesine geçmenin ve tek başına dünyayı havadan dolaşan en genç kadın olmanın peşinde. Kadın pilotun şu günlerde başlaması planlanan 25 bin 800 kilometrelik yolculuğu 90 gün sürecek ve beş kıtada 18 ülkeye uğrayacak. Küçük bir uçakla çıkacağı yolculuğu boyunca mola vereceği bu ülkelerde sadece yakıt ikmali ile kalmayacak olan genç pilot dünya turunun yanında bir başka amaç daha güdüyor. Düzenleyeceği buluşmalarla özellikle genç kızlarla kendi gerçekleştirdiği hayalini ve zorlu hayat hikâyesini paylaşacak. Genç kızlara ve kendisi gibi zor şartlarda yaşayan gençlere şu mesajı vermeye çalışacak: "Önemli olan amacını belirlemek ve onun peşinden gidebilmektir."

Amani Al-Khatahtbeh

Karikatür düşüncelere karşı interneti kullandı

ABD

Amani Al-Khatahtbeh ilk defa ırkçı bir aşağılamaya maruz kaldığında henüz dokuz yaşında küçük bir kızdı ve tarihler 11 Eylül saldırılarından birkaç gün sonrasını gösteriyordu. Aslında bu durum, izleyen yıllarda özellikle okul hayatında sıradanlaşacak olan hakaret ve sataşmaların ilk habercisiydi. Amani ve ailesi sürekli parmakla gösterilip İslamofobik önyargı ve sövgülerin mağduru oldu. Aslında bütün bunlar ona saçma geliyordu çünkü onun diğerlerinden hiçbir farkı yoktu ve kendini hiphop dinleyen Jerseyli bir kız olarak görüyordu. Biraz büyüyüp de tesettüre girme kararı aldığında arkadaşlarının çoğunun kendisi ile iletişimi kestiğini görünce başkalarının durumu böyle görmediğini fark etti ve bir şeyler yapmaya karar verdi. Muslimgirl.com adlı blogu kurdu. Bu site zamanla o kadar popüler hale geldi ki özellikle Müslüman kadınlara karşı önyargılarla ve karikatür düşüncelerle mücadele eden bir platforma dönüşürken değişik ve sıra dışı tarzıyla Amani'yi medyada en etkin 30 yaş altı insanlardan biri haline getirdi.

Ngwenyama Mswati III

Boşanmayı yasaklamak isteyen kral

Swaziland

III. Mswati Afrika'nın mutlak monarşi ile yönetilen son ülkesi Swaziland'ın kralı. Üçte ikisi yoğun fakirlik ve diktatoryal bir rejim altında inleyen bir halkın başındaki kral dünyanın büyük servetlerinden birine sahip ve dünyada tanınmasındaki en önemli etken 13 eşe sahip olması. Her eşi için ayrı bir saray yaptırtan ve her biri için muazzam harcamalarda bulunan kralın devleti ise iflasın eşiğinde, hatta memurların maaşları bile komşulardan alınan borçla ödenmekte. AIDS virüsü taşıyanların oranının yüzde 25'lere ulaştığı ülkede ortalama insan ömrü ise 49,7 yaş ile dünyanın en düşüklerinden biri. Ülkesi insan hakları açısından ise adeta kara listede. Bu durumda bir ülkeye ve halka sahip kralın yapmak istediği son bir kısıtlama daha var: Boşanmayı yasaklamak. Kısa süre önce boşanma hakkını kaldıracak olan bir düzenleme yapmak istediğini açıklayan III. Mswati, kendi kültürlerinde bir kere evlenince dönüş olmadığını ve ülkesinin resmî dili olan Siswati'de ise boşanma kelimesinin karşılığının olmadığını ileri sürüyor.

Mako Akishino

Aşkın gücünü seçen prenses

Japonya

Hanedanlığın ve onun getirdiği ayrıcalıkların ağırlığı tartışılmaz. Hele söz konusu olan bir de imparatorun kutsal sayıldığı Japon Hanedanı ise... Ancak içine düşenin gözünü her türlü ayrıma, sosyal farklılığa karşı kör eden ve her şeyi sorun olmaktan çıkaran aşkın gücünü ve ağırlığını da hafife almamak lazım. Dünyanın başka yerleri için durum değişebilir ama Japonya'da bu ikisinden Hanedan'ın ağır basması kesin gibidir. Japonya'da kraliyet ailesine mensup bir asilin sıradan halktan birisiyle evlenmesi bütün payelerinden, ayrıcalıklarından ve birçok hakkından vazgeçmesi anlamına geliyor. Ancak Japon İmparatoru'nun en büyük torunu Prenses Mako Akishino böyle düşünmüyor, daha doğrusu hissetmiyor. Okuduğu üniversitede tanıştığı Kei Komur adlı delikanlıya âşık olan Akihito'nun 25 yaşındaki torunu Mako, bu aşkı evlilikle neticelendirmek için bir seçim yaptı ve aile kurallarını da ayrıcalıklarını da hiçe saymayı tercih etti. Bir müzede araştırma görevlisi olan ve 5 yıl önce ilk görüşte âşık olduğu sevgilisi ile evlenmek isteyen Mako'nun muradına ermesi için bir usul çerçevesinde imparator ve imparatoriçeye durumu bildirmeleri de gerekiyor.

ÖNEMLİ OLAN AMACININ PEŞİNDEN GİTMEK

Lacivert 36.indd 85 31/05/17 04:30

dünyadan haberler

BİROL BİÇER

2017

FİLİSTİN YAHUT KUDÜS

NEDEN Mİ KUDÜS?

Faaliyet alanını sadece Kudüs olarak belirleyen Mirasımız Derneği'nin sıkça sorulan "Neden Kudüs" sorusuna cevabı meseleyi sadece bir dış sorun olarak gördüklerinden dolayı Türkiye'deki Müslümanların Kudüs konusundaki hassasiyetlerini anlamakta güçlük çekenler için oldukça özlü ve öğretici: "Çünkü Kudüs, ilk kıblemiz, ikinci mescidimiz ve üçüncü haremimiz Mescid-i Aksa'yı bağrında barındırmaktadır. Çünkü Kudüs, İsra ve Miraç mucizelerinin gerçekleştiği beldedir. Peygamber Efendimiz (s.a.v) Mescid-i Aksa'da bütün peygamberlere namaz kıldırmış ve Allah'ın (c.c) huzuruna buradan çıkmıştır. Çünkü Kudüs, 400 yıl Osmanlı himayesinde kalmış ve bu döneme ait yüzlerce tarihi eseri içinde barındıran bir İslam şehridir. Bu eserlerin birçoğu camii ve mescitlerden oluşmakta ve Kudüs'ün Müslüman kimliğini yansıtmaktadır. Bu eserlerin yok olması Kudüs'ün İslam kimliğinin yok olması demektir. Çünkü Kudüs halkı her geçen gün işgalci İsrail devleti tarafından bilinçli bir şekilde yoksullaştırılmaktadır. (Kudüslü Müslümanların yüzde 80'i yoksullukla mücadele etmektedir.) Çünkü Kudüs ve civarında yaşayan Filistinli Müslümanların evleri yıkılmakta, işyerleri kapanmakta, tarım arazileri işgalciler tarafından yakılmaktadır. Çünkü Kudüs'ün Müslüman kimliği yok edilerek Yahudileştirilmek istenmektedir. Çünkü Kudüs'te her gün insan hakları ayaklar altına alınmaktadır. Dünyanın gözü önünde hemen her gün sokak ortasında yargısız infazlar yapılmaktadır. Çünkü Kudüslü Müslümanlar İslam ümmetinin onuru olan Mescid-i Aksa'yı canları ve malları pahasına korumaktadır. Sırf Mescid-i Aksa'ya yakın olduğu için oturdukları küçük ve bakımsız evlerine milyon dolarlık teklifler getiren Siyonistlere evlerini satmamakta ısrar etmektedirler. Çünkü Kudüs, müminlerin unuttuğu fakat gayrimüslimlerin hiç boş bırakmadığı bir yerdir. Çünkü Kudüs, ne zaman Müslümanlar tarafından yönetilse dünyaya huzur hâkim olmuş ve masum kanı akıtılmamıştır. Kudüs 1917 yılından beri Siyonizm işgali altında ve dünyanın her yeri masum insanların kanıyla boyanmış vaziyettedir. Çünkü Kudüs, haksız bir işgal altındadır".

DOĞU TÜRKİSTAN (ÇİN)

ÇOCUKLARA MÜSLÜMAN İSİMLERİ YASAĞI GELEBİLİR

Çocuğuna isim vermek isteyen ebeveynler için isim seçimi çoğu zaman zorlu bir karar olur ancak Batı Çin'de yaşayan Uygurlar için şimdi bu karar çok daha zor olacak gibi görünüyor. ABD kaynaklı Radio Free Asia'ya göre bunun nedeni 23 milyon Müslümanın yaşadığı Doğu Türkistan'da resmi yetkililerin yayınladığı yasaklı isimler listesi. Radyoya göre geçtiğimiz ay hava limanı ve tren istasyonları görevlilerine tesettürlü kadınları almama inisiyatifi gibi kısıtlamalar yayınlayan Çin Komünist Partisi yetkilileri şimdi de Müslümanlarla sorunlu oldukları Sincan bölgesinde aşırılıkçı görüşler ve dinsel terörizmi bahane ederek dini çağrışımlı isimleri yasaklayan bir liste yapıyor. Radyoya göre İslam, Kuran, Saddam, Mekke gibi isimlerin yasaklı olduğu listede yıldız yahut hilal gibi sembollerden kaynaklanan isimlerin de yasaklı olduğu söyleniyor. Yasaklı listedeki isimleri taşıyan çocuklarınsa ileride nüfusa kayıt, sosyal haklar, sağlık ve eğitim gibi hizmetlerden mahrum edilebileceği belirtiliyor. Henüz böyle bir liste resmen yayınlanmamış olsa da söz konusu Müslüman Uygurlar olduğu zaman bu tür uygulamaların pekâlâ mümkün olabildiğini biliyoruz.

ORTADOĞU

KUDÜS DUYARSIZLIĞI

"Bundan 10 yıl öncesine kadar Kudüs davası, İslam topluluklarının her biri için siyasetin bir numaralı maddesiydi. Bu dönemlerde neredeyse hiçbir İslam ülkesinin gündeminde ne Kudüs meselesi ne Filistin davası var." Osmanlı döneminde Kudüs Uluslararası Sempozyumu'nda Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş'un yaptığı bu tespit 50 yıldır işgal altındaki Kudüs meselesinin bugünkü gerçeğinin net bir ifadesi. Özellikle Ortadoğu ülkeleri açısından... Filistin ve Kudüs meselesine sadece coğrafi açıdan değil bütün açılardan en yakın durması gereken Ortadoğu ve Körfez ülkeleri sorundan doğrudan etkilenenler olmalarına rağmen son 10 yıldır açık bir duyarsızlık içindeler. İsrail'in yıllardır uyguladığı Doğu Kudüs'te Yahudi yerleşimleri inşa etme politikasının son uzantısı olan 15 bin yeni konutun inşa kararı ve İsrail Parlamentosu komisyonunun karara bağladığı hoparlörden ezan yasağına karşı bu ülkelerden dişe dokunur herhangi bir tepki gelmemesi de bu duyarsızlığın derinliğinin bir göstergesi. Evet, acı gerçek şu: Kudüs artık İslam ülkelerinin gündeminde yer almıyor.

HİNDİSTAN

KUTSAL SIĞIRLARA AMBULANS SERVİSİ

Hindistan'da kutsal kabul edilen sığır türlerine itibar her yerde söz konusu olmasa da bu inanca sadakatin yoğun olduğu bölgelerde abartı boyutlarını zorlayabiliyor. Bunların bir örneğini Uttar Pradeş Eyaleti Başbakanı Keshav Prasad Maurya tarafından yakın zamanda açıklanan bir hizmet teşkil ediyor. Kutsal inekler için beş araçtan oluşan bir ambulans servisi kurulduğunu açıklayan siyasetçi, yaralanan ve hastalanan sığırlara artık bu ambulanslarla kurtarma ve sağlık hizmeti verileceğini açıkladı. Buna göre her ambulansta bir veteriner ve yanında bir asistan bulunacak, hasta ve yaralı sığırların sağlık ekiplerine acil haber verilebilmesi için ücretsiz olarak aranabilecek bir telefon hattı kurulacak. Hayvan severleri sevindirebilecek nitelikteki bu açıklamaya tepki gösterenler de olmadı değil. "Umarız bir gün insanlar için de ambulans hizmetleri yaygınlaştırılır." "Tam bir gurur vesilesi. Hayvan severlikte marka olan Hindistan'ın artık insanlara değer veren bir ülke olması için umudumuz var."

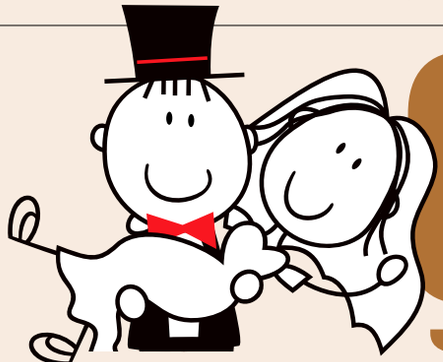

ÇİN

AŞKIN BİRLEŞTİRDİĞİ 300 YILLIK UÇURUM

Doğu Çin'de Fujian bölgesinde bulunan 7 bin 500 nüfuslu Wuşan ile Yuepu adlı iki komşu köy arasındaki 300 yıllık bir husumet yüzünden öyle bir hasımlık vardı ki bu iki komşu arasında üç asırdır evlilik yapmamak bir gelenek halini almış ve böyle bir evliliğin uğursuzluk getireceği inancı nesilden nesle sürdürülmüştü. Üç yıl önce Wuşan'ı bir delikanlı ile Yuepulu bir genç kızın birbirlerine âşık olmasıyla her şey değişmeye başladı. Artık husumet eskisi kadar etkili olmasa da gençlerin aileleri uğursuzluk inancı nedeniyle evliliğe karşı çıktılar. Gençler de 1500 kilometre uzakta bir başka bir bölgeye giderek orada evlenme yoluna başvurdular. İki yıl önce bu evliliği kutlamak için köylerine döndüler ama yine aynı inatla karşılaştılar. Ne zaman ki bu evlilikten iki bebek dünyaya geldi, uğursuzluğa olan inanç da o zaman ortadan kalkmaya başladı. Geçtiğimiz ay evli çift, iki köy ahalisini Budist ve komünist otoritelerin de bulunduğu bir törende bir araya getirip evliliklerini onaylatınca iki köyün üç asırlık uçurumuna da son vermiş oldu.

İTALYA

KARAR: CİN TASALLUTU NEDENİYLE BOŞANMA TALEBİNİN KABULÜNE...

Şeytanın en çok hoşlandığı şeylerden birinin de karı-koca arasını bozmak olduğunu bilirdik ama bu konuda İtalyan mahkemelerini ikna edecek mahareti olduğunu düşünmezdik. İtalya Milano'da boşanmak isteyen bir adam alışılmadık bir dava gerekçesiyle başvurduğunda kimse onu ciddiye almayacak gibi görünüyordu. Adam boşanma talebini karısının şeytan tarafından ele geçirildiği savına dayandırıyordu ne de olsa. Haliyle bunu bir de kanıtlaması gerekiyordu. Sunduğu kanıtların ne olduğunu bilemiyoruz ancak mahkeme heyetini ikna etmeye yeterli olmuş görünüyor. Önce ne diyeceğini bilmeyen ardından inceleme ve sorgulama kararı veren mahkeme heyeti, birçok şahidi ve kadını inceleyen uzman bir rahibi dinledikten sonra davacı kocanın gerekçelerinin geçerli olduğuna hükmederek evlilik bağının sonlandırılmasına ve malların bölüşümüne karar verirken belki de hukukta çığır açacak bir karara imza attı.

KÜRESEL

KİME KAÇ ADET DÜNYA GEREKİYOR

Eğer dünya ahalisi, Afrika yahut Asya'daki birçok ülkedeki gibi yaşayıp onlar ölçüsünde bir tüketimi benimseseydi bu dünyanın yüzde 30'u bile herkese yeterli olacaktı. Mevcut kaynak kullanımına bakıldığında ise şu an 1,5 dünyaya ihtiyacımız var. Tabii bu bütün insanlar için ortak rakam. Ulusların tüketim boyutlarını hesaplayan National Footprint Accounts 2016, ülkeler ile kaynakların tüketimi arasındaki uçurumu ve adaletsiz paylaşımı net olarak ortaya koyuyor. Örneğin bir Etiyopyalı gibi yaşansa insanlara bu dünyanın sadece beşte biri yeterli geliyor. Birmanyalı gibi yaşanırsa dünyanın yüzde 80'i kâfi. Ancak herkes gelişmiş ülke vatandaşları gibi tüketecekse işte o zaman tehlike çanları çalmaya başlıyor. Arjantin'in tüketimi için 1,8, Çinlilerin tüketimi için şimdilik iki dünya gerekiyor. Bunlar henüz tablonun iyi tarafı. Bu tehlikeli tüketim cetvelinin zirvelerinde ise şu ülkeler yer alıyor. ABD'ninki ile 4,8, Avustralyalılarınki ile 5,4, Katarlılarınki ile ise ihtiyaçlarımızı tatmine ancak 6,2 dünya yetiyor. Bu tüketim çılgınlığının zirvesinde ise Lüksemburglular var. Onlar gibi tüketirsek bu dünyadan dokuz tane daha keşfetmemiz kaçınılmaz görünüyor.

Lacivert 36.indd 87 31/05/17 04:31

MAKALE

Yorgun çocukluk:
TATİLYA VE ABDULKADİR GEYLÂNÎ

GÖKHAN ERGÜR

> İnsanı zor olan biçimlendirir. Kayıplarla, fedakârlıklarla, olmayanla bir form alıp ruh kazanırız. 'Yetmeyen' temelde bir aşama ve olgunluktur bizim için fakat süreç içerisinde insan buna kör ve sağır kesilir. Aşırı tepki gösterenler kaybederken, 'ya sabır' diyenler bir zaman sonra ödülünü alır.

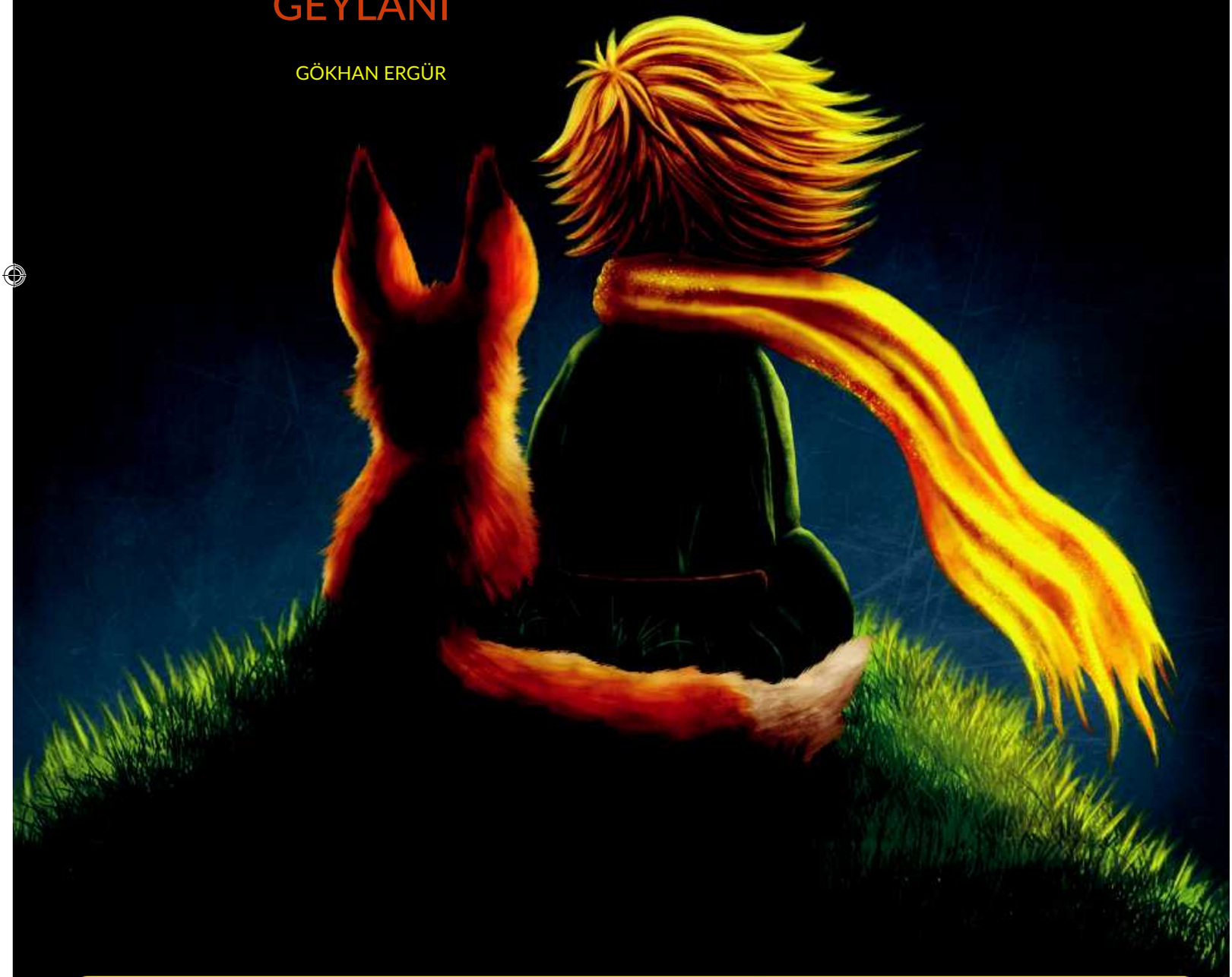

KORUNAKLI FANUSLARDA YETİŞTİRDİĞİMİZ ÇOCUKLARA EN BÜYÜK KÖTÜLÜĞÜ BİZ YAPIYORUZ

MAKALE

Bir

Bütün gücümle çalışıyorum. Akşam 10'da bir ceset gibi eve girip sabah 6'da sıcak yatağımdan cennetten sürülmüş edasıyla çıkıp işe gidiyorum. Henüz dokuz yaşındayım. Her sabah Dolapdere'den Tarlabaşı'na; insanları tatlı ve derin uykularında yakalamak için tan vaktini bekleyen pencere cambazı hırsızların, bütün aylığını iki zara bağlayıp kaybedenlerin, üzerine bir de bol sıfırlı senet imzalayıp binlerce pişmanlığından sadece birini yaşarken dalgın dalgın eve dönenlerin, üç tekerlekli poğaça arabasını ömrünün talihsizliğine doğru iteleyenlerin arasından sıyrılıp çıraklık yaptığım dükkâna kavuşuyorum: "Onur Erkek Berberi."

Öğle vakti temmuz sıcağında dükkânın önünü sulayıp iskemleyi de altıma attığımda elimi çeneme dayar uzun uzun düşünür ve hayret ederdim dünyaya. Yumruk kadar çocuktum ve buna rağmen evdekiler sabahın bir körü akşamın bir körü demeden karanlık kuyuya sıska bir iple sarkıtıyorlardı beni hiç korkmadan. Ustam da bir garip adamdı; dokuz yaşındaki çocuğun cebine koymuş anahtarı, sabahları dükkân açtırıyor, boynuma astığı asker cüzdanına büyük paralar sıkıştırıp ödeme yapmaya, malzeme almaya gönderiyor, dükkâna hatırlı bir müşteri gelince bana da yakışıklı bir Türk kahvesi söylüyordu.

Her şeye rağmen keyfim yerindeydi, yoruluyordum ama en azından lokanta yemeği yiyordum. Mekânı cennet olsun, ben içeri girdim mi lokantacı Seyfi gülümseyerek; "Geldi yine bizimki, oğlum ilgilenin hemen abinizle" deyip siparişimi aldırır, her seferinde döneri kesen ustaya; "Delikanlı adama yetmez o, biraz torpilli kes abimize" diyerek her gün duamı alırdı. Hem az buçuk para da kazanmaya başlamıştım artık, kazandığım parayı biriktirip okullar açıldığında kitap, defter, çanta, kundura ve önlük alıyordum Cağaloğlu'ndan. O yaz işe daha da sıkı sarılıp daha çok para kazanmaya çalışıyordum çünkü öğretmen söz vermişti bütün sınıfı Tatilya dedikleri büyük bir lunaparka götürecekti, biraz pahalıydı ama olsun, eli ekmek tutan biriydim nihayetinde.

Arkadaşlarla buluştuğumuzda tek gündemimiz Tatilya olmuştu artık, içimizden sadece bir kişi daha önce oraya gitmişti ve hepimiz onun anlattığı Tatilya hikâyesini hipnotize olmuş bir şekilde dinlerken hep bir ağızdan "Vay be, gerçekten mi" diye hayret edip bir an önce okulların açılması için dua ediyorduk.

Derken okullar açıldı, fiyatlar ateş pahası, elde avuçta ne varsa tükenip gitti, Tatilya için ayırdığım para da... Ama bir yandan da babama güveniyorum, nasıl olsa öğretmen gezi için para isterse mecbur verecek, devlet bu sonuçta, sözüne karşı gelmek olmaz.

Derken o büyük gün geldi, öğretmen gezi planını anlattı, elimize de bir zarf tutuşturdu ailelerinize verin ve yarın geri getirin diye. Akşam oldu uzattım zarfı babama, içini açtı, yüzü düştü; "Mecburi mi buna gitmek" diye sordu, yalan nedir bilmediğimizden "Hayır baba" dedim yutkunarak, "İyi o zaman yarın evde annenle otursun gitmezsin geziye, böyle dünyalık işlere alışma" dedi. Babamın yüzündeki derin çizgilere baktım, baktım, baktım... O çizgilerde boğulduğumu anlamış olacak ki "Sana diyorum" diye yükseltti sesini birden ve devam etti; "Hem size Abdulkadir Geylânî hazretlerinden bir şeyler okuyacağım bu akşam, çağır hadi annenleri" dedi. Bizde gelenektir, babam perşembe akşamları *Mektubât*'tan, *Kimya-ı Saadet*'ten, *Mesnevi*'den bölümler okurdu. Biz de Müslüman yaratılmış olmanın bahtiyarlığıyla bir babama bir de önündeki kitaba hayretle bakardık.

O perşembe akşamı babam koltukta, önündeki sehpada *Uyanış Yayınevi*'nin 1987 yılında bastığı *Abdulkadir Geylânî'nin Sohbetleri* isimli kitabı. Aile üyeleri halının üzerine dizilmişiz, ellerim dizlerimde. Başlıyor babam okumaya: "Elli ikinci sohbet; Ey ahâli! Allah'a koşunuz. Allah'a ilticâ ediniz. İnsanlardan, dünyadan, kısacası Allah'tan gayrı ne varsa hepsinden kaçınız. Allah'a sığınınız. Zahiren onlarla olunuz fakat kalplerinizle Allah'a yöneliniz. O'na bağlanınız." Gözlerimden pıtır pıtır yaşlar dökülüyor o an yorgun ellerime, sanıyorlar ki babamın ağzından çıkan sözlere ağlıyorum, aslında bütün yaz Tatilya'ya gitme hayaliyle gece gündüz çalışıp o hayali babası tarafından elinden alınmış bir çocuğun kırık kalbine ağlıyorum, hepsi bu.

İki

Çakı gibi delikanlıyım, biraz da hızlıyız. Sanıyoruz ki ölmek yok bize, haliyle korkmuyoruz. Gece gündüz İstanbul'un karanlık sokaklarında bela dedikleri zorbayı kovalıyoruz.

İşte tam o günlerde sıkı bir kurşun yedim, kalbimin tam üzerine, yakın mesafeden. Ama ne kurşun, tepeden tırnağa titriyorum, anlıyorum ki dünya dedikleri yerde; korku varmış, ölüm varmış, acziyet varmış. Her sabah güneş doğuyor, saçımı tarayıp evden çıkıyorum, okula gidiyorum, giriş kapısına yakın bir yerde erketeye yatıyorum. O, okula giriyor ve güneş tekrardan doğuyor. "Allah'ım" diye bağırıyorum içimden "Allah'ım seni ve yarattıklarını çok seviyorum." Peşinden bir Ah Muhsin Ünlü dizesi yetişiyor imdadıma: "Rabbim kız okula geliyor, yaşasın cumhuriyet!"

GÖZLERİMDEN PITIR PITIR YAŞLAR DÖKÜLÜYOR. SANIYORLAR Kİ BABAMIN AĞZINDAN ÇIKAN SÖZLERE AĞLIYORUM, ASLINDA, TÜM YAZ TATİLYA'YA GİTME HAYALİYLE GECE GÜNDÜZ ÇALIŞIP O HAYALİ, BABASI TARAFINDAN ELİNDEN ALINMIŞ BİR ÇOCUĞUN KIRIK KALBİNE AĞLIYORUM, HEPSİ BU.

ÇOKLUK ŞIMARTIR, HANTALLAŞTIRIR, NEREDEN GELİP NEREYE GİTTİĞİNİZİ UNUTTURUR

Lacivert 36.indd 89 31/05/17 04:31

Babamın dizinin dibinde dinlediğim sohbetlerin nuru, annemin teşvikiyle kandil geceleri sabaha kadar süren zikir meclislerinin, bazen isteksizce kalktığım gece namazlarının güzelliği daha henüz bu dünyadayken beni bulmuştu.

BABAMIN DİZİNİN DİBİNDE DİNLEDİĞİM SOHBETLERİN NURU, ANNEMİN TEŞVİKİYLE KANDİL GECELERİ SABAHA KADAR SÜREN ZİKİR MECLİSLERİNİN, BAZEN İSTEKSİZCE KALKTIĞIM GECE NAMAZLARININ GÜZELLİĞİ DAHA HENÜZ BU DÜNYADAYKEN BENİ BULMUŞTU.

Ertesi yıl aynı sınıfa düşüyoruz. Yine içimden sesleniyorum: “Allah’ım ben bu güzelliğe şahit olmayı hak edecek nasıl bir iyilik yaptım, nasıl bir dua aldım ki tarihin bu leylak kokan sayfalarına ismimizi beraber yazdın?” Sanırım babamın dizinin dibinde dinlediğim sohbetlerin nuru, annemin teşvikiyle kandil geceleri sabaha kadar süren zikir meclislerinin, bazen isteksizce kalktığım gece namazlarının güzelliği daha henüz bu dünyadayken beni bulmuştu.

“Memnun oldum ben de Gökhan” diyorum ama; “Sizi tanıdığım günden beri hayatımdaki hiçbir şeyin önemi ve anlamı kalmadı, bana istediğiniz gibi seslenebilirsiniz” diyemiyorum.

O zamanlar bu MP3 çalar dedikleri aletler yeni çıkmış, heves ettik, şiir filan da yazıyoruz tabii, Nazım’ın, Attila İlhan’ın, Necip Fazıl’ın şiir albümleri var, niyetim onları MP3’e atıp sokağında, evinin karşısında dinlemek. Ama bizim evde var beş nüfus, babam cumhuriyetin sadık memuru, okulda patates ekmek yemekten içim kurumuş, ucuz yollu olsun diye Doğubank’a gidip Çin malı bir MP3 çalar alıyorum.

Şişhane’ye değil ama Kurtuluş’a fena halde yağmur yağıyordu. Kimse görmesin diye MP3 çalarımı ceketimin iç cebinde saklıyorum, kulağımda Attila İlhan: “Sen benim şiirlerimi okudukça ağlayacaksın/Seni hiç görmeseydim seni keşke hiç görmeseydim/Şu benim iki gözüm aksalardı kıpkızıl kör olsaydım/Sacre-coeur’de armonik çalsaydım dilenseydim/Seni hiç görmeseydim ismini hiç duymasaydım/Belki kendime göre rezilce saadetlerim olurdu.”

Ensemde bir ses: “Ver bakayım ne dinliyorsun”, arkamı dönüyorum, Allah gözümden ve gönlümden bazı perdeleri kaldırmış olacak ki bir meleği görüp işitebiliyorum. Utana sıkıla cebimden ucuz müzik çalarımı çıkartıyorum, “Yeni mi aldın” diye soruyor, kulaklıkları kulağına takıyor ama adım gibi biliyorum ki bütün çabasına rağmen şiirden anlamıyor. Kalbimi kırmamak için; “Güzelmiş, güle güle kullan” deyip elime tutuşturdu o plastik paçavrayı, ardından kendi kulaklığını taktı, parlak siyah bir müzik çalar, abisi Amerika’dan getirmiş. Sonra arkasını dönüp gitti, ertesi gün de gitti, ertesi hafta da, ertesi ay da, ertesi yıl da ve o günden bugüne kaç gün varsa durmaksızın arkasını dönüp gitti...

Üç

İnsanı zor olan biçimlendirir, şekil verir. Kayıplarla, fedakârlıklarla, olmayanla bir form alıp ruh kazanırız. ‘Yetmeyen’ temelde bir aşama ve olgunluktur bizim için fakat süreç içerisinde insan buna kör ve sağır kesilir. Olmak istediği benlik ve mevcut benliği arasındaki uçurumu görüp aceleyle buna karşı duygusal yahut fiziksel tepkiler geliştirilir. Aşırı tepki gösterenler kaybederken, “ya sabır” diyenler bir zaman sonra ödülünü alır.

Çokluk şımartır, hantallaştırır, nereden gelip nereye gittiğinizi unutturur, Yaradan’la aranıza engeller koyar, bir yerden sonra “ben” demeyi sıklaştırır, sizi dünyada kalıcı olabileceğinize inandırır, hakiki güzelliği unutturup sizi üretilmiş sahte formlarla kandırır, sesiniz çok çıkar, boynunuz dik gezmeye başlarsınız, güç denildiğinde aklınıza maneviyat değil maddiyat gelir, hayat becerilerinizi zayıflatır, çokluğun olmadığı her yerde yaşayamaz hale gelirisiniz ve yenilirsiniz.

Şimdiki çocuklara, anne ve babalara bakıyorum. Ebeveynlerin genel şikâyeti çocuklarının ders çalışmaması, hayatı umursamaması, büyüklerine saygı duymaması ve teknolojiyle fazla içli dışlı olması. Terapilerde onlara şunu soruyorum: “Bu çocuk neden ders çalışsın, neden size saygı duysun ve vaktini teknolojik aletler yerine sizle geçirsin ki?” Ebeveynlerin; “Ama hocam”la başlayan cevaplarının büyük çoğunluğu altı boş ifadelerden oluşuyor çünkü temelde biliyorlar ki asıl problem çocuklarında değil, çocuklarını yetiştirdikleri iklimde.

Hangi gelir grubuna mensup olursa olsun artık aileler çocuklarının gereksiz ihtiyaçlarını, temel ihtiyaçmış gibi görüp ona göre hareket ediyor. Haliyle çocuk hayatını temel ihtiyaçlarının üzerine değil, gereksiz ihtiyaçları üzerine koyup anlam dünyasını buna göre şekillendiriyor. Geçtiğimiz günlerde sevdiğimiz bir kardeşimizin annesinin mevlidi okutuluyordu, büyükler koltukta otururken çocuklar da ortalık yerde dolanıyordu. Sonra çocuklardan bir tanesi annesinin çantasından tabletini kapıp geldi, salondaki çocuklar da bu durumu görüp babalarının paçalarına yapıştılar telefon için. Sonra hepsi yan yana dizilip gerçeklikten koptular. Bu hususta suç çocuklarda mı yoksa anne babalarında mı? O akşam teknolojiye gömülen çocuklar; ölü evi ziyaretini, ziyarette takınılması gereken tavırları ve işleyişi bir daha kimden ve nasıl öğrenecekler?

“Aman üzülmesin, yemeğini yesin, ağlamasın, kimseden geri kalmasın, biz yokluk gördük o görmesin” düsturuyla yetiştirdiğimiz, bir dediğini iki etmediğimiz, korunaklı fanuslarda yetiştirdiğimiz çocuklara en büyük kötülüğü biz anne babalar yapıyoruz, onların hayat becerilerini baltalayıp hayatla mücadeleyi bilmeyen, sürekli birilerine bağımlı, varlık denizinde boğulmuş çocuklar yetiştiriyoruz ama şu an bunun farkında bile değiliz.

Bitirirken söyleyelim: Zamane çocuklarının her şeyi var, anne babaları hariç.

VARLIK DENİZİNDE BOĞULMUŞ ÇOCUKLAR YETİŞTİRİYORUZ

TURKUVAZ RADYOLAR

RADYONUN DİJİTAL HALİ

Turkuvaz Radyolar uygulamasını **App Store** ve **Google Play**'den cep telefonu & tabletinize indirebilir veya **www.turkuvazradyolar.com**'dan dinleyebilirsiniz.

tamamen ücretsiz!

Hemen indir!

App Store'dan İndirin

Google play'den İndirin

www.turkuvazradyolar.com

turkuvazradyo

turkuvazdijitalradyolar

turkuvazradyolar

MAKALE

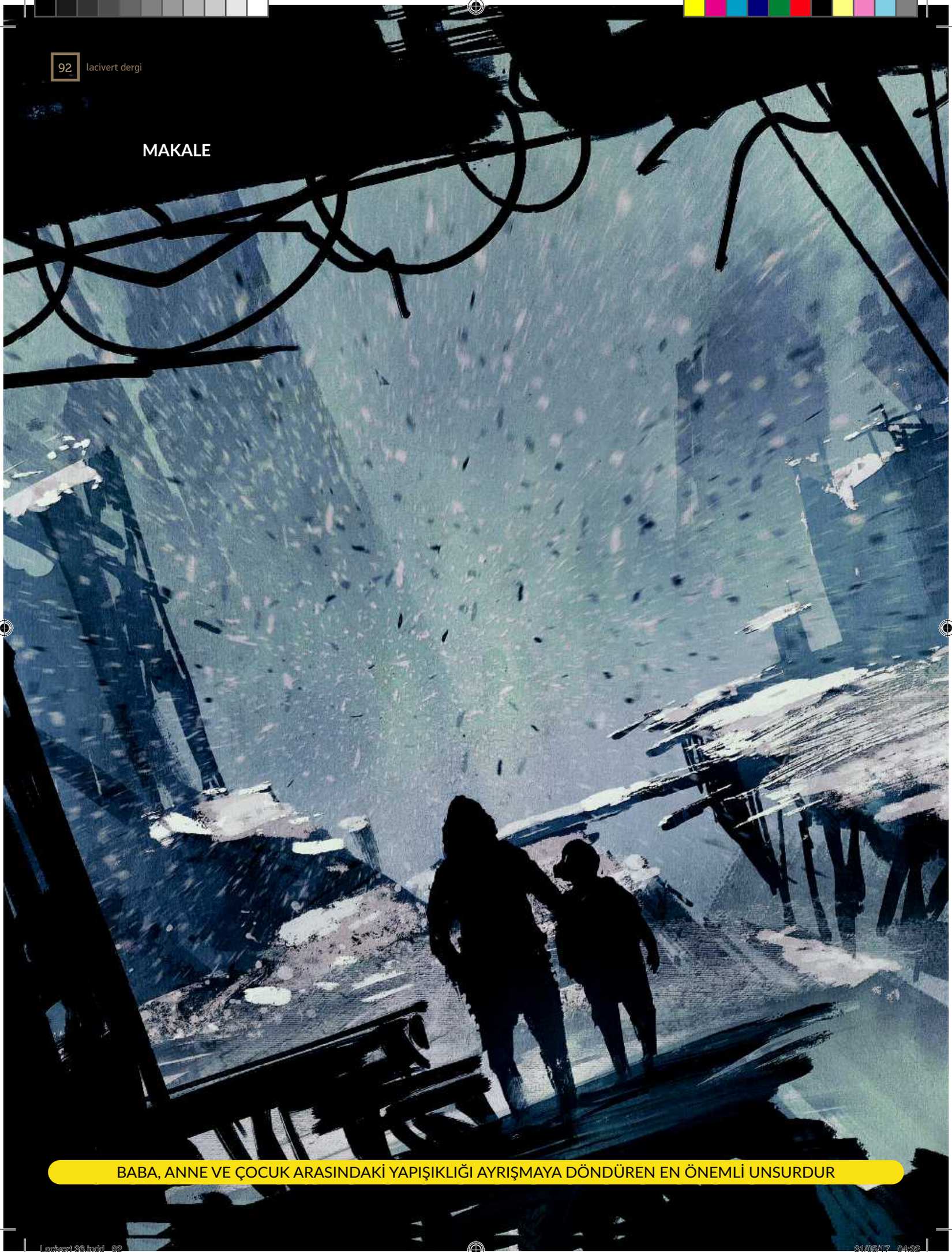

BABA, ANNE VE ÇOCUK ARASINDAKİ YAPIŞIKLIĞI AYRIŞMAYA DÖNDÜREN EN ÖNEMLİ UNSURDUR

MAKALE

BİRAZ DA BABALARA YER AÇSAK

ZEYNEP TEMİZER ATALAR

> Baba, anne ve çocuğun arasındaki ilişkiye dâhil olarak çocuğa alternatif bir ilişki biçimi sunar. Babanın bu 'araya girme' süreci hem anneye kadın kimliğini tekrar hatırlatması hem de çocuğa annesi dışında bir ötekinin de olduğunu göstermesi açısından oldukça değerlidir.

Çocuk psikolojisi dendiğinde karşılaştığımız kaynakların birçoğunda öncelikli olarak anneyi görürüz. Bu kaynaklarla beraber çocuğun bütün gelişim sürecinde her türlü hasarı yahut başarıyı anne tek başına sağlarmış ve bütün sorumlu sadece anneymiş gibi bir algı oluşur.

Evet, anne ve bebek arasında çok özel bir ilişki vardır. Yaklaşık 40 haftalık bir süreci yapışık bir şekilde geçiren anne ve bebeğin birbirlerinden ayrılmaları o kadar da kolay olmaz. Özellikle doğum sonrası ilk birkaç ay anne de bebek de birbirlerine muhtaç haldedir. Dolayısıyla bu dönemlerdeki ilişkileri bebeğin ruhi çekirdeği için büyük bir öneme sahiptir. Ama yine de anne tek başına, çocuktaki bütün oluşumdan sorumlu değildir. Zaten çocuğun oluşabilmesi için de hem anne hem de babaya ihtiyaç yok mudur?

Baba, anne ve çocuk arasındaki bu yapışıklığı ayrışmaya döndüren en önemli unsurdur. Çünkü kadına, anneliği dışında da bir rolü olduğunu hatırlatır. Doğum sonrasında iyice bebeğinin üzerine düşen anneye çocuğuyla ilişkisi dışında başka ilişkileri de olduğunu, dünyanın geri kalan kısmını gösterir. Bu, hem anne hem de bebek için oldukça gerekli bir işlevdir. Baba bu fonksiyonuyla hem kadını anneliğe sıkışmaktan engellemiş olur hem de bebeğin bireyselleşme sürecine destek olur.

Baba, çocuk için kurallara uyumun temsilidir

Bir kadın anne olduğunda, bunu sadece ruhuyla değil vücuduyla yaşar. Mide bulantıları, kusmalar, halsizlik, bel bölgesinin kalınlaşması gibi birçok bedensel değişim kendini gösterir. Kadın hem ruhen hem de bedenen anne olmayı deneyimler. Baba olmak ise, bebeğin doğumundan bir süre sonra başlar. Çünkü bebeği sakinleştiren, ihtiyaçlarını büyük oranda karşılayan birincil ebeveyn figürü annedir. Baba bir süre, anne ve bebeğin arasına giremez. İlk dönemlerde anne ve bebeği arasında çok yoğun bir duygu alışverişi vardır. Baba bu süre zarfında dışarıda kalır. M. Işıl Ertüzün, bu 'dışarıda kalma' sürecinin, babanın kendi çocukluğuna da bir gönderme yaptığından bahseder. Yani baba, anne-çocuk çiftinin dışında kalmaktan rahatsız olur çünkü bu durum ona, çocukken "kendi anne-baba çiftinin dışında kalmasını" hatırlatır.

Aradaki duygu yoğunluğunun yahut babanın, anne-çocuk çiftinin dışında kalmasını birkaç ay boyunca doğal olarak karşılamak mümkündür. Fakat aile kurumunun sağlığı açısından bu gidişe bir 'dur' demeyi çok fazla geciktirmemekte fayda var.

Bizler cinsiyetimiz ne olursa olsun ruhumuzda bir kadın bir de erkek tarafı taşırız. Bu parçaları anne ve babamızdan alır, içselleştiririz. Doğuştan getirdiğimiz kişilik özelliklerimiz, bulunduğumuz çevreyle beraber zaman içinde kimliğimizi oluşturur. Çocuklar için de anne ve babalarının farklı anlamları vardır ve çocuk bu anlamları içselleştirir. Çocuğun annesiyle kurduğu özdeşimden sevgi, şefkat, merhamet duygularını, babasıyla kurduğu özdeşimden de kural, disiplin, çerçeve, otorite kısımlarını içselleştirmesini bekleriz. Anne, çocuktaki esneme payını, baba ise kurallara uyumu temsil etmelidir. Karşılaştığım bir Kızılderili atasözünde bu durum şöyle açıklanmış; "Bebeğini tutan anne bebeğin kulağına: Seni rahatlatacağım diye fısıldar; baba ise çocuğu dağın tepesine çıkarıp şöyle bağırır: İşte bu dünya, ben seni onunla tanıştıracağım." Yani anne daha çok duyguları, baba ise düşünmeyi temsil eder.

BABA OLMAK, BEBEĞİN DOĞUMUNDAN BİR SÜRE SONRA BAŞLAR

Çocuğun babayla karşılaşması önce annesinin gözünden olur. Eğer anne babayı seviyor, ona değer veriyor, ona saygı duyuyorsa çocuk da babasını sevmeye, onu değerli ve saygı duyulması gereken biri olarak algılamaya başlar. Eğer anne, eşine öfkeliyse, ona güvenmiyorsa ve onu aile birlikteliği dışında tutuyorsa, çocuk da babayı kendi ruhi dünyası dışında tutar. Annenin babayı sürecin içine dâhil etmesi yahut etmemesi, büyük oranda eşiyle olan ilişkisine de dayanır. Babanın eşine bütün bakımsızlığı yahut yorgunluğuna rağmen yine de ilgi gösteriyor olması, evin ve bebeğin bakımı gibi işlerde destek olması, bu kabul sürecine destek olur. Ama karı-koca arasında bir gerginlik varsa yahut baba bütün sorumluluğu anneye devreder bir tutum sergiliyorsa, bu hem aile birliği hem de çocuğun gelişimi açısından zarar verici olur.

Baba, çocuğa bağımsızlık yolunu açar

Babanın, anne-çocuk arasına giremediği durumlardan biriyle ilgili olarak, beni çok etkileyen bir yorumdan bahsetmek istiyorum. Bu konuda okuduğum en düşündürücü yorumlardan biri de André Green'e ait. Elda Abrevaya bir makalesinde Green'in; "Doğum yapmış anne için gerçek baba kimdir" sorusunu sorduğunu belirtir. Green'e göre; "Çocuğun babasının kim olduğunun büyük bir öneme sahip olduğunu çünkü bazı kendi annesinden ayrışamayan annelerin, çocuklarının babası olarak kendi annelerini gördüklerini ve bu çocukların anneanne-anne çifti tarafından büyütüldüğünü yani bu çocukların babalarının aslında, anneanneleri olduğunu" ifade eder.

Günümüzde bu annelerin sayısının oldukça fazla olduğu ve maalesef böyle bir yapı içinde yetişen çocukların ilerleyen yaşlarla beraber ruhsal çatışma içine girebileceklerini düşünüyorum. Çünkü çocuk sahibi olmadan önce karı-koca ilişkisinin oturması, bunun üzerine anne-baba rollerinin gelmesi gerekir. Karı-koca arasındaki huzur, birlik ve bütünlük, anne-baba arasındaki uyumu da belirleyecektir. Bir çocuğun sağlıklı bir ruhsal işleyiş içinde büyüyebilmesinin koşulu, hem anne babanın bireyselliklerine sahip olması hem de sahip oldukları bu ilişki içinde kendilerini mutlu hissetmelerine bağlıdır.

> KARI-KOCA ARASINDAKİ HUZUR, BİRLİK VE BÜTÜNLÜK, ANNE-BABA ARASINDAKİ UYUMU DA BELİRLEYECEKTİR. BİR ÇOCUĞUN SAĞLIKLI BİR RUHSAL İŞLEYİŞ İÇİNDE BÜYÜYEBİLMESİNİN KOŞULU, HEM ANNE BABANIN BİREYSELLİKLERİNE SAHİP OLMASI HEM DE SAHİP OLDUKLARI BU İLİŞKİ İÇİNDE, KENDİLERİNİ MUTLU HİSSETMELERİNE BAĞLIDIR.

Bazı kuramcıların çocuktaki baba algısı ile ilgili değerlendirmeleri oldukça önemlidir. Mesela Freud'a göre çocuğun hayatındaki birincil öneme sahip olan kişi anne olsa da, baba bir otorite figürü olarak vardır. Çocuk, ya onunla kavga eder yahut onun karşısında boyun eğer.

Mahler, Freud'un bahsettiği ve daha yoğun olarak 3-6 yaş aralığında yaşandığını belirttiği bu çatışmalı dönemin öncesine dair bazı değerlendirmelerde bulunur. Mahler'e göre baba, çocukta farklılaşmanın yolunu açar, onu bağımsızlaştırır ve ona yaratıcılık kazandırır.

Bu durumda baba rolünün bir çocuğun hayatındaki yerinin hem otoriteyle hem de dış dünya ile kurduğu ilişki biçimleriyle bağlantılı olacağını söylemek mümkün olacaktır. Bu iki ilişki biçimini biraz daha açarsak;

- Çocuk, baba ile birlikte gerçek dünyanın ve kuralların farkına varır. Babanın kurallarla ilgili tutumu, çocukta hayat boyu karşılaşacağı her otorite figürüyle çatışma yaşaması yahut bu figürler karşısında sessiz kalıp hakkını savunamaması şeklinde kendini gösterebilir.

- Baba, anne ve çocuğun arasına girerek çocuğa alternatif bir ilişki biçimi sunar. Bu 'araya girme' süreci hem anneye kadın kimliğini tekrar hatırlatması hem de çocuğa annesi dışında bir ötekinin de olduğunu göstermesi açısından oldukça değerlidir. Bu ilişkiyle beraber çocuk annesinden ayrışarak daha bağımsız daha yaratıcı ve farklı olana tahammüllü olmayı öğrenir. Çocuğun, babanın da sürece dâhil olduğu bu üçlü birlikteliği kabul etmesi, beraberinde zaman zaman karşılaşacağı yetersizlik duygusuyla baş edebilmesini ve buna rağmen yine de kendini dış dünyaya karşı güçlü hissedebilmesini sağlar.

Fakat bazen anne ve baba rolleri yer değiştirir. Yani çocuk için anne, kuralları, disiplini temsil eder, baba ise koruyuculuğu, şefkati... Mesela baba işten geç geldiği için zamanının tamamını çocuğuyla oynamaya ayırmak isteyebilir yahut bütün gün çocuğuyla beraber olan anneler ise düzenin, kendi istekleri doğrultusunda oluşması için kuralları ve düzeni üstlenebilirler. Bu durumda çocuğun da iç dengesi bozulur. Çünkü özdeşim kurmakta zorlanır. Babasından içselleştirmesini beklediğimiz güç imgesi, çocuğun kendini de güçlü ve güvende hissetmesini sağlar. Babasının disipliniyle karşılaşmayan çocuklar bir yandan kendilerini her şeyi yapabilecek kadar güçlü ama bir yandan da dış dünya karşısında güvensiz hissederler. Özellikle erkek çocuklarında annenin disiplini bir noktadan sonra etkili olmamaya başlar. Bu da beraberinde kontrol edilemeyen dürtüleri, kurallar karşısında düzensizliği ve bazen de çok yoğun korkuları getirebilir.

Bazen de işler her zaman planlandığı gibi gitmez. Anne baba boşanma kararı alabilir, baba vefat edebilir, babanın çok yoğun çalışma saatleri olabilir yahut baba sadece gidebilir. Sebebi ne olursa olsun bu durum çocukta mutlaka bir boşluk oluşturur. Babanın aile içinden ve çocuğun hayatından ne şekilde ayrıldığı yahut uzaklaştığı, çocuğun bu süreci nasıl yaşadığı, çocuktaki boşluğun derinliğini de belirler.

ERKEK ÇOCUKLAR BABALARINI ROL MODEL OLARAK ALIRLAR

MAKALE

Çocuk, baba ile birlikte gerçek dünyanın ve kuralların farkına varır. Babanın kurallarla ilgili tutumu, çocukta hayat boyu karşılaşacağı her otorite figürüyle çatışma yaşaması yahut bu figürler karşısında sessiz kalıp hakkını savunamaması şeklinde kendini gösterebilir.

ÇOCUK, BABA İLE BİRLİKTE GERÇEK DÜNYANIN VE KURALLARIN FARKINA VARIR. BABANIN KURALLARLA İLGİLİ TUTUMU, ÇOCUKTA HAYAT BOYU KARŞILAŞACAĞI HER OTORİTE FİGÜRÜYLE ÇATIŞMA YAŞAMASI YAHUT BU FİGÜRLER KARŞISINDA SESSİZ KALIP HAKKINI SAVUNAMAMASI ŞEKLİNDE KENDİNİ GÖSTEREBİLİR.

- Eğer anne baba ayrılığı varsa baba, anneyle işbirliği yapıp, karısından ayrılmış olsa bile ebeveyn olarak çocuğuyla ilişkisini devam ettirmelidir.

- Eğer anne baba ayrılığı varsa ve baba çocuğuyla hiç görüşmüyorsa, çocuğa karşı babayı kötülemek, suçlamak doğru değildir. Böyle bir durumda çocuğun alternatif bir baba modeliyle karşılaşması daha uygun olabilir. Bu bazen dede, dayı, abi, üvey baba yahut bir öğretmen olabilir. Çocuğun bu kişiyle kurduğu ilişki biçimi de ona, ihtiyaç duyduğu sınır kavramını içselleştirmesi konusunda destek olacaktır.

- Eğer baba vefat etmişse, babayı yok saymak, onun hakkında hiç konuşmamak doğru değildir. Evde babanın bir fotoğrafının olması, zaman zaman babayı anmak; "Bu yemeği baban da çok severdi", "Hatırlıyor musun baban şöyle bir şaka yapmıştı da o zaman ne çok gülmüştük" gibi ifadelerle babanın anılarını canlı tutmak, çocuk için de rahatlatıcı olur.

- Eğer babanın çalışma saatleri çok yoğunsa, anne yine de disiplin sürecini tek başına üstlenmemelidir. Babanın evde var olmaması, çocuğun ruhsal dünyasında da var olmayacağı anlamına gelmez. Bazı durumlarda "Buna ben karar veremem babana sorman lazım", "Baban gelmeden ödevlerini bitirmen gerektiğini hatırlatayım" gibi ifadeler kullanmak yahut sofrada var olmasa bile babaya ait bir sandalyenin olması gibi detaylar, çocuğa, babasının varlığını hissetmesinde yardımcı olacaktır.

Baba dengeli olmalıdır

Cinsiyeti ne olursa olsun her çocuk için baba, güveni ve çerçeveyi temsil eder ama yaşın büyümesi ve cinsel kimliklerin devreye girmesiyle beraber babanın anlamı da zenginleşir. Erkek çocuklar babalarını rol model olarak alırlar. Babaları gibi olmak, ona benzemek isterler. Çatışmalarının yoğun olduğu durumlarda ise asla ona benzememek... Yani çocuğun özdeşim modelini belirleyen temel unsur, çocuğun babasıyla kurduğu ilişki olur. Babanın çok sert, beklentisi yüksek ve aşırı disiplinli olması durumunda çocuk ya babasına boyun eğer, ifade edemese de içten içe çatışır yahut onunla yoğun bir rekabete girer ve sürekli bir kavga halinde olur. Babanın çok yumuşak, çok sevecen ve kuralsız olması durumunda ise çocuk, sınırları tanımaz, her istediği olsun ister yahut kaygı düzeyi çok yüksek olur. Bir erkek çocuğunun babasıyla olan ilişkisinde ihtiyacı olan, bu iki durumun bir denge içinde olması yani zaman zaman çatışsalar da takdir edilmesi ve cesaretlendirilmesidir.

Kız çocukları için babaları, bahsettiğimiz bütün bu anlamlara ek olarak bir de karşı cinsle olan ilişkilerini nasıl oluşturacaklarının da ilk temsilidir. Babanın kızıyla çok yakın bir ilişki içinde olması, mesela ona aşkım diye hitap etmesi, dudaklarından öpmesi, beraber uyumaları, banyosunu babasının yaptırıyor olması gibi durumlar, kız çocuğunun ruhsal gelişimi açısından oldukça zarar vericidir. Aynı şekilde babanın çok mesafeli olması, kızına hiç dokunmaması, ona sarılmaması, onu sevdiğini söylememesi de yine aynı oranda zarar veren bir durumdur. Çünkü çocuğun babasıyla olan ilişkide bir sınır dâhilinde yakınlığa ihtiyacı vardır. Yakınlığın da mesafenin de bir denge içinde olması gerekir. Çocuk bu denge içinde hem babasının onu sevdiğini hisseder hem de onun aşkı olamayacağını, bu aşkın ancak anneye ait olabileceğini görebilir.

Kız yahut erkek, her çocuk babası tarafından sevildiğine, değer gördüğüne, cesaretlendirilmeye ama bunu bir çerçeve içinde yaşamaya ve zaman zaman 'hayır' kelimesini de duymaya ihtiyaç duyar.

Zannediyorum birçoğumuz 'hayır' kelimesini duymaktan hoşlanmayız. Engellenmek, arzularımıza ulaşamamak canımızı sıkabilir hatta öfkelendirebilir. Bu nedenle babalar da engelleyen kişi rolünü üstlenmeyi pek istemezler. Bu durumun, çocuklarının onları sevmesine engel olacağını düşünürler. Hâlbuki çocuklar, babalarından gelecek bu dengeli sınırla, öfkelenseler bile öfkelerini ifade edebildikleri sürece çok daha huzurlu olurlar. Yani özellikle ruhsal güvenliğimiz ve gerçek dünya ile uyum içinde yaşayabilmemiz için bu engelle karşılaşmalı, zaman zaman yetersiz olabileceğimizi kabul etmeli ve tahammül edebilme becerimizi geliştirmemiz gerekir. Ve bu ancak, babanın etkili varlığıyla mümkün olur. O nedenle, anne-çocuk ilişkisi içinde, babalara da yer açmak oldukça önemlidir.

Lacivert 36.indd 95 31/05/17 04:32

#benim lacivertim

Sizin için en özel *Lacivert Dergi* ile fotoğrafınızı çekin **#benimlacivertim** hashtagi ile paylaşın, sayfamızda size de yer verelim demiştik. Evet, sözümüzü tutuyoruz. **İşte en özel Lacivertseverler...**

@semabuesra

@kmutercim

@comtonolayi

@sama_harumi

@zeynebeyza_

@akceliff

@eagamee

@elftopkaya

@aysesevde1970

@mkddsavc

@hbusrasari

HAYATI CİDDİYE ALAN D

#BENIMLACIVERTIM

@KbraKarkn

@maviANka_s

@rabiaboyacii

@betulkayahan

@birbakinya

@mert_cengiz41

@namikaradeniz

@dietitianbyz

@sibeldemirturkk

@lilyumlonicera

@handanylmaz

@ftm626

@_yakamozzz

@readingistanbul

Lacivert 36.indd 97 31/05/17 04:33

türkiye günlüğü

HAZİRAN 2017

RAŞİT ULAŞ

TRUMP, İÇ POLİTİKADAKİ SKANDALLARIN YARATTIĞI BUNALIM NEDENİYLE SEÇİM KAMPANYASI SIRASINDA, HIZLI BİR ŞEKİLDE DAİŞ'İ YENME SÖZÜ VERDİĞİ İÇİN RAKKA'DA ÇABUK BİR ZAFER İSTİYOR. BUNU DA VERİLEBİLECEK EN AZ KAYIPLA YAPMAK İSTİYOR. BUNUN EN KOLAY YOLU DA YPG'Yİ KULLANMAK.

ABD, PKK VE YPG'NİN AYNI ŞEY OLDUĞUNU BİLİYOR

HASAN BASRİ YALÇIN
Yrd. Doç./SETA

RAGIP SOYLU
Daily Sabah

Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Amerika ziyareti, ABD'nin YPG'ye silah desteği vereceğini açıklamasının hemen ardından gerçekleşti.

Görüşmede somut adımlar atılmamış olsa da Türkiye silah desteğinin bir gün kendisine tehdit olacağının farkında.

Türkiye Günlüğü'nde bu ay, yaşanan son gelişmeleri Yrd. Doç. Dr. Hasan Basri Yalçın ve *Daily Sabah* Washington temsilcisi Ragıp Soylu ile konuştuk.

DONALD TRUMP YÖNETİMİNİN BİR TÜRKİYE POLİTİKASI BULUNMUYOR

TÜRKİYE GÜNLÜĞÜ

TÜRKİYE ABD RUSYA

YPG'NİN DAHA ÖNCE BAŞTA TEL ABYAD VE ÇEVRESİ OLMAK ÜZERE SURİYE'NİN KUZEYİNDEKİ ARAP VE TÜRKMEN AĞIRLIKLI BÖLGELERDE ETNİK DAĞILIMI KÜRTLER LEHİNE DEĞİŞTİRMEYE YÖNELİK ADIMLAR ATTIĞI BİLİNİYOR.

Trump hükümeti YPG'ye silah yardımı yapıyor, Türkiye ise Suriye'nin kuzeyinde YPG'yi vuruyor. YPG'nin silahlandırılmasını ise Türkiye ilerisi açısından kendisine tehdit olarak görüyor. Peki, Trump operasyonu Rakka ile sınırlı tutacak mı? Türkiye'nin endişesi haklı değil mi?

HASAN BASRİ YALÇIN: Türkiye'nin endişeleri son derece haklı gerekçelere dayanıyor. Maalesef müttefiki, Türkiye'nin beklentilerini yerine getiren ve müttefiklik hukukuna uygun bir tavır içinde değil. Uzun süredir yapılan eleştirilere ve uyarılara rağmen yeni Amerikan yönetimi de Obama yönetimi gibi PYD'ye destek vermeye devam ediyor. Obama Suriye'de çözümü değil çözümsüzlüğü savunduğu için bölgesel dengeleri göz önünde bulundurarak çözüme yönelik adımlar atmak yerine terör örgütlerine karşı terör örgütlerini desteklemişti. Gerçekten Suriye'de ve Ortadoğu'da bir çözüm arayışı olsaydı bölge ülkeleriyle çalışmak tercih edilebilirdi ama yapılmadı. Obama klasik müttefiklerinin hepsini küstürdü. Trump ile birlikte bunun değişme şansı doğmuştu. Yeni bir başkan, yeni bir yaklaşımla gelip farklı bir dış politika geliştirebilirdi fakat görünen o ki Trump'ın buna şimdilik ne niyeti var ne de gücü. Kendisi iç siyasette çok derin kavgaların içinde olduğundan Suriye'ye bakacak hali olmadığına inanıyor. Dış politika Trump için öncelikli bir konu olmadığından Suriye ve Ortadoğu meselesi askerî bürokrasiye terk edilmiş durumda. Askerî bürokrasi ise Rakka'yı temizlemekten başka bir şey düşünemiyor. Bunu bir siyasi vizyon çerçevesinde değerlendirmekten ziyade bürokratik ezberlerin bir parçası olarak görüyorlar. Hâlbuki Rakka'nın DAİŞ'ten temizlenmesi gerçekleşse bile, bu durum neye hizmet eder, Suriye ve Ortadoğu meselesine nasıl bir katkı sunar, bilen yok. Böyle olunca maalesef Amerika'nın bu konuda bir yenilik üretmesini şimdilik beklemiyoruz. Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın ziyareti öncesinde Amerika'nın PYD'ye doğrudan silah yardımı yapacağı açıklandı. Ağır silahların PYD'ye verilmesi tabii ki çok büyük bir sorun ama PYD'ye verilmek istenen tanınma ve meşruiyet kadar önemli değil. Bu silahlar ileride Türkiye'ye karşı da kullanılabilir. Bu da Türkiye'nin terörle mücadelesini zorlaştırabilir. Fakat ne tür silah verilirse verilsin onunla mücadele edilebilir. Maliyeti yüksek olur ama oluşturduğu tehdit hayati değildir. Daha fazla kayba uğrarsınız daha fazla zorlanırsınız. Ama Türkiye on yıllardır terörle mücadele veriyor ve vermeye alışık. Bir şekilde bu mücadeleyi vermeye devam eder. Ama silah desteği üzerinden PYD'ye bir uluslararası meşruiyet verilmeye kalkılırsa o durumun son derece kötü sonuçları olur. Bu Türkiye'nin bekasına yönelik bir tehdittir. Türkiye'nin güneyinde bir terör devleti yaratılması ihtimali verilen silahlardan çok daha ciddidir. Bu nedenle Türkiye, öncelikle bu konuya odaklanacak ve bir PYD oldubittisiyle mücadele için elinden geleni yapacaktır. Trump'tan gelebilecek yeni bir yaklaşıma dair beklentilere nokta konuldu. PYD dayatmasına karşı mücadeleye devam edilecek. Bunun için de alternatif yöntemler var. Günü gelince hepsi sırasıyla tercih edilecektir. Tabii Türkiye Amerika ile savaşacak değil fakat Amerika da Türkiye ile savaşacak değildir. Diğer taraftan üstü örtülü bir savaş zaten yürütülüyor. Bu da devam edecektir.

RAGIP SOYLU: ABD Başkanı Donald Trump yönetiminin bir Türkiye politikası bulunmuyor fakat Beyaz Saray'ın bir DAİŞ'le mücadele planı var. Bu plan eski başkan Barack Obama tarafından hazırlanan ve PKK'nın Suriye'deki silahlı kanadı

OBAMA KLASİK MÜTTEFİKLERİNİN HEPSİNİ KÜSTÜRDÜ

Lacivert 36.indd 99 31/05/17 04:34

YPG'yi kullanarak Suriye'de DAİŞ'e karşı mesafe kat etmeyi amaçlayan planın neredeyse aynısı. Peki, neden bu planla devam ediliyor? Trump, iç politikadaki skandalların yarattığı bunalım nedeniyle seçim kampanyası sırasında, hızlı bir şekilde DAİŞ'i yenme sözü verdiği için Rakka'da çabuk bir zafer istiyor. Bunu da verilebilecek en az kayıpla yapmak istiyor. Bunun en kolay yolu da YPG'yi kullanmak. Çünkü Trump'ın Obama döneminde alınan kararlar nedeniyle elinde çok fazla bir seçenek bulunmuyor. Trump'ın kendisinin de ulusal güvenlik konularıyla ilgili çok detaylı bir bilgisi yok. Çok da ilgilenmiyor zaten. Bu yüzden Obama döneminde Beyaz Saray'da olan pek çok operasyonel izin ve yetkilendirme ABD Savunma Bakanlığı'na yani Bakan James Mattis'e devredildi. Bu yüzden kararları Pentagon veriyor. Diğer bir mesele de zamanlama. Pentagon'a göre Türkiye'nin önerdiği alternatifler, operasyonu 2018'e bırakacak ve alanda daha çok ABD askeri olmasına yol açacak. Türkiye stratejik bakımdan kendi endişelerinde haklı. ABD devlet yapılanmasının her kademesi YPG ve PKK'nın aynı şey olduğunu biliyor fakat olaya taktiksel düzlemde bakıyor. "Bizim için önde gelen tehdit PKK değil DAİŞ'tir" diyorlar. Savunma Bakanlığı, özellikle ABD Merkezi Komutanlık (CENTCOM), Rakka operasyonu sonrasında ülkenin güneyinde bulunan Suriye ve Irak sınırındaki Ebu Kemal'e kadar YPG ve müttefikleri Suriye Demokratik Güçleri (SDG) ile hareket etmek istiyor. Rakka sonrası Türkiye ve ABD ile müzakereler başka bir şeye evrilir mi? Bu, şu an cevaplaması zor bir soru. Başbakan Binali Yıldırım ABD'lilerin kendilerine Rakka sonrasında YPG ile çalışmayacaklarını söylediklerini belirtti. Fakat ABD'liler bu tür sözlere hülle bulmakta mahir. SDG içerisindeki Arapları kullanıyoruz diyerek yine YPG ile hareket etme ihtimalleri de var.

HIZLICA KURULAN VE HIZLICA BOZULAN 'OLAY BAZLI' İTTİFAKLAR GÖRECEĞİZ

TÜRKİYE-ABD-RUSYA

YPG'nin silahlandırılması Suriye'de yaşayan terör dışı Türkmen-Arap-Kürt nüfusunun YPG tarafından bir kıyıma maruz bırakılmasına sebep olur mu? Türkiye'nin burada rolü ne olmalı?

HASAN BASRİ YALÇIN: O durum maalesef zaten büyük oranda yaşandı. PYD'nin şimdiye kadar Suriye'nin kuzeyinde kontrol altına aldığı bölgeye bakarsanız kendi demografik değerlerinin çok çok üstünde olduğunu görürsünüz. Normal şartlarda o bölgede Kürtlerin nüfusunun genel nüfusun yaklaşık yüzde 20'si civarında olduğu tahmin ediliyor. Bu Kürtlerin yarısının da PYD'ye muhalif olduğu ve onların da bu bölgeden zorla atıldığını düşünürseniz yüzde 10'luk bir grubun bütün bu bölgede söz sahibi olması normal bir gelişme olarak görülemez. Bir terör örgütünün bütün bölgeyi sadece kendi kontrolüne alabilmek için diğer etnik unsurları -muhalif Kürtler de dâhil- bölgenin dışına atmış olması zaten büyük bir suçtur. Bununla mücadele etmek gerek. Türkiye kendi sınırında böylesi bir temizliğe karşı durmalıdır fakat Amerika'nın YPG'ye böylesine açıktan destek vermesi işleri zorlaştırıyor. Türkiye'nin şimdilik bu bölgeye dair atacağı askerî adımların yanında nüfus düzenlemelerine de müdahil olması gerekecektir.

RAGIP SOYLU: YPG'nin daha önce başta Tel Abyad ve çevresi olmak üzere Suriye'nin kuzeyindeki Arap ve Türkmen ağırlıklı bölgelerde etnik dağılımı Kürtler lehine değiştirmeye yönelik adımlar attığı biliniyor fakat uluslararası baskılar bu konuda YPG'yi biraz frenlemiş gibi görünüyor. Hâlihazırdaki YPG kontrolünün olduğu yerlerdeki nüfusun yüzde 60'ını Kürtler oluşturuyor fakat Rakka'nın YPG kontrolüne geçmesiyle bu denge Araplar lehine değişecek. Şu anda bile Arapların yönetimi YPG için zor konu. YPG'nin siyasi kanadı PYD, Arap kabilelerine askeri konular dışında görece otonomi tanımış görünüyor. Özelikle Rakka'nın yüzde 100 Arap olduğunu düşünürsek ve buradaki ana kabilelerin de YPG'den hiç hoşlanmadığını hesaba katarsak YPG'nin Rakka'da çok rahat hüküm sürebileceğini söylemek güç. Burada ABD'nin Türkiye'ye Rakka Sivil Konseyi ile ilgili verdiği sözler önemli. ABD'liler şehri yönetecek bu konseyin tamamen Araplardan oluşacağını söylüyor fakat bu Arapların da PYD etkisindeki Araplar olması ihtimalleri yüksek. Bu tekrar bir kriz yaratacaktır. Bu bağlamda verilen ağır silahlar Arap ve Türkmen kabileler için pek bir şey değiştirmeyecek. YPG'nin düzenli birlikleri ve şu andaki 'hafif' silahları Araplarda yok. Ağır silahlar YPG kontrolünü biraz güçlendirecek o kadar. Türkiye için asıl kaygı bu silahların ve ağır silah eğitiminin gelecekte Türkiye'ye karşı kullanılabilir olması.

TÜRKİYE'NİN GÜNEYİNDE BİR TERÖR DEVLETİ KURULMA İHTİMALİ VERİLEN SİLAHLARDAN ÇOK DAHA CİDDİ

TÜRKİYE GÜNLÜĞÜ

TÜRKİYE ABD RUSYA

TÜRKİYE'NİN RUSYA İLE HALI ALTINA ATTIĞI UKRAYNA'DAN, KIBRIS'A KADAR PEK ÇOK MESELESİ BULUNUYOR. TÜRKİYE'NİN ABD İLE TEK ANLAŞAMADIĞI KONU SURİYE'DEKİ PKK-YPG VARLIĞI. BU YÜZDEN TÜRKİYE-RUSYA İLİŞKİSİ ABD İÇİN BİR ENDİŞE KAYNAĞI DEĞİL.

Türkiye'nin Rusya ile uçak krizini çözüp ekonomik ve siyasi işbirliğinde yeni adımlar attığı dönemde ABD ile tekrar yakınlaşmasından Rusya nasıl bir mesaj alır?

HASAN BASRİ YALÇIN: İkisiyle de çok yakın işbirliği olmayacak zaten. Hızlıca kurulan ve hızlıca bozulan 'olay bazlı' ittifaklar göreceğiz. Türkiye bir konuda Rusya ile yakınlaşacak. Bir başka konuda Amerika ile yakınlaşacak. Çünkü çok kaygan bir zemindeyiz. Kimsenin genel stratejisi çok net değil. Bu nedenle bütün aktörler mümkün olduğunca esnekliklerini artırma peşinde. Bir tarafla aranız bozuk olursa öbür taraf için cazip bir ortak olmuyorsunuz. Yani Amerika ile iyi geçinmek için Rusya ile kavga etmek iyi bir yöntem değil. Aksine Amerika tarafından tercih edilen bir ortak olmak için Rusya ile de iş yapabildiğinizi göstermeniz gerekir. Fakat tabii hepsinden önemlisi kendi başınıza iş yaptığınızı göstermelisiniz. Yani Türkiye Suriye'de Fırat Kalkanı ve benzeri operasyonlar yaparak sahada güçlendikçe daha fazla ciddiye alınan ve daha fazla tercih edilen bir aktör haline gelecektir.

RAGIP SOYLU: Obama döneminde ABD yönetimi, Türkiye'nin Rusya ile yakınlaşmasını destekledi. Şu andaki Trump yönetimi de Rusya ile çalışma gayesiyle iktidara geldi. Fakat Trump'ın Rusya sayesinde seçimleri kazandığı yahut Trump ve Moskova arasında gizli bir ortaklık olduğu iddiaları iki ülke arasındaki tansiyonu artırdı. ABD yönetimi Türkiye'nin Rusya ile kurduğu ilişkilerden çok rahatsız değil. Washington'da yeni-muhafazakâr (Neo-Con) lobinin bir bölümü Rusya ile çalışmayı NATO çıkarlarına aykırı bulsa da, herkes Ankara-Moskova ilişkisinin karşılıklı çıkara dayandığını ve Rusya'nın ABD'ye alternatif olarak görülmediğini biliyor. Türkiye'nin S-400 füze savunma sistemini Rusya'dan alması bir endişe yaratacaktır fakat bu da Türkiye için çok anlatılamayacak bir konu değil. Önemli olan ABD'nin Suriye'de Rusya'nın en büyük müttefiki olan Esed rejimine karşı hareket edip etmeyeceği... Eğer ABD, Esed'e karşı hareket ederse, Türkiye Rusya'yı çok umursamadan Washington'a destek verecektir. Ne zaman Türkiye, Rusya ve çevresindeki ülkeleri ABD ile NATO ittifakına alternatif gibi görmeye ve sunmaya başlar, o zaman ABD'de bir endişe oluşur. Türkiye'nin Rusya ile halı altına attığı Ukrayna'dan, Kıbrıs'a kadar pek çok meselesi bulunuyor. Türkiye'nin ABD ile ise tek anlaşamadığı konu Suriye'deki PKK-YPG varlığı. Bu yüzden Türkiye-Rusya ilişkisi ABD için bir endişe kaynağı değil.

ABD, TÜRKİYE'NİN RUSYA İLE KURDUĞU İLİŞKİLERDEN ÇOK RAHATSIZ DEĞİL

Lacivert 36.indd 101 31/05/17 04:34

dekorlar kaldı geride

HÜSREV HATEMİ

1517'DE OSMANLI ŞEHRİ OLAN KUDÜS'E 400 YIL SONRA 1917'DE İNGİLİZ ORDUSU GİRDİ. 1948'E KADAR KUDÜS VE FİLİSTİN, BÜYÜK BRİTANYA MANDASI ALTINA ALINDI VE 1948'DE İSRAİL DEVLETİ KURULDU. 1967 YILINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ALTI GÜN SAVAŞLARI'NDAN SONRA İSE İSRAİL'İN KUDÜS ÜZERİNDEKİ HÂKİMİYETİ, EMRİVAKİLER DE EKLENEREK ARTTI.

Kudüs-i Şerif'te çok acılar gömüldü

"Bir sabah kumandanın odasına girdiğim zaman, gözlerinin ağlamaktan yorulmuş olduğunu gördüm: Kudüs İngilizlerin elinde idi... Eşyamı ve kâğıtlarımı bavuluma yerleştiriyorum. Artık Şam'dan ayrılıyoruz, Cemal Paşa İstanbul'da istifa edecektir... Karargâhın içinde Kudüs'ün düşüşü, bir ölüm haberi gibi yayıldı. Daha şimdiden Beyrut'a, Şam'a, Halep'e gözyaşlarımızı hazırlamak lâzımdı."

Bu cümleleri, Falih Rıfkı Atay'ın *Zeytindağı* adını verdiği ve görgü tanıklıklarından oluşmuş eserinden aldım. Kudüs'ün düşme haberinin, bir de Mehmet Akif Ersoy bakışıyla anlatılışı vardır. O sırada Avrupa'da olan Mehmet Akif Bey, o günlerde devam eden I. Dünya Savaşı'nda müttefikimiz oldukları halde Avusturya ve Almanya gazetelerinin Kudüs'ün düşmesini sevinçle duyurduklarını, "Kudüs Hıristiyanların eline geçti" haberlerini sevinçle karşıladıklarını, derin bir üzüntü ve hayret ile görmüştür. Kısaca söylersek, Kudüs ve Filistin'i terk edişimiz, sadece siyasi bir 'teslim etme' olayı değildir. Çanakkale'deki kadar olmasa bile Kudüs'te de çokça Türk askeri kanı dökülmüştür.

Kudüs özel bir şehirdir. Musevi, İsevi ve Müslüman olmak üzere üç büyük dinin göz bebeği sayılır. Mekke-Medine-Kudüs, hangi mezhepten olursa olsun Müslümanların en kutsal bildiği üç şehirdir. Mekke'nin fethine kadar Müslümanların kıblesi Kudüs olmuştur. Peygamber Efendimizin Miraç hadisesinin ilk konağı da Kudüs'tür.

KUDÜS 638 YILINDA MÜSLÜMANLAR TARAFINDAN FETHEDİLDİ

DEKORLAR KALDI GERİDE

MEHMET AKİF ERSOY, I. DÜNYA SAVAŞI'NIN DEVAM ETTİĞİ GÜNLERDE MÜTTEFİKİMİZ OLDUKLARI HALDE AVUSTURYA VE ALMANYA GAZETELERİNİN KUDÜS'ÜN DÜŞMESİNİ BÜYÜK BİR İLGİYLE DUYURDUĞUNU, "KUDÜS HIRİSTİYANLARIN ELİNE GEÇTİ" HABERLERİNİ SEVİNÇLE KARŞILADIKLARINI, DERİN BİR ÜZÜNTÜ VE HAYRET İLE GÖRMÜŞTÜR.

Barış şehri

Milattan önce 1900'lü yıllardan kalan Mısırlılara ait bazı kil tabletlerde, Ourusalim adına (bugün Batı dillerindeki adıyla Jerusalem) rast gelinmiştir. Yerousalem aynı adın İbranicesidir. 'Salim' yahut 'salem', bizdeki selamet kelimesi ile aynı köktendir. Buradan baktığımızda 'barış şehri' anlamını çıkarmamız mümkün. İsrailoğulları'ndan önce yaşayan kavmin adının 'Jébouséens' olduğundan *Tevrat*'ın Tesniye kitabında söz edildiğini biliyoruz. Mısır kaynaklarında bu halktan bahsedilmiyor. Jébouséen adı verilen halkın o devirde Kenan adı verilen kavimden farksız, yani Kenan halkı oldukları da düşünülebilir. Kral David (Davut Peygamber) zamanında İsrailoğulları eline geçen ve imar edilen Kudüs çeşitli darbeler, kuşatmalar ve tekrar alınmalardan sonra Roma İmparatorluğu'nun eline geçti. Milattan sonra 614 yılında Sasani (Pers) orduları, Bizans'la giriştikleri savaş sonucunda Kudüs'ü ele geçirdiler. Sonra tekrar Doğu Romalılar geri aldı şehri. 638 yılında Müslümanlar tarafından fethedildi. Bu fetihten hemen sonra da Mescid-i Aksa inşa edildi. 1099 yılında gerçekleştirilen I. Haçlı Seferi sırasında tekrar Hıristiyanların eline geçti. Yüzyıla yakın bir zaman Frenk krallığı olarak idare edilen Kudüs'te Hıristiyan mabetleri inşa edildi. 1187'de Selahaddin-i Eyyubî, şehri Frenklerden geri aldı. 1229-1239 arasında tekrar Haçlılar elinde idare edildi. 1244'te Mısır halifelerinin eline geçti. 1517'de Osmanlı şehri oldu. 400 yıl sonra 1917'de İngiliz ordusu Kudüs'e girdi. 1948'e kadar Kudüs ve Filistin, Büyük Britanya mandası altına alındı ve 1948'de İsrail devleti kuruldu. 1967 yılında gerçekleştirilen Altı Gün Savaşlarından sonra ise İsrail'in Kudüs üzerindeki hâkimiyeti, emrivakiler de eklenerek arttı.

Kudüs'ün güzelleştirilmesi

Cemal Paşa anılarında; "I. Dünya Savaşı yıllarında Mimar Zürcher'in Kudüs'e gelerek, şehrin güzelleştirilmesi için bir proje hazırladığını" söylüyor. Zürcher'i Cemal Paşa'ya 1916 yılında Enver Paşa göndermiş. Cemal Paşa, kendisine "4'üncü Ordu Kumandanlığı İnşaat Kumandanı" görevini teklif etmiş. Proje hazırlanmış fakat 1917'de Kudüs elimizden çıkınca gerçekleşememiş.

Projede şunlar yer alıyor:

1. Mescid-i Aksa'nın görünümünü bozan ilavelerin ve uygunsuz badananın kaldırılması
2. Kudüs Kalesi bitişiğindeki arsaya bir hükümet dairesi ve küçük bir saray yapılması, kale duvarına bitişik bir teras vücuda getirilmesi
3. Kudüs İç Kalesi'nin mahalli bir müze haline getirilmesi
4. Kudüs içinde bulunan ve şehrin havasını bozan büyük Bereke'nin, kurutularak mükemmel bir hal yapılması
5. Kudüs'ün Bağbeli-Amudi dışındaki meydanla, hendeklerin eski haline döndürülmesi.

Cemal Paşa'nın hatıralarında aktardığına göre, 1915 yılında başlanarak çöl içinde Birüssebi- Kuseyme hattı olarak bilinen 150 kilometrelik bir demiryolu hattı, ordunun mühendis ve amele taburlarınca inşa edilmiş.

Yine Cemal Paşa'nın anılarında aktardığına göre, Alman General Falkenhayn, Kudüs top ateşine tutulursa tarihi binalar zarar görür endişesini ileri sürerek Kudüs'ün savunulmasına taraftar değilmiş. Enver Paşa ise Bağdat'ın geri alınmasına çok önem verdiğinden asker yardımı göndermemiş ve İngilizler böylece Kudüs'e girmiş (9 Aralık 1917). Cemal Paşa da kendi ifadesiyle Şam'dan İstanbul'a müteveccihen hareket etmiş ve trende iki saat hüngür hüngür ağlamış. Cemal Paşa, Mustafa Kemal Paşa'nın da Falkenhayn'dan şikâyetçi olduğunu ve onun savaş bitmeden istifa ederek İstanbul'a dönmesine sebep olanın da aslında Falkenhayn olduğunu bildiriyor.

Mehmet Akif Ersoy, I. Dünya Savaşı'nın devam ettiği günlerde müttefikimiz oldukları halde Avusturya ve Almanya gazetelerinin Kudüs'ün düşmesini büyük bir ilgiyle duyurduklarını, "Kudüs Hıristiyanların eline geçti" haberlerini sevinçle karşıladıklarını, derin bir üzüntü ve hayret ile görmüştür.

KUDÜS ÜÇ BÜYÜK DİNİN GÖZBEBEĞİ SAYILIR

Lacivert 36.indd 103 31/05/17 04:34

Montesquieu'nun kayıp mektupları

HAKKI ÖCAL

FİLİSTİN DİYARININ UZAAAK İLLERİNDEN MÜBAREK YERLERİ GEZMEK VE YOĞUN BİR ŞEKİLDE İBADET ETMEK ÜZERE KUDÜS'E GELEN AHALİ, BURADA ÖNCE BİRBİRLERİNE KARŞI, SONRA DA GERİDE BIRAKTIKLARINA KARŞI BİR ÜSTÜNLÜK, ALLAH NEZDİNDE BİR TÜR DAHA MAKBUL HALE GELMİŞ OLMA KEYFİYETİ KAZANDIKLARINI SANIYORLAR.

Canı dayak yemek isteyen varsa gelsin!

Kaderin önüne geçilemiyor hakikaten. Şu mektupçuluk benim için bir kadermiş demek ki! İbn Haldun araştırmalarını tamamlayıp; "Hazır buralara kadar gelmişken, Bağdat'a, Şam'a ve artık geriye ne kaldıysa bir bakayım" diyerek yola çıkacağım sırada, bizim meşhur GYY'mizden, uzuun bir Tapınak Şövalyeleri notu alıp, Kudüs yollarına revan oldum. Bugün Kudüs'e gitmek, Haçlı işgali sırasında Kudüs'e gitmekten daha zor diyebilirim. Haçlı değilse de bugün Kudüs'ü kısmî işgal ve kısmî kuşatma altında tutan "öteki" ümmet; vizedir, pasaporttur, "Naapıcaksın?" sorgularıdır derken, insanı canından bezdiriyor. (Şimdi öteki dedim diye GYY'den ağır bir kınama ihtimali ortaya çıktıysa da bu malum ümmeti ötekileştiren ben değilim, bizzat kendileri. "Siz çok iyi bilirsiniz kendinizi ötekileştirmeyi, ey ümmet!")

Bölüm 1: Affedersiniz burada bir tapınak şövalyesi var mı?

Kudüs'e girince sanmayın ki Tapınak Şövalyeleri'nin irtibat bürosuna gidip, ilgilileriyle bir röportaj yapmak istediğinizi söylüyorsunuz; onlar da sizi başlarındaki papaza götürüyorlar. Hayır! Bu şövalyeler, daha ilk günden beri gizli. O kadar gizli ki, toplantılarına kafalarına sadece gözlerini açık bırakan bir torba geçirerek katılıyorlar ve bir şövalye, yanındaki şövalyeyi bile tanımıyor. Ancak aralarındaki örgütlenme muazzam. Bunu anlamak için İtalyan yazar ve filozof Umberto Eco'nun *Foucault Sarkacı* kitabını okumanız lazım. O sadece bir roman mı, peki bu yazı ne? Montesquieu'nün gün yüzü görmemiş *İran Mektupları*'ndan bu yana hangi konuyu ele aldık ki dipnotu, roman olmasın?

BÜTÜN MESELE DOĞRU YERDE DOĞRU PAPAZI BULMAK

Özetle, Eco usta diyor ki (Eco'ya usta diyebilirim; sonuçta tutturduğumuz türün fikrî babası olur!): "Bu adamların halen Kudüs'te ve Paris'te gizli tapınakları, buluşma yerleri ve hatta yer altında gizli tünellerle hareket imkânları var." Bizzat görmesem de İstanbul'da da böyle tüneller olduğu doğrudur... Neyse kendimizin önüne geçmeyelim! Bu meseleleri daha sonra ele alacağız. Şimdi Kudüs ile sınırlı kalalım.

Özetle demiştik: Kudüs'te hâlâ kendilerini değilse bile yayınlanmamış anı kitaplarını, yazışmalarını biriktirdikleri klasörleri, bugün artık bir ticari değeri kalmamış olan notları bulmak mümkün. Bütün mesele, mevcut kiliseler ağında, doğru yerde doğru papazı bulmak. Papazı bulmak dedim de, bu iskambildeki "papazkaçtı" oyunundaki gibi papazı bulmak değil. Bu durum, Kudüs'ün üç dine ve onların 300 milyon yorumuna beşik olmuş, ninni söylemiş, ev sahipliği yapmış, bugün artık bir nevi huzurevi gibi olan dar ve rutubetli sokaklarında uygun kiliseyi ve onun rahibi, kayyumu, zangocu, her ne ise bir ilgilisini bulup ondan yardım istemek anlamına geliyor. Tabii önünüze çıkan bir kilisenin kapısını çalıp; "Affedersiniz burada bir Tapınak Şövalyesi var mı?" diye de soramazsınız. Bir ön araştırma ve çok sağlam kaynaklarınız olması lazım.

Fiction (hayâl ürünü) yazının iyiliği şudur: Rüyada gibisindir. Ön araştırma kaynak filan lazım mı dedin, hemen bulursun! Nitekim benim de ilgili tapınak şövalyesini bulup arşiv vazifesi yapan depoya giden tüneli keşfetmem çok kolay olmasa da mümkün oldu. Depo büyük bir kilisenin bodrum katı imiş. Şimdi o kilisenin yerinde bir AVM yükseliyor! Ama depo da depo yani. Tam bir Ortaçağ kütüphanesi. Umberto Eco'nun *Gülün Adı* romanından uyarlanmış filmdeki kuleyi hatırlıyor musunuz? Çıkarken iniyor, inerken çıkıyorsunuz. Onun kıvrım kıvrım yer altına inen versiyonu. Ama tabii güzel bir kartotek sistemi yok. Kâğıtları tek tek elden geçirmeniz gerekiyor. Hızlı bir tarama ile bulabildiklerime dair birkaç örnek arz edeyim. Kim bilir neler vardır daha?

Bölüm 2: Zeytinyağının doğru kullanımı

Haçlı Seferleri başlamadan önceki yıllarda olan olaylar hakkında tutulan raporlardan bir örnek sunuyorum. Anladığıma göre, elde ettiğimiz belgeler, Paris'ten Kudüs'e yeni gelen bir şövalyeye sunulan bilgi notunun bölümlerini oluşturuyor. Buyurun, birlikte okuyalım:

Victoriam Dei Terör Örgütü (VETÖ): Latin kökenli küçük bir kilise iken, ahalinin hayır-hasenat duygularından yararlanarak güçlenmiş ve Filistin sınırları dışına taşarak, bilinen bütün yerlerde bir şube açmış bulunuyor. VD isimli bu şahıs, Vespucia denen diyarın Adelphos isimli beldesine sığınıp oradan, siyasal ve finansal destek sağlamış vaziyette. Filistin içinde hangi taşı kaldırsan altından bir VETÖ çıkıyor hâlâ...

Frixum Cibum familyası: Bunlar da Latin kökenli bir aile. İlk zamanlardaki işleri canlı hayvan yetiştirmek ve büyük ölçekli kesim yaparak ve yaptıklarının bir kısmını kavurarak, bir kısmını kızartarak ve bunları tulumlara doldurarak sattıkları için bu ismi almışlar. Bunların bir oğlu, şu ya da bu saikle VETÖ ile ilişki ve iltisak tesis etmiş. Sonra gel zaman git zaman ilerde tarihsel önem kazanacak bir siyasal hareketin, hatta bir halk devriminin önderi olacak grubun önemli bir liderinin kızıyla evlenmiş.

Aradan yıllar geçip de bu VETÖ üyeliğinden herkes gibi bir tribunus plebis önünde hesap verecekken, ender bir hastalığa duçar olduğu gerekçesiyle salıverilmiş! Bunu kayda geçen mahalli vakanüvisler, ortada bir "oligarkus politikus" olduğunu kaydetmişler. Oysa bu VETÖ hadisesi baş gösterdiğinde her şeyde bu diyarda "demokratiam populare" oluştuğu ve insanlar arasında yasa önünde eşitliğin sağlanması için yönetimin yırtındığı ve saire yazılmış. Mahalli vakanüvislerin böyle tekil bir olayı bu kadar önemseyip, tarihlere geçirmiş olmalarını devrin ruhuna aykırılık ile izah ettiklerini görüyoruz. Yazılarda "Tapınak Şövalyeleri arasında böyle şeyler olmazdı. Ama VT isimli şahsın etkisi sonucu bu gibi olaylar görünür oldu" deniyor.

Başkan yardımcıları: Kudüs tapınaklarında uzun yıllar kimsenin yüzüne bile bakmadığı bazı rahip efendilerin bulduğu bir istihdam şekli. Önce kendinize bir başkan buluyorsunuz. Bu bir tapınağı ayakta tutmak üzere kurulmuş bir kurum yahut etkili ve geniş katılımlı bir tapınağın bulunduğu yerdeki parklar-bahçeler başkanlığı olabilir. Sonra bu başkana yaklaşıp, önce çevredeki Filistinlilerin bol bol ürettiği zeytinyağından edinip bu zatın ellerini, ayaklarını bir güzel bu yağ ile yıkıyorsunuz. Sonra da o yağlı ballı elleri bir güzel öpüyorsunuz. Bu yetmezse, tabii ayaklar da öpülebilecek hale gelmiş olduğuna göre, sizi tutan mı var? Buna literatürde, "cotidiana oscula asino" denilirmiş. Mahalli bir teknik tabii... Zamanla tapınak ahalisi de bu yöntemi benimsemiş ve o atamalar bu yöntemle yapılır olmuş. Kilise babaları, "Bu ehliyet ilkesine aykırı görünüyor" demişlerse de eldeki kayıtlara göre başkan konumundaki insanlar, kilise babalarına, "Baba yaa.. Sen yaşlısın, devir değişti. Şimdi bu uygulama ile biz daha cevval ve hareketli elemanları seçiyoruz" demişler.

> TAPINAK ŞÖVALYELERİ, DAHA İLK GÜNDEN BERİ İNSANIN HAYRETİNİ CELP EDECEK DERECEDE GİZLİ. HEM O KADAR GİZLİ Kİ, TOPLANTILARINA KAFALARINA SADECE GÖZLERİNİ AÇIK BIRAKAN BİR TORBA GEÇİREREK KATILIYORLAR VE BİR ŞÖVALYE, YANINDAKİ ŞÖVALYEYİ BİLE TANIMIYOR.

FİLİSTİN İÇİNDE HANGİ TAŞI KALDIRSAN ALTINDAN BİR VETÖ ÇIKIYOR HÂLÂ

Lacivert 36.indd 105 31/05/17 04:35

YAZACAĞIM YAZIYLA İLGİLİ TAPINAK ŞÖVALYESİNİ BULUP ARŞİV VAZİFESİ YAPAN DEPOYA GİDEN TÜNELİ KEŞFETMEM ÇOK KOLAY OLMASA DA MÜMKÜN OLDU. DEPO BÜYÜK BİR KİLİSENİN BODRUM KATI İMİŞ. ŞİMDİ O KİLİSENİN YERİNDE BİR AVM YÜKSELİYOR! AMA DEPO DA DEPO YANİ. TAM BİR ORTAÇAĞ KÜTÜPHANESİ.

Çakarlı develer ve atlar: Tapınak Şövalyeleri'nin arasında oluşan yeni yöntemle seçilen kişilerin zamanda oluşturduğu bir katman oluşunca, bu katmana mensup olmak tabii bir ayrıcalık, bir üstünlük olarak görülmeye başlanmış. Başlanmış ama dışarıdan baktığında bu elemanlarla, eski usul sıradan ehliyet açısından seçilen elemanlar arasındaki fark anlaşılamıyormuş. Çünkü insanların yüzünden, el ayak yıkama ve öpme becerisine sahip olup olmadığı anlaşılmıyor. "Ne yapmak lazım" diye kafa yoranlar; "Hayatımız oraya buraya gidip gelirken, sokaklarda, at ve deve üstünde geçtiğine göre, bize durumumuzu belirten semboller daha çok sokakta lazım" sonucuna varmışlar. Bunun için, Mısır'dan çok becerikli bir nalbant getirtmişler. Bu nalbant, nal çakmaz ama atlara ve develere yürüdüklerinde sağa sola kırmızı-beyaz ışıklar saçan kandiller takarmış. Hem hayvanı yakmayan, hem de sağda solda giden kişileri uyanıp kenarlara kaçışmaya sevk eden çakarlı kandiller... Gerçi bir süre sonra eyyam-ı adiye sınıfından sayılıp, halkı kenara kaçırır özelliklerini yitirmişler ama yine de bir tür statü sembolü olarak kalmışlar. Bu ışıkları görünce "Eh işte yine bir kocabaş gidiyor" dermiş insanlar.

Din savaşları: Şimdi bu adı yazınca, anavatanda şu yahut bu mezhep mensupları arasında kimi 50, kimi 60, kimi 90 yıl süren savaşları kastetmiyorum. Kudüs bu bakımdan bir tolerans, bir hoşgörü memleketi... Aynı dinin, hatta aynı mezhebin mensupları arasında, hem de bu mübarek Kudüs topraklarında çıkan savaşların gerçekten anlaşılması imkânsız. Tapınağımızın siz değerli şövalyelerinin havsalası biraz zor alacak ama anlatmayı biraz deneyeyim. Şöyle oluyor: Bu Filistin diyarının uzaaak illerinden Kudüs'e gelerek buradaki mübarek yerleri gezmek, görmek, kendi aralarında toplantılar yapmak, görüş alışverişinde bulunmak ve tabii yoğun bir şekilde ibadet etmek üzere gelen ahali, buraya gelince önce birbirlerine karşı, sonra da geride bıraktıklarına karşı bir üstünlük, Allah nezdinde bir tür daha makbul hale gelmiş olma keyfiyeti kazandıklarını sanıyorlar. Nadir de olsa burada; "Benim ziyaretim daha makbul, seninki daha az makbul" tarzı bir yarış, bir çekişme başlıyor ve sonunda ortaya dökülüp, "Canı dayak yemek isteyen varsa gelsin" şeklinde meydan okumalara kadar varıyor. Oysa Kudüs ziyareti bunlara bu dünyadan biraz daha uzaklaşmak için bir fırsat olacaktı. Tam tersi, onlar bunu bu dünyada üstünlük yarışı haline getiriyorlar.

Eğer yumruk-tekme dövüşmezlerse, bu sefer gizliden gizliye birbirlerini inanmamakla suçlama yarışına giriyorlar. Tabii hiçbiri ötekinin ona şöyle böyle demesiyle şöyle böyle olmuyorlar. Ama yine de haklarında şöyle böyle denilmesi onları başka bir türlü etkiliyor ve onlar da ötekiler hakkında şöyle-böyle demeye başlıyorlar. Velhasıl bu ağız dalaşı devam edip gidiyor, hatta kitaplara geçiyor. Sonradan gelenler ötekiler hakkında atalarının şöyle-böyle demiş olmasını kanıt olarak kullanmaya başlıyorlar.

Bölüm 3: Halimize şükredelim

Garip insanlar şu Kudüslüler. Tapınak Şövalyeleri ne kadar şaşırmış olmalılar ki bu kayıtları saklayıp, depolara kaldırmış, arşivlerini yapmışlar.

İnsan bu eski kayıtları okudukça kendisinin gelişmişliğine, modernliğine ne kadar şükretse az!

Lacivert 36.indd 106 31/05/17 04:35

RAMAZAN'I BU HİLALİN ALTINDA PAYLAŞALIM

**Bu Ramazan bağışlarınızı Kızılay'a yapın,
yardımlarınızı hem Türkiye'nin hem de dünyanın dört bir yanındaki
ihtiyaç sahipleriyle paylaşalım.**

ZEKÂT-FİTRE

AŞEVİ

GIDA KOLİSİ

BAĞIŞLARINIZ İÇİN:

2868 BAĞIŞ
1 SMS 10 TL

168 ÇAĞRI MERKEZİ

#buhilalinaltinda
www.kizilay.org.tr
/TurkKizilayi.org /TurkKizilayi

TÜRKKIZILAYI
1868

TURKUVAZ MEDYA GRUBU'nun katkılarıyla yayınlanmaktadır.

düşünen sporcu

SERKAN AKKOYUN

futbol çoluk çocuk oyunudur

İNSAN ÖNCE NE YAPMADIĞINI FARK EDENDİR

Televizyonda maç izlerken, bir süredir aklımda olan düşünceleri toparlamam gerektiğine kanaat getirdim. Kendimi eskimekte olan bir mesleğin icracısı gibi hissettirse de elime kâğıt kalem alıp yazmaya başladım:

"Zaman, insanın elinde olmadan ilerleyen bir süreçler bütünü. Yol durur, biz gideriz; biz dururuz zaman geçer. Hiçbir etkimiz olmadan devam eden bu ilerleme yüzünden, bizden değişmemiz beklenir. Bu değişim de mutlak iyi yönde olmalıdır. Hiçbir şey yapmadan geçen zaman yüzünden yaşlanırız ve yaş aldıkça "büyümemiz" gerekir. Sırf yıllar geçti diye, yapmaktan mutlu olduğumuz birçok şeyi yapamayız. "Çocuk gibi hareketler yapma" diye eleştiririz. İyi de tam olarak ne kadar zaman geçince çocukların hareketleri kötü bir şey olmaya başlar?"

Bana bunları yazdıran şey, televizyonda izlediğim maçtaki takımlardan bir tanesi hakkında yapılan yorumdu. Hollanda'nın Ajax takımı. Sahadaki Ajax forması giyen futbolcuların en büyüğü 30 yaşındaydı ve ondan sonra en büyük olanıysa sadece 24! Maç ile ilgili konuştuğum arkadaşlarımdan bir tanesi, kurduğu cümleyle beni kâğıt kaleme sevk etmişti: "Çoluk çocukla maç kazanıyorlar ya!"

Ceza hukukuna göre çocuk, 18 yaşını doldurmamış herkestir. Tıbba göre çocuğun net bir tanımı yoktur. Anneme göre ben 30 yaşında da olsam çocuğum. Arkadaşıma göre ise Ajax'ın UEFA Avrupa Ligi'nde finale çıkan futbolcuları çocuk... Oysa o maçta oynayanlar, ceza hukuku ve muhtemelen kendi annelerine göre çocuk olsalar da futbol için koca koca adamlardı. Doğum tarihleri 1999, 1998, 1997, 1996 ama hepsi yetişkin birer futbolcuydu. Yetişkin insan olmayabilirler ama yetişkin birer futbolcuydular! Madem öyle, benim arkadaşımı şaşırtan neydi?

Buna kısaca alışılmış davranışların esiri olmak diyebiliriz. Uzunca ise,

MAKALE

İlk eğitimlerini yeterince alamayan çocuklar, sporcu olarak yetişmeleri gereken spor kulüplerinden de zengin olup yırtmayı, magazinlerde gördüğü futbolcular gibi mankenlerle gezmeyi hedefleyen gençler olarak ayrılıyor. Bu yeni bir olgu değil. Gençken hayran olup duvarına posterini astığı film yıldızıyla, futbolcu olunca sevgili olan eski nesilden süregelen bir gelenek...

ÜLKEDE YETİŞEN NESLİ ANLAMAK İSTİYORSANIZ FUTBOLA BAKIN

yıllardır izlediği Türk futbolunda 25 yaşındaki Semih Şentürk'e bile "genç" denmesinin, 17 yaşındaki bir futbolcu A takımla idmana çıktığında "ağabeylerinin" ayakkabı taşıtıp, eğlence olsun diye saçlarının kazınmasının, yaşıtına şirket emanet edilirken 22 yaşındaki futbolcuya "geleceğin yıldızı" gözüyle bakılmasının etkisinde kalmış ve 17-18 yaşındaki Ajax'lı futbolculara "çoluk çocuk" deme davranışını seçmiş deriz. Ama kısacası daha iyi...

Yetenek değil sistem!

Bizim için henüz çocuk olanlar onlar için yeterince büyüktü. Bu da başarılı olmaları için gerekenden bir fazlasını organize etmelerini, sonucunda da kazanmalarını sağladı. Futbolda başarmak ve kazanmak arasında fark vardır. Yetenek, size başarı getirebilir ama kazanamazsınız. Kazanmanız için sistem şarttır. Yetenek, yetmekle aynı kelimedir aslında. Bu da 'bir noktaya kadar' anlamını gizler içinde. Oysa kazanmak, sonuçlandırmaktır. Noktayı koymaktır. Ajax adlı Hollanda takımı 1980'lerden bu yana kurduğu sistemle, bizim için çoluk çocuk denecek yaştaki sporcuları yetiştirip kazanmayı gelenek edinmişti. Bizse, büyüklere bile 'çocukluk yapma' diyerek geçirdik günlerimizi. Bu yüzden zaman zaman başardık ama asla kazanan olamadık.

Kazanmak ve kaybetmek, işte bütün mesele bu!

İngilizcede bu kavram daha nettir: winner ve loser diye ifade ederler. Winner dedikleri, sonuçlanan bir yarışmanın kazananı olmaktan çok, kazanma duygusuna sahip bireyi ifade eder. Loser da tam tersi, daha başlamadan kaybedeni. Bir sporcunun kazanabilmesi için winner olması gerekir. Bunu çok önceden çözen Avrupalı sporcu eğitmenleri çocuklarını da bu doğrultuda yetiştirirler. Her genç sporcuya, ev geçindirmek

Lacivert 36.indd 109 31/05/17 04:36

BİR SPORCUNUN KAZANABİLMESİ İÇİN “WINNER” OLMASI GEREKİR. BUNU ÇOK ÖNCEDEN ÇÖZEN AVRUPALI SPORCU EĞİTMENLERİ ÇOCUKLARINI DA BU DOĞRULTUDA YETİŞTİRİRLER. HER GENÇ SPORCUYA, EV GEÇİNDİRMEK İÇİN YETERİNCE BÜYÜK DEĞİLKEN, BİR FUTBOL TAKIMININ YILDIZI OLMAK İÇİN YETERİNCE BÜYÜK OLDUĞU ANLATILIR.

için yeterince büyük değilken, bir futbol takımının yıldızı olmak için yeterince büyük olduğu anlatılır. Kişisel olgunlukları tamamlanmamış olsa da duygusal olgunluk onları kazanma yolunda ilerlemeye teşvik eder. Soyunma odasında cep telefonu ile oyun oynarken, sahada 45 bin taraftarı sadece bir pasıyla susturabileceğini bilir. Sistemli yetiştirilen sporcuların yaşları sadece magazinsel birer unsurdur.

At binenin, kılıç kuşananın, kupa altyapıya önem verenin!

Bizde ise durum, Ajax ve benzerlerinin 80’lerdeki hali gibi. Sistemsizlik, milyon dolarlık futbolcular yetiştirmeleri istenen ama kendileri 2 bin TL maaşla çalıştırılan ve maaşlarını da çoğu kez zamanında ve tam alamayan altyapı antrenörlerinden başlıyor. Çoğu futbolu bilmez, anlamaz ve anlatamaz haliyle. Pedagoji, temel düzey çocuk fizyolojisi, genel kültür gibi konuları sorgulamaksa, çölde bulunan suyu alkali mi değil mi diye sorgulamaya benzer. “Yetiştirici yetiştiriciliğinin” henüz kapısını çalmadığı Türk futbol altyapısı, gözümde elitin avam bulduğu oysa İngiliz’in kraliyet faaliyeti olan at yarışçılığının bile gerisindedir. Zira bu sporun(!) aktörleri, en değerli varlıkları atlarını iyi yetiştirmeleri için önce ‘at yetiştiricisi’ yetiştirirler. Futbol kulüpleri ise bir attan 10 kat daha pahalı olan futbolcularını yetiştirenlere, bir atın aylık yemi kadar maaş vermezler. Özetle; at binenin, kılıç kuşananın, kupa altyapıya önem verenlerindir.

Başarılı olduğunu sanan kaybedenler

Vaziyet böyle olunca, futbolcuların genel fotoğrafı da neşe dolu insanlardan oluşan bir aile değil, hüzünlü bir kareyi anımsatıyor. Mayıs ayında metrobüsle idmanlara gidip gelirken, yeteneği sayesinde profesyonel sözleşme imzalayıp gerçek bir futbolcu olduğunda; haziran ayına altındaki 400 bin Euro’luk arabayla giriyor genç futbolcumuz. Duygusal eğitimden, ekonomik bilinçten, dünya görüşünü şekillendirecek yönlendirmelerden geçmeden, ilk defa sözleşme imzalayacağı sabah açılan banka hesabında, ATM ekranına tek satır halinde sığmayacak kadar bol sıfırlı parayı görünce başarılı olduğu kanaatine varıyor. Oysa olduğu tek şey, kendisi gibi yitip giden yüzlerce “loser”ın arasına katılmaktan başka bir şey değil. Entelektüel olarak düşük donanımlı, dışgüvenleri sonsuz bu gençler ne yaptıklarını bilmiyorlar. Bununla beraber ne yapmadıklarını da bilmiyorlar ki asıl sorun da burada başlıyor. İnsan her ne iş yaparsa yapsın önce ne yapmadığını fark etmelidir. Çoğu zaman geleceğimizi yaptıklarımız değil, yapmadıklarımız belirler.

Önce insan yetiştiriyoruz sözünü düşünmeliyiz

Ülkede yetişen nesli anlamak istiyorsanız futbola bakın. Bu konuda çok iddialıyım ve her türlü tartışmaya açığım. Futbolun neresine bakacağınızı bildiğiniz zaman, 18 yaşından küçük gençlerin psikolojik ve duygusal dünyalarını çok rahat görebilirsiniz. Şu bir gerçek ki, korkunç bir nesil geliyor. Bunda en büyük pay da anne ve babalarda. ‘Kendine güvenen çocuk’ yetiştirme modasına kapılan yeni nesil anneler, çocuklarının fotoğraflarını Instagram’da paylaşmaktan, onları yetiştirmeye zaman ayıramıyorlar. Çocukların sokaklarda oynadıkları oyunlar bile Youtube videolarına dönüyor. Bir çocuk, karşısına aldığı üç çocuğa, “Sayfama hoş geldiniz arkadaşlar. Bugün size ilk buluşma makyajı yapacağım” diye anlatmaya başlıyor. İlk eğitimlerini yeterince alamayan çocuklar, sporcu olarak yetişmeleri gereken spor kulüplerinden de zengin olup yırtmayı, magazinlerde gördüğü futbolcular gibi mankenlerle gezmeyi hedefleyen gençler olarak ayrılıyor. Bu yeni bir olgu değil. Gençken hayran olup duvarına posterini astığı film yıldızıyla, futbolcu olunca sevgili olan eski nesilden süregelen bir gelenek... Duyguları ile hareket eden çocukları, düşünceleri ile hareket ettirmediğimiz sürece ne bilim ne sanat ne de spor alanında kazanan olamayız. ‘Çoluk çocukla’ final oynayan Ajax’ın altyapı ilkesi “Önce insan yetiştiriyoruz” cümlesinin üzerine düşünmeliyiz. Bu alanda Türkiye’nin Ajax’ı olan Altınordu’yu her fırsatta desteklemeli, motive edip örnek göstermeliyiz. Çünkü onlar da “İyi birey, iyi vatandaş, iyi futbolcu” diyerek yola çıkanlardan.

Bu yazıyı, Ajax maçını beraber izlediğim arkadaşıma okutacağım. Büyük ihtimalle bana şöyle diyecek: “Çoluk çocukla ilgili yazı yazıyorsun ya!”

Ben de bu sözün üzerine gelecek sayının yazısını hazırlamaya başlayacağım.

Yazıyı okurken dinlemelik: ***Tinariwen*** **Iswegh Attay**

Yazıyı okuduktan sonra okumalık: ***Ayağa Oyna Pohnpei*** **Paul Watson** ***(Domingo Yayınevi)***

Bir ara mutlaka izlemelik: ***Montevideo, Tanrı Seni Korusun*** (ve ardından devam filmi olan *Montevideo’da Görüşürüz*)

YOL DURUR, BİZ GİDERİZ; BİZ DURURUZ ZAMAN GEÇER

la ci vert

Dilediğiniz zaman iptal garantisi!

Toplu ödeme yapmadan abone olma kolaylığı!

Aylık abonelik ücreti faturanıza yansısın ya da TL bakiyenizden düşsün!

LCV yazıp **4177**'ye **SMS** atın derginiz her ay **5,20 TL**'ye adresinize gelsin!

1 SMS İLE DERGİNİZ ELİNİZDE!

www.lacivertdergi.com
facebook.com/lacivertdergi
@lacivert_dergi
instagram.com/lacivert_dergi

Bu servisten tüm operatörler faydalanabilir. Lacivert'e abone olmak için LCV yazarak 4177'ye SMS yollamanız yeterlidir. 4177'ye gönderilen her SMS 0,50 TL olarak ücretlendirilir. Aylık dergi abonelik ücreti faturalı hatlardan 5,20 TL olup faturaya yansıtılır, ön ödemeli hatlarda 5,20 TL'lik tutar TL bakiyesinden tahsil edilir. Belirtilen fiyatlara KDV ve kargo ücretleri dahildir. Dergi aboneliği, abonelik iptal edilmedikçe en fazla 1 yıl boyunca aynı fiyat üzerinden devam eder. 12 sayının sonunda abonelik otomatik olarak sona erer. Lacivert aboneliğini iptal etmek için IPTAL LCV yazarak 4177'ye SMS gönderilmesi yeterlidir.

TURKUVAZ DERGİ

HEMEN ARAYIN 444 88 81

Lacivert 38.indd 111 31.05.17 04:36

KUDÜS

Şiir: Nizar Kabbani
Çeviri: Prof. Dr. Cengiz Tomar

Ağladım tükeninceye kadar gözyaşları
Namaz kıldım sönünceye kadar kandiller
Rüku ettim usanıncaya kadar
Sordum Muhammed'i; İsa'yı sordum sende
Ey nebilerin kaynağı Kudüs
Ey yerle gök arasındaki yolların en kısası
Minaresi şeriatlerin, ey Kudüs
Parmakları yanan şirin kız çocuğu gibi
Hüzün var gözlerinde, iffetin şehrinin
Peygamberin uğradığı gölgeliğin
Sokakların taşları hazin
Camilerin minareleri mahzun
Ey Kudüs, siyahlara bürünmüş güzel
Kim çalacak Kıyame Kilisesi'nin çanını
Sabahında pazarların.
Kim götürecek çocuklara oyuncaklarını
Milat gecesinde İsa'nın.
Ey Kudüs, hüzünler şehri Kudüs
Göz kapaklarında dev damlalar dolaşan
Kim durduracak düşmanı, üzerine
çullanan?
Ey dinlerin incisi
Kim silecek kanları duvarlarından?
Kim kurtaracak İncil'i
Kim kurtaracak Kur'an-ı Kerim'i?
Kim kurtaracak Mesih'i katillerinden
Kim kurtaracak beşeriyeti?
Ey Kudüs, ey şehrim
Ey Kudüs, ey sevgilim.
Yarın, çiçek açacak limonlar, yarın
Sevinecek yeşil başaklar ve zeytin
Gülecek gözler
Geri dönecek göçmen güvercinler
Senin pâk çatılarına
Ve geri dönecek çocuklar oynamaya
Buluşacak babalarla oğullar
Parıldayan yokuşlarında senin.
Ey memleketim
Ey barış ve zeytinin şehri...

EPA/MOHAMMED SABER

Lacivert 36.indd 113 31/05/17 04:37

PORTRE

BIÇAĞIN SALTANATINI REDDEDEN BİR YARA; Nizâr Kabbâni

GÜVEN ADIGÜZEL

BAŞKALDIRMIYORSA NEDİR ŞİİR?

PORTRE

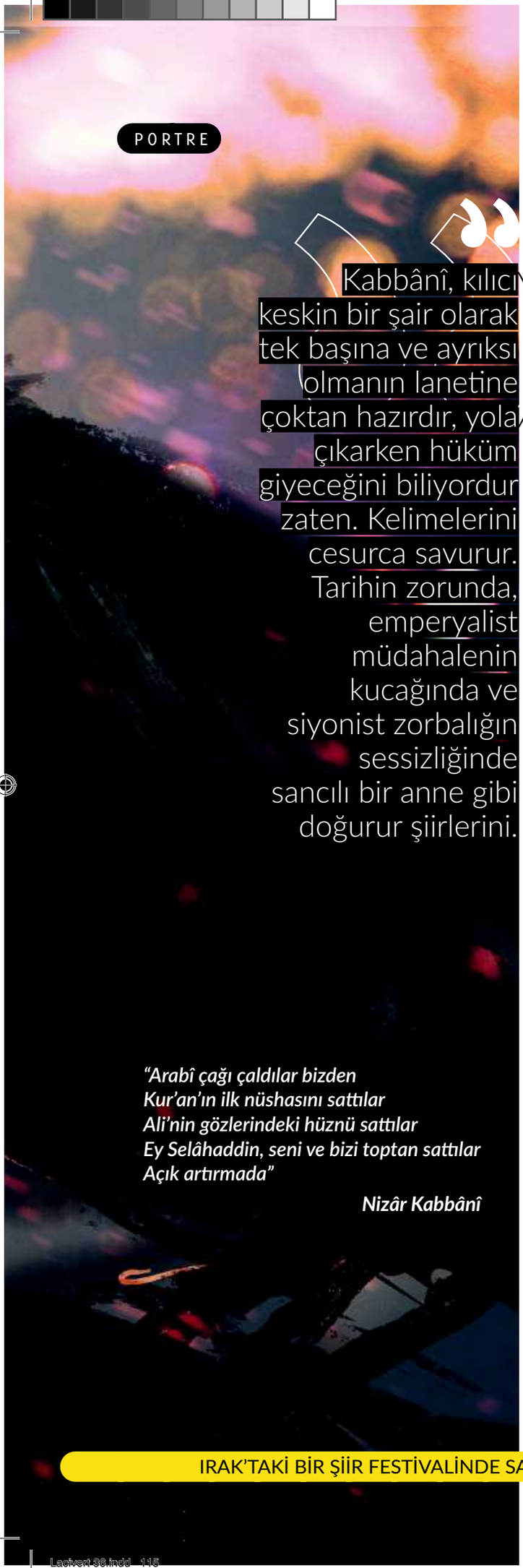

> Kabbânî, kılıcı keskin bir şair olarak tek başına ve ayrıksı olmanın lanetine çoktan hazırdır, yola çıkarken hüküm giyeceğini biliyordur zaten. Kelimelerini cesurca savurur. Tarihin zorunda, emperyalist müdahalenin kucağında ve siyonist zorbalığın sessizliğinde sancılı bir anne gibi doğurur şiirlerini.

"Arabî çağı çaldılar bizden
Kur'an'ın ilk nüshasını sattılar
Ali'nin gözlerindeki hüznü sattılar
Ey Selâhaddin, seni ve bizi toptan sattılar
Açık artırmada"

Nizâr Kabbânî

Nizâr Tevfîk Kabbânî, modern Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu yani Osmanlı'nın fiilen çekildiği Arap topraklarından resmî olarak da ayrıldığının ilan edildiği sene (1923), eski bir Şam evinde dünyaya gözlerini açtığında, ilerde şiirleriyle sulayacağı bereketli Arap coğrafyasının zorlu yılları da başlamıştı. Kabbânî, baharı karşılar gibi bir 21 Mart sabahında Nevruz'a uyanarak merhaba dediği dünyada, ömrünün baharının hep kışa çalacağına şahit olacaktı. 20'nci yüzyılın ikinci yarısı bütün uğursuzluğuyla hüküm sürüyordu dünyada.

Şiiri seven bir baba ve Türk kökenli bir annenin oğlu olarak, memleketini ve kelimelerini sevmeye adım attığı yerden başlamıştı şiirine Nizâr. Doğup-büyüdüğü şehrinde 1941'e kadar iyi okullarda okumasıyla, kişiliğini oluşturan ilk nüveler de atılmıştı. Şam Üniversitesi'ndeki hukuk tahsili 1945 yılında sona erdiğinde henüz 22 yaşında olmasına rağmen diplomasi macerası da başlamıştı artık. Suriye Dışişleri Bakanlığı adına Kahire Büyükelçiliği'ndeki suyunu arayan yolculuğu Pekin'den Londra'ya uzanan bitimsiz bir gurbete dönüşmüş, hatta Türkiye'ye bile uğramıştı bu şair-diplomat yalnızlığı. En çok Beyrut'u sevmiş, en çok Beyrut'a kızmış, en çok Beyrut'u anlatmış ve en çok Beyrut'a gömülmüştür... Şehirler ve şiirler arasında geçen zorlu ve yalnız bir ömrün sahibi ve talibidir Kabbânî.

Haziranın şairi

İlk yangını sayabileceğimiz 21 yaşında kaleme aldığı *Kâlet lî es-Semrâ /Esmerkız Bana Dedi ki* başlıklı aşk şiirinden sonra bir daha iflah olmamış bir adam, kelimelerin peşinde kaleminin son damlasına kadar savaşarak soylu bir kavganın içinden hayatını tahkim etmiş bir şair ve Bağdat'ta bulduğu biricik Belkıs'ını Beyrut'taki bombalı saldırıda kaybetmiş garip bir âşıktır Kabbâni. Güller ve yaseminlerle geçen çocukluğunun ardından, savaş ve yenilgi yorgunu bir hayatın tam ortasına düşmüş, şikâyetini dizelerine nakşederek nefes almıştır. Nefes darlığı âdettir şairlerde, şiirler buna şahit.

1948 yılı, yani İsrail Devleti'nin resmî olarak ilan edilmesi, bölünmüş Ortadoğu topraklarının ilk büyük sosyolojik depremi olarak kabul edilir. Şairlerin dara çekilen bedenlerinden binlerce filiz fışkırmıştır bu tarihlerde gökyüzüne. 1950 sonrasında gelişen öfke ve protesto dili, edebiyat alanında da bir üslup olarak yerleşmeye başlamış, 1967 Arap-İsrail savaşıyla birlikte daha da belirgin hale gelen bu protest dilin dönemin şiirlerine yansıması da oldukça şiddetli olmuştur. Modern Arap politik şiirinin önemli ismi, bıçağın saltanatını hep reddeden yara namıyla maruf Nizar Kabbâni'nin şair olarak asıl büyük çıkışını, Haziran-67 olarak kodlanan bu büyük yenilginin oluşturduğu öfkeli atmosferle birlikte gerçekleştirdiğini söyleyebiliriz. Kabbâni'nin; "Haziranın geride bıraktığı cam parçalarının duygularımın üzerine dağılması neticesiyle başka bir sesle haykırdım" diyerek Mısır'dan sürgün edilmesine yol açan *Gerileme Kitabına Dipnotlar*, *Bozgun Notları* kitabıyla cevap verdiği Haziran-67 yenilgisi, Arap toplumu için de büyük bir travmaydı. Ümmü Gülsüm'ün yurtdışı konser turneleriyle kalbi kırık Arap halklarını büyüleyici sesiyle teselli etmeye çalıştığı hüzünlü zamanlara tekabül eden yıllardır bunlar. Haziran-67 travması yalnızca Kabbâni'yi değil, bu kavgaya dizeleriyle katılan Mahmud Derviş, Leyla Tokan, Tevfik el-Zeyyad ve Samih el-Kasım gibi diğer politik şairleri de gün yüzüne çıkarmıştır.

IRAK'TAKİ BİR ŞİİR FESTİVALİNDE SADDAM'I ELEŞTİREN HİCİVLER OKUMAYI GÖZE ALIR

En çok Beyrut'u sevmiş, en çok Beyrut'a kızmış, en çok Beyrut'u anlatmış ve en çok Beyrut'a gömülmüştür... Şehirler ve şiirler arasında geçen zorlu ve yalnız bir ömrün sahibi Kabbânî.

NİZÂR KABBÂNİ

EN ÇOK BEYRUT'U SEVMİŞ, EN ÇOK BEYRUT'A KIZMIŞ, EN ÇOK BEYRUT'U ANLATMIŞ VE EN ÇOK BEYRUT'A GÖMÜLMÜŞTÜR... ŞEHİRLER VE ŞİİRLER ARASINDA GEÇEN ZORLU VE YALNIZ BİR ÖMRÜN SAHİBİ VE TALİBİDİR KABBÂNÎ.

Aşkın ve kavganın ortasında

Nizâr Kabbâni şiirinin iki döneme ayrıldığı genel kabul görmüş bir tezdir. Aşkın ve kadının şairi olarak tanınmasının ardından gelen Haziran-67 travması, Kabbâni'nin politik şair kimliğini kuşanmasını -kendi açısından- zorunlu kılmıştır. Kavgaya mecbur kaldığını söyleyecektir zaten. Şair icbar edilmiştir, haysiyeti buna kadirdir çünkü. İlk dönem şiirlerindeki baskın kadın imgesinin trajik bir arka plana sahip olduğunu da unutmamak gerekir. Çok düşkün olduğu annesinin zamansız vefatı ve sevmediği biriyle zorla evlendirildiği için intihar eden kız kardeşi, Kabbâni'nin şiirini bu bağlamda oldukça derinden etkilemiştir. 'Kadın'ı yücelten duygusal yoğunluğunun paralel adresi burada aranmalıdır. İlk eşi Zehra'nın ölümünden sonra, "Babil kraliçelerinin en güzeli'' olarak andığı ikinci eşi Belkıs'ı da bombalı bir saldırıda kaybeden Kabbâni'nin hayatındaki bütün kadınlar şiirindeki hüzne fazlasıyla dâhildirler. Kalp hastalığı sebebiyle 17 yaşında kaybettiği oğlunun acısı da şairin kalbini çok yormuş ve kanatmıştır. Bu yaşananlardan sonra 'açık bir yara' gibidir artık şair. Şiire tutunarak devam etmeye de mecbur.

Kabbânî, kılıcı keskin bir şair olarak tek başına ve ayrıksı olmanın lanetine çoktan hazırdır, yola çıkarken hüküm giyeceğini biliyordur zaten. Kelimelerini cesurca savurur. Tarihin zorunda, emperyalist müdahalenin kucağında ve siyonist zorbalığın sessizliğinde sancılı bir anne gibi doğurur şiirlerini. Arap coğrafyası kan kusarken yalnızca şiir yazıyor olabilmeyi içine sindiremez ama elinden başka bir şey gelmediğinin de farkındadır. Irak'taki bir şiir festivalinde Saddam Hüseyin'i eleştiren hicivler okumayı göze alabilir mesela. Gelmiş ve gelecek olan yeryüzünün bütün diktatörlerine ithaf ettiği *Horoz Kasidesi*'ni yazmış olmanın şanı bile tek başına yeter şairliğine, bunu herkes bilir. Tavrının netlik ayarı yıllar önce yapılmıştır zaten; "Bir tarafta yer almayan, bir tutum ve tavır sergilemeyen, bir görüş için mücadele etmeyen, herhangi bir insanın zulmü karşısında kılıcını çekmeyen bir şiir hayal edemiyorum. Seyfuddevle ve Babıali'den maaş alan bütün şairlere ve edebiyattaki sirk oyunlarına karşıyım. Edebiyatçıların saray yöneticilerinin karşısında filler gibi dans ettikten sonra elma, muz ve zilletle ıslatılmış ekmeğin önlerine konması için hortumlarını uzatmalarını yadırgıyorum."

Şam'da medfun, Beyrut'a meftun!

"Başkaldırmıyorsa nedir şiir" diyen Nizar Kabbâni, halkın içinde, halkla beraber bir şairdir. Sözünü ustalıkla incelterek, şiirinin Arap sokaklarında dolaşıma girmesini sağlamakla kalmamış, tercüme edildiği dillerde de güçlü bir 'kan hattı' yakalamıştır. Batı'nın kuklası olmakla suçladığı dönemin kudretli yöneticilerini/liderlerini eleştirdiği gibi halkını da eleştirmekten geri durmamıştır. 1956 yılında Arap toplumu ve tembellik hakkında yazdığı *Hubz, Haşiş ve Kamer/ Ekmek, Ot ve Ay* isimli şiiriyle büyük tepki toplasa da yolundan dönmez. Kabbâni, halkın beğenisini kazanmanın belirli bir estetik düzey tutturarak da mümkün olabileceğini kanıtlayarak, şiirini fildişi kuleden bir sesleniş olarak değil, günlük hayata sirayet eden kalbi bir yakarış olarak kurmuştur. Kabbâni, bu anlamda konuşma dilinin zarafetini şiirine yansıtabilmeyi başarmış ender şairlerden biridir. Halktaki karşılığı bu yüzden oldukça anlamlıdır. Sokağa inebilmenin şiirini yazmıştır.

Nizâr Tevfîk Kabbânî, mazlumların sesi, ekâbir ve müstekbirlerin zehri... 30 Nisan 1998 tarihinde 75 yaşındayken aşırı yorgun ve dertli kalbi birdenbire durur ve yeniden çalışmayı reddeder. Çileli ömrünün son büyük krizidir bu. Usulca gözleri kapanır ve o anda görecek şeyler azalır artık Arap dünyasında. Londra'da 15 yıldır kapandığı bir apartman dairesinde yalnız başına ölmüştür şair. Dizeleri cebindedir, davası divana kalır. Londra'da ölür ve naaşı evine, ülkesine, kavgasına yani doğduğu topraklara getirilir. Şöyle söylerler hakkında; "Şam'da medfun ama Beyrut'a meftun." Kabbâni doğduğu günden beri yaralıydı ama bıçağın saltanatını reddedecek kadar onurlu bir yaraydı bu taşıdığı. Öyleyse *Hâlid Bin Velîd'in İşten Çıkarıldığının Resmidir* şiirini en az bir kere bağıra bağıra okumadan ölmemeli insan. Şiir dünyayı durdurur, buna iman ederiz. Kabbânî'nin zulme çektiği o kılıç da asla paslanmayacaktır.

SOKAĞA İNEBİLMENİN ŞİİRİNİ YAZMIŞTIR KABBÂNİ

HEM İNDİRİMLİ HEM HEDİYELİ ABONELİK FIRSATI

10 DVD'LİK DÜNYA SİNEMA SETİ

Lacivert Dergi'ye şimdi abone olun derginiz **1 yıl boyunca 84 TL yerine 63 TL'ye kargoyla kapınıza gelsin.**

*Aboneliğiniz süresince fiyat artışından etkilenmeden derginizle birlikte 10 DVD'lik bu muhteşem setin keyfini çıkarın.

FİLMLER:

- Bridget Jones 2: Mantığın Sırrı
- Billy Eliot
- U-571
- Fidel'in Yüzünden!
- Hayalet Köpek: Samurayın Yolu
- Cinema Paradiso
- Son İmparator
- Aşk Her Yerde
- Neredesin Be Birader?
- Bir Erkek Hakkında

WWW.LACIVERTDERGI.COM

lacivertdergi
@lacivert_dergi/#lacivertdergi
@lacivert_dergi/#lacivertdergi

TURKUVAZ DERGİ

WhatsApp Bilgi Hattı: 0552 357 00 00

HEMEN ARAYIN 444 88 81

Lacivert 36.indd 117 31/05/17 04:38

THE CROWN'I İZLERKEN, İNSAN TASAVVURUNUN POSTMODERN YÖNTEMLE YENİDEN KURGULANMAK İSTENDİĞİ OLGUSUYLA YÜZ YÜZEYİZ. DİZİ, ELE ALDIĞI TEMAYI YENİDEN KURGULAMAK VE SOMUT GERÇEKLİĞİ ÖRTMEK NOKTASINDA OLDUKÇA MAHARETLİ GÖRÜNÜYOR.

DİZİ

"the crown"ın SÖYLEMEDİKLERİ

SEVİM ZEHRA CAN KAYA

TARİHÎ ANLATILAR, GERÇEKTE KURGULADIĞI HİKÂYEYİ AKTARIRLAR

DİZİ

Bilmem farkında mıyız ama post modernitenin buyurganlıkta, moderniteyi inşa eden aydınlanma düşüncesinden aşağı kalır yanı yok. Hâlbuki kendi meşruiyetini modernizmin otoriter ve kurtarıcı niteliklerinin üstünü çizerek, yapısını sökerek oluşturmuştu postmodernizm. Yani mutlak hakikat iddiasındaki büyük anlatıları yok sayarak, kurguladığı yeni gerçekliği mutlaklaştırmış oldu. Bu mütehakkim tavrı ile postmodernizm, tarihin arka bahçesinde de oynayabilir hale geldi. Çünkü bugünü yeniden inşa edebilmek için eskinin somut verilerine müdahale etmesi gerekiyordu. Bunun için tarihsel anlatıların gerçeği ne denli objektif aktardıklarının sorgulandığı bir tartışma zemini oluşturdu. Ardından eskiyi yeniden kurgulayacağı işlere girişti. Uzun zamandır son derece kullanışlı bir araç olan medya ortamındaki tarihsel anlatılar aracılığıyla, gündemin geçmişine dair algıyı dönüştürecek müdahaleler yapmaya başladı. *The Crown* adlı yapımın, yapı bozuma uğratılarak irdelenmesi tam da bu noktada değer kazanıyor.

The Crown, Amerikalı bir 'online' yayın ve yapım şirketinin (Netflix) yapımcılığını üstlendiği, oldukça yüksek bütçeli yeni bir internet dizisi. Dizi, Kasım 2016'da yayınlanmaya başlandı ve ilk sezonu tamamlandı. İzlerken, insan tasavvurunun postmodern yöntemle yeniden kurgulanmak istendiği olgusuyla yüz yüzeyiz artık. Dizi, ele aldığı temayı yeniden kurgulamak ve somut gerçekliği örtmek noktasında oldukça maharetli görünüyor.

Postmodern söylemi çoğaltanlar, üzerini çizdikleri inançlar ve ideolojilerden geriye kalan boşluğu dolduracak yeni hikâyeler kurgulamak zorundadır. Çünkü çeşitliliği arttırılmış, içerikleri çoğaltılmış anlatılar arasından seçim yapma özgürlüğünün cazibesi, muhatabına bazen onların kurgusallığını unutturur. Bu anlatılardan özellikle belgeseller ve tarihî yapımların kurgusal oluşu karşısında izleyici son derece savunmasızdır. Tarihî anlatılar, somut bir gerçekliği anlatır gibi yaparlar ama gerçekte kurguladığı hikâyeyi aktarırlar. Gerçek ile kurgu, sahte ile sahih flulaşıp birbirine karışır. Sonuçta ortaya çıkan ürünün kurguladığı yeni anlatı ve oluşturduğu yeni yorum, gerçeğin yerini alır.

The Crown'ın izleyicisi üzerinde oluşturduğu etki de büyük oranda böyledir. Hikâyenin anlatılış biçimi dolayısıyla İngiliz Kraliyet ailesinin fedakârca adanmışlığına acırsınız. Zira The Crown'ın baktığı yerden kraliyet ailesi, ülkesi için monarşinin yükünü çekmek vazifesi ile baş etmek zorunda kalan bir mağdur insanlar kümesidir. Diğer yandan İngiltere'nin eski şaşalı günlerinden eser kalmadığına hayıflanırsınız ve hey gidi "Great" Britain diyesiniz gelir. Hâlbuki sahneler boyu sergilenen görsellik ve senaryonun satır araları sayesinde uyanık bir zihin, kraliyet ailesi için de İngiltere için de hayıflanmaya gerek olmadığını fark edebilir.

Hükümdarlık her zaman kazanmalı

Dizide uyanmamızı sağlayacak birkaç önemli unsur var. İlki "Hyde Park Corner" başlıklı ikinci bölümden bir sahne. Elizabeth, babası Kral VI. George'un ölüm haberini alır ve o esnada İngiltere Milletler Topluluğu'nu kapsayan bir gezidedir. Geziye babasının ricasıyla, eşi Edinburgh Dükü Philip Mountbatten ile beraber çıkmıştır. Diplomatik olmakla beraber egzotik bir tatil havasında geçen gezi, kralın ölüm haberi ile yarıda kesilir. Elizabeth maiyetiyle Londra'ya döner. Daha uçaktan inmeden Elizabeth'e, büyükannesi Kraliçe Mary'den bir mektup ulaşır. Mektup, dizinin kurgusu açısından merkezi bir konumdadır ve ana temayı vermek için icat edilmiş bir metindir.

THE CROWN'IN YAPIMCISI, SEÇMİŞ OLDUĞU KONUYLA ASLINDA MONARŞİNİN MEŞRUİYETİNİ PEKİŞTİRMİŞ OLUYOR. DOĞU ÜLKELERİNDEKİ HANEDANLARLA MÜCADELE ETMİŞ BİR ANLAYIŞIN EN GÜÇLÜ TEMSİLCİLERİ OLARAK İNGİLİZ VE AMERİKAN MEDYASININ, HER ŞEYE RAĞMEN MONARŞİNİN ARKASINDA DURDUĞU AŞİKÂR BİR DURUM.

The Crown'ın bu fiktif mektup ile izleyicisine 'bak' dediği yer, Elizabeth'in -tıpkı babası gibi- aniden 'maruz' kaldığı kraliyet vazifesi karşısında yaşadığı çaresizlik ve çıkmazların; özel hayat ile devletin başı olarak karşılanması gereken vazifeler arasında sıkışmışlığın ne denli çetin olduğudur. Bu fedakârlık tablosunun ardında var olan aslî mesajı görebilmek için spotların parlattığı noktaya değil o spotun kendisine bakmak icap eder.

Mektup şöyle; "(...) Görev seni çağırıyor (...) Halkının senin gücüne ve liderliğine ihtiyacı var (...) Babanın yasını tutarken başka birinin yasını da tutmalısın. Elizabeth Mountbatten'ın yasını. Çünkü artık onun yerine başka biri geçti. Kraliçe Elizabeth. Bu iki Elizabeth sürekli birbirleriyle çatışma halinde olacak. Gerçek şu ki hükümdarlık kazanmalı. Her zaman kazanmalı." Ana Kraliçe'nin torununa verdiği son öğüt çok güçlü; hükümdarlık mutlaka kazanmalıdır! Elizabeth ile birlikte The Crown'ın bu öğüde sahip çıktığını rahatlıkla söyleyebiliriz.

Bu mektupla oluşturulan havayı, güçlü görsel etki eşliğinde ele alalım. Sahneler boyunca izleyicinin gördüğü -ki bunu görselliğin meşrulaştırıcı, mütehakkim ve muhatabını yalnız yakalayan etkisi bağlamında değerlendirsek iyi olur- parlak kırmızı ceketleri içinde sayısız muhafızlar ve büyük bir görevliler ordusu eşliğinde haşmetli saraylar içinde şaşalı seremonilerin çevrelediği bir hayatı yaşayan İngiltere Kraliçesi portresidir. The Crown'un hikâyesi bir şey söylerken bu söylemin aracısı olan görseller bütünü, tam tersi bir imaj oluşturur. Hatta kraliyetin görkemli var oluşuna dair tüm görsellik, söylemin acındıran pozisyonu ile birleşince, değil sadece İngiltere halkının, yapımcı şirketin 190 ülkedeki abonelerinden milyonlarca izleyicinin de sahipleneceği bir kraliyet portresi oluşturulmuş olur.

THE CROWN'IN İZLEYİCİSİNE SUNDUĞU GÖRSELLİK ÇOK YOĞUN VE ETKİLEYİCİDİR

KRALİÇE AYNI ZAMANDA KİLİSENİN DE BAŞIDIR

DÜNYA ÜZERİNDE DİSTRİBÜTÖRLÜĞÜNÜ YAPTIĞI VE GÜCÜNÜ, İTİBARINI BORÇLU OLDUĞU LAİKLİK VE DEMOKRASİ GİBİ TEMEL İLKELERLE ÇELİŞMEK PAHASINA İNGİLTERE'DE MONARŞİ VE KİLİSENİN BAŞI OLARAK KRALİÇE DİMDİK AYAKTA DURMAKTADIR. THE CROWN İSE BU DURUMUN SOMUT GÖSTERGELERİNDENDİR.

kraliçe dimdik ayakta durmaktadır. The Crown ise bu durumun somut göstergelerindendir.

Yapımcı, aslında bu konuyu seçmiş olmakla dahi -reklamın iyisi kötüsü olmaz şeklindeki meşhur motto ile beraber düşününce- monarşinin meşruiyetini pekiştirmiş oluyor. Doğu ülkelerindeki hanedanlarla mücadele etmiş bir anlayışın en güçlü temsilcileri olarak İngiliz ve -yapımcı şirket dolayısıyla- Amerikan medyasının, her şeye rağmen monarşinin arkasında durduğu aşikâr.

The Crown'daki İngiliz tarzı monarşiye meşruiyet zemini sağlayan örtük çabanın izlerini çoğaltmak mümkün. Mesela bunlardan biri, Kral VI. George'un ölümünden evvel Elizabeth'in çıktığı Milletler Topluluğu gezisini aktaran sahneler de görülebilir. Bu gezi esnasında Elizabeth, çoğu İngiltere'nin eski sömürgesi olan Milletler Topluluğu ülkelerinde büyük bir taltifle karşılanır. Her ülkede insanlar sokaklara dökülmüş bir şekilde Elizabeth'in ziyaretini kutlamaktadır. Resmî aracın geçtiği yollarda insanlar sevinç gösterileri eşliğinde kraliyete olan bağlılıklarını izhar etmiş olurlar.

Başka bir dikkat noktası da Kenya ziyaretinde kendini gösterir. Elizabeth için yapılan resmi törende, Afrikalı bir kabile reisi de hazır bulunur. Kabile reisi, geleneksel tacını da giymiş bir şekilde Elizabeth'i dinlemektedir. Edinburgh Dükü, kabile reisinin yerel sembollerle süslü gösterişli tacını şapka zanneder. Lakayt ve üstenci bir tavırla sergilenen bu yanlış anlamayı fark eden Elizabeth eşinin yanlışını düzeltir. Ne var ki Elizabeth'in tavrı da tacı benimser ve saygı duyar nitelikte değildir. O birkaç saniyelik karşılaşma anında, hangi tacın 'the crown' ve dolayısıyla makbul olduğu vurgulanmış olur.

Kraliçe hesabını halka değil Tanrı'ya verir

The Crown'ın yapısını sökebileceğiniz bir başka ipucu, "The Act of God" bölümünde belirir. Bu bölümde, sıkıntılı bir dönem yaşayan İngiltere gerçeği karşısında kraliçe, Tanrı'nın kutsal misyonunun taşıyıcısı olduğunu tekrar hatırlar. Zira monarşi Tanrı'nın yeryüzündeki gölgesidir. Tanrı, yeryüzünü onurlandırmak ve yüceltmek için kraliyet ailesine kutsal bir görev vermiştir. Dolayısıyla monarşi Tanrı'dan bir sözdür. Bu nedenle kraliçe, hesabını halka değil Tanrı'ya verecek olan, Tanrı tarafından kutsanmış bir insandır. Doğal olarak kilisenin başı da kendisidir. Bu bölümden hareketle şunu rahatlıkla ifade edebiliriz ki Leviathan, birçok ülkede başarmış olsa da ana yurdu İngiltere'de din ile devleti birbirinden ayıramamıştır.

Malum, modern siyaset düşüncesinin kurucusu konumundaki İngiliz düşünür Thomas Hobbes'a göre eğer bir siyasal düzen kurulacaksa, bu düzen tabiatüstü güçlere, hayaletlere yahut diğer birtakım manevi unsurlara değil, maddi ve cismani temellere dayalı olmalıdır. Ki bu temel de tamamen fiziksel ilkelere ve kanunlara tabi olan insanın bedensel varlığıdır. Laiklik dolayısıyla her türlü aşkın anlam ve değerin reddi ve monarşi karşıtlığı gibi -Batı'dan yayılan ve istese de istemese de özellikle Doğu dünyasının kabul etmekle beraber uygulaması beklenen ve bir şekilde uygulaması sağlanan- ilkelerin çıkış noktası mekanizmacı dünya tasavvurudur. Dünya üzerinde distribütörlüğünü yaptığı ve gücünü, itibarını borçlu olduğu laiklik ve demokrasi gibi temel ilkelerle çelişmek pahasına İngiltere'de monarşi ve kilisenin başı olarak kraliçe dimdik ayakta durmaktadır. *The Crown* ise bu durumun somut göstergelerindendir.

Dizinin izleyicisine sunduğu görsellik çok yoğun ve etkileyicidir. Taç giyme merasimi, düğünler gibi kilisenin merkezde olduğu heybetli seremoniler ile o ihtişamlı kraliyet yaşamı izleyicisini büyüler. Kilisenin her an, hayatın pratikleri üzerindeki etkisiyle, hazır ve nâzır bulunduğu gerçeği dizinin merkezi unsurlarındandır.

The Crown'ın kilisenin merkeziliği vurgusu ile yaptığı, 16'ncı Benedictus için yapılan Papalık seçimlerini dünyanın dört bir yanında canlı yayınlayan ana akım medyanın oluşturduğu etkiyi çoğaltmaktır aslında. Hıristiyan dünya ile organik bir bağı bulunmayan Türkiye'deki kanallar dahi yeni papanın seçildiğinin işareti olan meşhur beyaz dumanın çıkışını, adeta ruhani bir tevekkülle yayınlamışlardı zamanında.

İngiltere'de hüküm süren biçimiyle monarşik düzenin meşruiyetini güçlendirmekle kalmaz, kraliyetin konumunu, Tanrısal iradenin tezahürü olduğu vurgusuyla, aşkın bir boyuta taşır dizi. Bu durum, Edinburg Dükü'nün monarşi karşıtı görüşlerinin didaktik bir reddediş ile olumsuzlandığı diyaloglarda sabitlenir. Nihai noktada *The Crown*, kendi kurgusal öğüdüne bizatihi kendisi uyar ve kraliyet her koşulda kazanır.

SEVİM ZEHRA CAN KAYA KİMDİR? Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi Sosyal Bilimler'de doktora öğrencisi.

SİZ BU İLANI OKURKEN

MATBAALARDA YÜZLERCE KİTAP BASILDI

On binlercesi de sırasını bekliyor.

"Ne okuyacağız?"
sorusunun cevabı gittikçe
zorlaşıyor.

Okur, sizler için
bir **kitap rehberi** olarak çıktı.

OKUR'u takip edin.
Yayın dünyasında
kendinize bir rehber edinin.

www.okurdergisi.com
okur@okurdergisi.com
/okurdergi

OKUR
kitap dergisi

Satın almak için: *https://goo.gl/i07t6X*

www.kitapyurdu.com

KİTAP ELEŞTİRİ

SUAVİ KEMAL YAZGIÇ

> Dönemi birinci elden şahitliklerle yapılan söyleşilere dayanarak anlatan Kudüs Ey Kudüs kitabı, konuyla ilgili kaynak kitaplardan biri olma vasfını hâlâ devam ettiriyor. Yaşananlara farklı cephelerde yer alan ama olayların göbeğinde bulunan kişilerle yapılan bu söyleşilerin çoğunu bugün tekrardan gerçekleştirmek imkânsız.

seni unutursam ey Kudüs...

KUDÜS EY KUDÜS KİTABI BİR ROMAN AKICILIĞINDA OKUNUYOR

Söz kadim bir şehirden açıldı mı bazen bütünlüklü bir cümle kurmak zorlaşır ve bir çığlık atmakla yetinmek zorunda kalırsınız. Defalarca yıkılıp, yeniden inşa edilen; hem eşsiz zulümlere hem de adaletin en emsalsiz uygulamamalarına şahitlik eden bir şehirden bahsederken gırtlaktan yükselen bir çığlık sayfalarca sürecek, derinlikli bir dizi cümle kadar anlamlı olabilir. Size bahsedeceğim kitabın ismi de bir nidadan ibaret.

Üstelik kitabın sadece Türkçe tercümesi değil orijinal adı da bir nida cümlesi: *Kudüs Ey Kudüs* ve *O Jeruselam*. Kitabın isminde yer alan nida Kudüs'le ilgili pek çok yazının da başlığına ilham kaynağı olmuş. Zira bir dönem, bir kuşak Kudüs'ü bu kitaptan öğrenmiş ve hissetmişler. Benzer kapsamda ve oylumda bir çalışmayı daha önce bizim yapmamış olmamız elbette hepimizin ayıbıdır.

Gelelim *Kudüs Ey Kudüs*'e ve o buruk nidaya kulak vermeye. Larry Collins ve Dominique Lapierre adlı biri ABD'li, biri Fransız iki gazetecinin kaleminden çıkan kitap, 1948 yılına odaklanmış. Milattan önce 19 ve 18'inci yüzyılda eski Mısır metinlerinde adı geçen bir şehir Kudüs. Yani bu şehrin milattan önceki tarihi, kuvvetle muhtemeldir ki milattan sonraki tarihinden daha uzun. Bu kadar uzun bir tarihte bir yıla odaklanmak ne anlama gelir? Bu sorunun cevabı ise odaklanılan yıla bağlı olarak değişir elbette. Aslında kitap o yılın bir gününe de odaklanırsa mesele daha net anlaşılabilir kanaatindeyim, Nekbe gününe. Kitap elbette Joyce'un Ulysses'i gibi sadece 24 saati anlatmıyor. Zaman açısından kapsamını bir tarafa bırakırsak asıl söylenmesi gereken cümle şu: İsrail devletinin kurulduğu 14 Mayıs 1948'den hemen sonraki 15 Mayıs 1948'e ismini veren Yevmün Nekbe yani 'felaket günü' ve Müslümanların

KİTAP

KUDÜS SADECE BİR ŞEHİR DEĞİL BİR HAFIZA MESELESİDİR

İsrail ile ilk silahlı yüzleşmesinin gerçekleştiği 1948 Arap-İsrail Savaşı günlerini iki gazetecinin gözünden anlatan *Kudüs Ey Kudüs* adlı kitap, maalesef güncelliğini koruyor.

M.S. 70 yılından 1948'e dek birbirlerine "gelecek yıl Kudüs'te buluşma" dileğinde bulunan bir kavmin torunlarının tekrar Kudüs'ün Sion Kapısı'nın anahtarını elde ettiği günleri anlatan kitap, elbette Batılı bir perspektifin ürünü. Ancak kitabın yazarlarının Batılı olması bazı hakşinas tespitlerin yapılmasına ve belge değeri taşıyan kimi ciddi şahitliklerin aktarılmasına engel olmamış çok şükür.

Nekbe'den öncesi

1920'den Nekbe'ye dek İngiliz mandasındaki Filistin topraklarında faaliyet gösteren Haganah'ın faaliyetlerine ilişkin detaylı bilgiler öğreniyoruz mesela. Dünyanın dört bir yanından getirtilen Yahudi nüfusun bölgeye yerleşmesini ve yaklaşan savaşa hazırlık için silah yığınağı yapmasını detaylı bir şekilde anlatıyor kitap. 1909'dan beri kurulan kibbutzların (İsrail'de ortaklaşa kullanılan yerleşim bölgelerine verilen isim) nasıl birer silah deposu haline getirildiğini görüyoruz Kudüs Ey Kudüs'te. Basit tüfeklerden zamanın modern savaş uçaklarına uzanan geniş bir

70 YILINDAN 1948'E DEK BİRBİRLERİNE "GELECEK YIL KUDÜS'TE BULUŞMA" DİLEĞİNDE BULUNAN BİR KAVMİN TORUNLARININ TEKRAR KUDÜS'ÜN SİON KAPISI'NIN ANAHTARINI ELDE ETTİĞİ GÜNLERİ ANLATAN BİR KİTAP OLAN KUDÜS EY KUDÜS, ELBETTE BATILI BİR PERSPEKTİFİN ÜRÜNÜ.

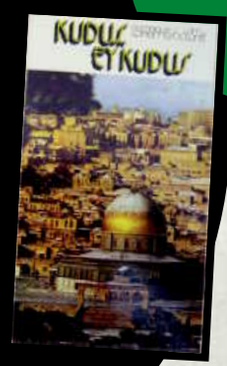

Lacivert 36.indd 123 31/05/17 04:49

yelpazeden bahsediyorum burada. ABD'de kapanıp müflis bir silah imalathanesinin nasıl sökülüp Filistin'de yeniden kurulduğunu da öğreniyoruz, avcı uçaklarının daha İsrail resmen kurulmadan bölgeye getirilmesini de.

Bir çeşit kooperatif olan kibbutz sisteminin üretimden farklı bir işlevi de geniş bir yer buluyor kitapta. Yazarlarımız şunları diyor nitekim: "1936 yılına kadar, kibbutzlarda ve tahkim edilmiş köylerdeki silah depoları, hep çoğu kere Araplardan satın alınan ve gerektiğinde onlara karşı kullanılacak olan çok çeşitli tüfekleri gizlemişti. O yıl, zararsız görünen traktörler, yol yapımında kullanılan silindirler ve buhar kazanları gelmişti Hayfa Limanı'na: Kişisel silah alımlarının sonu ve Haganah'ı silahlandırmak için harcanan çok daha ciddi bir çabanın başlangıcıydı bu. Makinelerin hepsi yeni silah ve cephaneyle ağız ağıza doluydu." (Yine kitaptan bütün bunlara göz yuman İngiliz memurlarının İsviçre bankalarındaki hesaplarına rüşvet yatırıldığını da öğreniyoruz.) Yazarlarımızın önemine işaret ettiği 1936 yılı aynı zamanda İsrail Filarmoni Orkestrası'nın da kuruluş tarihi. Filarmoni ve terörün eşgüdümlülüğü ise elbette bu yazının sınırlarına sığmayacak kadar uzun başka bir yazının konusu. (İlk kurulduğunda Filistin Orkestrası gibi rengini belli etmeyen bir isim taşıyan bu orkestra, 1948'de İsrail Filarmoni Orkestrası adıyla asıl rengine kavuştu.)

Deir Yasin olamadan Nekbe anlaşılmaz

Haganah'ın terörist yönüne dair de bilgiler ediniyoruz elbette. İsrail devleti kurulmadan hemen önce gerçekleştirdiği ilk büyük terör eylemi olan Deir Yasin katliamına ilişkin de geniş bilgiler yer alıyor kitapta. 1948 ila 1952 arası pek çok emsali yaşanan bu katliamlar arasında Deir Yasin, bir ilk olma sebebiyle sembol değeri taşıyor. Deir Yasin katliamının İngiliz belgelerine kadar ulaşan yankısının detaylarını *Kudüs Ey Kudüs*'ten okumak mümkün. Kudüs şehrinin hemen batısında yer alan bu köyde yaşanan trajedi ise bir suya düşen taşın bıraktığı halkalar gibi hızla coğrafyaya yayıldı ve bugün de devam ediyor. Suya düşen taşın halkaları mecazını haksız bırakacak şekilde hızını ve etkisini hiç kaybetmedi saldırılar.

Nekbe'den hemen önce başlayan ve sonra da devam eden saldırılarda İsrail, Filistinlilere ait 675 köy ve kasabayı yok etti ve binlerce Filistinliyi öldürdü. Bütün bu terörün kaynağı ise Israel Zangwill'in; "Topraksız bir halk için, halksız bir toprak" sloganında yer alan halksız toprağı gerçekleştirmekti elbette. Bugün mülteci kamplarında yaşayan milyonlarca Filistinli için 'felaket' o günlerde başladı. Bir zulmün miladı sayılabilecek bu olayın detaylarını anlatan fazla çalışma olmaması da elbette bizim ayıbımız.

Bir dokümanterde roman tadı

Kudüs Ey Kudüs kitabı bir roman akıcılığında okunuyor. Bizim gazeteci-yazar kitaplarının büyük bir bölümünün sahip olmadığı bir özellik bu. Söz konusu akıcılıkta Mihail Bulgakov, Ilya Ehrenburg, Nikos Kazancakis, Italo Calvino, Milan Kundera ve Vasconcelos gibi yazarların da eserlerini dilimize kazandıran Aydın Emeç'in de emeği var elbette. Dönemi birinci elden şahitliklerle yapılan söyleşilere dayanarak anlatan *Kudüs Ey Kudüs*, konuyla ilgili kaynak kitaplardan biri olma vasfını hâlâ devam ettiriyor. Yaşananlara farklı cephelerde yer alan ama olayların göbeğinde bulunan sadece şahit değil olaylara bizzat katılıp yön veren kişilerle yapılan bu söyleşilerin çoğunu bugün tekraren

KUDÜS EY KUDÜS, TÜRKÇEYE 1973 YILINDA KAZANDIRILMIŞ

KİTAP

1948 NEKBE

SADECE BİR ŞEHİR DEĞİL HAFIZA (KİMLİK) MESELESİDİR KUDÜS. NİTEKİM HÜSREV HATEMİ, ANILARINI KİTAPLAŞTIRDIĞI ANICAK OL MECLİSİ'NDE KAYBININ ÜZERİNDEN HENÜZ 40 YIL GEÇMEDEN, 1950'LERDE KUDÜS'Ü NE DENLİ UNUTTUĞUMUZU BELGELER.

KUDÜS, YENİDEN DUYARLILIK ALANIMIZA GİRMİŞ DURUMDA

gerçekleştirmek imkânsız. Zira Nekbe'nin üzerinden geçen 79 yıl çok geç kaldığımızı itiraf etmemize bile gerek bırakmıyor. Fransızcada 1971'de yayınlanan Kudüs Ey Kudüs, Türkçeye ise 1973 yılında kazandırılmış. Bu yazıyı kaleme almamın bir sebebi de uzun zamandır yeni baskısı yapılmayan, sahaflarda yüksek fiyatlarla alıcı arayan kitabın yeni baskısını hızlandırmaya çalışmaktan ibaret.

Birleşmiş Milletler oylamalarında çevrilen dolaplardan Deir Yasin katliamına, oradan da Kudüs'ü ikiye bölen ateşkese ulaşan Kudüs Ey Kudüs kitabından sonra yaşananlar ise ciltlere sığmayacak kadar uzun bir trajediler silsilesi.

Hafıza ve Kudüs

"Seni unutursam, ey Kudüs,
sağ elim hünerini unutsun!
Eğer seni anmazsam,
eğer Kudüs'ü baş sevincimden
üstün tutmazsam,
dilim damağıma yapışsın."

Sadece bir şehir değil hafıza (kimlik) meselesidir Kudüs. Nitekim Hüsrev Hatemi, anılarını kitaplaştırdığı *Anıcak Ol Meclisi*'nde kaybının üzerinden henüz 40 yıl geçmeden, 1950'lerde Kudüs'ü ne denli unuttuğumuzu belgeler. "Bir arkadaşla İnci Sineması'na gitmiştik. O yıllarda, film başlamadan önce 'dünya haberleri' gösterilirdi. Bu haberler sırasında, İsrail askerlerinin bir Mısır tankını, içerdeki ölü Mısırlılarla birlikte ele geçirdikleri ve ellerindeki İsrail bayrağını açarak tank üzerine çıktıkları gösterildi. Salondaki alkış gürültüsü kulaklarımdan hâlâ gitmiyor. Haberler bitip asıl film beklenirken, yanımdaki arkadaşa bu sahneyi niye alkışladığını sordum. Günümüzde tanınmış bir doktor olan bu kişi, 'yok artık, bir de Arapları mı tutuyorsun' demez mi?"

Bir kimliğin hiç yitirmediği bir başka kimliğin ise göz açıp kapanıncaya kadar unutabildiği bir şehir Kudüs. Evet, şimdi o unutuşu geride bırakmış olabiliriz. Kudüs, tekrar dikkat ve duyarlık alanımıza girmiş durumda. Ancak kat edilmesi gereken mesafenin de çok gerisinde olduğumuz aşikâr.

29/30 Temmuz 70'te Roma İmparatorluğu'nun Kudüs'ü tamamen yakıp yıkmasından ve Yahudileri köle olarak satmasından sonra Yahudiler, yüzlerce yıl bu duayı ederek Kudüs'ü hafızalarında korudular ve şimdi uyguladıkları hegamonik tavırla Romalıları aratmıyorlar.

Kudüs'ü unutmama sınavı da bize düştü maalesef.

SUAVİ KEMAL YAZGIÇ KİMDİR? Şair, yazar.

Lacivert 36.indd 125 31/05/17 04:50

Kudüs nasıl gezilmeli?

"5000 yıllık tarihiyle, birçok kez yıkılsa da, birçok kez el değiştirse de hayat kesintisiz bir şekilde sürmektedir Kudüs'te.

YAHUDİ VE HIRİSTİYANLARA GÖRE DÜNYANIN EN MÜBAREK VE MUKADDES ŞEHRİDİR KUDÜS

İZLENİM / GEZİ

Kudüs

MUSA BİÇKİOĞLU

KURAN-I KERİM'DE ADI GEÇEN PEYGAMBERLERİN ÇOĞU KUDÜS VE CİVARINDA YAŞAMIŞ, BURADA VAHİY ALMIŞ VE BURADA TEBLİĞDE BULUNMUŞTUR. DOLAYISIYLA BU PEYGAMBERLERLE İLGİLİ YAŞANMIŞ OLAYLAR/KISSALAR KUDÜS VE CİVARINDA CEREYAN ETMİŞTİR. KURAN-I KERİM'DE OKUDUĞUMUZ AYETLERİN ÇOĞU BU BÖLGEDE PEYGAMBERLERE NAZİL OLMUŞTUR.

"De ki: Yeryüzünde gezin dolaşın da (peygamberleri) yalanlayanların sonu nasıl olmuş bir görün."

En'am/11

Şüphesiz ki seyahat etmek insanoğluna farklı tecrübeler kazandırmakta. Her gezilen yeni yer kişide farklı bir coğrafya, insan topluluğu, kültür, örf, sanat, mimari, tarih, hayat, medeniyet gibi yeni tecrübeler bırakıyor. Pratik tecrübe açısından insana farklı kazanımlar elde ettiren gezi ve seyahatler bazen yukarıda saydığımız hususların hepsi yahut bazıları ile birlikte inanç bağlamında gerçekleşiyor. Dinî yükümlülük bağlamında icra edilen bu seyahatlerin en tanınmışı Mekke merkezli ifa edilen Hac ibadetidir. Hac ibadeti Hz. İbrahim'e bir çağrıdır, Mekke-Kâbe odaklıdır. Kâbe'nin yanı başı İbrahim'in makamıdır. Dikkatten kaçmaması gereken husus, Hz. İbrahim'in hem Kâbe hem de Beytülmakdis-Kudüs civarında bulunmuş olmasıdır. Ve Hz. İbrahim, Beytülmakdis'e 31 km mesafede el-Halil şehrinde yaşamış, burada vefat etmiş ve torunları ile birlikte burada defnedilmiştir.

Yukarıda Hz. İbrahim özelindeki hatırlatmaya ilave olarak Hz. İbrahim kuzeyden güneye Mezopotamya bölgesinden Filistin topraklarına hicret etmiştir. Ve buradan hareketle en az üç defa Mekke'ye gitmiş ama her defasında tekrar el-Halil şehrine geri dönmüştür. Birçok peygamberin yaşadığı, vahiy aldığı ve vahyi tebliğ ettiği bölge Kudüs ve civarındaki bölgedir. Kuran-ı Kerim'de adı geçen peygamberlerin çoğu Kudüs ve civarında yaşamış, burada vahiy almış ve burada tebliğde bulunmuştur. Dolayısıyla bu peygamberlerle ilgili yaşanmış olaylar/kıssalar Kudüs ve civarında

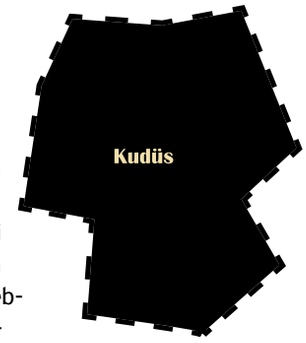

SEYAHAT ACENTELERİ KANALIYLA KUDÜS'E RAHAT BİR ŞEKİLDE GİDİLEBİLMEKTEDİR

Lacivert 36.indd 127 31/05/17 04:50

MESCİD-İ AKSA

KUBBET'Ü-SAHRA

İSRA GECESİ, HZ. RESULULLAH'IN MESCİD-İ AKSA'YA YÜRÜTÜLMESİ, RESULULLAH'IN ÜMMETİ OLAN BİZLERE KUDÜS VE MESCİD-İ AKSA YOLUNDA GECE KARANLIĞINDA OLUNSA BİLE YÜRÜMEMİZİ İŞARET EDİYOR OLABİLİR.

KUDÜS'ÜN YEMEK KÜLTÜRÜ ANADOLU'YA ÇOK UZAK SAYILMAZ

cereyan etmiştir. Kuran-ı Kerim'de bu peygamberlerle ilgili okuduğumuz ayetlerin çoğu bu bölgede peygamberlere nazil olmuştur.

Yaklaşık 5000 yıllık tarihiyle, ne kadar yıkılsa da, ne kadar el değiştirse de kesintisiz bir hayat sürekliliğini görmekteyiz Kudüs'te. Bu yönü itibariyle şehir çok zengin bir tarih, sanat ve arkeoloji potansiyeline sahiptir.

İslam dünyasının sanatsal ve anıtsal manada en estetik, en güzel yapıtı (Kubbet'ü-Sahra) buradadır. Keza Mescid-i Aksa ve Kudüs'te Dört Halife devrinden başlayarak Emevî, Abbasi, Selçuklu, Artuklu, Fatımî, Eyyubî, Memlûklü ve Osmanlı döneminden eserlere neredeyse adım başı şahit olmaktayız. Yine Roma öncesi, Roma, Doğu Roma-Bizans Hıristiyan ve Haçlı eserleri görkemli bir şekilde varlıklarını sürdürmektedirler. Malazgirt Savaşı'nın yaşandığı 1071 yılında henüz Anadolu fethedilmemişken Kudüs'te valimiz bulunmaktaydı.

Kudüs'ü yaşamak gerek

Yahudi ve Hıristiyanlara göre dünyanın en kutsal şehri, Müslümanların da ilahi tavsif ile mübarek ve mukaddes şehridir Kudüs.

Böylesi bir şehir, böylesi bir mekân elbette ki gezilmeli, elbetteki görülmelidir. Mutlaka öğrenilmelidir ancak gezmek, görmek ve öğrenmek yeterli olmayacaktır. Kudüs daha fazlasına layıktır. Bu anlamda Kudüs'ten istifade etmemek, var olan nimetin farkına varmadan gitmek, tabir yerindeyse bu nimetlere kör kalmak büyük bir kayıp olarak görülmelidir. Bu bağlamda bize düşen Kudüs'ü bilmek, görmek veya öğrenmenin ötesinde mutlaka ama mutlaka Kudüs'ü yaşamaktır. Kudüs öyle bir potansiyele sahip ki semavi dinler neredeyse Kudüs'ten bağımsız anlatılamamaktadır. Kudüs semavi dinlerde haşr (ölümden sonra dirilme) mekânı olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla Kudüs, maddi ve dünyevi değerlerin ötesinde manevi ve uhrevi sembolik değeri çok yüksek, ruhaniyeti olan bir şehirdir.

Kudüs gezisi için neler lazım diye merak ediyor isek;

- Seyahat acenteleri kanalıyla Kudüs'e rahat bir şekilde gidilebilmektedir.
- Kudüs ziyaretlerinde gerek hazırlık gerek seyahat esnasında herhangi bir zorlukla karşılaşılmamaktadır.
- Öylesine bizden bir şehirdir ki Kudüs, kimse kendisini yabancı hissetmemektedir. Deyim yerindeyse Kudüs, ziyaretçilerini ziyaretçiler de Kudüs'ü özlemle kucaklamaktadır.

İZLENİM / GEZİ

KIYAMET KİLİSESİ/KUTSAL MEZAR KİLİSESİ

GETHSEMANE BAHÇESİ/Hz. İsa'nın Yahudi askerler tarafından tutuklandığı gece dua ettiği yer olduğuna inanılan zeytinlik bahçesi.

AĞLAMA DUVARI

TIP LİTERATÜRÜNE "KUDÜS SENDROMU" OLARAK GİREN HASTALIĞIN DAHA ÇOK HIRİSTİYANLARDA GÖRÜLDÜĞÜ BİLİNİYOR. YOĞUN MANEVİ ORTAMDAN ÖTÜRÜ HIRİSTİYAN ERKEKLERDEN BAZILARI KENDİSİNİ BİR HAVARİ VEYA HZ. İSA ZANNEDERKEN, KADINLAR DA KENDİLERİNİ HZ. MERYEM VEYA MECDELLİ MERYEM VEYA BAŞKA BİR ŞAHSİYET GİBİ ZANNEDEBİLİYORLARMIŞ.

KIYAMET KİLİSESİ/Çarmıha gerildikten sonra Hz. İsa'nın bedeninin yıkandığına inanılan taş.

- Diğer gezi yerlerinde dikkat ettiğimiz; rahat ayakkabı, yazın sıcak mevsime uygun kıyafet, kışın hava soğukluğu ve bazen yağış durumu dikkate alınmalıdır.
- Yemek kültürü Anadolu'ya çok uzak sayılmaz. Hatta "felafel" adı verilen yemek tadılması gereken önemli yöresel yiyeceklerdendir.
- Yukarıda saydığımız Kudüs'ün potansiyel değeri dikkate alındığında teknik hazırlıkla birlikte daha çok bilgi ve manevi hazırlık gerekmektedir. Çok yoğun bir bilgi ve maneviyat ortamına gireceğimizi göz ardı etmeden özellikle tarihî ve dinî manada bilgi hazırlığı ihmal edilmemelidir.
- Yoğun manevi ortamdan dolayı, daha çok Hıristiyanlarda görülen ve yılda 80-100 kişide teşhis edilen Kudüs ziyaretçilerine has bir hastalık oluşmaktadır. Tıp bu hastalığa "Kudüs sendromu" ismini vermiştir. Daha çok Hıristiyanlarda görülen bu hastalık vesilesiyle, yoğun manevi ortamdan ötürü Hıristiyanlardan bazıları kendisini bir havari veya Hz. İsa zannedebilmektedir. Keza kadınlar da kendilerini Hz. Meryem veya Mecdelli Meryem veya başka bir şahsiyet olarak görebilmektedir. Ve bu atmosferden kurtulmak için kısa da olsa zamana ihtiyaç duymaktadırlar. (Müslümanlarda böyle bir rahatsızlık oluşmamaktadır.)

Sonuç olarak, ehil organizatör ve mutlaka ehil-donanımlı bir rehber eşliğinde gidilmelidir Kudüs'e. Kudüs tanıtılmakla yetinilmemeli, ruhaniyetiyle birlikte yaşanabilmeli, yaşatılabilmelidir.

Öylesine büyük bir değer, öylesine yoğun bir maneviyata sahiptir ki Kudüs, her giden kişi daha önce neden gitmediği, Kudüs'ü neden daha önce görmediği konusunda ciddi bir nedamet yaşamaktadır.

İsra gecesi, Hz. Resulullah'ın Kudüs-Mescid-i Aksa'ya yürütülmesi, Resulullah'ın ümmeti olan bizlere Kudüs ve Mescid-i Aksa yolunda gece karanlığında olunsa bile yürümemizi işaret ediyor olabilir.

Kudüs'ü yaşayan ve yaşatanlardan olmak, en kısa zamanda Mescid-i Aksa vuslatına nail olabilmek niyazıyla.

MUSA BİÇKİOĞLU KİMDİR? Tur rehberi, araştırmacı.

Lacivert 36.indd 129 31/05/17 04:51

MODERN DON KİŞOT

ÜLKÜCÜLERİN KOSTA RİKA'YI İŞGAL PLANI

RADYODAKİ KONUŞMAYI TAM YEDİ DİL BİLEN KÜRŞAD YAPACAKTI

CONTEMPORARY İBRAHİM EFENDİ

Birtakım 'herif-i nâ-şerifler' türemiş; ben nereye gitsem peşimden gelüp, 'Kontemporary efendi madrabazın biridir, sizi ketenpereye getiriyor' deyu fitne tohumları ekiyorlarmış. Fakir-i hakir, yani bendeniz, hile hurda nedir bilmez saf yürekli bir âdemim. Bu yüzden o bozgunculara en güzel cevabı bir hatıramı naklederek vereceğim.

Bilahare rütbeleri sökülerek er mertebesine düşürülecek olan Kenan Evren, vaktiyle kudretli bir paşa idi. Bendenizin kendisini vurarak, adım adım yaklaşmakta olan darbeye mani olacağım endişesi ile peşime hafiyeler taktı. Fakir-i pür taksir, yani bendeniz, memlekette barınamayıp Almanya nam memlekete hicret etmek zorunda kaldım.

Bu sırada Kenan efendi darbe yapıp sınırları zapt edince Almanya'daki ikametimiz tahmin ve arzu ettiğimizden uzun sürmeye başladı. Bidayette bu ihtilalin bizim gibi namlı ve namsız vatan sevdalılarını da hedef alacağını idrak edememiştik. Fakat başbuğumuz tutuklanınca işin ciddiyetini ve vahametini anladık. Türkiye'ye dönme planlarımız akim kaldı. Vatansız kalmıştık.

"ÜLKÜDAŞLAR" DEDİM, "VATANSIZLIK NEREYE KADAR? TÜRK VATANSIZ OLMAZ! KÜRŞAD ÇİN'İ KIRK ATLIYLA ELE GEÇİRDİ. BİZ BURADA ON KİŞİYİZ. KIRK KİŞİ OLAMIYOR MUYUZ?"

Her akşam Badenhause'da benim durumumda olan arkadaşlarla toplanıp çekirdek çitlemek ve bira içmek suretiyle efkârlanıyor; içerisinde bulunduğumuz hal-i pür melalden çıkış yolları arıyorduk. Bir akşam iyice hüzünlenip lafa karıştım:

"Ülküdaşlar" dedim. "Vatansızlık nereye kadar? Kürşad, Çin'i kırk atlıyla ele geçirdi. Biz burada on kişiyiz. Kırk kişi olamıyor muyuz?"

Bir anda hepsinin kafasında şimşekler çaktı. Birbirinden cazip ve mütecazip fikirler havada uçuşmaya, sigara dumanının içinde çarpışıp kıvılcımlar çıkarmaya başladı. Evvela bize bir kadro lazımdı. Garsondan kâğıt ve kalem isteyip hemen oracıkta 650 kişilik bir liste yaptık. Bunların 15'i çekirdek kadroyu teşkil ediyordu. Bir de bendeniz gibi neferler vardı.

MODERN DON KİŞOT

HAZIRLADIĞIMIZ DARBE VE İŞGAL PLANI ÇOK BASİTTİ. İLK AŞAMADA 150 KADAR ARKADAŞIMIZ İSVİÇRE ÜZERİNDEN KOSTA RİKA'YA İLTİCA BAŞVURUSUNDA BULUNACAKTI. PEYDERPEY BU SAYI 650'YE ÇIKACAKTI. BİR SABAH ÜLKENİN MİLLİ RADYOSUNU İŞGAL EDEREK MİLLİYETÇİ BİR GRUBUN İDAREYE EL KOYDUĞUNU AÇIKLAYACAKTIK.

Bir arkadaşımızı gönderdik; yakınlardaki marketten dünya haritası alıp getirdi. Haritayı hemen masanın üzerine yaydık. "Türk vatansız olmaz" dedik. İşgal edip yönetimine el koyarak bağımsız Türk devleti kuracağımız bir ülke aramaya başladık.

Barbaros Hayrettin Paşa gibi küçükten başlayıp büyüğe doğru gitmek lazımdı. Küçük ve kolay zapt edilebilir bir ülkeden başlayalım dedik. Önce Angola'ya baktık. Fakat Angola iç savaş konusunda tecrübeliydi. Mücadele uzun sürebilir, cephanesiz kalıp yenilebilirdik. Oysa Kosta Rika öyle değildi. Kısa bir müzakerenin ardında yeni Türk devletini Kosta Rika'da kurmak konusunda anlaştık.

O gece, kuracağımız devletin kabinesini, teşkilatını, önemli kurumların hangileri olacağını, bunların başında hangi bürokratların bulunacağını kararlaştırdık. Kâğıdın bir tarafına makamları, karşılarına isimleri yazdık. Cumhurbaşkanlığı'na Abdülkadir abiyi layık bulduk. En yaşlımız oydu. Rahmetli Türkeş'in teveccühünü kazanmış bir adamdı. Ben de kendisinin 16 danışmanından biri olacaktım.

Hazırladığımız darbe ve işgal planı çok basitti. İlk aşamada 150 kadar arkadaşımız İsviçre üzerinden Kosta Rika'ya iltica başvurusunda bulunacaktı. Peyderpey bu sayı 650'ye çıkacaktı. Bir sabah ülkenin milli radyosunu işgal ederek milliyetçi bir grubun idareye el koyduğunu açıklayacaktık. Ülkedeki kargaşaya son vermek, ekonomik ve sosyal refahı artırmak maksadıyla göreve gelmeye mecbur olduğumuzu anlatacaktık.

Radyodaki konuşmayı tam yedi dil bilen Kürşad yapacaktı. Kürşad bu yedi dili nasıl öğrendiğini bana anlatmıştı, fakat bu başka bir hikâyenin konusudur.

Neyse... Radyoya hâkim olmak önemliydi, bu yüzden Kürşad radyoda müdür olarak kalacaktı. Kosta Rika'nın polisidir, ordusudur; bizim için kuruyemiş hükmündeydi. Mecbur kaldığımız takdirde çiğneyip tükürecektik. Yani yeni Türk devleti için şartlar çoktan hazırdı.

Bendeniz öteden beri temkinli bir insanımdır. Plana son şeklini vermeden önce gizli bir heyet gönderip yeni ülkemizdeki ortamın tetkik edilmesinin lüzumundan söz ettim. Bir heyet yerine Abdullah Çatlı isimli bir delikanlıyı gönderdik. Abdullah orada altı ay kadar kalıp olumlu bir rapor hazırladı. Bu rapor bizim iştahımızı daha da kabarttı.

Ortak bir iltica dilekçesi hazırlayıp bazı yerlerinde ufak tefek değişiklikler yaparak birer ikişer gün arayla İsviçre üzerinden Kosta Rika'ya müracaat ettik. Akşamları Badenhause'da toplanmaya devam ediyor ve yeni hükümetin icapları hakkında kulis yapıyorduk. Bazen tartışmalar son derece şiddetli bir hal alıyordu. Bu yüzden kabinede ve bürokratların görev dağılımında birkaç kez revizyon yapmak zorunda kaldık. Bendeniz dahi iki kez bakan yapılıp azledildim.

Nihayet beklediğimiz cevap geldi, fakat beklediğimiz gibi değildi. Şöyle diyordu hepimize gönderilen cevap metninde:

"Yapılan araştırmalarımız sonucu, iltica talebinde bulunan isimlerin kalabalık bir milliyetçi örgütün, tehlikeli militanları olduğu anlaşılmıştır. Bu nedenle talebinizin reddine karar verilmiştir."

Nasıl üzüldük, nasıl yıkıldık anlatamam. Bizi önce heveslendirip sonra hevesimizi kursağımızda bırakan tarihe isyan etmemize ramak kalmıştı. Bunun üzerine bendeniz "Karındaşlar" dedim. "Orhan Gazi, Gelibolu'ya bir salın üzerinde gizlice çıkarak ilk fethini yapmıştı. Biz de bir gemi kiralayıp, geceleri gizlice yol alarak Kosta Rika'ya varabiliriz."

Bu fikrim maalesef taraftar bulmadı. Zuhurata tabi olunmasına, talihin karşımıza çıkaracağı yeni fırsatların beklenmesine karar verildi.

Ülküdaşlardan bazıları sabredemediler; çiftlik alarak Güney Afrika'ya yerleştiler. Silahlanıp siyahlara karşı savaştılar. Diğer bazıları Alman kadınlarla evlenip dönerci açtılar. Bir kısmı hava yumuşayınca Türkiye'ye dönüp siyasi faaliyetlerine devam ettiler. Abdülkadir abinin bir siyasi parti bürosuna gidip "Bu partiyi size yedirmeyiz" diye dayılandığını; bürodaki sekreterin kendisini bıçakla kovaladığını duydum.

Ben ve birkaç arkadaşım halen her akşam Badenhause'da toplanıp eski günleri yâd etmeye ve beklemeye devam ediyoruz.

Hazırladığımız darbe ve işgal planı çok basitti. İlk aşamada 150 kadar arkadaşımız İsviçre üzerinden Kosta Rika'ya iltica başvurusunda bulunacaktı. Peyderpey bu sayı 650'ye çıkacaktı. Bir sabah ülkenin milli radyosunu işgal ederek milliyetçi bir grubun idareye el koyduğunu açıklayacaktık.

KOSTA RİKA'NIN POLİSİDİR, ORDUSUDUR; BİZİM İÇİN KURUYEMİŞ HÜKMÜNDEYDİ

Lacivert 36.indd 131 31/05/17 04:52

PUSULA

BİR AY, ÜÇ DEYİM

SAMED KARAGÖZ

ÇOCUK AKLIMLA NE DEMEK İSTEDİĞİNİ ANLAMAYA ÇABALASAM DA BULAMADIM. HEMEN BABAMA SORMAYA GİTTİM. O YAŞTAKİ ÇOCUKLARIN HEPSİ BABASININ HER ŞEYİ BİLDİĞİNE BÜYÜDÜKLERİ ZAMAN DÜNYANIN YUVARLAK OLDUĞUNA İNANDIKLARI GİBİ İNANIRLAR.

Her dil, içinde bulunduğu toplumdan doğrudan etkilenerek kendini geliştirir. Bu gelişim sürecinde çeşitli etkenler vardır. Bunların başında yaşanılan coğrafya, kültür ve dinî unsurlar gelir. Bu unsurlar sadece dildeki kelimelerin değil aynı zamanda yeni atasözü ve deyimlerin de inkişaf etmesine sebep olur. Bu yazıda içinde bulunduğumuz mübarek ramazan-ı şerifin güzel dilimiz Türkçeye yapmış olduğu katkının eseri olan üç deyimden bahsedeceğim.

Eli kulağında olmak

Bildiğiniz gibi "eli kulağında olmak" deyimi bir şeyin, bir olayın çok kısa süre zarfında gerçekleşeceği manasına gelir. Bu yazıya başlarken çocukluğumda bu deyimi ilk kez duyduğumda yaşadığım şaşkınlığı ve merakı hatırladım. Tam hatırlamamakla birlikte yaklaşık yedi yaşındayken oruç tutmaya heveslenirdim. Lakin yaşım daha küçük olduğu için annem buna pek de müsaade etmez sadece ramazan ayının ilk gününde, ortasında, Kadir Gecesi'nin gününde ve bayramı müştulayan arife gününde tutmama izin verirdi. Hayatım boyunca tuttuğum ilk oruçta iftar vaktine yaklaşık 10 dakika kadar bir süre kala artık dayanamadığımı anneme söylediğim zaman annem az kaldı, "eli kulağında" dedi. Çocuk aklımla ne demek istediğini anlamaya çabalasam da bulamadım. Hemen babama sormaya gittim. O yaştaki çocukların hepsi babasının her şeyi bildiğine büyüdükleri zaman dünyanın yuvarlak olduğuna inandıkları gibi inanırlar. Babamın o zaman söyledikleri hayal meyal aklımda olmasına rağmen müezzin denilen kişinin ezanı okuduğu zaman iftar vaktinin geldiğini, ezan okunurken de müezzinlerin ellerini kulaklarına götürdüklerini söyledi. Niçin ellerini kulaklarına götürmeleri gerektiğini aradan çok uzun yıllar geçtikten sonra öğrenecektim.

Afyonum daha patlamadı

Eski İstanbul'da kabadayılar, esrarkeşler, ayyaşlar dâhil Müslüman olan bütün halk ramazan ayında mutlaka oruç tutar, dinî vecibelerini mümkün olduğunca yerine getirmeye çalışırdı. Şimdiki gibi sokakta yemek yemeyi, sigara içmeyi bırakın görünürde yiyecek satmak bile esnaf arasında hiç de hoş karşılanmayan bir davranıştı. O günlerde afyon çekmek şimdikine göre çok daha yaygındı. Oruç tutmaya çabalayan ama bir yandan da afyon tiryakisi olan zevat özellikle uzun yaz günlerde bağımlılıklarını gidermek için şöyle bir yöntem geliştirmişti: Kuzu bağırsağına sardıkları afyonu sahur vakti yutuyorlardı, öğlene yakın midenin sindirdiği kuzu bağırsağı çözülüyor içindeki afyon etkisini gösteriyordu. Yuttukları afyon henüz etkisini göstermemiş, başka bir deyimle patlamamışsa normal hallerine göre daha asabi olduklarından, "afyonum daha patlamadı" derlerdi. Bu söz günümüze kadar anlamını yitirerek gelmiş olmasına rağmen ramazan ayının dilimize kazandırdığı deyimlerdendir.

Niyeti bozmak

Gene bildiğiniz gibi orucun farzlarından bir tanesi niyettir. Niyet etmediğimiz takdirde oruç tutmuş sayılmayız. Niyet etmenin de çeşitli yollarının olduğunu fakihler bildiriyorlar. Bunlardan bir tanesi ramazan ayının başında, bütün ramazan boyunca oruç tutmaya niyet etmektir. Diğer bir tanesi ise sahura kalkmaktır. Sahura kalkan bir Müslüman zaten ertesi gün oruç tutmaya niyet etmiş sayılır. Hatta oruçlu olmanın bir diğer adı da niyetli olmaktır. İşte "niyeti bozmak" deyimi de tam olarak buradan çıkıp, günümüze kadar geliyor ve yaptığı hayırlı bir işten vazgeçip fena bir işe bulaşmak manasında kullanılan bir deyim olarak günümüz Türkçesinde kullanılıyor.

NİYET ETMEDİĞİMİZ TAKDİRDE ORUÇ TUTMUŞ SAYILMAYIZ

AYLIK SİYASET, TOPLUM VE EKONOMİ DERGİSİ | HAZİRAN 2017 | YIL 02 || SAYI 14

KRİTER

HAZİRAN SAYISI TÜM BAYİLERDE

SÖYLEŞİ:
BAYKAR GENEL MÜDÜRÜ
HALUK BAYRAKTAR
MİLLİ İHA SİYASİ İRADEYLE ÜRETİLDİ

YENİDEN ATILIM

KRİZLERİN DÜNYASINDA ERDOĞAN'IN LİDERLİĞİ
FAHRETTİN ALTUN

FETÖ, İDDİANAMELER, DELİLLER
KENAN KIRAN

AK PARTİ'DE İKİNCİ ERDOĞAN DÖNEMİ
HÜSAMETTİN ARSLAN

TÜRKİYE-ABD İLİŞKİLERİNDE SURİYE VİRAJI
KILIÇ BUĞRA KANAT

www.kriterdergi.com KriterDergi kriterdergisi kriterdergisi 0212 395 11 00

Lacivert 36.indd 133 31/05/17 04:52

Şaşkın Kerteriz

BİZE ÖZGÜ BİR CANLI: KÖŞE YAZARI

"Köşe" yani "fıkra", "makale" yazım türü 17'nci yüzyıl Fransa'sında doğmuştur. Belli sayılarda çıkarılan ilk gazetelerde haber şeklinde yazılan yazılar günlük olarak yorumlanırken ortaya çıkan fıkra türü, bizde ise Serveti Fünun döneminde görülür. Daha çok edebiyatçılar eliyle yaygınlaşan bu türe Ahmet Rasim, Hüseyin Cahit Yalçın, Ahmet Haşim, Falih Rıfkı Atay seviye atlatırlar. Gazetelerin yaygınlaşması ve edebiyatçıların gazetelerden çekilmesi sonucunda eski muhabirlere kalan köşeler giderek artmaya başlar. Edebiyatçılar eliyle seviye atlatılan, Ahmet Hamdi Tanpınar gibi büyük yazarların roman tefrika ettiği bu köşeler artık en saf haliyle sadece siyasi yorumların zemini haline gelmeye başladı. Önemli yazarlar köşelerden çekilirken, hiçbir entelektüel üretimi olmayan ama gündelik ve güncel siyasi meseleleri en iyi şekilde yorumlayabilen "muhabirler" köşelerin sahibi olmaya başladılar. O deneyimli, usta muhabir dönemi de kapandı gitgide, şimdi köşesinde şu kelimeleri bolca kullanan canlılar dönemi açıldı: "Alçak, yavşak, yüzsüz, haysiyetsiz, satılmış ilh."

KISA TÜRKİYE TARİHİ

CEMAL SÜREYA

Türkiye'nin adı,
soyadı yasasından beri
atatürk adından
soyutlanamadı:

1930'lu yıllarda
etitürkiye;

1940'lı yıllarda
atetürkiye;

1950'li yıllarda
uditürkiye;

1960'lı yıllarda
ötetürkiye

1970'li yıllarda
atatürkiye;

1980'li yıllarda
adıtürkiye;

mavi yolculuklar var bir de,
o yunani o güzel yolculuklarda,
hemen her zaman:
adatürkiye.

ŞİİR ŞÖLENLERİ VE BELEDİYELER

90'lı yılların başında Refah Partisi'nin belediyelerde yükselişe geçmesinin ardından yepyeni bir belediyecilik anlayışıyla tanıştık. Bu anlayış uzun yıllardır gelişerek sürdü; eleştirilecek birçok yönü olması bir tarafa, belediyecilik anlayışına farklı bir etkinlik hediye etti Refahlı belediyeler: Şiir şölenleri. Bu etkinliğin ilk nerede başladığını bilmiyorum ama çok uzun yıllardır şiir şölenlerini yürüten belediyeler olduğunu biliyorum, mesela Dursunbey'deki Suçıktı Şiir Günleri sanırım en uzun soluklularındandır. Şiir şölenlerinin çok ayrı, çok tatlı bir sosyolojisi vardır. Her şeyden önce temiz bir etkinliktir. Büyükşehirden yahut büyükşehirdeyse çeşitli muhitlerden önem derecesine göre şairler çağırılır ve onlardan şiirlerini kalabalığa karşı okumaları istenir. Öyle görüntüler çıkar ki ortaya; okuduğu şiirdeki şehri, misafir gittiği şehre göre değiştiren şairler mi ararsın, kürsü sırasına kızıp herkesi protesto edeni mi, kendisine bu imkân verildiği için ağlayan mı ararsın, şair olmadığı halde 10 kitabı ve 1000 şiiri olup çıkıp ben de şiir okuyacağım diyen savcı, hâkim, mal müdürü mü... Şimdilerde bu etkinliklere bir de "uluslararası" görünüm kazandırıldı. İyi kötü önemli şairler Türk şairleriyle birlikte İstanbul'un ve Anadolu'nun çeşitli yerlerindeki etkinliklerde şiirlerini okumaya başladılar. Şiir şölenlerinin sayısı azalıyor ya da siyasi yanı ağır basan etkinliklere kurban ediliyor. Bu bize özgü etkinliğe n'olur kıymayın ey belediyeler...

SENSE 8

Matrix filminin mucitleri Wachowski biraderlerin yeni işi *Sense 8* dizisi, şu sıralar kalp kapakçıklarımı havalandıran ve merak dürtümü kabarttıkça kabartan işlerden biri oldu. Amerikan dizileri arasında artık distopyanın, mucize, sır, gizem ve bilim kurgu ögelerinin vazgeçilmez bir moda haline geldiğini defalarca yazdım. Wachowski biraderler de bu unsurların neredeyse hepsini altın oran olarak kullanmışlar doğrusu. Yine de dizinin sessizlikle geçiştirilmesine şaştığımı söyleyebilirim. Netflix son yılların yükselişe geçen bir kanalı ve kanalda sansasyonel diziler yayınlanıyor. *Sense 8* de öyle. Buram buram *Cloud Atlas* kokuyor ve görsellik açısından da çok kaliteli bir yapım olmuş dizi. Şimdilik senaryo hakkında tam bir bilgi edinemedim. Zamanla oturacak bir hikâyesi var gibi. Gizem bozulmasın diye konunun oturmasını bekleyeceğim. Farklı zaman ve mekânlarda anlatılan bu kadar çok karakter nasıl bir araya gelecek merakla bekleyeceğim. Siz de öyle yaparsanız temmuz Şaşkın Kerteriz'de konuyu tartışırız, ne dersiniz?

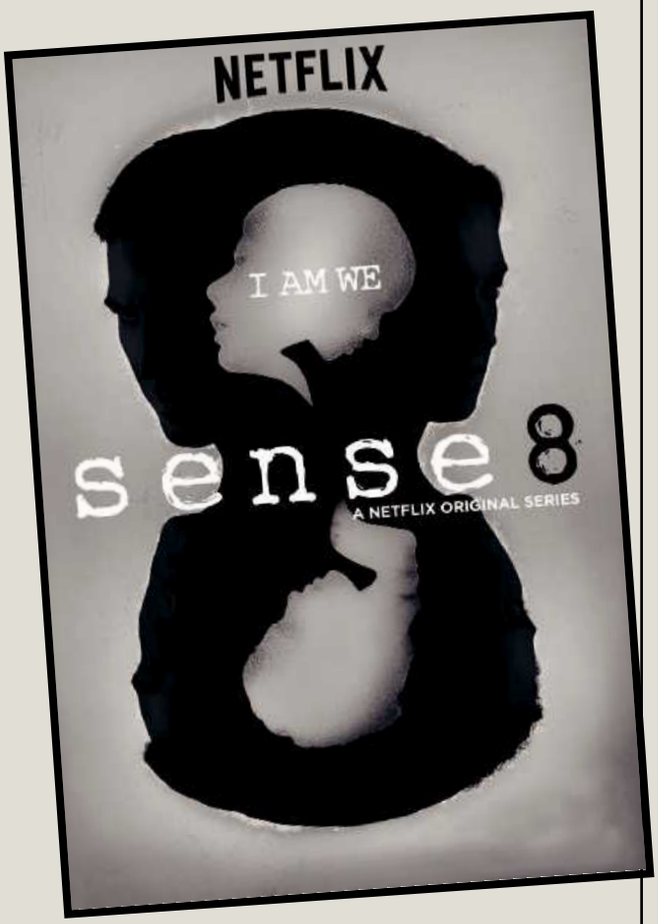

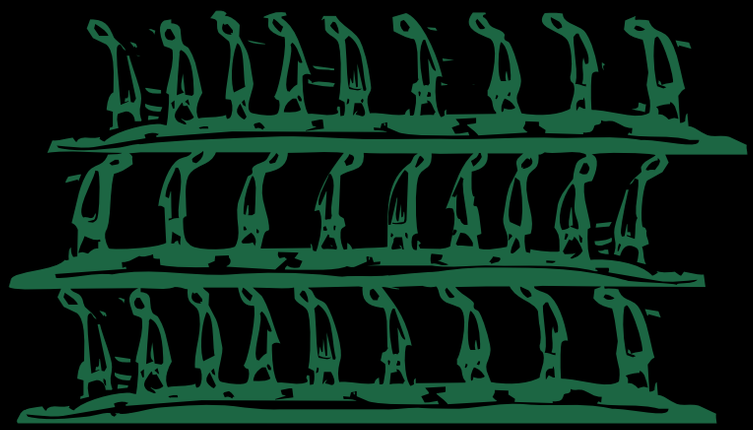

SARI PAŞA'YI NASIL ÇAĞIRMALI?

Boynunda idam fermanıyla Samsun'a çıkan Sarı Paşa, yani Mustafa Kemal, yani Gazi Paşa, yani Atatürk... Tarihteki isimler genelde ideolojik tercihlerimizin payandası olmaya hazırlar sanki. Irksal, mezhepsel, dinsel ayrımlar tarihe mal olmuş isimleri farklı farklı açılardan sahiplenmemizi yahut yermemizi sağlıyor. Yeniden diriltilmeye her zaman değil, neredeyse her an müsait olan Mustafa Kemal tartışması da öyle. İslamcılar Ata-türk demek için Mustafa Kemal derler, reformistler Gazi Paşa diye hitap ederler, ulusalcılar Atatürk ismini her yerde anmaya gayret ederler. Benimse aklıma hep şair Süleyman Çobanoğlu'nun kullanmayı tercih ettiği "Sarı Paşa" adlandırması gelir. Senelerden beri beni şaşkınlık denizine gark eden bu meseledeki karmaşa daha adlandırmadan başlıyor. Mustafa Kemal'in iki ayrı kişilik olduğundan bahseden mi ararsın, ona Melamilik kesbeden mi, Mason diyen mi ararsın, diktatör diyen mi, tek adam diyen mi ararsın, tanrı diye çağıran mı... Gazi Paşa'nın döneminde yazılan şiirlerdeki Gazi, büsbütün insanüstü bir canlıdır. Şevket Süreyya'nınki bambaşkadır. Rıza Nur'un hatıratındaki ise müellifin kendinden başlayarak sansasyoneldir. Annesi, eşi, sevgilileri... Bitmeyen, bitirilemeyen bir tartışma. Burada elbette tarihi tarihçilere bırakalım deyip işin içinden sıyrılmaya çalışıyor değilim ama gerçekten Mustafa Kemal Atatürk'ü artık kendi tarihinin içine bırakalım. Yaptıkları, yapamadıkları tartışması inanın orada kaldı. Onu yeniden diriltemeyiz. Onu tarihten de silemeyiz. Enver Paşa'yı silemediğimiz gibi. Kâzım Karabekir'i, Fevzi Çakmak'ı silemediğimiz gibi... Hem buna gerek de yok. Yaşadıkları dönem hepimizi ilgilendirecek derece ve önemde, elbette ama bu onların insan olduğu gerçeğini görmemizi engellememeli. Tam da bu sebepten dolayı *Nutuk*'u yeniden okumak zorundayız, Enver Paşa'nın mektuplarını ve Kâzım Karabekir'in hatıralarını. Bu isimlerin kalbimizdeki yeri ve önemine gelince... Boynunda idam fermanıyla Samsun'a çıkan Sarı Paşa, Mustafa Kemal, Atatürk yahut Gazi Paşa, hem tarih açısından hem de Türkiye'nin ontolojisi açısından hayati derecede önemlidir. Önem derecesi çok büyüktür ve onun yanına Halil Paşa'yı, Fahrettin Paşa'yı, Enver Paşa'yı ve daha nice kahramanı da ekleyerek yakın tarihimizi "tarih" açısından okuyalım. Yoksa insanların kişisel zaafları tarihi değil başka sahaları ilgilendiriyor, sadece bilim açısından değil, hepimiz açısından.

Lacivert 36.indd 135 31/05/17 04:52

DOKTOR LACİVERT

GAMZE TUNA

doktor bu ne?!

İyi günler efendim, Doktor Lacivert'te bu ay "situs inversus (organların ters olma durumu)" ve "Bebekler depresyona girer mi" konuları var. Bir gün size bütün organlarınızın yeri farklı denilseydi ne hissederdiniz yahut bebeğinizin depresyonda olduğu söylense? Sizleri daha fazla merakta bırakmadan hemen başlayayım diyorum.

Doktor Lacivert gururla sunar!

Görüş ve yeni meraklar için: doktorlacivert@gmail.com

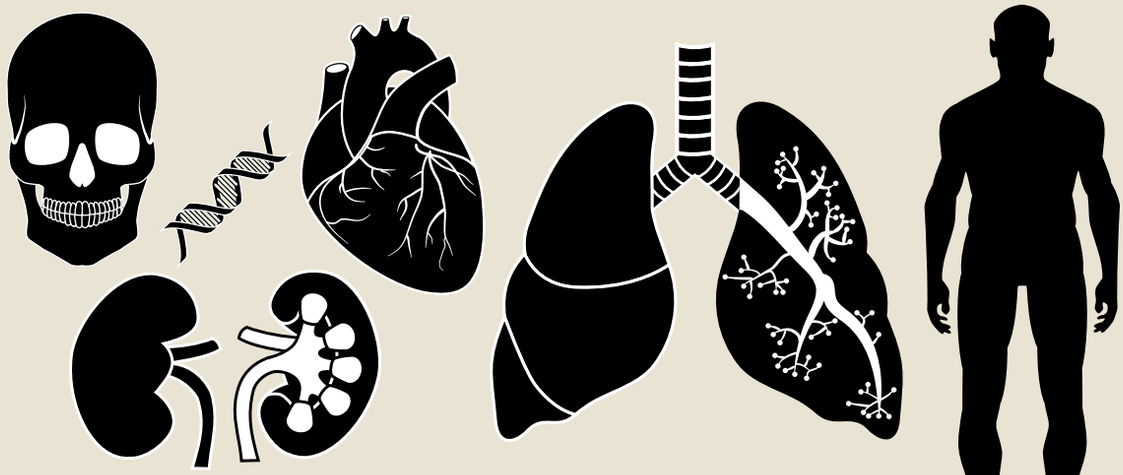

ALLAH BAŞKA TERSLİK VERMESİN

Sabah uyandınız kendinize bir kahve yaptınız. Aniden kalbinizin çarpıntısını hissettiniz. Elinizi sol göğsünüzün üstüne koydunuz. O da ne? Kalbiniz atmıyor. Herhalde yanlış bir anlaşılma olmuştur diye düşünüyorsunuz. Daha sonra midenizde bir yanma hissi oluşuyor sol tarafınızı tutuyorsunuz ama yanma sağ tarafınızda. Günler birbiri ardına geçerken ve her şeyden bihaber olarak hayatınızı yaşıyorken bir gün beyaz yakalı bir doktorun; "Siz situs inversus totalissiniz" dediğini duyuyorsunuz. "O da ne" diye düşünürken aslında bunun çok fazla yaygın olmayan bir durum olduğunu öğreniyorsunuz. Evet, "situs inversus"; organların vücudunuza asimetrik yerleştiği durumdur. Göğüs kafesi ve karın boşluğundaki bütün organların aynadan bakıldığı gibi yer değiştirmesi hali. Özetle söylemek gerekirse sağda olan organlarınızın sol tarafta, sol taraftaki organlarınızın sağ tarafta olması durumu. Bu durum doğuştan oluşuyor ve tıbben hastalık değil genetik farklılık olarak nitelendiriliyor. Situs inversus 2 milyonda bir rastlanan ve herhangi bir rahatsızlığa, hastalığa yol açmayan sıra dışı bir durum. Ülkemizde bu durumda olduğu bilenen 25 kişi var ve çoğu içinde bulundukları bu durumu geç yaşlarda öğrenmiş. Tıbben vücuda hiçbir zararı yok situs inversusun fakat bu duruma yakalanan insanların ortak korkusu acil bir durumda doktorlar tarafından yanlış tedavi edilmek. Müdahale edecek doktorların hastadaki mevcut anatomik yapıyı kesinlikle bilmeleri gerekiyor. Örneğin bir anjiyo yapılacaksa kalbin, karaciğere yönelik bir kör biyopsi yapılacaksa karaciğerin yerinin bilinmesi çok önemli. En kötüsü de olası bir travma durumunda bilinci kapanan hastanın anatomik yapısı bilinmediğinden hastaya yanlış müdahalede bulunulması. Situs inversus olan çoğu insan bayıldığında ölü sanılmaktan korkar olmuş ve bunun için çözümler üretmiş. Organlarının ters tarafta bulunduğuna ait bir kimlik kartı/kolye taşımak veya göğüs bölgelerine kalbin yerini gösteren dövmeler yaptırmak kendilerince buldukları en etkili çözümlerden sadece birkaçı.

Situs inversus olduğunu öğrenen insanların arasında ameliyatla organlarının yerlerini değiştirmek isteyenlerin sayısı hiç de az değil. Gerekli önlemler alındıktan sonra bence gerek yok böyle şeylere. Hayatınızda ters giden tek şey organlarınız olsun efendim. Hem bu durumun en güzel tarafı sevdiğiniz insanla sarıldığınız zaman kalplerinizin üst üste gelmesi. Hadi yine iyisiniz situscular, Allah başka terslik vermesin :)

SİTUS İNVERSUS OLAN ÇOĞU İNSAN BAYILDIĞINDA ÖLÜ SANILMAKTAN KORKAR OLMUŞ VE BUNUN İÇİN ÇÖZÜMLER ÜRETMİŞ. ORGANLARININ TERS TARAFTA BULUNDUĞUNA AİT BİR KİMLİK KARTI/KOLYE TAŞIMAK VEYA GÖĞÜS BÖLGELERİNE KALPLERİNİN YERİNİ GÖSTEREN DÖVMELER YAPTIRMAK KENDİLERİNCE BULDUKLARI EN ETKİLİ ÇÖZÜMLERDEN SADECE BİRKAÇI.

ÜLKEMİZDE SİTUS İNVERSUS OLDUĞU BİLENEN 25 KİŞİ VAR

RABİA BAŞKAYA

BİZ MEĞER DOĞARKEN DEPRESYONA GİRMİŞİZ

Geçen akşam evde tek kalan pasta dilimini kardeşimle paylaşmak istemeyince annem; "Sen küçükken de böyleydin hiçbir şeyini paylaşmazdın" tarzındaki klasik cümlesini savurur savurmaz küçük çaplı depresyon belirtileri gösterdim hemen. "Acaba küçükken de böyle sık depresyon belirtileri gösteriyor muydum" diye anneme sorduğumda almış olduğum; "Eskiden depresyon mu vardı" cevabı beni hiç tatmin etmedi açıkçası. Günümüzde hemen hemen herkesin baş belası olan depresyona çocuklar hatta bebekler de girer mi acaba diye düşünmeye başladım. Birkaç gün sonra bu konuyu danışmak için kendisini çocuk psikolojisine adamış olan Rabia Başkaya'nın yanına ışınladım kendimi. Doğrudan konuya girerek bebekler de depresyona girer mi, diye sorduğumda; "Çocuk ve ruh sağlığı teorilerinde gördüğümüz üzere çocukluk depresyonu diye bir tanı var. Bunu bebeklere indirgeyecek olursak bebekler de depresyona girer" şeklinde konuştu. Peki, bir bebek henüz dünyaya yeni adım atmışken, yan gelip yatmaktan başka bir sorumluluğu yokken neden depresyona girerdi, merak ediyorum doğrusu. Rabia Hanım: "Bir bebeğin dünyası annesidir. Evet, konuşamaz ama ağlayarak duygularını ifade edebilir, bu onun iletişim şeklidir. Ağlayarak iletişime geçtiği anda onun dünyası olan annesi yanına gelmezse bebek kendini depresif hisseder bu şekilde depresyona girer" diyerek gideriyor merakımı. Peki, zamanlarının çoğunu ağlayarak geçiren bebeklerin depresyona girdiklerini nasıl anlarız diye sorduğumda; "Sürekli ağlıyorsa, birincil ihtiyacı olan annesi yanına gelmiyorsa bebeğin depresif belirtiler gösterdiğini söyleyebiliriz. Ağlama şekilleri de vardır. Bir anne çocuğuyla biraz vakit geçirdikten sonra karnı acıktığı için mi, altını pislettiği için mi yoksa annenin ilgisine mi ihtiyaç duyduğu için ağladığını anlayabilir. Eğer bütün ihtiyaçları karşılanan bir bebek hâlâ ağlamaya devam ediyorsa bu demektir ki ilgiye ihtiyacı vardır" cevabını alıyorum Rabia Hanım'dan. Peki, bunun bir tedavisi yok mu diye sorduğumda; "En güzel tedavi çocukla kaliteli vakit geçirmektir. Mutlaka çocukla hayatı paylaşacak, duygu ve düşüncelerine önem verecek onun özerkliğini geliştirecek, ona özgüven duygusu katacak etkinlikler yapılmalıdır" diyor. Özellikle çocukların dört elementten uzaklaştırılmaması gerektiğinin altını çiziyor. Bunlar; ateş, su, toprak, hava. Bu dört elementten çocuğu ne kadar soyutlarsak çocuk kendini depresif hisseder ve depresif enerjisini atamazmış. Bu konu hakkında "Dört elementle birlikte büyüyen çocukların hayata daha kolay adapte olduklarını görüyoruz. Yani çocuğun piknikte ateşle buluşturulması; rüzgâr, yağmur ve denizle büyümesi, çocuğun toza toprağa dokundurularak kirlenmeyi öğrenmesi çocuğun kişiliğini olumlu yönde etkilediğini" söylüyor. Genellikle depresif kişilerin çocukluklarında depresif olaylar yaşadığı görüyoruz, diye de ekliyor.

Rabia Hanım'dan öğrendiğim kadarıyla, çocuklarda ilk stres doğumla birlikte yaşanırmış. Bebeğin ağlaması onun anne rahminin sıcaklığı ve rahatlığından koparıldığı için dış dünyanın soğukluğu ve inciticiliğine bir tepkiymiş. Bebek kendini annenin bir uzantısı, bir uzvu gibi hisseder, annenin vücudundan ayrıldığında dünyada kendini boşlukta hissedermiş. Bu yüzden çocuğun annesine ne kadar yakın olursa o kadar iyi olduğunu söyleyebiliriz. Eğer bir gün Doktor Lacivert depresyona girerse lütfen yadırgamayalım görüldüğü üzere, biz doğarken depresyona girmişiz...

DÖRT ELEMENTLE BİRLİKTE BÜYÜYEN ÇOCUKLARIN HAYATA DAHA KOLAY ADAPTE OLDUKLARINI GÖRÜYORUZ. YANİ ÇOCUĞUN PİKNİKTE ATEŞLE BULUŞTURULMASI; RÜZGÂR, YAĞMUR VE DENİZLE BÜYÜMESİ, ÇOCUĞUN TOZA TOPRAĞA DOKUNDURULARAK KİRLENMEYİ ÖĞRENMESİ ÇOCUĞUN KİŞİLİĞİNİ OLUMLU YÖNDE ETKİLER.

GENELLİKLE DEPRESİF KİŞİLERİN ÇOCUKLUKLARINDA DEPRESİF OLAYLAR YAŞADIĞINI GÖRÜYORUZ

Lacivert 36.indd 137 31/05/17 04:53

haziran ajandası

GAMZE TUNA

HAZİRAN 2017

FUAR

36'ncı Kitap ve Kültür Fuarı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin desteği ile Türkiye Diyanet Vakfı tarafından düzenlenen Türkiye Kitap ve Kültür Fuarı, ziyaretçileriyle Beyazıt Meydanı'nda buluşacak.

Her yıl yoğun bir ilgiyle karşılanan fuara gelen ziyaretçiler, dünyaca ünlü yazarların kitaplarına sahip olma ve Türkiye'de basımı gerçekleşen kitapları uygun fiyatlara alma imkânı bulacak. Fuara, aşina olduğumuz ve geniş okuyucu profiline hitap eden 180 yayınevi katılıyor. Aynı zamanda 36'ncı Kitap ve Kültür Fuarı kapsamında ramazan sohbetleri, Beyazıt Devlet Kütüphanesi'nde İstanbulluları ağırlayacak.

Tarih 15 Haziran'a kadar
Yer Beyazıt Meydanı/Fatih/İstanbul

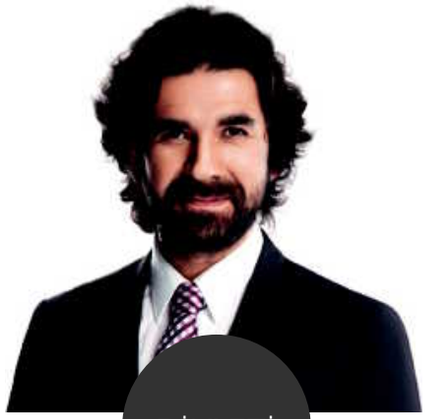

DİNLETİ

Serdar Tuncer

Sunuculuğunu yaptığı programlarla adından sıkça söz ettiren Tuncer, *Yolumuz Aşk Yoludur* adıyla bir albüm çıkardı. Albümde Yunus Emre, Mevlânâ Celaleddin Rumi, Necip Fazıl gibi ustaların şiirlerini seslendiriyor. "Kaliteli olacağı hususunda tereddüdümüz vardı. Bu sebeple beklettik. Zahirî manada gecikmiş olabiliriz ama şimdi tam vaktiydi" diyen Tuncer, bu albümü vakti geldiğini düşününce hazırlamış.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlemiş olduğu ramazan etkinlikleri programı kapsamında albümünü beğeninize sunmak isteyen sanatçı sizleri etkinliğine bekliyor.

Tarih 23 Haziran/23.30
Yer Maltepe Sahili/Maltepe/İstanbul

İFTAR

Sokak İftarı
Tarih 17 Haziran
Yer Fatih Cami Avlusu/Fatih/İstanbul

GÖSTERİ

Fatih Musiki Grubu İle Sema
Tarih 28 Haziran/23.40
Yer Sultanahmet Amfi Tiyatro/Fatih/İstanbul

ETKİNLİK

Eyüp Pierre Loti sahur gezmeleri

Sultan tacı misali bilezikler gibi ışıldayan minareleri bağlayan ışıltılı mahyalar ramazan ayının habercisidir... Arnavut kaldırımıyla bezeli, havagazıyla çalışan sokak lambaları arasında dolaşmak artık sadece bir hayalden ibaretse de, eski zaman ramazanlarını yâd etmek, üstelik hayal tadında bir gece yaşamak için 'Ramazanda Sahur Gezmeleri'ne katılabilirsiniz.

Pierre Loti Kahvehanesi, Akar Çeşme Hamamı, Şah Sultan Haziresi, Zal Mahmut Paşa Camii, Silahi Mehmet Paşa Camii ve Haziresi, Zâl Mahmut Paşa Medresesi, Kalenderhane Tekkesi, Nakkaş Hüseyin Paşa Türbesi ve İstanbul'un daha birçok güzelliğine doyacağınız bir sahur programı Bilgi İstasyonu'nda sizleri bekliyor olacak.

Tarih 10 Haziran/22.00
Yer Bilgi İstasyonu/Harbiye/İstanbul

KONSER

Asım Akkuş

2006-2007 yıllarında, eğitim gördüğü, Anadolu İmam Hatip Lisesi'ni temsilen katıldığı ezan yarışmalarında, Ankara ve Türkiye birinciliklerini kazanan Asım Akkuş, kariyerine musiki ile devam etmiş ve Ankara İlahiyat Fakültesi Şefi Fatih Koca'nın yönetimindeki Tasavvuf Musikisi korosunda solist olarak görev almış. Ardından Kültür Bakanlığı Klasik Türk Müziği Gençlik Korosu'na giren sanatçı, halen bu koroda solist ve neyzen olarak görev yapıyor. Güzel sesiyle ruhunuzu dinlendirecek olan sanatçı musiki çalışmalarını 24 Haziran'da Sultanahmet Meydanı'nda sizlerle buluşturacak.

Tarih 24 Haziran/23.40
Yer Sultanahmet Amfi Tiyatro/Fatih/İstanbul

KONSER

Grup Genç
Tarih 19 Haziran/23.30
Yer Maltepe Sahili/Maltepe/İstanbul

SÖYLEŞİ

Talha Uğurluel
Tarih 26 Haziran/23.40
Yer Sultanahmet Amfi Tiyatro/Fatih/İstanbul

Lacivert 36.indd 139 31/05/17 04:53

İYİ ŞEYLER AJANDASI

GAMZE TUNA

'İYİ ŞEYLER'İNİZİ HERKES DUYSUN DİYE; INFO@LACIVERTDERGI.COM ADRESİNE GÖNDEREBİLİRSİNİZ

KUDÜS'E KÖPRÜ KURALIM

Kudüs ve Tarihimiz Derneği (KÜTAD), Osmanlı İmparatorluğu döneminden günümüze kadar Kudüs'ün kent dokusu, sosyal ve kültürel yapısı ile birlikte uluslararası siyasetteki öneminin irdelenmesi, tanıtılması, ulusal ve uluslararası farkındalık oluşturulması amacı ile kurulmuş bir dernek. Müslümanların hakkı ve değeri olan Kudüs ve Mescid-i Aksa'nın İslam âlemine geri kazandırılması için her türlü kültürel ve sivil faaliyetlere ev sahipliği yapan dernek, işgalin duyurulmasını ve son bulmasını hedefliyor. Sizler de derneğe internet üzerinden bağışta bulunarak Türkiye-Filistin/Kudüs arasında köprü kurmaya yardımcı olabilir, Osmanlı'nın Kudüs'teki tarihî mirasına sahip çıkabilirsiniz.

kutad.org

KUDÜS BİLİNCİ OLUŞTURUYORUZ

Kudüs Bilinci Derneği, Kudüs'e hak ettiği değeri vermek için çalışmalarına devam ediyor. Kudüs bilincini inşa etmek için çabalayan dernek Kudüs'ün özgürleşmesi hedefine yürürken bizleri birlik olmaya, birlikte düşünmeye ve harekete geçmeye davet ediyor. Sizler de sosyal medya hesaplarınızdan derneğe destek olarak Kudüs ve Mescid-i Aksa'nın özgürlüğü için bu güzel misyona ortak olabilir, Kudüs bilincini dernekteki etkinliklere katkı sağlayarak çoğaltabilirsiniz.

kudusbilinci.org

KUDÜS OKUMALARI

Uluslararası Genç Aktivistler Derneği eğitimli, donanımlı, yeniliklere açık, dünyadaki gelişmelere kayıtsız kalmayan, fikir ayrımı yapmayan, haksızlık karşısında dirayetli durabilen gençlerin buluştuğu bir yer. Dernek, 'Kudüs Okumaları' gibi yaptığı programlar ve seminerlerle gençlerin her konuda toplumsal bilince ulaşmaları için yoğun bir çaba sarf ediyor. Siz de bu ve buna benzer konularda; "Benim de söyleyecek sözüm var, ben de varım" diyorsanız dernekle irtibata geçebilir ve birlikte hareket edebilirsiniz.

Türkiye Finans Bankası
IBAN No: TR49 0020 6000 5302 5021 4300 01
gencaktivistler.org

İyilik kervanı

İHH iyilik kervanı her yıl olduğu gibi bu ramazanda da dünyanın farklı yerlerindeki ihtiyaç sahipleri için yola çıkıyor. Siz de zekâtlarınızı, fitrelerinizi, kumanyalarınızı, bayramlık ve hediye paketlerinizi bu iyilik kervanına katabilirsiniz. İHH ekipleri, muhacir kamplarında çilelerini dolduranlarla, savaş mağdurlarıyla ve yoksul kardeşlerimizle bir araya gelerek onlara selamınızı ve fitrelerinizi ulaştırıyor. Sizler de derneğe destekte bulunarak bu Ramazan'da yoksul Müslüman kardeşlerimizin yüzlerini güldürebilirsiniz.

Ziraat Bankası-İstanbul Fatih Şubesi
Şube Kodu: 488
Hesap No: 2124994-5007
IBAN No: TR66 0001 0004 8802 1249 9450 07
ihh.org

Aksa çocukları

Mescid-i Aksa atıl durumda kaldığı ve boş olduğu gerekçesi ile Hıristiyan ve Yahudilerin istedikleri gibi girebilecekleri bir yer haline getirilmeye çalışılıyor. "Kudüs ve Civarındaki Osmanlı Mirasını Koruma ve Yaşatma Derneği" yapmış olduğu proje ile okul öncesi yaşlardaki çocukların Mescid-i Aksa ile tanışmalarını ve ilk kıblemizi sahiplenmelerini sağlıyorlar. Ayrıca çocuklara Aksa içerisinde İslami ilimler de öğretiliyor. Bu proje İslami hassasiyeti olan ve Mescid-i Aksa'ya bağlı bir nesil yetiştirmek için çok büyük bir fırsat. Sizler de bu güzel projeye destek olarak daha çok çocuğun Mescid-i Aksa ile buluşmasına vesile olabilirsiniz. Üstelik bir öğrencinin aylık gideri sadece 50 TL.

Ziraat Bankası-İstanbul Fatih Şubesi
Şube Kodu: 488
Hesap No: 56893509-5001
IBAN No: TR89 0001 0004 8856 8935 0950 01
mirasimiz.org.tr

Bayramda yetim giydiriyoruz

Verenel Derneği yaklaşan ramazan ayı itibariyle yardım projelerine hız kazandırdı. Yokluğun, yoksulluğun, açlığın ve susuzluğun en iyi şekilde idrak edildiği bu mübarek ayda dernek, muhtaç ailelerin ihtiyaçlarını karşılıyor. Başta gıda olmak üzere, giyim, sadaka ve fitre gibi nakdi yardımlar için sizlerin desteğini bekliyor. Bir ramazan kumanyası sadece 75 TL, bayramda bir yetim giydirme ise 100 TL.

Kuveyt Türk-Fatih Çarşı Şubesi
Şube Kodu: 152
Hesap No: 789085-7
IBAN No: TR68 0020 5000 0007 8908 5000 07
verenel.org.tr

Uzak diyarlara su kuyusu

Bugün Afrika ve Asya ülkelerinde insanların büyük bir kısmının temiz suya ulaşma sıkıntısı çektiği biliniyor. Hayrat Yardım Derneği'nin Selçuk Üniversitesi ile yaptığı ortak çalışmayla bu bölgelerde yaşayan insanların temiz suya ulaşmalarını hedefliyor. Açılan su kuyuları sayesinde kardeşlerimiz hem kilometrelerce uzağa gitmek zorunda kalmayacak hem de sağlıklı suya kavuşacaklar. Su kuyularına destek vermek için Hayrat İnsani Yardım Derneği Konya Şubesi hesabına bağışta bulunabilirsiniz.

Kuveyt Türk Katılım Bankası-Konya Şubesi
Hesap No: 999991-24
hayratyardim.org

RAMAZAN'DA GÖKKUBBE'DEYİZ

Uluslararası Gökkubbe Yardım Derneği her yıl ramazan ayında dünyanın çeşitli yerlerindeki ihtiyaç sahibi ailelere iftar yemeği veriyor. Geleneksel hale gelen bu projede her yıl ortalama 3 bin aileye iftar yemeği verilerek on binlerce kişiye ulaşılıyor. Fitre, fidye ve zekâtlarınızı derneğe ulaştırarak ramazan ayında uzak diyarlardaki kardeşlerimize yardım edebilirsiniz.

Ziraat Bankası-Keklikpınarı Şubesi
IBAN No: TR85 0001 0019 8357 8883 1050 01
gokkubbe.org

BAYRAM SABAHINA MUTLU UYANSINLAR DİYE

İyilikhane Yetimlerle Dayanışma Derneği, kurulduğu günden bu yana yetim ve ihtiyaç sahibi çocukların ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla faaliyetlerini sürdürüyor. Ramazan ayı boyunca her çocuğun hayali, bayramı yeni kıyafetlerle karşılamaktır. Dernek bu proje kapsamında birçok yoksul çocuğu giydirerek onları bayrama hazırlıyor. Sizler de bir yetimin bayramlık masrafını karşılayarak, yeni kıyafetleri ile bayram sabahına umut dolu uyanmasına vesile olabilirsiniz.

Kuveyt Türk Katılım Bankası-Üsküdar Şubesi
IBAN No: TR47 0020 5000 0089 9960 9000 01
iyilikhane.org

KARDEŞİM ORUCUNU AÇTIN MI?

Bu yıl Türkiye ile birlikte 25 ülkede iftar sevinci yaşamak için ramazan kampanyası düzenleyecek olan Sadakataşı Derneği, gıda kolilerinden oluşan binlerce kumanyayı on binlerce ihtiyaç sahibine ulaştıracak. Dünyanın dört bir yanında oruçlarını açamayanları dert edinip yardım çağrısında bulunan dernek, bu yıl kumanya bedelini 85 TL olarak belirledi. Siz de İFTAR yazıp 2989 SMS göndererek iftar sofralarına katkıda bulunabilirsiniz.

bagis.sadakatasi.org.tr

Lacivert 38.indd 141 31/05/17 04:54

kitap *tanıtım*

ALİ EREN

YANI BAŞIMIZ HAYAT
MEHMET DİNÇ
PROFİL KİTAP

BİR RUHSAL GELİŞİM KİTABI: YANI BAŞIMIZ HAYAT

Her yeni kitapla birlikte yeni bir serüvene gireriz. Çünkü karşımızda sadece okunulmamış sayfalar yoktur, aynı zamanda birlikte vakit geçirebileceğimiz bir arkadaşımız da vardır. Kitapları sadece evindeki, işyerindeki çalışma masasında okuyanlar arasındaysanız en baştan kaybedenler arasındasınız demektir. Kitaplar da bazı yanlarıyla canlılara benzer, dışarı çıkartılmaları gerekir, parklara, bahçelere, vapurlara binmeleri gerekir. Flannery O'Connor'un çok güzel bir sözü vardır: "Neler bildiğimi keşfetmek için yazıyorum." İyi bir yazarla iyi bir okurun yolu tam da burada kesişir, neler bildiğini keşfetmek için okumak ve yazmak...

İyi bir yazarla karşılaşmak artık çılgınlaşmış yayıncılık sektöründe denizde inci bulmaya benzer oldu. Her ay sayısını bilmediğimiz kadar çok kitap basılıyor ve bu kitapların da büyük bir kısmı yeni yazarların yazdıkları eserler. Nasıl eleyeceğiz onları, onca kitap arasından hangisini seçeceğiz? Bu başlı başına bir mesele. Bir de işin başka bir tarafı var ki, konuşulmaya konuşulmaya apayrı bir sorun olarak kaldı. Özellikle zincir kitabevlerindeki raf ayrımları hangi ölçüte göre yapılıyor hiç düşündünüz mü? Misal, sürekli okunan kitaplara neden klasik diyoruz? Roman olarak ayrılmış bölümde asla roman sınıfına giremeyecek bazı kitapların işi ne? Bilim kurgu denen adlandırmaya mesela Ursula K. Leguin gibi bir devi nasıl sıkıştırabilirsiniz? Cevaplar olmasa da sorular epey fazla.

Mehmet Dinç'in *Yanı Başımız Hayat (Profil Kitap, Mayıs 2017)* kitabı da bir kitabevi yöneticisi olsam, hangi rafa koymalıyım konusunda tereddüt edeceğim kitaplar arasında olurdu. Çünkü karşımızda ilgiyle okunması gereken bir deneme yazarı değil, aynı zamanda uzman bir psikolog var. Biraz Dinç'ten bahsedeyim... 1980'de İstanbul'da doğan yazarımız, lisans eğitimini Marmara Üniversitesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümünde tamamlamış. RMIT Üniversitesi'nde yüksek lisansını bitiren Dinç, doktora çalışmalarına halen Okan Üniversitesi'nde devam ediyor. Aynı zamanda Yeşilay Cemiyeti yönetim kurulu üyesi de olan Dinç, başta dergimiz *Lacivert* olmak üzere *İtibar* dergisi ve çeşitli dergilerde de makaleler yayımlıyor.

Dinç'in kitaplarını hangi rafa koysam sorusu tam da burada başlıyor. Evet, karşımızda bir psikolog var ama aynı zamanda Türkçe kullanımı konusunda da uzmanlaşmış ve leziz denemeler yazan bir yazar var. Sanırım şimdi tercihimi söyleyebilirim; Dinç'in kitabını kesinlikle Türkçe Deneme bölümüne koyardım. Çünkü Dinç psikoloji biliminin alanında kalıp sadece kişisel gelişim yazıları yazmıyor. Oldum olası "gelişim" kitaplarına karşı oldum. Bu ayrı bir bahis olarak burada kalsın. Ama Dinç'in yazdıklarına illa ki "gelişme" ile ilgili bir tanım sunacaksak kesinlikle "ruhsal gelişim" derdim. Ruha dönük, ruhun güzelliklerini nerede kaybettiğimize yönelik yazılar yazıyor Mehmet Dinç...

"Nasıl ki vücudumuzun temizliğine dikkat ediyor, elbiselerimiz ya da vücudumuz üzerindeki en ufak bir lekeye yahut kire tahammül edemiyor ve temizliyorsak, ruhumuzun temizliğine de aynı ehemmiyeti gösterip ruhumuzda oluşan kirleri de temizlemeliyiz. En az dişlerimiz kadar önemlidir ruhumuz. Temiz ve sağlıklı tutmak için dişlerimize gösterdiğimiz hassasiyeti ruhumuz için de göstermeli, çocuklarımıza dişleri üzerine verdiğimiz eğitimi ruhları üzerine de vermeliyiz. Ama tabii, etkili olması için önce kendimizden başlamalıyız. Haydi, fırçalayalım ruhlarımızı..."

Evet, Dinç, ruhumuzla ilgileniyor ve bizi ruhumuzu düşünmeye çağırıyor. Yazımızın başında bazı kitapların da dışarıda, açık havada okunması gerektiğinden söz etmiştim. *Yanı Başımız Hayat* da o sınıfa giren kitaplar arasındadır bana kalsa. Okuruna bir tür ruhsal açıklık verdiği için temiz havada okunmalı, temiz düşüncelere vesile olmalıdır. Sadece kitaptaki yazıların isimlerine bakmak bile bu fikrimi destekleyecek ölçüde; "Küresel ısınma, kalbi soğuma, Kırık kalbin bayramı olmaz, 15 yıldır kullandığımız bir şey var mı?, Nazar et ne olur, Dünyayı kurtaran adamı gördüm, Annemin cenazesine geldi, Biraz gülmesek, Kâbe'yi görmenin günahı, haklı olsak da gaddar olmasak..."

Mehmet Dinç'in denemeleri ruhumuz ve kalbimizle ilgili. Unuttuğumuz incelikleri fısıldayan, bazı yanlışlarımızı gözden geçirmemizi, bazı doğrularımızı da tashih etmemiz gerektiğini söyleyen bir tekâmül sürecine yöneltiyor bizi. Yazıları okudukça konuşanın sadece yazar olmadığını da anlıyorsunuz. Neler bildiğinizi Dinç'le birlikte keşfediyorsunuz:

"Gözünüzü açın, ne olursunuz. Gerçek dertler yalnız çekilmiyor ve başa gelmeden de bilinmiyor. Başınıza ağır, zor ve çekilmez bir dert gelmeden önce, küçük hesapları silip kafanızdan, büyük dertler çeken insanların derdiyle dertlenip deva olmaya çalışın ki hem hayatın gerçeklerini görüp yalanlarla oyalanmayasınız hem de bugünden yarına her şeyin değişebileceği bu dünyada dertli günlerinizi yalnız geçirmeyesiniz."

Dertli hayatımıza derman olacak yazılar okuyarak, aynı zamanda bir ruh uzmanı tarafından terapi görmek istiyorsanız *Yanı Başımız Hayat* sizin için bire bir.

SENEM GEZEROĞLU KİMDİR?

1986 Kayseri doğumlu. Erciyes Üniversitesi'nde lisansını, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde yüksek lisansını tamamladı. Şu an Türkçe öğretmeni olarak görev yapmakta, Yeni Türk Edebiyatı alanında çalışmaktadır. *Hece Öykü*, *İtibar*, *Post Öykü*, *Yedi İklim*, *Mahalle Mektebi* dergilerinde öyküleri yayımlanmıştır. *Harflerin Aşkı* ve *Zaman Dursun İstedim* adında yayımlanmış iki kitabı var.

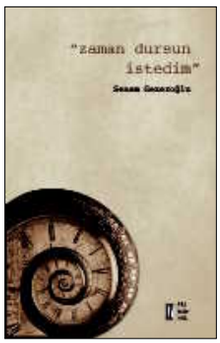

ZAMAN DURSUN İSTEDİM

Senem Gezeroğlu tuhaf ama sahici karakterlerin tuhaf ama sahici hayatlarını öyküleştiriyor. Yazarın kurmaca ile hayat arasındaki gelgitlerinin temel noktası zaman.

Öykülere konu olaylar ve karakterler kadar, zamanın da kırılmalara uğradığı kitapta, yazar okurlarına yeni bir zaman taahhüt ediyor. Okura kalansa bu zamanın neresinde olduğuna karar vermek.

Kitapta 22 öykü var: "Biz Bu Saatin Neresindeyiz?", "Kaybedenin Kayboluşu", "Leyla ile Romeo", "Göreli Bir Eylemdir Unutmak", "Ve Kalem... Yazarak Kanatlanır", "Hangi Renk Solar İnsan?", "Zaman/Sız Mekân", "Hikâyeye Sığınmak" ve diğerleri...

İz Yayıncılık'tan çıkan *Zaman Dursun İstedim*, zamanı durdurmak kastıyla yazılmış öykülerin toplamı bir kitap.

SENEM GEZEROĞLU :: KISA CEVAP

1. Yazı yazmanın sizdeki karşılığı nedir?
Karşılıksız sevmek, edebiyatı bile.

2. Yazarken kullanmayı sevmediğiniz kelimeler?
Bunu hiç düşünmedim. Kendiliğinden oluyor bazı şeyler.

3. Kullanmaktan vazgeçemediğiniz kelimeler?
Dünya, hikâye, yalnız, kalp, yara, iç, zaman, mekân, hafıza, ayna, ruh, yol, rüya, ölüm... Aslında çok var. Ben kolay kolay vazgeçemem zaten. Hele ki kelimeden.

4. Şu an okuduğunuz kitap?
Bu aralar Oğuz Atay'ın tüm kitaplarını yeniden okuyorum, umarım delirmem.

5. Çocukluk deyince aklınıza neler geliyor?
Hemingway'in sözü: "Yazarlığın ön şartı mutsuz bir çocukluktur."

6. Hevesinizi ne kırar?
Değiştiremediğim gerçekler.

7. "O iş öyle olmaz" diyebileceğiniz ilk şey ne olurdu?
Yaşamak.

8. Mesleğinizin en iyi yönü nedir?
Öğrencilerin henüz kirlenmemiş dünyalarından hikâyeler toplayabilmek.

9. En çok eleştirdiğiniz yönünüz?
Gereğinden fazla sevmek. Annem "Her şeyin fazlası zarar, sevmenin bile" derdi. Annem hep haklıydı zaten.

10. Sizi anlattığını düşündüğünüz bir kelime?
Kelime.

11. Şu kelimeler size ne ifade ediyor?
Kılavuz: Kitap.
Gerçek: Hayal ulan.
Yol: "En uzun yoldur insanın içi"
Fotoğraf: Zamanı durdurma sanatı.
Özgürlük: Yazmak.
Komik: Bir şey varsa söyleyin biz de gülelim.

12. En mutlu olduğunuz an?
"Canım" demişti.

13. Gerçekleşmesini beklediğiniz hayaliniz?
Gerçekleşmesini beklediğim bir hayalim yok ama kurduğum çok fazla hayal var. Sığmaz buraya.

14. Son cümleniz olduğunu bilseniz, yazacağınız cümle ne olurdu?
Varlığımın bir anlamı var mıydı ki yokluğumun bir anlamı olsun. (Yok ya çok arabesk oldu bu, geçelim) Canım insanlar, sonunda bana bunu da yaptınız. Beni anlamadınız. (Giderayak intihal mı yapayım, bunu da geçelim) Asıl hikâye şimdi başlıyor. (Bu da slogan gibi oldu ama) Gidiyorum, hakkınızı helal edin. (Çok mu basit oldu?) Zor bir soru. Bu da cevapsız kalsın.

KUŞLAR VE ZAMAN
HÜSREV HATEMİ
DERGÂH

HUZUR DEFTERİ II
FATİH ÇITLAK
SUFİ KİTAP

BİRDEN BİNE
ASIM GÜLTEKİN
İZ YAYINCILIK

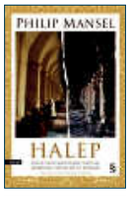

HALEP
PHİLİP MANSEL
EVEREST YAYINLARI

KÖTÜLÜK VE TEODİSE
CAFER SADIK YARAN
VADİ YAYINLARI

Lacivert 36.indd 143 31/05/17 04:54

TWEET-NAME

Clark Sedadi @sedadi
Ben kendimi güç tasarruf moduna aldım. Merdivenlerden çıkarken konuşmuyorum. Konuşurken yürümüyorum. Tek çekirdekle güne devam inşallah.

Clark Sedadi @sedadi
Üst kattaki adamın midesinden gelen su lokurdamalarını duyuyorum.

fatmanur @ravrevan
Haftaya tam bu saatler falan uyuma numarasına başlıyoruz hanımlar yoksa tüm sahur bize kitlenir sık sık hatırlatalım birbirimize planımızı.

Aziz @RhesusMococus
Bir tane adam kapının önünde davul çalıyor sokak sanatçısı herhalde yaa :D

hakan demirOnaylanmış hesap @suyorumcusu
Che'nin adını ilk kez dedemin kahvesinde duymuştum küçükken. 'Çakuvara' diyorlardı, Allah kimseyi Sivaslıların diline düşürmesin :)

Beyza @beyzamalumki
Abim yanıma gelmiş diyor ki giderayaksın zaten ayağıma bir masaj yap abi sarılmamız ağlamamız falan gerekiyor ayak masajı ne?

Önder Şeren @onderseren
Yine KPSS varmış. Ülkede domates biber ve buğdaydan sonra en çok üretilen şey soru kitapçığı.

Önder Şeren @onderseren
Oruç tutup yine kendi halimden anlayacam. Fakirliğin gözü kör olsun.

fatih the cool lime @fatihing
Past perfect yani diyor ki güzel zamanlardı.

Fırat Can Pırlant @firatpirlant
ALLAH KİTAP AŞKINA ANTEP FISTIĞINI SALAMIN İÇİNE GEÇİRMEK KİMİN FİKRİ NE ALAKA ABİ NE ALAKA YA.

Hocaların Hocası @hizcarpizaman
Ramazanda güllaç yerken "bu çok güzel keşke hep yapılsa" der, sonra ramazan dışında asla yemezsiniz. Size güven olmaz.

bikar @karmenges
Hoşlandığın kızla konuşacak konu bulamayınca peki en sevdiğin halife kim diye sormak.

Ebru @ebrusqa
Birlikte "ayy evde kalcazzz :D" muhabbeti yaptığın arkadaşının sözlendiğini öğrendiğin an gözleri kısıp sallanarak boşluğu izlemek...

Ebru @ebrusqa
Uykusundan uyanıp sahur yapanların sofrada gözlerini gerip boşluğu izleyerek yemek yemesi beni çok korkutuyor.

Ebru @ebrusqa
İlk sahur heyecanıyla dün gözlemeyle ziyafet veren annem bu gece iftarda yediğimiz mercimek çorbasını ısıtıyo osmanlı böyle çökmedi be kadın.

Ebru @ebrusqa
Sahur sonrası kendini yatağa yavaş yavaş bidon gibi yatırmak...

ramses @firovn
Annem babama eski defterleri açtı sen bana şöyle yapmıştın falan diyor, babam da diyor ki DANDANAKAN SAVAŞINI DA ANLATSANA.

sanlı @heyhosanlo
Starbucks'a laptopla gelenlerin hepsi işsiz yalandan word açıp İrem-hayalet sevgilim sözlerini yazıyorlar hızlı hızlı.

la ci vert

yaşam kültürü dergisi

ABONE OLUN, DAHA AZ ÖDEYİN!

Lacivert'in her sayısını
7 TL yerine sadece 4,7 TL'ye alın.

Yıllık abonelik bedeli 84 TL yerine sadece 56 TL,
üstelik kredi kartına 6 taksitle!

Derginiz kargo ile adresinize teslim edilsin.
Aboneliğiniz bitince özel yenileme indiriminden yararlanın!

www.lacivertdergi.com
facebook.com/lacivertdergi
@lacivert_dergi
instagram.com/lacivert_dergi

TURKUVAZ DERGİ
HEMEN ARAYIN 444 88 81

Lacivert 36.indd 148 31/05/17 04:55

AKER 40.yıl

TURKISH AIRLINES

Miles&Smiles

A STAR ALLIANCE MEMBER

HAYATIN HER ANINDA AYRICALIKLARIN KEYFİNİ ÇIKARIN.

OTEL & ARAÇ KİRALAMA & AKARYAKIT & ALIŞVERİŞ & EĞLENCE
SAĞLIK & SİGORTA & TURİZM & SHOP&MILES

milesandsmiles.com | (0212) 444 0 849